

RASEBORG
RAASEPORI

Lapsiystävällinen kunta

Raasepori

Talousarvio ja talous- suunnitelma 2018–2020

SISÄLLYSLUETTELO

Raaseporin talous näyttää valoisammalta	1
Talusrakenne 2018	4
Talouden lähtökohdat, verot ja valtionosuudet	6
Kaupunki työnantajana	18
Investoinnit talousarviossa ja taloussuunnitelmassa	20
Liikelaitos ja konserniyhtiöt	23
Tuloslaskelmaosa 2018-2020	25
Rahoitusosa 2018-2020	26
Käyttötalous 2018-2020	
<i>Toimiala: Konsernihallinto</i>	27
Tilintarkastus	29
Kaupunginkanslia	31
Talous	34
Henkilösasto	37
Kaupunkikehitys	40
Joukkoliikenne	43
<i>Toimiala: Sosiaali- ja terveydenhuolto</i>	45
Hallinto ja tukipalvelut	48
Kotihoito ja tukipalvelut	49
Ympäri vuorokautinen asuminen	52
Terveyspalvelut	55
Mielenterveyshoito ja päihdehuolto	58
Hammashoito	60
Lapsi- ja perhepalvelut	62
Aikuissosiaalityö, vammaispalvelut ja maahanmuuttajatoimisto	65
Työllisyyspalvelut	68
Erikoissairaanhoido / Maksuosuus	71
Erikoissairaanhoido / Muu erikoissairaanhoido	73
<i>Toimiala: Sivistys</i>	74
Muu sivistys	76
Varhaiskasvatus	79
Opetus	82
Lukiot	85
Museot	87
Kirjasto	89
Vapaa-aika	91
<i>Toimiala: Tekniikka</i>	94
Hallinto	98
Yhdyskuntatekniikka	101
Mittaus- ja kiinteistömuodostus	109
Tilahallinta	113
Siivous ja ruokahuolto	118
Kaavoitus	123
Rakentaminen ja ympäristö / Ympäristöyksikkö	127
Jätelautakunta	131
<i>Raaseporin Vesi</i>	134
Investoinnit 2018-2020	137
Ulkoinen Tuloslaskelma	142
Kunnan ja liikelaitoksen tuloslaskelma	143
Ulkoiset ja sisäiset tulot ja menot	144
Toimenpideohjelma Raasepori 2020	147

RAASEPORIN TALOUS NÄYTTÄÄ VALOISAMMALTA

Raaseporin kaupungin talous on tasapainotumassa. Vuoden 2016 tilinpäätös oli positiivinen, osittain johtuen joistakin kertaluonteisista eristä. Tulos on huomattavasti odotettua parempi Raasepori 2020 -toimenpideohjelmassa päätettyjen ja osin toteutettujen toimenpiteiden sekä vuoden 2017 arvioitua suurempien verotulojen ansiosta. Nyt vallitseva korkeasuhdanne vaikuttaa tietysti suoraan ja epäsuoraan hyvään tulokseen. Korkeasuhdanteen odotetaan jatkuvan vuonna 2018 ja yhdessä toimeenpantujen toimenpiteiden kanssa kaupungille budjetoidaan positiivinen tulos.

Organisaatiomuutos on ollut osin tuloksellinen, mutta se kaipaa vielä viimeistelyä. Työprosessien kehittämisen ja tehostamisen, kommunikaation parantamisen sekä johtajuuden paremman vastuunoton tulee jatkua seuraavina vuosina. Ne ovat tärkeä osa talouden tasapainotuksessa ja paremman palvelun tarjoamisessa asukkaille. Kaikilla kaupungin työntekijöillä on vastuu siitä, että asiakkaat saavat hyvää palvelua. Kaupungintalon muutto Tammiharjun alueelle vuonna 2018 ja toiminnan keskittäminen mahdollistavat intensiivisemmän kommunikaation toimialojen, osastojen ja yksiköiden välillä. Kaupungin kiinteistöstrategian toimeenpano on toteutettu suunnitelmien mukaisesti odotettua huomattavasti paremmin tuloksin. Kiinteistöjen myynti jatkuu vuonna 2018. On kuitenkin muistettava, että kiinnostavimmat kiinteistöt myydään ensin ja että ajan mittaan kiinteistöjen myynti vaikeutuu. Tästä syystä kaupungin talouden ei tulevaisuudessa tule nojata tähän myyntiin.

Raasepori 2020 -uudistusprosessin täytäntöönpano jatkuu vuosina 2018–2020. Kouluverkon kolmen koulun sulkemista koskevan päätöksen 2016 perumisella on taloudellisia vaikutuksia tulevaisuudessa. Säästöjen

poisjäämisen kompensoimiseksi on harkittava muita toimenpiteitä ja ryhdyttävä niihin, esim. ruokahuolto- ja siivoustoiminnoissa. Maakunta-uudistus kohdistuneena sote-uudistukseen ei suoraan vaikuta talouteen vuosina 2018–2019, mutta se on huomioitava kaikessa toiminnan suunnittelussa.

Käyttötalous vuonna 2018 ja taloussuunnitelmakausi 2018–2020

Vuoden 2018 talousarvion laatimisen lähtökohtana on 1,7 miljoonan euron positiivinen tulos, mikä on haastavaa, mutta välttämätöntä ajatellen aikaisemmilta vuosilta kertyneen alijäämän supistamista. Vuoden 2018 toimintakate paranee 400 000 eurolla verrattuna vuoden 2017 talousarvioon, mikä merkitsee sitä, että odotettu positiivinen tulos riippuu suurimmaksi osaksi kuitenkin edellisvuosia suuremmista verotuloista.

Vuoden 2016 lopussa kaupungilla oli 11,9 miljoonan euron kertynyt alijäämä aikaisemmilta vuosilta. Raaseporin tulee taloussuunnitelmakaudella (2018–2020) jatkaa tehostamistoimenpiteitä sekä tehdä ylijäämää tasapainottaakseen kaupungin talouden. Odotuksena ja absoluuttisena tavoitteena on, että vuoden 2020 jälkeen alijäämä on muuttunut hienoiseksi ylijäämäksi. Mahdollisuudet tähän ovat melko hyvät, jos toimenpiteisiin ryhdytään. Luottaminen hyvien aikojen jatkumiseen alijäämän supistamiseksi ei ole sokeasti seurattava talousstrategia.

Tulojen kehitys ja riskit

Vuonna 2017 verotulot ovat nousseet merkittävästi, noin 115,5 miljoonaan euroon budjetoidusta 112,4 miljoonasta eurosta, ja vuonna 2018 ne vähenevät marginaalisesti, 115,2 miljoonaan euroon. Taloudellinen nousukausi

auttaa tässä. Nousua on odotettavissa myös vuosina 2019–2020, mutta valtionosuuksien odotetaan laskevan miltei sitä vastaavasti, 55,0 miljoonasta eurosta vuonna 2017 vuoden 2018 53,1 miljoonaan euroon ja sen jälkeen 51,5 miljoonan euron tasolle.

Tulokehitys on lievästi nouseva, mikä helpottaa kaupungin talouden tasapainottamista. Kotimainen ja globaali talouskehitys tulee tietenkin vaikuttamaan asiaan, mutta vuosi 2018 näyttää vakaalta.

Vuoden 2018 talousarviossa on riskejä, joilla toteutuessaan voi olla negatiivisia seurauksia. Kaupungin tulokseen voivat vaikuttaa erityisesti erikoissairaanhoidon kustannukset, jotka usein ovat ylittäneet talousarvion. Muilla toimialoilla on lisäksi pienempiä kustannuksellisia riskejä. Vuodelle 2020 ei ole kansallista kilpailusopimusta, mikä voi merkitä kustannusten nousua.

Kustannusten suunnan tulee näyttää alaspäin

Kaupungin menojen tulee alentua edellisiin vuosiin verrattuna, ottaen kuitenkin huomioon palkkakustannusten lisäyksen, jonka arvioidaan olevan 1,5 % vuonna 2018. Henkilöstörakenne kaupungin organisaatiossa ja eläkkeelle siirtymisissä on myös vielä aktiivisesti ja tietoisesti tarkistettava.

Työprosessit on myös kuvattava paremmin, jotta vältetään päällekkäisyyksiltä ja tarpeettomilta työmomenteilta. Vaikka kustannussäästöt käyttötaloudessa Tammiharjun alueelle muuton jälkeen eivät ole suuret, aikaa säästy paljon, kun hallinto on koossa saman katon alla. Sitä voidaan myös pitää tehostamistoimenpiteenä.

Investoinnit

Kaupungin investointitaso on vuonna 2017 vaatimaton, yhteensä noin 4,9 miljoonaa euroa.

Raaseporin Vesi investoi noin 0,95 miljoonaa euroa vuonna 2017. Kokonaisinvestointi ei ole hyväksyttävällä tasolla, koska se pidemmällä aikavälillä johtaa lisääntyneeseen korjausvelkaan ja voi vaikuttaa haitallisesti kaupungin kehitykseen.

Vuoden 2018 investointien on suunniteltu olevan noin 10,2 miljoonaa euroa, josta puolet kuuluu Karjaan uuteen päiväkotiin ja Karjaan rautatiesiltaan. Viimeksi mainittu hanke nielaisee huomattavan osan investointimäärärahasta myös vuonna 2019. Investointitarve vuonna 2019 on noin 0,7 miljoonaa euroa suurempi ja vuonna 2020 vielä 0,7 miljoonaa euroa sitä suurempi. Raaseporin Vesi investoi 1,05 miljoonaa euroa vuonna 2018 tason ollessa 50 % korkeampi vuonna 2019 johtuen Karjaan vesitornin korjauksesta.

Viime vuosina on ollut mahdollista jarruttaa ja jopa vähentää velkataakkaa, mutta vuosien 2018 ja 2019 investoinneista johtuen taakka kasvaa 1 miljoonalla eurolla keskimäärin per vuosi, mitä on kuitenkin pidettävä kohtuullisena aikaisempiin vuosiin verrattuna. Pidemmällä aikavälillä on kuitenkin tarkoitus keventää velkataakkaa. Tammiharjun uusi kaupungintalohanke, joka on 8 miljoonan euron investointi, toteutetaan leasingrahoituksella.

Älykkäiden lainajärjestelyjen, kuten kuntatodistusten, kautta on myös voitu vähentää korkokuluja pankkilainaan verrattuna. Nykyinen alhainen korkotaso on myönteinen tekijä, koska kaupungilla on suhteellisen korkea velkataakka, noin 113 miljoonaa euroa. Pidemmällä aikavälillä alhainen korkotaso ei kuitenkaan ole itsestäänselvyys ja siksi korkosuojaukset ovat välttämättömiä korkomenojen nousun välttämiseksi, kun ja jos korkotaso nousee.

Painopisteet vuonna 2017 sekä talous-suunnitelmajakso 2018–2019

Talouden noususuhdanteesta huolimatta Raaseporin kaupungin on jatkettava taloutensa tasapainottamista sekä toimintansa nykyaikaisamista ja kehittämistä. Tämä voidaan tehdä tarkkuudella, seurannalla ja päättäväisyydellä.

Viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden välistä yhteistyötä tulee tiivistää siten, että saadaan jatkuva yhteinen linja. Edellytykset panostaa strategian kannalta tärkeisiin asioihin vaativat rohkeita päätöksiä. Rajoitetut resurssit merkitsevät myös sitä, että jostakin on oltava valmis luopumaan.

Kaupungin toiminnassa tärkeitä painopisteitä vuosina 2018–2020 ovat edelleen ne, jotka määriteltiin vuosi sitten:

- uuden sisäistä valvontaa koskevan asiakirjan tulee olla aktiivinen ja käyttökelpoinen työkalu
- palvelurakenteen tehostaminen jatkuu
- panostukset ITC-ratkaisuihin jatkuvat
- kaupunkikehitysosaston rooli tulee määritellä tarkemmin
- kaupungin uuden kiinteistöstrategian implementointi jatkuu ja kiinteistömyynti asetetaan etusijalle
- panostukset henkilöstön osaamiseen, motivaatioon, johtajuuteen ja kommunikaatioon
- kaupunki kannustaa koko henkilökuntaa uusiin, innovatiivisiin toimintamuotoihin, kaupunki muuttaa suuntaa perinteisestä innovaatioon

Raaseporin kaupungin strategia 2018-2021

Strategiatyö on käynnistynyt vuonna 2017 ja se valmistuu talven 2018 aikana. Strategia tulee valtuuston hyväksyttäväksi keväällä 2018.

Tarkoituksena on, että prosessi käydään avoimena vuorovaikutuksena kaupungin eri toimijoiden kanssa. Raaseporin kaupunki tarvitsee uusia avauksia ja uusia ajatustapoja samalla, kun kaupungin talous tasapainottuu. Samaan aikaan kun kaupunki tasapainottaa kulujaan, on toteutettava tarkoin harkitut ja priorisoidut hankkeet. On uskallettava panostaa strategiatyön aikana kristallisoituihin aktiviteetteihin ja keskittyttävä niihin, mutta samalla on oltava valmiina luopumaan muusta, koska resurssit ovat rajalliset. Strategian ytimen tulee olla selkeä, lyhyt ja ytimekäs.

Yhteiskunta muuttuu ja kaupunki sen mukana

Myös Raaseporissa tapahtuu suuria yhteiskunnallisia muutoksia. Kohdatakseen nämä muutokset kaupungin tulee jatkuvasti uudistaa toimintaansa ja harkita uusia mahdollisuuksia. On välttämätöntä ajatella uusilla tavoilla - ”out-of-the-box”. Vanhojen ajatusten ja tekojen toistaminen johtaa pysähtyneisyyteen ja siihen kaupungilla ei ole varaa. Uudet prosessit ovat välttämättömiä, jotta kaupungin talous saadaan tasapainoon ja luodaan uutta elinvoimaa.

Kun kaupungin alijäämä on saatu pois, aktiviteetteja priorisoidaan, ja kun näkyvissä on jatkuva ylijäämä, voidaan veroprosenttia mahdollisesti alentaa. Jos halua ja poliittista rohkeutta löytyy, tämä voidaan toteuttaa tulevien vuosien teoilla.

Ragnar Lundqvist
Kaupunginjohtaja

TALOUSARVIORAKENNE 2018

Talousarvion sitovuustasot valtuusto- ja lautakuntatasolla hallintosäännön mukaisesti.

TOIMIALA/elin	TOIMIALUE (32 määrärahaa)	YKSIKKÖ 1 (63 määrärahaa)
valtuusto	sitovuustaso: valtuusto*	sitovuustaso: lautakunta^
Konsernihallinto	Tilintarkastus	Tilintarkastus
	Kaupunginkanslia Taloussosasto Henkilöstösosasto Kaupunkikehitys	Kaupunginkanslia, IKT Taloussosasto Henkilöstösosasto Elinkeinoelämä, Matkailu, Kulttuuri, Tiedotus
	Joukkoliikenne	Joukkoliikenne
Sosiaali- ja terv.huolt.	Hallinto ja tukipalvelut	Hallinto ja tukipalvelut
	Kotihoito ja tukipalvelut	Kotihoito ja tukipalvelut
	Ympäri vuorokautinen asuminen Terveystoimintapalvelut	Ympäri vuorokautinen asuminen/oma tuotanto, Ympäri vuorokautinen asuminen/ulkoiset sopimukset Terveystoimintapalvelut /oma tuotanto Terveystoimintapalvelut /ulk. sopimukset
	Mielenterveyshoito ja päihdehoito	Mielenterveyshoito ja päihdehoito
	Hammashoito	Hammashoito
	Lapsi- ja perhepalvelut	Lapsi- ja perhepalvelut
	Aikuissosiaalityö, vammaspalvelut ja maahanmuuttajatoimisto Työllisyyspalvelut	Aikuissosiaalityö, Vammaspalvelut / oma tuotanto, Vammaspalvelut /ulk.sopimukset Työllisyyspalvelut, Työmarkkinatuki
	Erikoissairaanhoito /Maksuusuu	Erikoissairaanhoito /Maksuusuu
	Erikoissairaanhoito /muu erikoissairaanhoito	Erikoissairaanhoito /muu erikoissairaanhoito

TOIMIALA/elin	TOIMIALUE (32 määrärahaa)	YKSIKKÖ 1 (63 määrärahaa)
valtuusto	sitovuustaso: valtuusto*	sitovuustaso: lautakunta^
Sivistys	Muu sivistys	Hallinto, Oppilaskuljetukset, Kuraattoritoiminta, Aamu- ja iltapäivätoiminta, Kansalaisopisto ja musiikkiopisto
	Varhaiskasvatus	Hallinto, Perhepäivähoito, Päiväkoti
	Opetus	Perusopetus, ruotsinkielinen, Perusopetus, suomenkielinen
	Lukiot	Lukiot, ruotsinkieliset, Lukiot, suomenkieliset
	Museot	Maakuntamuseo, EKTA & muut
	Kirjasto	Kirjasto
Tekniikka	Vapaa-aika	Nuoriso, Kuntoilu & liikunta
	Hallinto	Yleis hallinto, Muu hallinto toiminta, Pienvenesatamat
	Yhdyskuntatekniikka	Yhdyskuntatekniset johtotoiminnot, Metsänhoito, Yksityistiet, Liikenneverkosto - kadut, Ulkoalueet rakennusten vieressä, Puistot, Satamat, Muu yhdyskuntatekn. toiminta
	Mittaus- ja kiinteistömuodostus	Kiinteistökehitys
	Tilahallinto	Tilahallinto
	Siivous ja ruokahuolto	Siivous, Ruokahuolto
	Kaavoitus	Kaavoitus
	Rakentaminen ja ympäristö	Rakennusvalvonta, Ympäristönsuojelu, Ympäristöterveydenhuolto
	Jätelautakunta	Jätelautakunta

*Valtuusto hyväksyy nettomäärärahat tällä tasolla. Talousarviomuutokset toimialan sisällä osastojen toimintalaueiden välillä vaativat valtuuston hyväksynnän.

^Lautakunta hyväksyy nettomäärärahat tällä tasolla. Ta-muutokset toimintalaueiden sisällä yksiköiden välillä vaatii lautakunnan hyväksynnän.

TALOUDEN LÄHTÖKOHDAT, VEROT JA VALTIONOSUUDET

Yleinen taloustilanne ja tulevaisuuden näkymät

Suomen talouskasvu oli vuonna 2016 odotettua vahvempi: Tilastokeskus korjasi bruttokansantuotteen kasvun 1,9 prosentiksi. Jalostusarvon volyyymi kasvoi eniten rakennusallalla, maa- ja metsätaloudessa, kalataloudessa ja yrityspalveluissa. Toimialat, joilla on ollut suurin vaikutus kansantuotteeseen, olivat talouksien kulutus ja yksityiset investoinnit, muun muassa rakentaminen. Myös vientikysyntä kasvoi jonkin verran.

Kiihtyvät talousluvut johtuvat suurelta osin siitä, että Suomen vienti on saanut kauan kaiva-

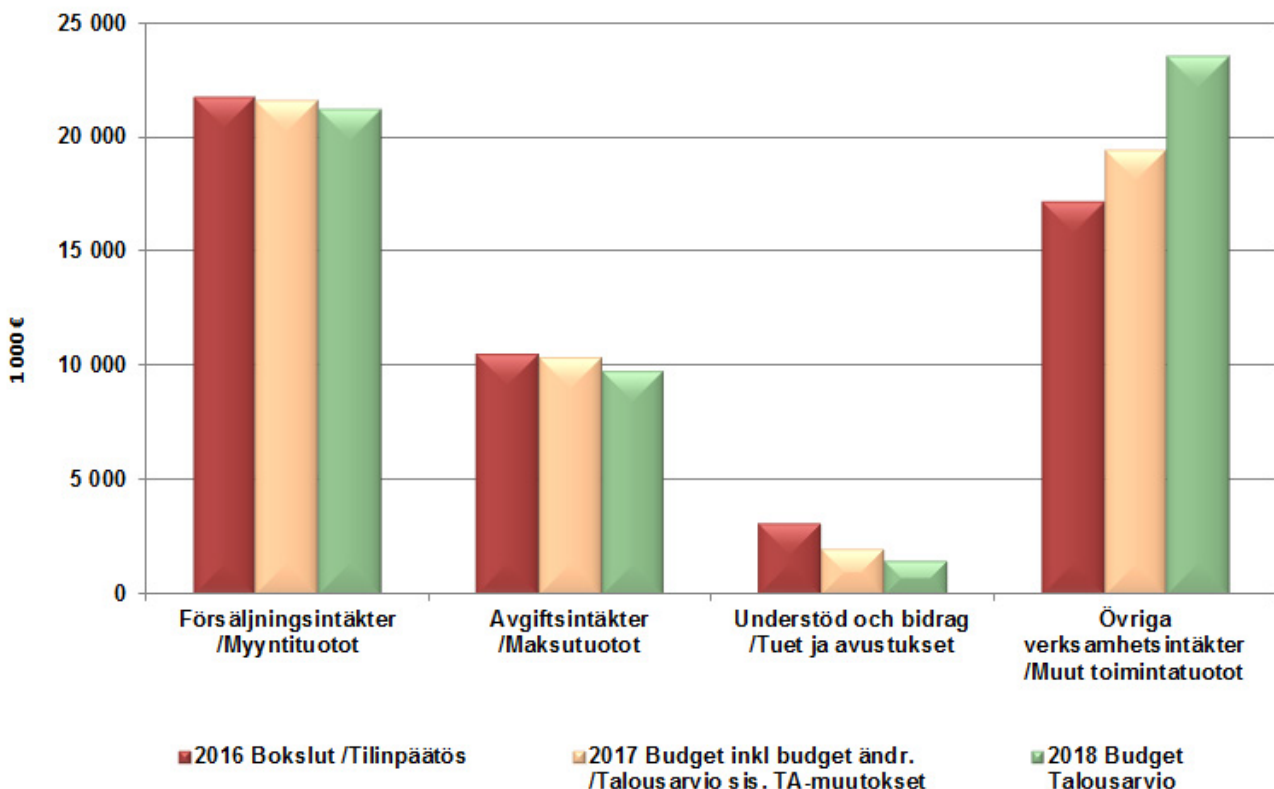
tun sysäyksen eteenpäin globaalin talouden vauhdin vedessä ja kasvun odotetaan jatkuvan myös tulevina vuosina.

Valtiovarainministeriön mukaan BKT kasvaa vuonna 2017 2,9 prosentilla. Kasvun odotetaan hieman hidastuvan vuonna 2018, jolloin bruttokansantuotteen ennustetaan kasvavan 2,1 prosentilla. Vaikuttaa siltä, että vuonna 2017 saavutetaan suhdannehuippu, koska talouden kasvu saa vahvaa tukea ei vain kotimaisesta kysynnästä ja investoinneista, vaan myös kasvavasta viennin kysynnästä.

Vuonna 2018 kasvun ennustetaan hieman hiipuvan yksityisen kulutuksen ja investointien kohdalla, mutta vienti kasvaa. Viennin kasvun

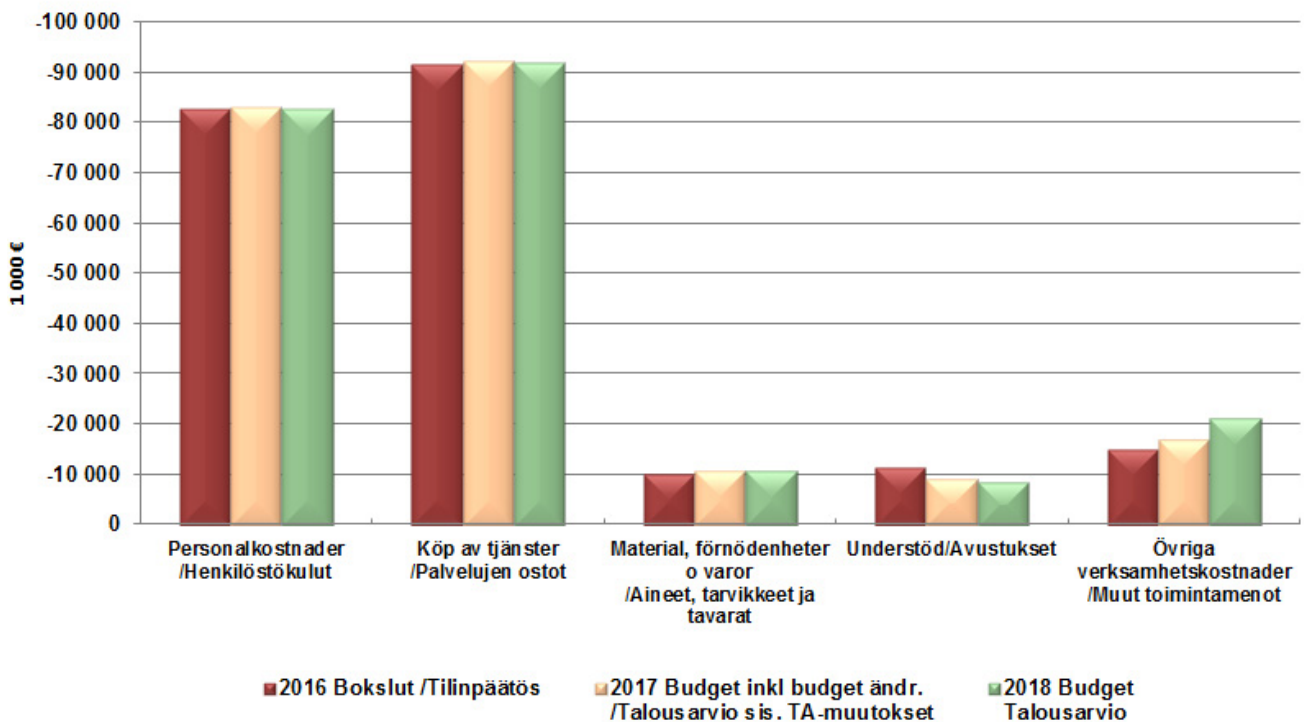
VERKSAMHETENS INTÄKTER /TOIMINNAN TUOTOT

Bokslut/Tilinpäätös 2016
Budget/Talousarvio 2017-18

VERKSAMHETENS KOSTNADER /TOIMINTAKULUT

Bokslut/Tilinpäätös 2016
Budget/Talousarvio 2017-18

edellytyksiä tukee maailmantalouden hyvä kehitys ja parantunut kilpailukyky, jonka kilpailukyky sopimuksen odotetaan antavan yrityksille.

Vuonna 2017 ei tehty sopimuksen mukaisia palkankorotuksia ja julkisen sektorin lomarahoja pienennettiin 30 prosentilla. Kokonaisvaikutuksena arvioidaan olevan, että sopimuksen mukaiset palkat laskevat keskimäärin 0,3 prosenttia. Yleinen tulotaso kuitenkin kasvaa johtuen palkkaliikumista ja muista rakenteellisista tekijöistä, jonka vuoksi ansiotasoindeksi vuonna 2017 nousee 0,3 prosentilla. Parantuneen työllisyystilanteen ansiosta tulee kuitenkin yhteenlaskettu palkkasumma vuonna 2017 kehittymään huomattavasti tätä nopeammin. Valtiovaranministeriön arvion mukaan yhteenlaskettu palkkasumma tulee kasvamaan 1,8 prosenttia 2017 ja 2,2 prosenttia vuonna 2018. Työnantajan sosiaaliturvamaksut laskivat huomattavasti vuonna 2017 ja laskevat edelleen vuonna 2018.

Valtiovaranministeriö arvioi, että bruttokansantuotto kasvaa 1,8 prosentilla vuonna 2019. Ennusteen mukaan tulee Suomen taloud-

en kasvu saamaan lisää vetoapua viennistä, jonka lasketaan kasvavan neljä prosenttia. Yksityisen kulutuksen kasvun ennustetaan sitä vastoin olevan vain noin 1,2 prosenttia, koska työllisyys kohenee hitaasti ja talouksien negatiivinen säästämisaste rajoittaa kulutusta.

Kunnallisen talouden näkymät vuoteen 2020 saakka näyttävät paremmilta kuin mitä aikaisemmat kestävyyslaskelmat näyttävät. Koko ennustekaudella lasketaan rahoituslajijäämän, joka huomioi investoinnit sisäisten varojen saannin jälkeen, pysyvän ainakin entisellä tasolla eikä huonontuvan drastisesti, kuten aikaisemmin on arvioitu. Myös velkaantumisen nusteita on muutettu. Kunnan velkaantuminen jatkuu, mutta velkaantuminen ei enää kasva suhteessa bruttokansantuotteeseen. Kuntatalouden kehitys suunta on kestävä, mutta tilanne vaihtelee kuntien välillä. Samalla tulee huomata, että hallitus suunnittelee yhä lukuisia laskelmoituja supistuksia kuntien valtionosuuksiin ja että kuntien veropohja kehittyy yhä heikosti kilpailukyky sopimuksesta johtuen. Tällä hetkellä näyttää siltä, että valtion toimilla on yhä negatiiv-

Kuntasektorin palkkatulojen lasketaan nousevan 1,5 prosentilla vuosina 2017 ja 2018 ja vielä yhdellä prosentilla vuonna 2019.

tiivinen vaikutus kuntatalouteen. Kuntatalous tasapainottelee vieläkin veitsen terällä. Vaikka yleinen taloudellinen kehitys tällä hetkellä näyttää vahvistavan kuntien taloutta, ilmassa on suuria epävarmuustekijöitä, kuten maakunta- ja sote-uudistukset ja tulevat työmarkkinajärjestelyt.

Raaseporin talous, verot ja valtionosuudet Yleistä

Talousarvioehdotus 2018 osoittaa tilikaudelle 1,7 miljoonan euron ylijäämää.

Raasepori Veden talousarvion lähtökohtana on 748 940 euron ylijäämä ja kaupungin oman toiminnan ylijäämä on 954 860 euroa.

Rahoituksellisesti, koskien verotuloja, valtion-osuuksia ja korkomenoja, näyttää ajanjakso 2018–2020 paremmalta kuin voimassa olevassa suunnitelmassa on laskettu. Vuosi 2017 tuo enemmän verotuloja ja kiinteistömyynnin korkea volyyymi antaa paremman lähtökohdan tulevia vuosia ajatellen.

Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteikö 2018 vuoden budjetoinnissa olisi haasteita. Tuleva palkkaratkaisu tulee mitä suurimmalla todennäköisyydellä antamaan työntekijöille palkankorotuksen ensimmäistä kertaa kolmeen vuoteen. Vuoden 2018 talousarviossa on laskettu 1,5 % lisäys nykyiseen

palkkatasoon. Verotulot kasvavat 2017 etupäässä lisääntyneiden yhteisöverotulojen ansiosta ja siksi, että kuntaryhmän osuus on laskettua korkeampi ja myös Raaseporissa kehitys on ollut laskettua positiivisempi. Seurauksena on kuitenkin, että vuonna 2018 ei voida laskea saatavan samoja verotuloja kuin vuonna 2017. Lähinnä näistä syistä on vuoden 2018 liikkumavara yhä kapea.

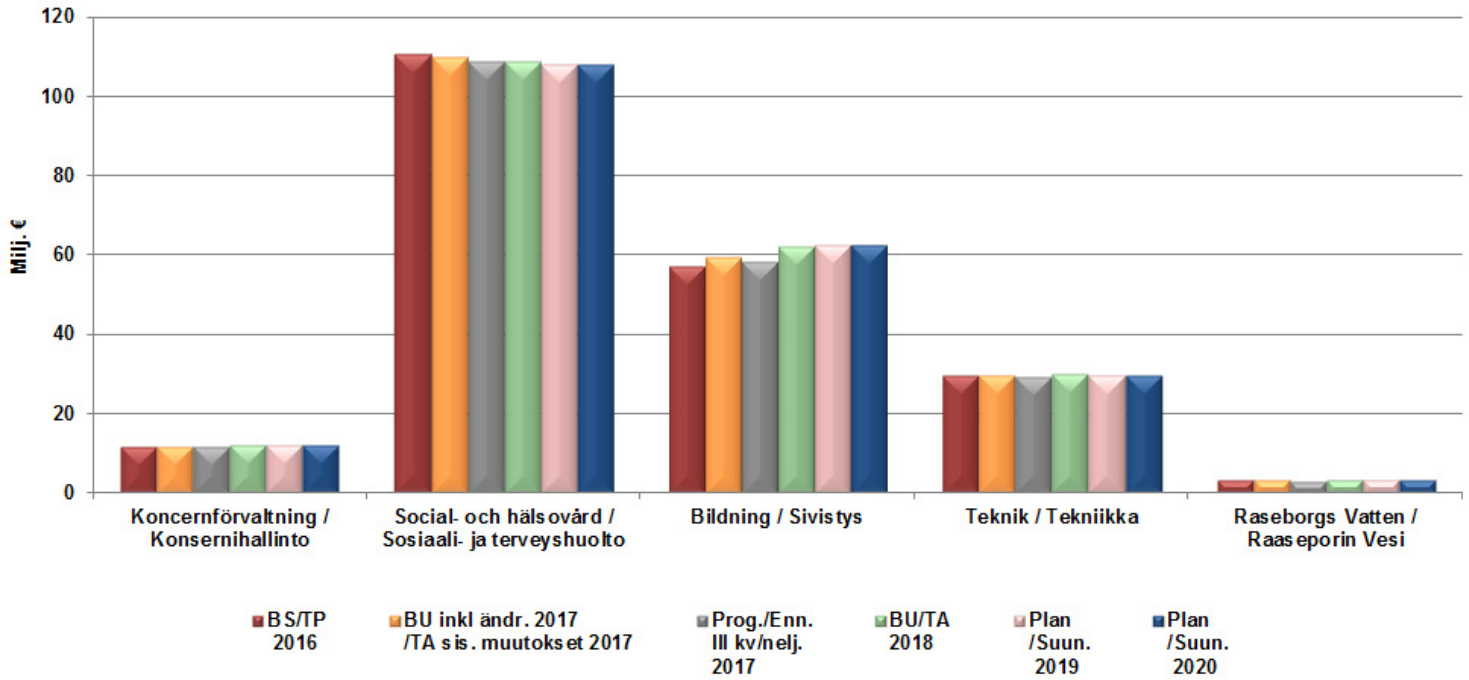
Kuntaliiton suositusten mukaan taloussuunnitelmassa ei ole huomioitu sosiaali- ja terveyshuollon uudistuksen toteutuksen vaikutuksia. Uudistus on suunniteltu vuodelle 2020.

Vuonna 2019 on arvioitu käyttömenojen vähenevän 0,4 prosenttia, ja vuonna 2020 0,03 prosenttia. Tämän mahdollistavat Raasepori 2020 toimenpideohjelman edellyttämät toimenpiteet ja jotka ilmenevät suunnitelmasta.

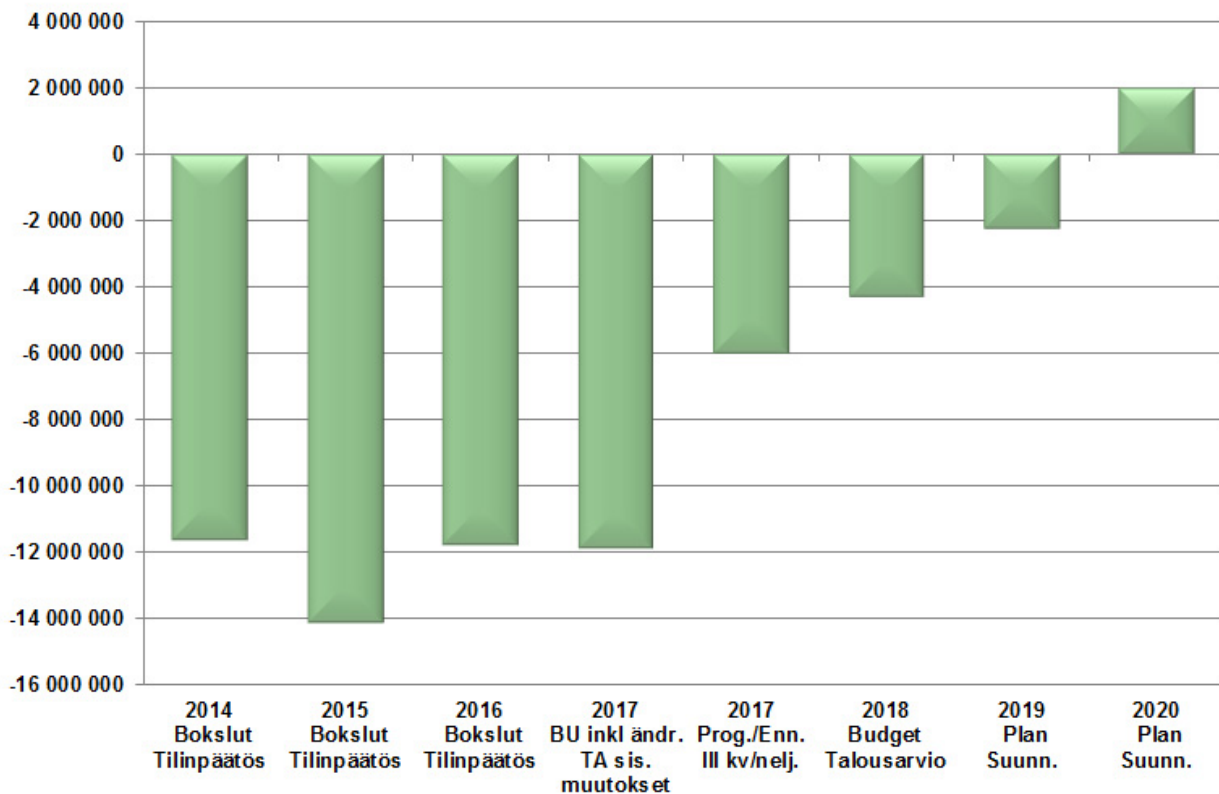
Taloussuunnitelma osoittaa vuonna 2019 2,0 miljoonan euron ylijäämää ja vuonna 2020 4,3 miljoonan euron ylijäämää. Tämä merkitsee, että kertynyt alijäämä tulee muuttumaan 11,6 miljoonan euron alijäämästä 31.12.2016 2,0 miljoonaan euron ylijäämään 31.12.2020.

Vuonna 2017 tulee investointitaso olemaan matala kun investointimenojen lasketaan olevan 4,9 miljoonaa euroa. Vuonna 2018 investointien lasketaan olevan huomattavasti korkeammalla

Verksamhetskostnader/Toimintamenot
 BS 2016, BU och prognos 2017, BU förslag 2018, Plan 2019-2020
 TP 2016, TA ja ennuste 2017, TA ehdotus 2018, Suunnittelu 2019-2020

**Kumulativt underskott / Kumulatiivinen alijäämä
2014 -2020**

tasolla, 10,7 miljoonaa euroa, mikä ylittää lasketun keskitason siinä pitkäaikaisessa investointisuunnitelmassa, joka ulottuu vuoteen 2031.

Suunnitelma on osa syksyllä 2016 hyväksytyä salkkujakoa, joka sisältää kuvaukset kaupungin tulevista tila- ja luovutustarpeista rakennuksia koskien. Korkea investointitalousarvio merkitsee korkeampaa lainanottotarvetta vuonna 2018.

Käyttötalousarvio 2018 lähtee siitä, että henkilöstökulut nousevat 1,5 % vuonna 2018 seurauksena julkisen sektorin sopimusratkaisusta. Toimenpideohjelma, joka nykyisin on osa taloussuunnitelmaa ja Raasepori 2020 -kehitysohjelmaa, sisältää 5 miljoonan euron edestä talouden sopeutuksia vuoteen 2020 saakka.

Henkilöstökulut laskevat 250 000 eurolla, 0,3 prosenttia vuoteen 2017 verrattuna. Kilpailukyky sopimus, joka supistaa työntekijöiden lomarahaa kolmanneksella, on voimassa vielä vuodet 2018 ja 2019. Henkilöstösivukulut laskevat 1,4 miljoonalla eurolla alennettujen sosiaali-

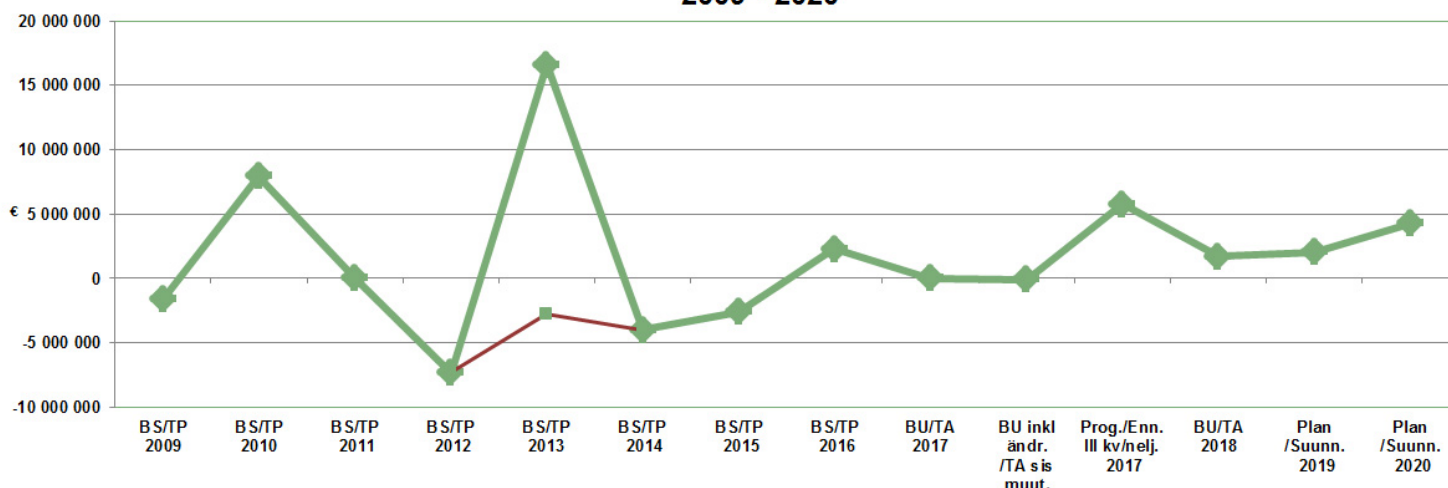
turvamaksujen seurauksena, mikä myös on seurausta kilpailukyky sopimuksen yhteydessä tehdyistä päätöksistä.

Vuoden 2016 tilinpäätöksen kertynyt alijäämä oli 11,9 miljoonaa euroa (419 euroa/asukas). Kuluvan vuoden ennuste per 30.9.2017 osoittaa 5,8 miljoonan euron ylijäämää, budjetoituna oli 0,04 miljoonaa euron ylijäämä.

Kaupungin velkataakan, liikelaitokset mukaan luettuna, arvioidaan vuodenvaihteessa 2017–2018 olevan 113,4 miljoonaa euroa eli 4 023 euroa/asukas, mikä on 4,4 miljoonaa euroa vähemmän kuin 31.12.2016. Vuoden 2017 talousarvio arvioi velkataakan asukasta kohti olevan 4 313 euroa. Vuonna 2018 lainataakan lasketaan kasvavan 1,2 miljoonalla eurolla ja olisi näin ollen vuodenvaihteessa 2018–2019 114,6 miljoonaa euroa.

Kaupungin kokonaiskorkokustannukset vuodelle 2018 arvioidaan 1,7 miljoonaksi euroksi, josta omaan toimintaan kohdistuu 1,6 miljoonaa euroa ja Raaseporin Veden toimintaan 0,1 miljoonaa euroa.

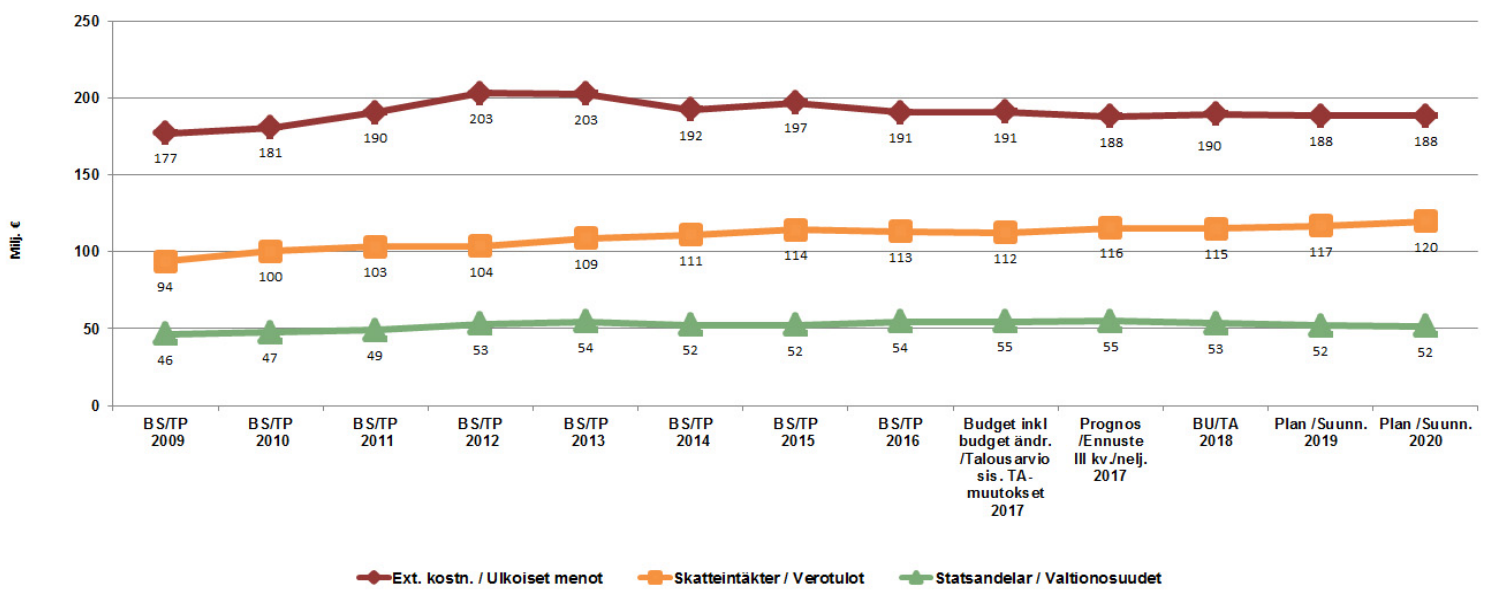
Över-/ underskott Ali-/ ylijäämä 2009 - 2020

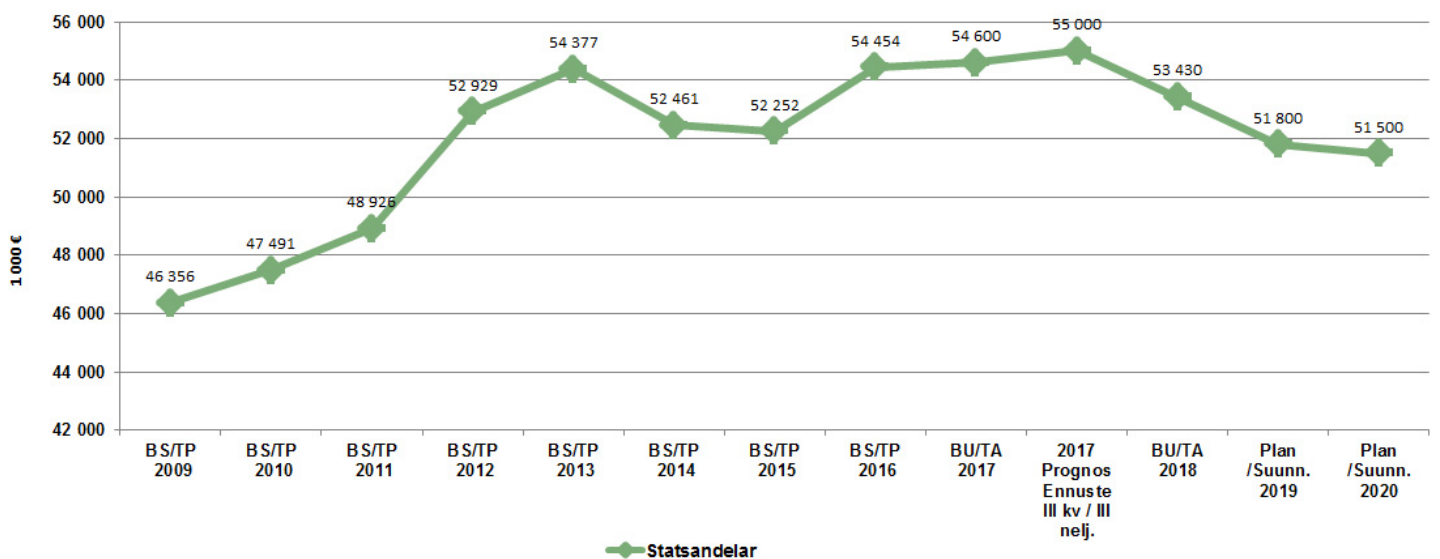
Externa kostnader, skatteintäkter och statsandelar / Ulkoiset menot, verotulot ja valtionosuudet 2009 - 2020

2009-2013 Inkl Ekenäs Energi / mukaan lukien Tammisaaren Energia

Ext. kostn. / Ulkoiset menot Skatteintäkter / Verotulot Statsandelar / Valtionosuudet

Statsandelar bokslut 2009 - plan 2020 Valtionosuudet tilinpäätös 2009 - suunnittelu 2020

Statsandelar

Alla taulukko verotulokehityksestä taloussuunnittelujaksolla:

1 miljoona €	2016	2017	2018	2019	2020
	Tilin-päätös	Ennuste	TA	Suunn.	Suunn.
Kunnallisero	99,48	99,99	99,60	101,35	104,19
Yhteisövero	3,24	4,34	4,47	4,44	4,44
Kiinteistövero	10,31	11,19	11,13	11,14	11,15
Yhteensä	113,03	115,52	115,20	116,93	119,78

Verot ja valtionosuudet

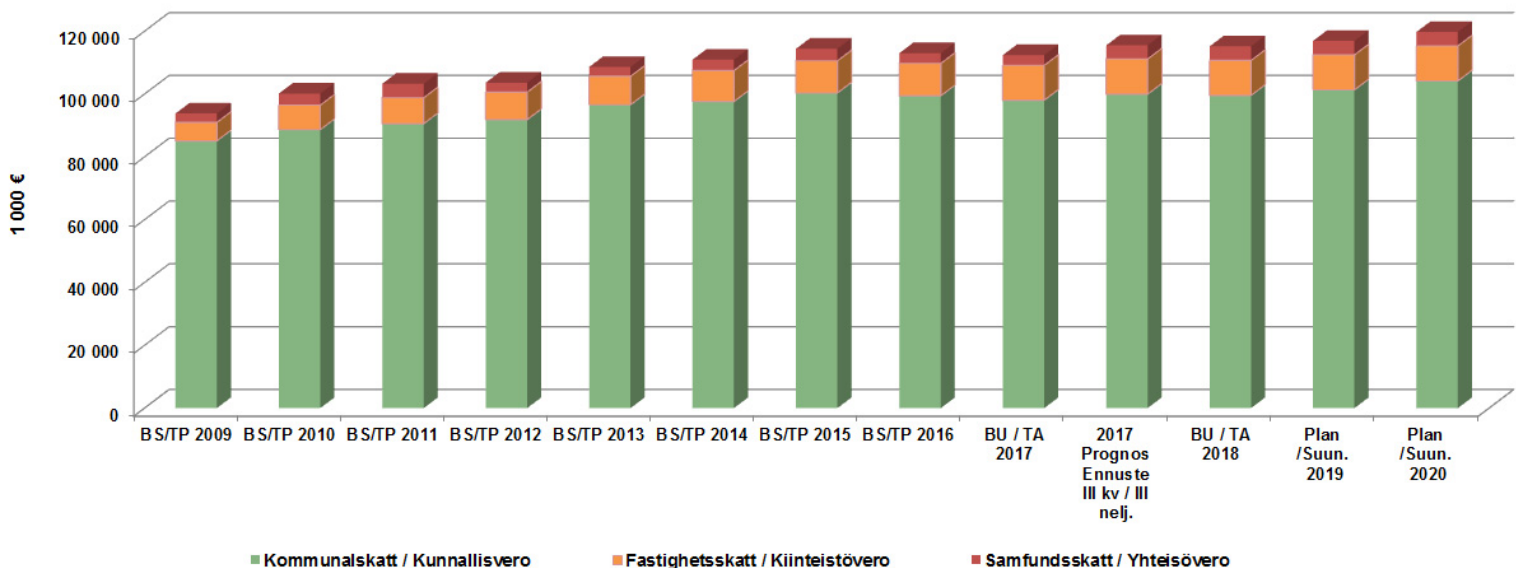
Kunnallisveron kasvun arvioidaan tänä vuonna olevan 0,6 %. Kasvu on pieni, mutta kuitenkin huomattavasti suurempi kuin ennustettiin vuoden ensimmäisellä puoliskolla, kun huomioitiin vähennykset, jotka olivat seurausta muun muassa kilpailukykysojimuksista ja korotetuista verovähennyksistä. Vuonna 2018 lasketaan verojen alenevan 0,4 %. Kuntasektorin palkkatulojen lasketaan nousevan 1,5 prosentilla vuosina 2017 ja 2018 ja vielä yhdellä prosentilla

vuonna 2019.

Tänä vuonna yhteisöverotulojen lasketaan nousevan runsaalla miljoonalla eurolla, 33,8 %. Lisäys johtuu osittain suuresta kertaerästä, joka hyödyttää koko kuntaryhmää. Yhteisöverojen odotetaan vuosien 2018–2020 tuovan suunnitteen saman verran kuin vuonna 2017.

Ylempiin kiinteistöverorajoihin on tehty tiettyjä pienehköjä muutoksia. Kyse on yleisestä kiinteistöveroprosentista ja muiden asuinrakennusten verosta, joka tulee määrittää intervallilla 0,93–2,00 % (aikaisemmin 0,93–1,80 %)

**Skatteinkomster / bokslut 2009 - plan 2020
Verotulot / tilinpäätös 2009 - suunnittelu 2020**

Veroasteet ovat viimeisten neljän vuoden aikana kehittyneet seuraavasti:

%	2018	2017	2016	2015
Tuloveroaste	22,00	22,0	22,00	22,00
Kiinteistöveroasteet				
Yleinen	1,35	1,35	1,35	1,35
Vakituinen asunto	0,41	0,41	0,37	0,37
Muu asunto	1,80	1,80	1,35	1,35
Voimalaitos	3,10	3,10	2,85	2,85
Yleishyödyllinen yhteisö	0,00	0,00	0,00	0,00

vuodesta 2018 lähtien. Vakituiseen asumiseen käytettyjen rakennusten intervalli pidetään ennallaan, 0,41–0,90 prosenttia.

Jos maakuntaudistus tulee voimaan vuodesta 2020 lähtien, tulee veroprosenttiaste laskemaan 12,37 prosenttiyksikköä ja myös kuntien osuus yhteisöverosta väheneään hieman. Kiinteistövero tulisi yhä kokonaisuudessaan kunnalle. Kuntien tuli viimeistään siinä yhteydessä, kun päätettiin veroprosenteista verovuodelle 2017, korottaa veroprosenttejaan vähintään uusiin alimpiin rajoihin.

Valtuusto päätti 13.11.2017 Raaseporin veroprosentit seuraavasti:

Tuloveroprosentti 22,00 %

Yleinen kiinteistövero 1,35 %

Vakituisen asuinrakennuksen kiinteistövero 0,41 %

Muiden asuinrakennusten kiinteistövero 1,80 %

Voimalaitoksen kiinteistövero 3,10 %

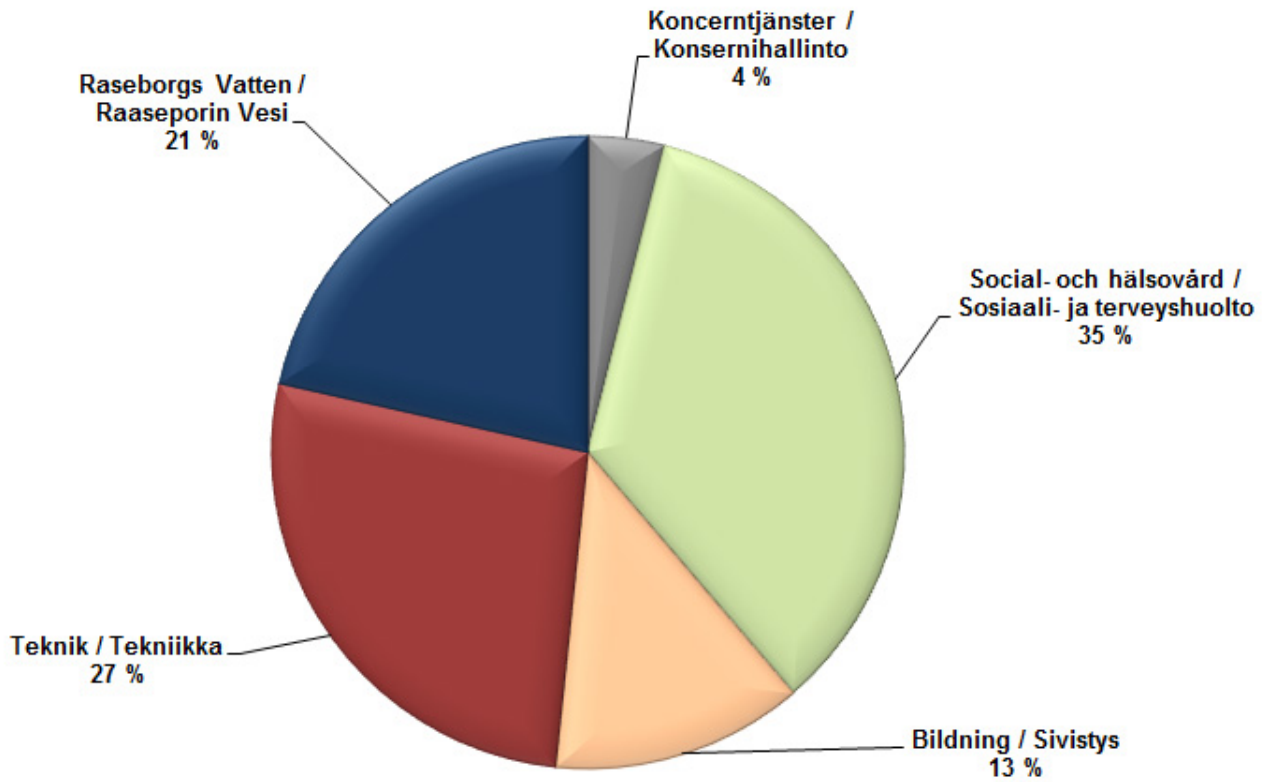
Yleishyödyllisten yhteisöjen kiinteistövero 0,00 %

Kunnallisen talouden näkymät vuoteen 2020 saakka näyttävät paremmilta kuin mitä aikaisemmat kestävyyslaskelmat näyttävät.

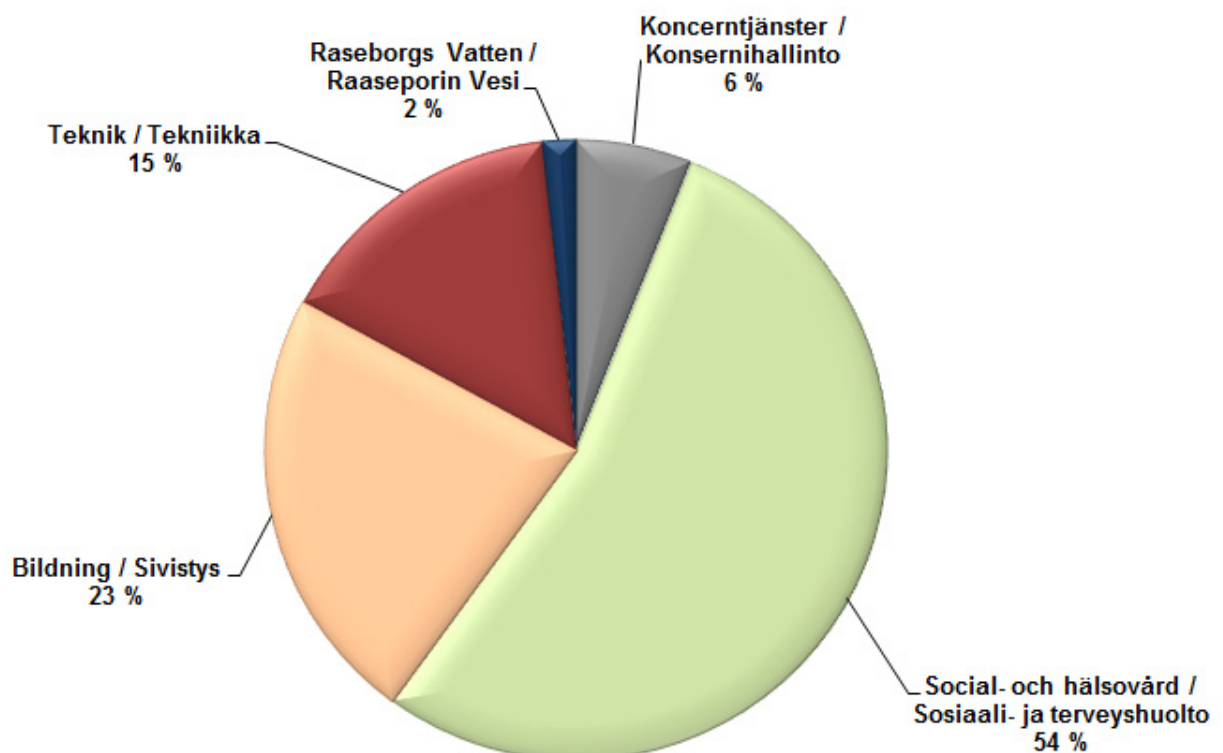

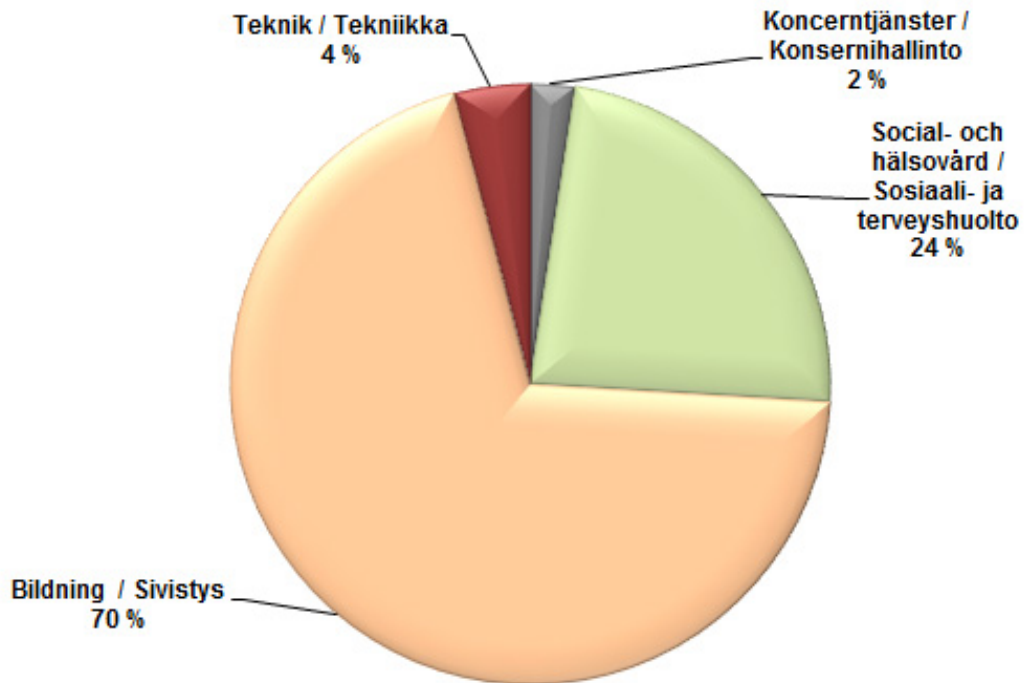
Externa intäkter / Ulkoiset tulot Budget 2018 / Talousarvio 2018

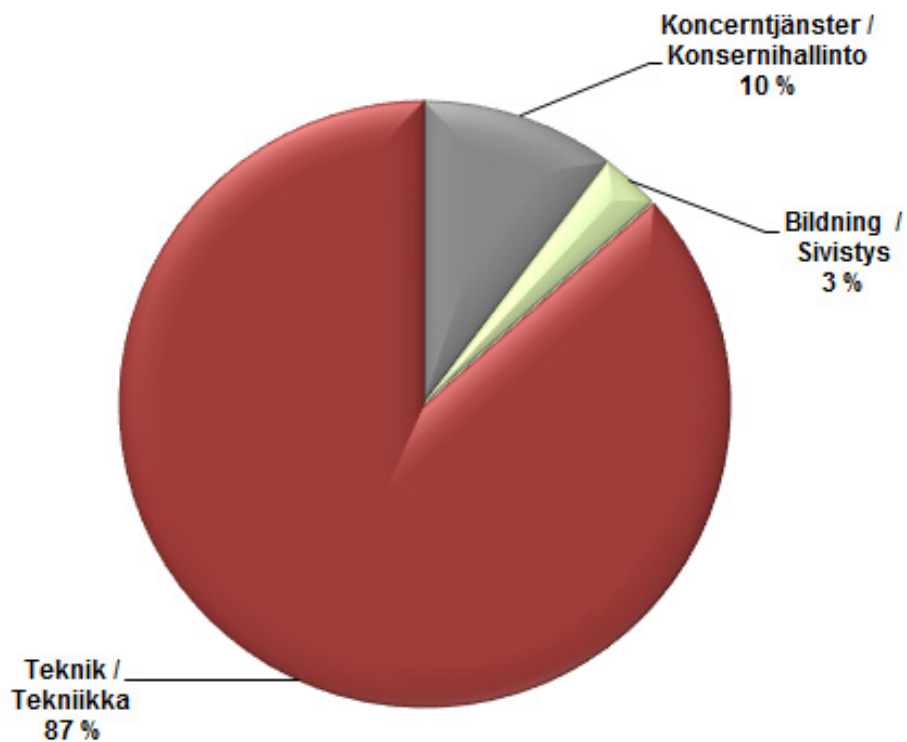
Externa kostnader / Ulkoiset menot Budget 2018 / Talousarvio 2018

Interna kostnader / Sisäiset menot Budget 2018 / Talousarvio 2018

Interna intäkter / Sisäiset tulot Budget 2018 / Talousarvio 2018

Kuntien keskimääräinen tuloveroprosentti on vuonna 2017 19,91 % (vuonna 2016 19,87 %). Tuloveroprosentin aritmeettinen keskiarvo on 20,67 % (20,60 %), korkein veroprosentti on 22,50 % alimman veroprosentin ollessa 16,50 %.

Erialaisten vähennysten takia kuntien tuloveroprosentit (nimellinen veroaste) eivät vastaa kuntien todellista veroastetta; niin kutsuttu efektiivinen veroaste Raaseporissa vuonna 2017 on 15,61 % ja maan keskiarvo on 14,44 %.

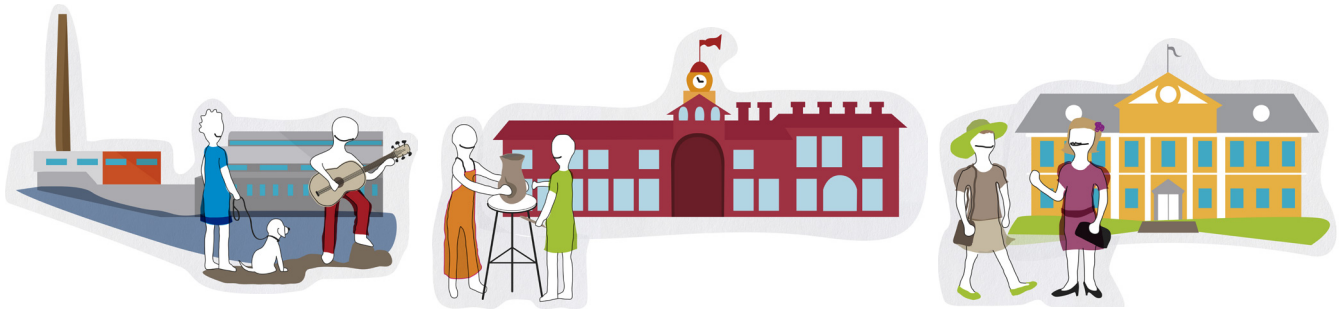
Kokonaisverotulojen vuonna 2017 laskeaan lisääntyvän 2,5 miljoonalla eurolla (2,2 %)

vuoteen 2016 verrattuna ja ylittävän siten kuluvan vuoden talousarvion 3,1 miljoonalla eurolla. Vuosien 2017 ja 2018 välillä verotulojen laskeaan vähenevän 0,3 miljoonalla eurolla.

Raaseporin valtionosuuksien lasketaan alenevan 1,9 miljoonalla eurolla 53,1 miljoonaan euroon vuosien 2017 ja 2018 välillä. Vähennys on ensi kädessä seurausta kilpailukykysojimmuksesta. Vuonna 2019 lasketaan Raaseporin valtionosuuden laskevan 51,8 miljoonaan euroon ja vuonna 2020 51,5 miljoonaan euroon. Myös tässä tapahtuu suuria vähennyksiä, jos soteuudistus toteutuu vuodesta 2020 lähtien.

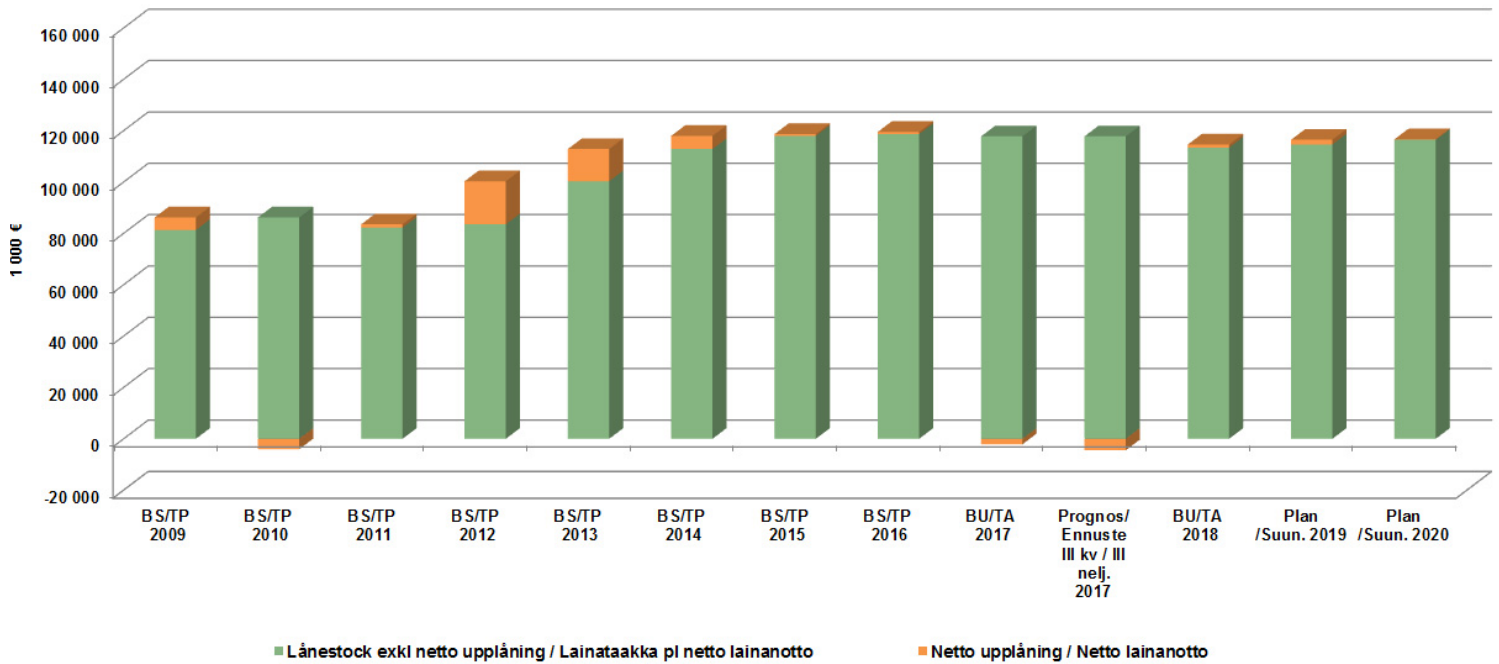
Vuosien 2017 ja 2018 välillä verotulojen laskeaan vähenevän 0,3 miljoonalla eurolla. *Panostamalla sisäänmuuttoon ja hyviin asumisympäristöihin tuetaan kaupungin elinvoimaisuutta.*

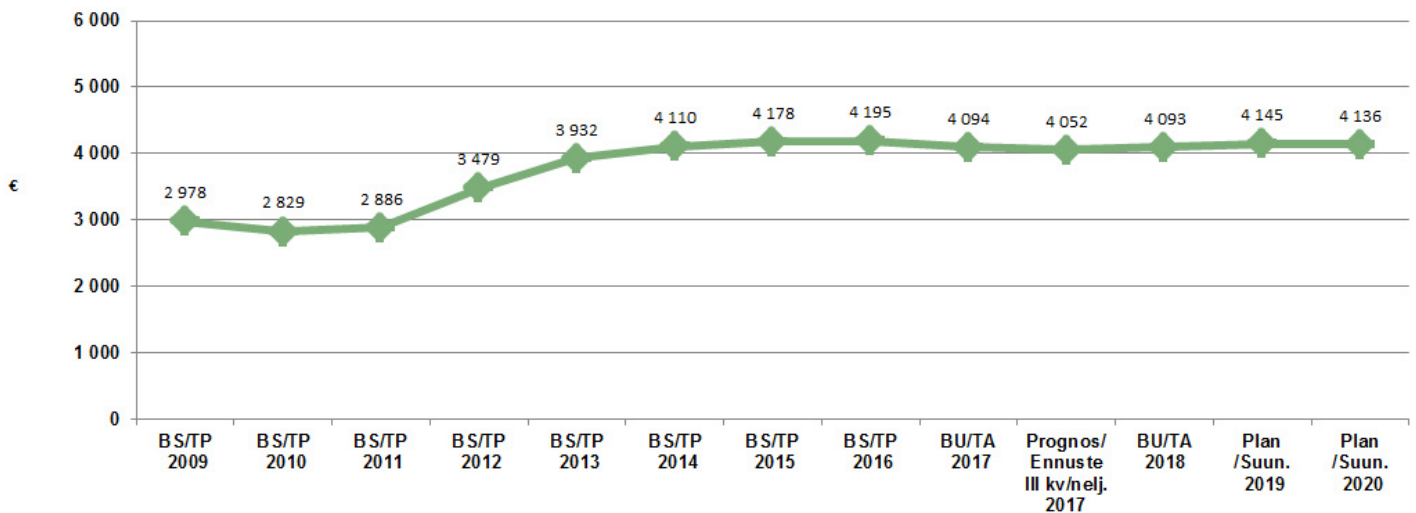

Lånestock och upplåning /Lainataakka ja lainanotto

Bokslut 2009 - plan 2020 / Tilinpäätös 2009 - suunnittelu 2020

Lån €/invånare / Lainat €/asukas 2009 - 2020

KAUPUNKI TYÖNANTAJANA

(sis. kuvauksen henkilötyövuosien laskemisesta)

Työnantajavastuu

Poliittisilla elimillä on kunnassa työnantajan rooli. Henkilöstöpolitiikkaa toteutetaan kaikissa poliittisissa elimissä.

Työnantajan ja henkilökunnan yhteistyö määritetään laissa yhteistyöstä kunnallisen työnantajan ja työntekijän välillä. Yhteistyölain tarkoitusperä ja henkilöstöpolitiikan eri suunta-aviivat ovat tärkeitä päätöksenteon rakenneosia.

Kaupunki työnantajana ja työllistäjänä

Uuden organisaation luomisprosesissa tulee olla mukana mm. työhyvinvointi, esimiesten työskentely ja kyky käsitellä konflikteja ovat olleet muutoksen onnistumiseen vaikuttavia kriittisiä tekijöitä.

Ajanjaksolle 2009–2013 on ollut erillinen henkilöstöstrategia. Ajanjaksolle 2014–2017 on laadittu henkilöstöpoliittinen toimintasuunnitelma. Toimintasuunnitelma on laadittu kaupungin strategiaa myötäillen.

Työterveys

Hyvinvoinnin edistämiseksi, työhyvinvoinnin vahvistamiseksi ja paremman työilmaston luomiseksi on Raaseporin kaupunki ajanjaksolla 2011–2013 yhteistyössä Kasnäsin Saariston työhyvinvointiakatemian toteuttanut FEELIT-työterveysprojektin. Hankkeen osarahoittajana toimi työsuojelurahasto. Hankkeen tulokset arvioitiin vuoden 2014 aikana. Metal-Age metodin ja KIVA-kyselyn parissa tapahtuva työskentely jatkuu vuonna 2018 viidellä uudella ryhmällä.

Työsuojelu

Työsuojelun tavoitteena on turvallinen ja varma työpaikka. Työsuojelu muodostuu niistä teki-

jöistä, jotka saavat työntekijän tuntemaan työpaikkansa turvalliseksi ja voimaan siellä hyvin. Hyvän työsuojelutyön tuloksena voi olla parempi työkyky, parantunut viihtyminen työssä ja työmotivaatio, pienentynyt työtapaturmariski, vähentyneet sairauspoissaolot, vähentyneet työkyvyttömyyseläkekustannukset, työn laatu ja siten asiakkaan saama parempi palvelu.

Oppisopimukset

Kaupunki tekee joka vuosi oppisopimuksia varmistukseksi pätevän henkilökunnan saannin. Tämä koskee ensi sijassa lasten päivähoitoa ja vanhusten huoltoa, mutta myös muita aloja. Oppisopimukset ovat yleensä 1–3-vuotisia, ja useimmat oppisopimusoppilaat palkataan koulutuksen päätyttyä. Kaupungilla on jatkuvasti 10–15 oppisopimusoppilasta ja tavoitteena on solmia vähintään noin 10 uutta oppisopimusta vuosittain.

Kesätyöt

Osana pyrkimystä luoda mielekästä työllistymistä nuorisolle ja markkinoida kaupunkia työnantajana palkkaa Raaseporin kaupunki 100 nuorta kesällä 2018. Näistä 40 on oltava alle 18-vuotiata.

Kesätyöseteli

Auttaakseen nuorisoa saamaan kesätöitä ja estääkseen nuoria syrjäytymästä kaupunki antaa vuonna 2018 kesätyösetelin kaikille raaseporilaisille nuorille, jotka täyttävät 16 vuotta vuoden 2018 aikana. Setelin arvo on 400 €. Nuoret voivat kesätyösetelin avulla hakea töitä yritysissä, yhdistyksissä, organisaatioissa, kerhoissa, säätiöissä ja seurakunnissa (työnantajalla täytyy olla Y-tunnus).

Raaseporin kaupunki tarjoaa vuosittain kesätöitä noin sadalle nuorelle.

Henkilöstövähennykset

Vuosina 2012–2016 henkilöstö on vähentynyt noin 150 henkilötyövuodella yhteistoimintamenettelyn seurauksena. Raasepori 2020 yhteydessä on yhteistoimintamenettelyn jälkeen päätetty, että vuosina 2016–2019 kaupunki vähentää henkilöstöä vielä 56,5 henkilötyövuodella.

Henkilötyövuodet

Talousarvion toimialalomakkeessa käydään läpi henkilötyövuosien määrä. Ne on laskettu seuraavasti:

■ Konsernihallinnossa sekä teknisellä toimialalla henkilötyövuosien määrä on laskettu henkilöstökuluihin budjetoitujen määrärahojen pohjalta. Lähtökohtana on käytetty palkkaliitteitä.

■ Sosiaali- ja terveystoimialalla henkilötyövuosien määrä on laskettu henkilöstökuluihin budjetoitujen määrärahojen pohjalta. Laskelman pohjana on kyseisen ammattiryhmän ja työehtosopimuksen keskipalkat. Taulukosta ilmenee erikseen henkilötyövuodet, jotka ovat syntyneet toiminnan ottamisesta tai uudelleen järjestämisestä.

■ Sivistystoimialalla henkilötyövuosien määrä on laskettu henkilöstökuluihin budjetoitujen määrärahojen pohjalta. Lähtökohtana on käytetty palkkaliitteitä. Poikkeuksena on perusopetus ja lukio, joissa nk. ylituntien laskeminen tehdään erikseen ja muunnetaan lasketuiksi henkilötyövuosiksi. Ylitunnit kompensoivat ensi kädessä osa-aikaisia virkoja. Loput ylitunnit muunnetaan henkilötyövuosiksi seuraavasti

a. vk 1–6: 24 ylituntia = 1 henkilötyövuosi

b. vk 7–9 ja lukio: 21 ylituntia = 1 henkilötyövuosi

INVESTOINNIT TALOUSARVIOSSA JA TALOUSSUUNNITELMASSA

Kaupungin investointiryhmä on laatinut investointiohjelman vuosille 2018–2020. Lisäksi on tehty hanke-luettelo vuosille 2021–2032. Investointiohjelma on laadittu yhdessä eri toimialojen edustajien kanssa.

Kaupungin investointitalousarvio vuodelle 2018 on 10,2 miljoonaa euroa netto, josta 3,9 miljoonaa euroa on osoitettu rakennuksiin ja 6,3 miljoonaa euroa infrastruktuuriin. Lisäksi Raaseporin Vesi investoi 1,1 miljoonalla eurolla.

Investointiohjelmaan on otettu määräraha uudelle päiväkodille Karjaalla, kaikkiaan 3,2 miljoonaa euroa. Suunnittelu valmistuu vuoden 2017 aikana ja rakentaminen tehdään vuonna 2018 ja 2019. Uusi päiväkotikoti korvaa Sandbo-päiväkodin, Lövkulla-ryhmäperhepäiväkodin ja Nalle-ryhmäperhepäiväkodin.

Vuodelle 2018 osoitetaan suunnittelumääräraha KYK:n suomalaisen yläasteen C-talon

korvaamiseksi. Nykyinen talo puretaan ja korvataan vastaavilla tiloilla (3 luokkahuonetta) vuoden 2020 aikana. Hankkeen kokonaiskustannusten lasketaan olevan 1,0 miljoonaa euroa.

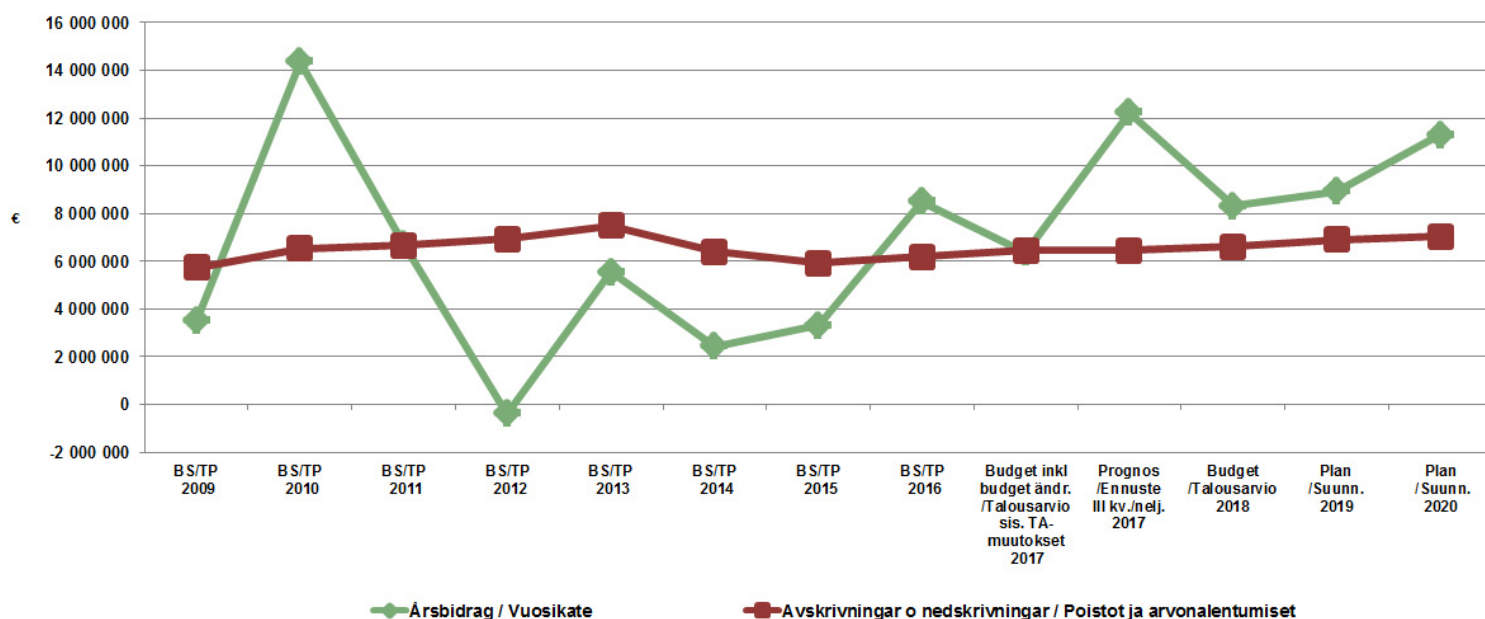
Kaupungin kiinteistöille Karjaan keskustassa on laadittu hankesuunnitelma. Sen mukaan Fokus perus-korjataan ainakin kirjastotoiminnan, kaupungin asukkaiden palvelupisteen ja kokoustilojen osalta. Hanke toteutetaan vuosien 2019–2021 aikana ja siihen on varattu yhteensä 4,9 miljoonaa euroa.

Uuden päiväkodin suunnitteluun Mustiolla osoitetaan 0,1 miljoonan euron määräraha vuodelle 2020. Hanke on suunniteltu toteutettavaksi vuonna 2021 ja se korvaa nykyiset tilapäiset päiväkotitilat.

Katarinakoulun saneerauksen ja lisärakennuksen suunnitteluun Karjaalla osoitetaan 0,05

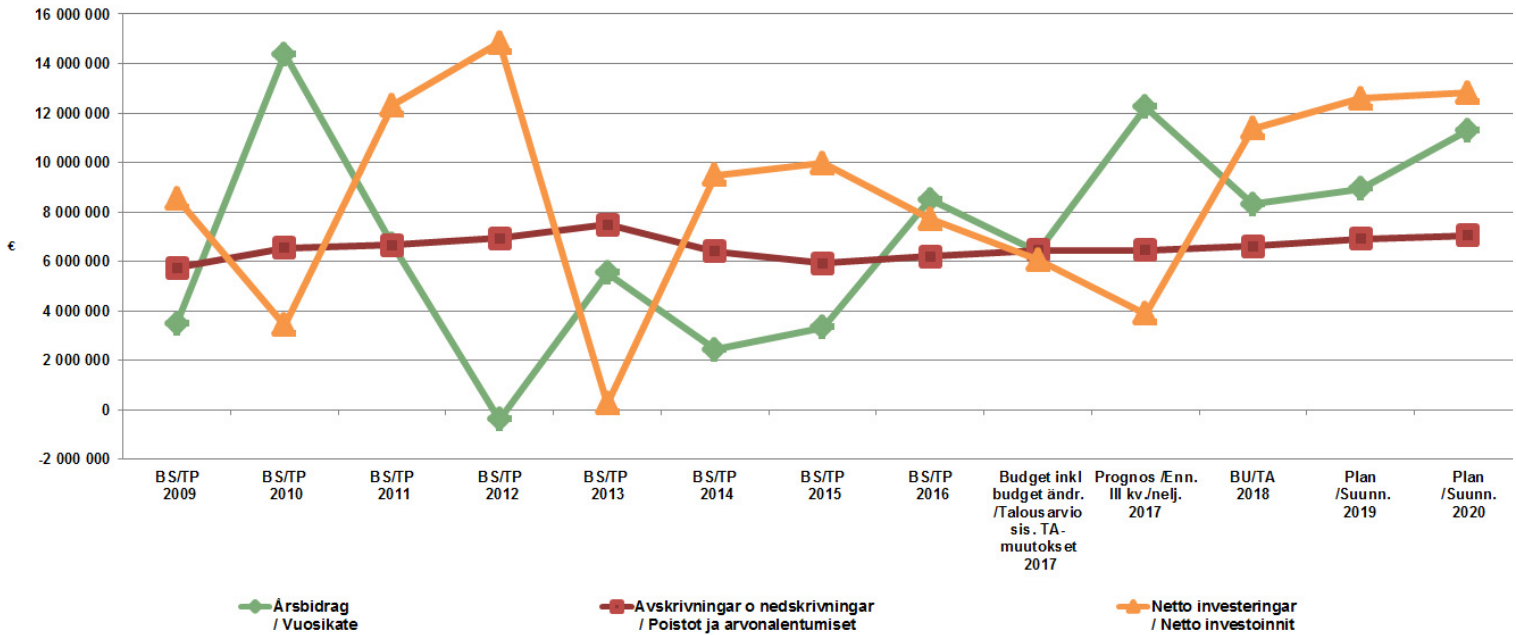
Årsbidrag / Avskrivningar Vuosikate / Poistot 2009 - 2020

2009 - 2013 Inkl. Ekenäs Energi/mukaan lukien Tammisaaren Energia

**Årsbidrag / Avskrivningar / Netto investeringar
Vuosikate / Poistot / Netto investoinnit**
2009 - 2020

2009 - 2013 Inkl. Ekenäs Energi/mukaan lukien Tammisaaren Energia

miljoonan euron määräraha vuodelle 2018 ja 0,15 miljoonaa euro vuonna 2019. Hanke on tarkoitettu toteutettavaksi vuosina 2021–2022, kokonaiskustannukset 5,6 miljoonaa euroa.

Tenholan palvelukotiin asennetaan vuonna 2018 sprinklerijärjestelmä 0,2 miljoonalla eurolla.

Tammiharjun alueeseen varataan vuosittain eri rakennuksien investointitoimenpiteiden määräraha. Ne eivät koske F-taltoa. Määräraha jaetaan teknisen toimialan erillisellä päätöksellä – yhteensä 0,1 miljoonaa euroa vuonna 2018.

Ruokahuoltotoimintaa koskeva selvitys tehdään vuoden 2017 aikana. Tässä momentissa on kaikkiaan varattu 5,0 miljoonaa euroa, joista 0,2 miljoonaa euroa suunnitteluun vuonna 2018 ja toteutukseen 2,0 miljoonaa euroa vuonna 2019 sekä 2,8 miljoonaa euroa vuonna 2020. Ruokahuolto- toiminnan ulkoistaminen selvitetään rinnakkain.

Koulujen pihaympäristön parantamiseen ehdotetaan vuosittaista 0,1-0,2 miljoonan euron määrärahaa.

Eri rakennusten korjauksiin varataan vuosittain 1,2 miljoonan euron määräraha, joka jaetaan teknisen lautakunnan erillisellä päätöksellä.

Paikoitukseen ja leikkipuistoihin on otettu 0,09 miljoonan määräraha ja Tenholan uudelle matonpesupaikalle on varattu 0,055 miljoonaa euroa.

Liikuntapaikoille on varattu 0,2 miljoonan euron määräraha. Ajankohtaisia hankkeita ovat mm. valaistuksen parantaminen Västerbyssä ja uusi jääkiekkokaukalo Pohjan kirkonkylässä. Määräraha jaetaan teknisen lautakunnan erillisellä päätöksellä.

Uusien laitureiden rakentamiseen osoitetaan 0,25 miljoonan euron määräraha 2018. Osa määrarahasta käytetään Pohjoissataman laituri-

Karjaan rautatiesilta korjataan vuosina 2018-2019.

hankkeen valmiiksi saattamiseen.

Liikenneväylille varataan 1,7 miljoonan euron määräraha. Määräraha käytetään perusparannuksiin, uudisrakentamiseen, asfaltointiin ja katuvalaistukseen. Määrärahan jaolle laaditaan erillinen työohjelma ja tekninen lautakunta tekee erillisen päätöksen jaosta.

Liikenneturvallisuuksuunnitelman tavoitteiden mukaiseen liikenneympäristön parantamiseen osoitetaan suunnittelukaudella 0,1 miljoonan euron määräraha.

Karjaan rautatiesillan korjaukseen sekä kevyen liikenteen tunnelin pidentämiseen ratapihan alitse sekä niihin kuuluvan Ratakadun viereisen liikennealueen rakentamiseen osoitetaan yhteensä 4,25 miljoonan euron määräraha vuosille 2018–2019. Hanke on yhteisrakennushanke Liikenneviraston kanssa ja se aloitetaan vuoden 2018 aikana. Kaupungin osuus hankkeesta on kaikkiaan 4,3 miljoonaa euroa vuosina 2017–2019.

Asuinalueiden laajentamiseen varataan 0,1 miljoonan euron määräraha ja teollisuusalueita varten varataan 0,1 miljoonan euron määräraha, joka ensi kädessä on tarkoitettu Horsbäckin teollisuusalueen laajentamiseen.

Hankkeita varten, joissa kaupunki on solminut maankäyttösopimuksen, osoitetaan 1,5 miljoonan euron kokonaismääräraha. Ajankohittaisia hankkeita 2018 on ensi kädessä Fiskars ja Pohjoissatama. Määräraha jaetaan teknisen lautakunnan erillisellä päätöksellä.

Vuoden 2020 investointisuunnitelmaan on otettu 0,38 miljoonan euron määräraha

luontopolkua ja siltaa varten Ramsholmen-Gåsörenissä.

Kalateiden rakentamiseen Mustionjokeen varataan vuosille 2017–2021 yhteensä 0,63 miljoonan euron määräraha, josta 0,32 miljoonaa euroa varataan vuodelle 2018. Kalatiehanke on yhteishanke Ely-keskuksen, Raaseporin, Lohjan, Vihdin, Karkkilan ja Lopen kuntien kesken. Valtio ja EU ovat mukana rahoituksessa. Rakentaminen aloitetaan vuoden 2018 aikana.

Bromarvin saaristosatamaa parannetaan vuosina 2017–2018. Hankkeelle on osoitettu yhteensä 0,55 miljoonan määräraha, josta 0,25 miljoonaa euroa on varattu vuodelle 2018. Hanke on monen eri toimijan yhteishanke: paikallinen rahoitus (yksityisiä avustuksia ym.), yksityisiä yrityksiä (kauppa, kalastajat ym.), Leader/Pomoväst, Ely-keskuksen tuki kalastuselinkeinon kehittämiseksi ja Interreg. Hankkeen kokonaiskustannukset on arvioitu 1,4 miljoonaksi euroksi.

Liikennejärjestelyjä varten nk. vt 25 kehityskäytävän liittymän yhteydessä on aikaisempina vuosina varattu vuosittainen 0,8 miljoonan euron määräraha. Taloussuunnitelmassa on vuosille 2019 ja 2020 otettu 0,8 miljoonan euron määräraha vuonna 2019 ja 0,4 miljoonaa euroa 2020. Määrärahan käyttö edellyttää kaupunginhallituksen erillistä päätöstä.

Numeerisen pohjakartan laatimista varten varataan 0,06 miljoonan euron määräraha.

Maan ostoon varataan vuosittain 0,5 miljoonaa euroa ja kiinteistömyynnin odotetaan tuottavan 0,5 miljoonan euron tulot.

LIKELAITOKSET JA KONSERNIYHTIÖT

Raaseporin Vesi -liikelaitos

Toiminta ja tavoitteet

Raaseporin Vesi myy vesipalveluja asukkaille, yleisille laitoksille ja yrityksille Raaseporissa.

Kaupunginvaltuuston hyväksymällä toiminta-alueella palvelee noin 6 700 kiinteistöä, jotka on liitetty vesihuoltoon. Tavoitteena on palvella mahdollisimman montaa kiinteistöä Raaseporissa samalla kun olemassa olevan tekniikan saneeraukselle asetetaan yhä suurempia vaatimuksia.

Toiminta rahoitetaan kokonaan asiakkaiden suorittamilla maksuilla.

Sijoitetun pääoman tuottovaatimus on 6 % ja korvaus kaupungille tämän kriteerin pohjalta on 600 000 € vuonna 2018.

Tilikaudella 2018 Raaseporin Vedeltä odotetaan 748 940 euron tuottoa.

Laitoksen tulos on parantunut vuosittain viime aikoina ja vielä paremman tuloksen saavuttamiseksi koko hallinto on keskittetty toimipaikkaan Tammisaaressa 1.1.2017 lähtien.

Tulevien vuosien investoinneissa tulee näkymään tiettyä varovaisuutta, koska laina- taakka ja lyhennykset ovat huomattavia.

Riskianalyysi

Laitoksen riskikohteita ovat vedenottamot, johtoverkot, vesitornit ja jätevedenpuhdistamot. Ilkivalta, onnettomuudet ja inhimilliset erehdykset voivat johtaa veden laadun huononemiseen ja pahimmassa tapauksessa katkoon vesihuollossa, mikä vaikuttaa suoraan veden kuluttajiin, kun taas vastaavat riskit jäteveden käsittelyssä vaikuttavat ympäristöön.

Riskejä minimoidaan päivitetyllä tekniikalla ja kaukoseurannalla sekä kouluttamalla henkilökuntaa.

Poikkeusolosuhteissa noudatetaan päivitettyä valmiussuunnitelmaa.

Tammisaaren Energia Oy

Tammisaaren Energia liikelaitoksen toiminta myytiin 31.12.2013 Tammisaaren Energia Oy:lle. Kaupasta saatiin 18,8 miljoonan euron myyntivoitto.

Kaupunki omistaa Tammisaaren Energia Oy:n 100 %:sti. Yhtiöllä on oma sähköverkko Tammisaaren keskustassa sekä kaukolämpöverkko Tammisaaressa, Karjaalla ja Pohjassa. Tammisaaren Energia myy sähköä koko maahan ja urakointipalveluita koko läntiselle Uudellemaalle. Lisäksi Tammisaaren Energia omistaa oman sähkötuotannon Tammisaaressa ja osuuksia voimalaitoksista muualla Suomessa, etupäässä tuulivoimaa.

Tammisaaren Energia on tuottava yritys, joka maksaa 1,7 miljoonaa euroa korkoa kaupungille vuonna 2018 ja lyhentää 1 miljoonalla eurolla sitä 32 miljoonan euron lainaa, jonka yhtiö nosti kaupungilta yhtiöittämisen yhteydessä. Lainan saldo on 29 miljoonaa euroa vuodenvaihteessa 2017–2018. Yhtiö investoi lisäksi vuosittain 2–3 miljoonaa euroa toiminnan kehittämiseen läntisellä Uudellamaalla. Yhtiö tekee positiivista tulosta ja sillä on ollut mahdollisuus alentaa energiamaksujaan viimeisten vuosien aikana.

Tammisaaren Energia on strategiansa mukaisesti tehnyt työtä nykyaikaistaakseen ja tehostaakseen toimintaansa. Yhtiö työstää myös aktiivisesti uusien sähköalan tuotteiden kehittämistä, kuten sähköautojen latauspalveluja, aurinkoenergiaa, LED-valaistusta jne.

Strategiansa mukaan Tammisaaren Energia työskentelee koko länsiuusmaalaisen seudun elinvoiman hyväksi tarjoamalla kilpailukykyisiä energiahintoja ja palveluita. Alueen asukkaiden tulee tuntea, että yhtiö on ”oma energiayhtiömme”.

Kaupunkikehitysosasto on antanut valmistelulle tehtäväksi selvittää edelleen mahdollisuuksia laajennettuun yhteistyöhön tai fuusioon liikelaitoksen Raaseporin Vesi ja Tammisaaren Energia Oy välillä.

Vuokrataloyhtiöt, Fastighets Ab Knipnäs, Raaseporin Kehitys Oy

Vuokrataloyhtiöiden uudelleenjärjestelyt ja fuusiot Karjaalla, Pohjassa ja Mustiolla jatkuvat. Kaupunki omistaa tällä hetkellä yhden (1) osakeyhtiön ja kahdeksan (7) kiinteistöyhtiötä, joissa kaupungin omistusosuus on 51–100 %. Näistä yhtiöistä suunnitellaan lähiaikoina likvidoitavan yksi, Bostads Ab Karis Panorama. Vuokrataloyhtiöiden määrä vähenee portaittain kolmeen fuusioiden, likvidoinnin ja myynnin kautta. Raaseporin Vuokra-asunnot Oy toimii isännöitsijäyhtiönä ja myy isännöitsijä- ja kiinteistöhoitopalveluja muille yhtiöille.

Seitsemän kiinteistöä on fuusioitu Koy Dönsbyhyn. Koy Koskenkylänraitti ja Koy Bäljarspark on 1.1.2017 lähtien fuusioitu Koy Karjaan vuokra-asunnot kanssa. Koy Tranan vähemmistöomistajien kanssa käydyt neuvottelut ovat toistaiseksi olleet tuloksettomia. Tarkoituksena on, että myös tämä yhtiö fuusioidaan Koy Karjaan vuokra-asunnot kanssa. Koy Pohjantie jää toistaiseksi erilliseksi yhtiöksi. Yhtiön talous on erittäin tiukilla. Tällä hetkellä selvitetään yhtiön tulevaa statusta ja toimintamahdollisuuksia. Yksi vaihtoehto on fuusio jonkin toisen kiinteistöyhtiön kanssa.

Osakkeet Kiinteistö Oy Trolletissa, Trollböle, jonka kaupunki omistaa puoleksi Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kanssa, on myyty vuonna 2017. Tämä on myös osa kiinteistömasan konsolidointia.

Kaupunginhallitus on päättänyt panna Kiinteistö oy Knipanin osakkeet myyntiin yhteistuumin toisen omistajan, Axxell Oy:n kanssa.

Kaupunki on vuonna 2016 hankkinut Tammi-

Yksi tämän hetken kehitysprojekteista on optisen korkeanopeuksisten kuitukaapelin toteuttaminen Eurooppaan ja Aasiaan.

saaren Energia Oy:n kokonaan omistaman tytäryhtiön EE Energi Utveckling Ab:n. Yhtiö on muuttanut nimensä Raaseporin Kehitys Oy:ksi ja hallinnoi kaupungin osalta osakeomistusta C-Fiber Hanko Oy:ssä, joka osallistuu Hankoon haarautuvan optisen korkeanopeuksisten kuitukaapelin toteuttamiseen Saksaan ja Ruotsiin.

Konserniohje

Kaupunginvaltuusto hyväksyi vuonna 2014 Raaseporin kaupungin uuden konserniohjeen.

Ohje tullaan päivittämään vuoden 2018 ensimmäisellä puoliskolla, sen jälkeen, kun uudistetut sisäisen valvonnan ohjeet on hyväksytty.

Tuloslaskelmaosa

TULOSLASKELMA	Tilinpäätös	TA 2017	Ennuste	Ehdotus	Talousarvio	Suunn.	Suunn.
sis. liikelait. Raaseporin Vesi	2016	sis. TA- muutokset	III nelj.	TA 2018	2018	2019	2020
Toimintatulot							
Myytitulot	21 773 340	21 603 450		21 151 860	21 283 870		
Maksutulot	10 531 709	10 389 050		9 781 530	9 806 530		
Tuet ja avustukset	3 104 193	2 009 400		1 481 260	1 481 260		
Muut toimintatulot	17 147 079	19 176 360		23 173 740	23 314 850		
Toimintatulot	52 556 321	53 178 260	52 392 000	55 588 390	55 886 510	55 771 900	55 671 900
Valmistus omaan käyttöön	99 150	270 000	128 000	270 000	270 000		
Toimintamenot							
Henkilöstömenot	-83 058 338	-83 375 300		-83 354 240	-83 051 090		
Palvelujen ostot	-91 846 297	-92 510 050		-91 672 000	-92 150 430		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-10 362 890	-11 286 300		-11 058 680	-11 084 010		
Avustukset	-11 968 685	-9 667 190		-8 982 010	-9 032 010		
Muut toimintamenot	-15 408 564	-17 339 030		-21 357 860	-21 475 770		
Toimintamenot	-212 644 775	-214 177 870	-211 103 000	-216 424 790	-216 793 310	-215 658 980	-215 653 980
TOIMINTAKATE	-159 989 303	-160 729 610	-158 583 000	-160 566 400	-160 636 800	-159 887 080	-159 982 080
Verotulot	113 027 617	112 400 000	115 520 000	115 000 000	115 200 000	116 930 000	119 780 000
Kunnallisvero	99 483 217	98 070 000	99 990 000	99 850 000	99 600 000	101 355 000	104 195 000
Kiinteistövero	10 300 968	11 080 000	11 190 000	11 100 000	11 130 000	11 140 000	11 150 000
Yhteisövero	3 243 432	3 250 000	4 340 000	4 050 000	4 470 000	4 435 000	4 435 000
Valtionosuudet	54 453 759	54 600 000	55 000 000	52 900 000	53 430 000	51 800 000	51 500 000
Rahoitustulot ja -menot							
Korkotulot, ulkoiset	1 855 096	1 786 000	1 784 000	1 740 600	1 740 600	1 658 000	1 622 000
Korkotulot, sisäiset	81 150	66 000	67 000	52 000	52 000	38 000	24 000
Muut rahoitustulot	1 766 741	925 000	1 016 000	949 000	949 000	900 000	900 000
Korkomenot, ulkoiset	-2 004 129	-1 990 000	-1 898 000	-1 750 000	-1 750 000	-1 862 000	-1 906 000
Korkomenot, sisäiset	-81 150	-66 000	-67 000	-52 000	-52 000	-38 000	-24 000
Muut rahoitusmenot	-4 760	-9 000	-9 000	-9 000	-9 000	-5 000	-5 000
Korvaus peruspääomasta	-598 533	-600 000	-599 000	-599 000	-599 000	-599 000	-599 000
VUOSIKATE	8 506 488	6 382 390	12 231 000	7 665 200	8 324 800	8 934 920	11 309 920
Poistot ja arvonalentumiset							
Suunnitelman mukaiset poistot	-6 117 091	-6 452 300	-6 447 000	-6 621 000	-6 621 000	-6 903 000	-7 050 000
Arvonalentumiset	-80 163	0	0	0	0	0	0
Satunnaiset erät							
TILIKAUDEN TULOS	2 309 234	-69 910	5 784 000	1 044 200	1 703 800	2 031 920	4 259 920
Varausten lisäys/vähennys							
TILIKAUDEN YLI/ALIJÄÄMÄ	2 309 234	-69 910	5 784 000	1 044 200	1 703 800	2 031 920	4 259 920
TUNNUSLUVUT							
Toimintatulot / -menot, %	-24,7	-24,8	-24,8	-25,7	-25,8	-25,9	-25,8
Verotulot, euro/asukas	4 025	3 977	4 127	4 107	4 114	4 161	4 248
Valtionosuudet, euro/asukas	1 939	1 932	1 965	1 889	1 908	1 843	1 826
Vuosikate, euro/asukas	303	226	437	274	297	318	401
Vuosikate / Poistot, %	137,3	98,9	189,7	115,8	125,7	129,4	160,4
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000€	-11 757	-11 827	-5 973	-10 783	-4 269	-2 237	2 023
Asukasmäärä vuoden lopussa	28 082	28 265	27 990	28 000	28 000	28 100	28 200

Rahoitusosa

sis. liikelait. Raaseporin Vesi

	Tilinpäätös 2016	TA 2017 sis. TA-muut.	Ennuste III nelj.	Ehdotus TA 2018	Talousarvio 2018	Suunn. 2019	Suunn. 2020
Toiminnan rahavirta							
Vuosikate	8 506 488	6 382 390	12 231 000	7 665 200	8 324 800	8 934 920	11 309 920
Satunnaiset erät	0	0	0	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	-1 298 866	-1 700 000	-2 094 100	-1 700 000	-1 700 000	-1 200 000	-1 200 000
Investointien rahavirta							
Investointimenot	-8 524 292	-6 570 000	-4 840 000	-13 725 000	-11 875 000	-13 075 000	-13 225 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin	275 371	0	18 000	0	0	0	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 625 763	2 200 000	3 043 800	2 200 000	2 200 000	1 700 000	1 700 000
Toiminnan ja investointien rahavirta	584 464	312 390	8 358 700	-5 559 800	-3 050 200	-3 640 080	-1 415 080
Rahoituksen rahavirta							
Antolainauksen muutokset							
Antolainasaamisten lisäykset	-117 475	0	0	0	0	0	0
Antolainasaamisten vähennykset	161 697	1 327 250	1 327 250	1 327 250	1 327 250	1 327 250	1 327 250
Lainakannan muutokset							
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	9 755 555	10 632 820	5 000 000	15 742 470	13 132 820	14 123 360	13 100 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-12 141 791	-12 700 200	-12 391 000	-11 938 250	-11 938 250	-12 249 100	-12 937 200
Lyhytaikaisten lainojen muutos	1 152 713	0	3 000 000	0	0	0	0
Oman pääoman muutokset							
Vaikutus maksuvalmiuteen	-604 837	-427 740	5 294 950	-428 330	-528 380	-438 570	74 970
TUNNUSLUVUT							
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 1000€	3 553	3 125	8 848	8 420	8 320	7 881	7 956
Lainakanta 1 000€	117 796	115 729	113 405	117 209	114 600	116 474	116 637
Lainaa €/asukas	4 195	4 094	4 052	4 186	4 093	4 145	4 136
Investointien sisäinen rahoitus, %	128,4	97,1	687,8	66,5	86,0	78,5	98,1
Asukasmäärä	28 082	28 265	27 990	28 000	28 000	28 100	28 200

Selitykset:

Investointien tulorahoitus % = 100 * Vuosikate/Investointien hankintameno

Toimiala: Konsernihallinto

Vastuhenkilö: Kaupunginsihteeri Thomas Flemmich

Toimialan perustiedot

Toimiala vastaa hallintojen toimialarajat ylittävistä tukitoiminnoista. Toimialaan kuuluvat seuraavat osastot: kaupunginkanslia, talousosasto, henkilöstöosasto ja kaupunkikehitysosasto. Jokaista osastoa johtaa osastopäällikkö.

Kaupunginkanslia on kaupunginhallituksen valmisteleva ja toimeenpaneva elin. Osasto toimii kaupunginjohtajan kansliana ja avustaa kaupunginjohtajaa tämän tehtävissä. Toiminta-alue on yleishallinto ja kaupunginkanslia hoitaa yleisiin vaaleihin, juridisiin palveluihin, käännöspalveluihin, tiedottamiseen, sisäiseen postiin ja arkistointiin liittyvät tehtävät. Osastoon kuuluu ICT-yksikkö, joka hoitaa IT-toiminnot, IT-tuen, kaupungin puhelinvaihteen ja front office -toiminnan.

Kaupunki ostaa velkaneuvontapalveluja Kirkkonummen kunnalta ja toimii Länsi-Uudenmaan sosiaaliasiamiehen isäntäkuntana ja myy potilasasiamiespalveluja Hangon kaupungille ja Kirkkonummen kunnalle..

Talousosasto vastaa taloushallinnosta ja -suunnittelusta, talousarviosta, tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta, tilastoinnista, hankinnoista ja riskienhallinnasta. Toimii toiminta-alueiden tukena talous- ja raportointiasioissa.

Henkilöstöosaston vastuulla on kaupungin henkilöstökehitys, sopimusneuvottelut, palkanlaskenta, eläkeasiat, työsuojelu, oppisopimukset, kesätyöt, henkilöstökyselyt, henkilöstötilastot, johtajakoulutus, henkilökunnan etuudet ja virkistäytyminen, henkilökunnan työterveyshuolto sekä muiden toimialojen tukeminen rekrytoinnissa. Osaston ostopalvelut koostuvat pääasiassa jäsenmaksuista kunnalliselle työmarkkinalaitokselle, palkkalaskelmista, eri työterveyshankkeista, työterveyshuollosta, johtamisen, kielten ja ensiavun koulutuspalveluista, kulttuuriseteleistä ja lounaseteleistä.

Kaupunkikehitysosaston tehtävänä on edistää kaupungin elinkeinoelämäkysymyksiä yhdessä kaupunginjohtajan kanssa. Osasto vastaa markkinoinnista ja tiedotuksesta, hankekäsittelystä ja saaristo- sekä joukkoliikennekysymyksistä. Osastoon kuuluu matkailuyksikkö ja kulttuuriyksikkö. Hallintoa ja toimintaa tehostetaan jatkuvasti koko organisaatiossa.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2018

Toimintavuoden aikana järjestetään presidentinvaalit ja maakuntavaalit Kuntalaisten mahdollisuuksia osallistua päätösprosessiin sekä kaksikielisyyttä edistetään. Kaupungin strategian valmistelu jatkuu ja strategia tulee kaupunginvaltuustolle hyväksyttäväksi keväällä 2018, jonka jälkeen se implementoidaan toimintaan. IT-yksikkö keskittyy tietoturvallisuuteen ja henkilöstön koulutukseen, siten että henkilökunta voi turvallisemmin ja tehokkaammin käyttää saatavilla olevia työkaluja.

Sisäisen valvonnan ohjeet implementoidaan organisaatioon ja talousjärjestelmän ohjelmisto päivitetään kevään 2018 aikana. Controllertiimi työstää jatkuvasti rutiinien yhteensovittamista ja talousohjausjärjestelmän edelleen kehittämistä. Toimialoille annetaan tietoa ja ohjeita hankinnasta ja ostorutiineista.

Ostetun työterveyshuollon valvontaa systematisoidaan. Sähköinen työpöytä ja sähköiset lomakkeet otetaan käyttöön koko organisaatiossa.

Yhteydenpitoa kaupungin yrittäjiin kehitetään. Kaupungin vetovoimaa tulomuuttopaikkakuntana parannetaan. Raaseporista tiedotetaan ja sitä markkinoidaan käyntikohteena. Kaupungin visuaalinen linja uusitaan ja sitä täydennetään markkinointistrategialla. Saaristo- ja maaseutukysymyksiä painotetaan. Kaupungin kulttuuripalveluiden on saavutettava kaiken ikäiset kuntalaiset ja parannettava yleisten tilojen viihtyisyyttä.

Joukkoliikenteen kehitys ja optimointi kehittämään kaupungista puoleensa vetävä asuinpaikka.

Toimiala: Konsernihallinto
Vastuuhenkilö: Kaupunginsihteeri Thomas Flemmich
Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019–2020

Eduskunta- ja EU-vaalit järjestetään vuonna 2019
 Strategian ja sisäisen valvonnan ohjeiden implementointi 2018–2019
 Raportointi- ja seurantajärjestelmän jatkuva kehitys.
 Tukea toiminnolle yhteistoimintamenettelyn tulosten toteuttamisessa
 Yhteistoimintamenettelyn toteutus ennen maakuntauudistusta

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma	
					2019	2020
Toimintatuotot	3 567 939	3 707 130	3 860 170	3 923 100	3 923 100	3 923 100
Henkilöstökulut	-3 934 808	-4 038 560	-4 168 560	-4 259 450		
Ostopalvelut	-5 373 882	-5 060 440	-5 184 660	-5 184 660		
Aineet ja tavarat	-162 993	-178 050	-144 200	-144 200		
Avustukset	-899 005	-970 000	-952 500	-1 002 500		
Muut kulut	-1 445 023	-1 333 550	-1 519 590	-1 519 590		
Toimintakulut	-11 815 711	-11 580 600	-11 969 510	-12 110 400	-12 060 400	-12 060 400
Toimintakate	-8 247 771	-7 873 470	-8 109 340	-8 187 300	-8 137 300	-8 137 300
Muutos TA 2018-TA 2017		-4,5 %	3,0 %	4,0 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	2 481 765	2 571 830	2 730 570	2 793 500	2 793 500	2 793 500
Sisäiset kulut	-1 166 222	-605 220	-656 800	-656 800	-656 800	-656 800

Tilintarkastus

Luottamuselin: Tarkastuslautakunta

Vastuhenkilö: Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

Toimintakuvaus

Tarkistaa laillisuus (tillintarkasta) ja tarkoituksenmukaisuus (tarkastuslautakunta)

Kaupungin hallinto ja talous tarkistetaan kunnallislain, kaupungin tilintarkastussäännön ja hyväksytyt tilintarkastus- ja arviointiohjelman mukaisesti. Lakisääteisiä tilintarkastuspäiviä on 75 valtuuston hyväksymän tarjouksen mukaan. Tarkastuslautakunnassa on yhdeksän (9) jäsentä. Tarkastuslautakunta pitää vuosittain noin 9 kokousta. Tilintarkastaja toimii tarkastuslautakunnan sihteerinä kaupunginvaltuuston hyväksymän tilintarkastustarjouksen mukaan. Tämän arvioidaan vievän yhteensä 10 päivää. Kokouksiin kutsutaan hallintoyksiköiden johtavat virkamiehet hyväksytyt arviointiohjelman mukaan.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2018

Tilintarkastus suoritetaan hyväksytyt tilintarkastusohjelman mukaisesti. Tarkastuslautakunnan työ suoritetaan hyväksytyt arviointiohjelman ja arviointisuunnitelman 2018–2020 mukaisesti Tarkastuslautakunta arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet kunnassa ja kuntakonsernissa ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Lautakunta arvioi lisäksi, miten talouden tasapainottaminen on onnistunut tilikaudella sekä huolehtii siitä, että kunnan ja sen tytäryhteisöiden tarkistus sovitetaan yhteen. Tarkastuslautakunta valvoo, että velvollisuutta tehdä selkoa sidonnaisuuksista noudatetaan ja antaa selonteon valtuustolle.

Tilintarkastajat raportoivat tehdyistä tilintarkastuksista tarkastuslautakunnalle 2–3 kertaa vuodessa kirjallisesti, sekä tarvittaessa myös suullisesti. Tarvittaessa annetaan raportti myös kaupunginhallitukselle. Tilintarkastajien työn tuloksena on kaupunginvaltuustolle toukokuun aikana annettava tilintarkastuskertomus. Tarkastuslautakunnan työn tuloksena on kaupunginvaltuustolle toukokuun aikana annettava arviointikertomus.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019–2020

Tilintarkastus suoritetaan hyväksytyt tilintarkastusohjelman mukaisesti. Tarkastuslautakunnan työ suoritetaan hyväksytyt arviointiohjelman ja arviointisuunnitelman 2018–2020 mukaisesti Tarkastuslautakunta arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet kunnassa ja kuntakonsernissa ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Lautakunta arvioi lisäksi, miten talouden tasapainottaminen on onnistunut tilikaudella sekä huolehtii siitä, että kunnan ja sen tytäryhteisöiden tarkistus sovitetaan yhteen. Tarkastuslautakunta valvoo, että velvollisuutta tehdä selkoa sidonnaisuuksista noudatetaan ja antaa selonteon valtuustolle.

Tilintarkastajat raportoivat tehdyistä tilintarkastuksista tarkastuslautakunnalle 2–3 kertaa vuodessa kirjallisesti, sekä tarvittaessa myös suullisesti. Tarvittaessa annetaan raportti myös kaupunginhallitukselle. Tilintarkastajien työn tuloksena on kaupunginvaltuustolle toukokuun aikana annettava tilintarkastuskertomus. Tarkastuslautakunnan työn tuloksena on arviointikertomus kaupunginvaltuustolle toukokuun aikana.

Sitovat tavoitteet 2018

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Arviointikertomus vuodelta 2017	Arviointikertomus kaupunginvaltuustolle toukokuun aikana.
	Tilintarkastuskertomus vuodelta 2017	Tilintarkastuskertomus kaupunginvaltuustolle toukokuun aikana.
	Tilintarkastajan raportointi tarkastuslautakunnalle	2–3 kirjallista raporttia toimintavuotena ja lisäksi toukokuun aikana annettava tilintarkastuskertomus

Tilintarkastus
Luottamuselin: Tarkastuslautakunta
Vastuhenkilö: Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

	Tarkastuslautakunta antaa selonteon sidonnaisuuksista kaupunginvaltuustolle	Vuosittain annettu selonteko sidonnaisuuksista kaupunginvaltuustolle kuuden (6) kuukauden aikana.
---	---	---

Sitovat tavoitteet 2019–2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Arviointikertomus vuosille 2018 ja 2019	Arviointikertomus kaupunginvaltuustolle toukokuun aikana.
	Tilintarkastuskertomus vuosille 2018 ja 2019	Tilintarkastuskertomus kaupunginvaltuustolle toukokuun aikana.
	Tilintarkastajan raportointi tarkastuslautakunnalle	2–3 kirjallista raporttia toimintavuotena ja lisäksi toukokuun aikana annettava tilintarkastuskertomus
	Tarkastuslautakunta antaa vuosittain selonteon sidonnaisuuksista kaupunginvaltuustolle	Vuosittain annettu selonteko sidonnaisuuksista kaupunginvaltuustolle kuuden (6) kuukauden aikana.

Käyttötalous €

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2017	TA 2018	TA-suunnitelma 2019 2020	
Toimintatuotot						
Henkilöstökulut	-9 369	-12 250	-13 940	-13 920		
Ostopalvelut	-56 903	-61 750	-41 590	-41 590		
Aineet ja tavarat	-514	-550	-600	-600		
Avustukset						
Muut kulut	-8 422	-1 630	-1 720	-1 720		
Toimintakulut	-75 208	-76 180	-57 850	-57 830	-57 830	-57 830
Toimintakate	-75 208	-76 180	-57 850	-57 830	-57 850	-57 850
Muutos TA 2017-TA 2016		1,3 %	-24,1 %	-24,1 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot						
Sisäiset kulut	-2 728	-1 660	-2 010	-2 010	-2 010	-2 010

Kaupunginkanslia

Luottamuselin: Kaupunginhallitus

Vastuhenkilö: Kaupunginsihteeri Thomas Flemmich

Toimintakuvaus

Kaupunginkanslia on kaupunginhallituksen valmisteleva ja toimeenpaneva elin. Osasto toimii kaupunginjohtajan kansliana ja avustaa kaupunginjohtajaa tämän tehtävissä. Toiminta-alue on yleishallinto ja kaupunginkanslia hoitaa yleisiin vaaleihin, juridisiin palveluihin, käännöspalveluihin, sisäiseen postiin ja arkistointiin liittyvät tehtävät. Osastoon kuuluu ICT-yksikkö, joka hoitaa IT-toiminnot, IT-tuen, kaupungin puhelinvaihteen ja front office -toiminnan.

Kaupunki ostaa velkaneuvontapalvelua Kirkkonummen kunnalta ja toimii Länsi-Uudenmaan sosiaaliamiehen isäntäkuntana ja myy potilasiamiespalveluita Hangon kaupungille ja Kirkkonummen kunnalle.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2018

Maassamme järjestetään presidentin vaalit 2018.

Maakuntavaalit järjestetään käytettävissä olevan tiedon mukaan lokakuussa 2018.

Kuntalaisten mahdollisuuksia osallistua päätösprosessiin edistetään. Kaupunki osallistuu jatkossakin hankkeeseen Avoin hallinto.

Kaksikielisyyden täytyy näkyä kaupungin toiminnassa. Kaupunki on mukana Kansalliskieliverkostossa.

Kaupungin strategiaa valmistellaan ja se hyväksytään kaupunginvaltuustossa keväällä 2018.

Strategian implementointi

Hallinnon muutto uusiin tiloihin ja uusien rutiinien luominen

IT-yksikkö keskittyy tietoturvallisuuteen ja henkilöstön koulutukseen, siten että henkilökunta voi turvallisemmin ja tehokkaammin käyttää käytettävissä olevia työkaluja.

Tekniset tavoitteet

- Muutokset ja toimenpiteet EU:n tietoturva-asetuksen yhteydessä yhdessä muiden toimialojen kanssa
- Teknisiä toimenpiteitä parantamaan tietoturvaa sekä henkilökunnan koulutus
- Henkilökunnan kouluttaminen käyttämään työkaluja tehostamaan päivittäistä työtä
- Etä- ja kenttätöiden joustavuuden lisääminen
- Rutiinien luominen uusien työntekijöiden IT-perehdytykselle
- Kaupungin aikaleimausjärjestelmän uusiminen yhdessä henkilöstöosaston kanssa
- Suunnitella ja varustaa uuden kaupungintalon kokoushuoneet ja yleiset tilat nykyaikaisilla, räätälöidyillä ja tarkoituksenmukaisilla laitteilla

Sosiaaliset tavoitteet

- Olla YKSI yksikkö, joka toimii yhteisten päämääriemme saavuttamiseksi
- Parantaa kommunikaatiota sekä levittää ja jakaa sisäistä tietoa
- Kannustaa jatko-opintoihin, taitojen syventämiseen ja henkilökohtaiseen kehittämiseen
- Toimia yhdessä yhteisen viihtyvyyden puolesta ja noudattaa sovittuja työrutiineja.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019–2020

Eduskunta- ja EU-vaalit järjestetään vuonna 2019

Strategian implementointi 2018–2021

Kaupunginkanslia

Luottamuselin: Kaupunginhallitus

Vastuhenkilö: Kaupunginsihteeri Thomas Flemmich

Sitovat tavoitteet 2018

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Kaupungin strategian 2018–2021 valmistelu ja hyväksyminen	Valtuuston hyväksyntä strategialle syksyllä 2018
	Presidentin vaalit 2018 Maakuntavaalit 2018	Äänestysvilkkkaus vähintään 70 % Äänestysvilkkkaus vähintään 65 %
	Loppuun suoritettujen help-desk -tehtävien määrä	2 000/vuosi

Sitovat tavoitteet 2019–2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Eduskuntavaalit 2019 EU-vaalit 2019	Äänestysvilkkkaus vähintään 65 % Äänestysvilkkkaus vähintään 60 %

Muut tunnusluvut

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma	
					2019	2020
Kaupunginvaltuusto						
kokouksien määrä	9	9	8	8	8	8
käsiteltyjen pykälien määrä	130	140	125	125	125	125
Kaupunginhallitus						
kokouksien määrä	23	23	22	22	22	22
käsiteltyjen pykälien määrä	479	500	500	500	500	500
Palvelimia	104	110	100	100	100	100
Työasemia	1 163	1 150	1 100	1 100	1 100	1 100
Liikkuvat yksiköt, hallinto	83	90	60	60	60	60
Liikkuvat yksiköt, edu	2 140	2 900	2 900	2 900	2 900	2 900
Käyttäjia	6 205	6 200	5 800	5 800	5 800	5 800

Henkilötyövuodet

31.12	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Kaupunginkanslia	17,8	16,4	12,4	12,8	12,8	12,8
IT-yksikkö	9,3	10,6	13,6	14,5	14,5	14,5
Yhteensä	27,1	27,0	26,0	27,3	27,3	27,3

Kaupunginkanslia

Luottamuselin: Kaupunginhallitus

Vastuhenkilö: Kaupunginsihteeri Thomas Flemmich

Käyttötalous €

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2017	TA 2018	TA-suunnitelma	
					2019	2020
Toimintatuotot	2 742 285	2 794 830	2 979 370	3 042 300	3 042 300	3 042 300
Henkilöstökulut	-1 814 101	-1 737 630	-1 909 690	-1 962 540		
Ostopalvelut	-2 500 513	-2 344 780	-2 336 030	-2 336 030		
Aineet ja tavarat	-55 059	-58 500	-46 500	-46 500		
Avustukset	-315 855	-277 000	-289 500	-289 500		
Muut kulut	-1 155 191	-1 114 300	-1 334 430	-1 334 430		
Toimintakulut	-5 840 720	-5 532 210	-5 916 150	-5 969 000	-5 969 000	-5 969 000
Toimintakate	-3 098 434	-2 737 380	-2 936 780	-2 926 700	-2 926 700	-2 926 700
Muutos TA 2017-TA 2016		-11,7 %	7,3 %	6,9 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	2 474 888	2 570 830	2 729 570	2 792 500	2 792 500	2 792 500
Sisäiset kulut	-431 182	-290 680	-351 060	-351 060	-351 060	-351 060

Talous

Luottamuselin: Kaupunginhallitus

Vastuuhenkilö: Controller Evalotte Spring-Lindström

Toimintakuvaus

Talousosasto vastaa kokonaisvaltaisesta taloushallinnosta ja -suunnittelusta, talousarviosta, tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta, ennusteista ja tilastoinnista, raportoinnista, hankinnasta ja riskienhallinnasta.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2018

Kaupungin sisäisen valvonnan ohjeet implementoidaan organisaatioon.

Talousjärjestelmän ohjelmisto päivitetään kevään 2018 aikana.

Raasepori osallistuu Kuntaliiton tuottavuuden vertailun seurantaan. Vuosien 2015 ja 2016 tiedot syötetään vertailulukuihin ja vuosittaiset tiedot vuodesta 2017 alkaen.

Controllertiimi työstää jatkuvasti rutiinien yhteensovittamista ja talousohjausjärjestelmän edelleen kehittämistä. Raportoinnin työkalut arvioidaan ja päätetään mahdollisista hankinnoista.

Toimialoille annetaan tietoa ja ohjeita hankinnasta ja ostorutiineista.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019–2020

Sisäisen valvonnan ohjeiden jatkuva implementointi.

Raportointi- ja seurantajärjestelmän jatkuva kehitys.

Sitovat tavoitteet 2018

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Sähköisten tapahtumien osuuden lisäys ostoissa nykyiseltä tasolta (2017 = 60 %)	Sähköisten tapahtumien osuus = 70 %
	Sähköisten tapahtumien osuuden lisäys myynnissä nykyiseltä tasolta (2017 = 18 %)	Sähköisten tapahtumien osuus = 30 %
	Toiminnan ja talouden raportointi ja ennusteet per neljännesvuosi kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuustolle.	Kokonaisvaltainen raportti neljännesvuosittain + tilinpäätös Kuukausittaiset seurantakriteerit kaupunginhallitukselle.
	Talousosasto tarjoaa kaupungin työntekijöille koulutusta kirjanpidossa, laskutuksessa, Rondon käytössä ja ProEconomica web -raportoinnissa.	Vähintään 2 koulutustilaisuutta/vuosi

Talous
Luottamuselin: Kaupunginhallitus
Vastuuhenkilö: Controller Evalotte Spring-Lindström
Sitovat tavoitteet 2019–2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Sähköisten tapahtumien osuuden lisäys ostoissa	Sähköisten tapahtumien osuus = 85 %
	Sähköisten tapahtumien osuuden lisäys myynnissä	Sähköisten tapahtumien osuus = 50 %
	Taloussosasto tarjoaa kaupungin työntekijöille koulutusta kirjanpidossa, laskutuksessa, Rondon käytössä ja ProEconomica web -raportoinnissa.	Vähintään 2 koulutustilaisuutta/vuosi

Muut tunnusluvut

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma	
					2019	2020
Ostotositteita Rondo	49 790	52 700	52 000	52 000	52 000	52 000
Verotuskustannukset valtiolle	687 071	680 000	680 000	680 000	650 000	650 000

Henkilötyövuodet

31.12	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Taloussosasto	9,0	9,0	8,0	9,0	9,0	9,0
Yhteensä	9,0	9,0	8,0	9,0	9,0	9,0

Talous

Luottamuselin: Kaupunginhallitus

Vastuuhenkilö: Controller Evalotte Spring-Lindström

Käyttötalous €

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma 2019 2020	
Toimintatuotot	121 386	125 000	90 500	90 500	90 500	90 500
Henkilöstökulut	-532 995	-517 930	-518 880	-516 100	0	0
Ostopalvelut	-790 914	-785 140	-783 680	-783 680	0	0
Aineet ja tavarat	-6 280	-6 800	-5 300	-5 300	0	0
Avustukset						
Muut kulut	-59 124	-25 790	-22 900	-22 900	0	0
Toimintakulut	-1 389 312	-1 335 660	-1 330 760	-1 327 980	-1 297 980	-1 297 980
Toimintakate	-1 267 926	-1 210 660	-1 240 260	-1 237 480	-1 207 480	-1 207 480
Muutos TA 2018-TA 2017		-4,5 %	2,4 %	2,2 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	2 862	0	0	0	0	0
Sisäiset kulut	-81 149	-51 730	-53 780	-53 780	-53 780	-53 780

Henkilöstösasto

Luottamuselin: Kaupunginhallitus

Vastuhenkilö: Henkilöstöpäällikkö Johan Nylund

Toimintakuvaus

Henkilöstösaston vastuulla on kaupungin henkilöstökehitys, sopimusneuvottelut, palkanlaskenta, eläkeasiat, työsuojelu, oppisopimukset, kesätyöt, henkilöstökyselyt, henkilöstötilastot, johtajakoulutus, henkilökunnan etuudet ja virkistäytyminen, henkilökunnan työterveyshuolto sekä muiden toimialojen tukeminen rekrytoinnissa. Osaston ostopalvelut koostuvat pääasiassa jäsenmaksuista kunnalliselle työmarkkinalaitokselle, palkkalaskelmista, eri työterveyshankkeista, työterveyshuollosta, johtamisen, kielten ja ensiavun koulutuspalveluista, kulttuuriseteleistä ja lounaseteleistä.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2018

- Ostetun työterveyshuollon valvontaa systematisoidaan.
- Sähköinen työpöytä ja sähköiset lomakkeet otetaan käyttöön koko organisaatiossa.
- Johdonmukainen, työnantajan mainetta vahvistava henkilöstöpolitiikka mahdollistaa rekrytointien onnistumisen.
- Panostamme työterveyteen, joka tuottaa hyvinvointia ja vähentää sairauspoissaoloja.
- Henkilöstökysymysten valmistelu maakuntaudistusta varten.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019–2020

- Tukea toimintoja yhteistoimintamenettelyn tulosten toteuttamisessa.
- Yhteistoimintamenettelyn toteutus ennen maakuntaudistusta.

Sitovat tavoitteet 2018

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Laadukas työterveyshuolto	700 terveystarkastusta
	Sähköisen työpöydän ja sähköisten lomakkeiden käyttöönotto	Kaikkien työntekijöiden osalta 100 %
	Ensiapukurssit	60 henkilöä
	Kesätyöläiset	100 kuukautta
	Oppisopimusoppilaat	10 henkilöä
	Toimintoja tukevia ohjeita	

Henkilöstösasto

Luottamuselin: Kaupunginhallitus

Vastuhenkilö: Henkilöstöpäällikkö Johan Nylund

Sitovat tavoitteet 2019–2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Laadukas työterveyshuolto	700 terveystarkastusta joka vuosi
	Ensiapukurssit	60 henkilöä joka vuosi
	Kesätyöläiset	100 kuukautta joka vuosi
	Oppisopimusoppilaat	10 henkilöä joka vuosi

Toimenpideohjelma 2018–2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit/euro
	Henkilökunnan vähentäminen luonnollisen poistuman kautta	2018 = 20 000 € 2019 = 20 000 € 2020 = 0 €

Muut tunnusluvut

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma	
					2019	2020
Maksett.palkkojen lkm per vuosi	41 549	35 000	35 000	35 000	35 000	35 000
Jaettu kulttuuriseteleitä	18 620	19 000	19 000	19 000	19 000	19 000
Henkilöstön terveystarkastukset	500	700	700	700	700	700
Työtapaturmat	0	0	0	0	0	0

Henkilötyövuodet

31.12	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Henkilötyövuodet	17,6	17,1	16,0	15,5	15,5	15,5
Yhteensä	17,6	17,1	16,0	15,5	15,5	15,5

Henkilöstösasto

Luottamuselin: Kaupunginhallitus

Vastuhenkilö: Henkilöstöpäällikkö Johan Nylund

Käyttötalous €

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2017	TA 2018	TA-suunnitelma 2019 2020	
Toimintatuotot	542 666	675 000	650 000	650 000	650 000	650 000
Henkilöstökulut	-1 264 834	-1 252 280	-1 204 930	-1 248 560	0	0
Ostopalvelut	-1 259 490	-1 237 140	-1 244 030	-1 244 030	0	0
Aineet ja tavarat	-75 106	-79 300	-62 700	-62 700	0	0
Avustukset						
Muut kulut	-107 937	-56 020	-52 820	-52 820	0	0
Toimintakulut	-2 707 367	-2 624 740	-2 564 480	-2 608 110	-2 588 110	-2 588 110
Toimintakate	-2 164 701	-1 949 740	-1 914 480	-1 958 110	-1 938 110	-1 938 110
Muutos TA 2018-TA 2017		-9,9 %	-1,8 %	0,4 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	3 618					
Sisäiset kulut	-295 632	-106 460	-108 150	-108 150	-108 150	-108 150

Kaupunkikehitys

Luottamuselin: Kaupunginhallitus

Vastuuhenkilö: Kehityspäällikkö

Toimintakuvaus

Kaupunkikehitysosaston tehtävänä on edistää kaupungin elinkeinoelämää yhdessä kaupunginjohtajan kanssa. Osaston vastuulla on markkinointi ja tiedotus, julkinen liikenne, kulttuuri- ja matkailupalvelut, saaristokysymykset ja hankekäsittely. Kehitysosasto toimii ensi kädessä kaupungin asukkaiden hyväksi, mutta strategisten linjausten mukaisesti osasto panostaa myös kaupungin imagon edistämiseen ja siihen, että kaupunki vetää puoleensa niin sinne muuttavia kuin vierailijoita ja matkailijoita.

Elinkeinoelämän kysymykset – osasto toimii yhteistyössä yrittäjähdistysten, Länsi-Uudenmaan kauppakamarin ja Novagon kanssa. Kaupunkia markkinoidaan menestyksekkäästi eri tavoin eri kanavissa, sekä Raaseporissa, naapurikunnissa, pääkaupunkiseudulla että kansallisesti.

Kaupunkikehitysosasto toimii aktiivisesti mm kahdessa kaupungin sisäisessä ryhmässä, elinkeinotiimissä ja markkinointiryhmässä, jotka ovat poikkihallinnollisia verkostoja. Ryhmissä työskennellään järjestelmällisesti yhteisten elinkeino- ja markkinointikysymysten kanssa. Tavoitteina on yhtenäinen markkinointiyhteistyö ja näkyvyys kaupungin eri medioissa ja kanavissa sekä keskittää ja kanavoida elinkeinokysymykset yhden foorumin kautta, mikä kasvattaa luottamusta kaupunkia kohtaan ja parantaa yhteyksiä yrittäjiin.

Osasto vastaa myös sisäisestä ja ulkoisesta tiedonvälityksestä. Kaupungin viestinnän periaatteista ja tavoitteista määrätään Raaseporin kaupungin viestintäsuunnitelmassa.

Kulttuuritoiminta on pitkäaikaista panostusta kunnan asukkaiden terveyteen ja hyvinvointiin. Kulttuuritoiminnan tehtävänä on tarjota asukkaille yhtäläiset edellytykset kulttuuritoimintaan sekä aktiivista ja mielekästä vapaa-aikaa. Kulttuuritoiminta hakee aktiivisesti yhteistyömahdollisuuksia ja toimivia yhteistyöratkaisuja yhdistysten ja muiden kulttuuritoimijoiden kanssa. Avustustoiminnalla tuetaan myös yhdistysten ja asukkaiden omaa osallistumista.

Matkailupalvelut toimivat erilaisin tavoin, etenkin tiedottamalla ja markkinoimalla, matkailun kehittämiseksi yhdeksi kaupungin tärkeimmistä elinkeinohaaroista. Jatkuvalle kehitykselle matkailulla on potentiaalia luoda uusia työpaikkoja sekä kehittää matkailualan yrityksiä ja lisätä niiden määrää. Tärkeä tavoite on määrätietoisella panostuksella pidentää matkailukautta, mikä myös lisää matkailun taloudellisia ja työllistäviä vaikutuksia.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2018

Yhteyksiä kaupungin yrittäjiin kehitetään ja kaupungin vetovoimaa tulomuuttopaikkakuntana parannetaan.

Markkinointia ja tietoa Raaseporista vierailukohteena: matkailutoimistossa, visitraseborg.com, mobiilisovellus Visit Raseborg, Facebook, Instagram, lehdistö, messut, esitteet, työpajat, bloggaajat ym.

Matkailuyhteistyötä vierailuelinkeinojen yrittäjien kanssa, naapurikunnat, Metsähallitus, Fiskars, HelsinkiWest ja VisitFinland.

Kaupungin visuaalista linjaa uudistetaan rinnakkain kaupungin strategiатыön kanssa. Visuaalista linjaa täydennetään ensimmäistä kertaa markkinointistrategialla. Nämä otetaan käyttöön alkukesästä 2018. Uudistus merkitsee kaupungin verkkosivujen ja intraverkon uudistamista, osittain EU:n saavutettavuusdirektiivin johdosta. Tämä tulee ajankohtaiseksi syksyllä 2018 (verkossa) ja keväällä 2019 (intraverkossa). Kaupungin henkilökunnalle ja luottamushenkilöille laaditaan uusi viestintäsuunnitelma sekä ohjeet sosiaalisen median käyttöä varten. Saaristo- ja maaseutukysymykset nostetaan esiin ja osastolla nimetään vastuuhenkilöt.

Parantaa julkisen tilan viihtyvyyttä kulttuurisuunnittelulla. Ylläpitää kaupungin taiderekisteriä ja ostaa taidetta kokoelmaam. Päivähoidon ja koulutoimen antama kulttuurikasvatus luo edellytyksiä lisätä lasten ja nuorten hyvinvointia. Kulttuuripalvelut saavuttavat terveyttä edistävällä hoitotoimilla myös vanhemman sukupolven.

Kulttuuripalvelut järjestävät tai auttavat järjestämään seuraavat suuremmat yleisötapahtumat: Kirjakekkerit, Raseborg Offspring vuosiluokille 6 ja 8, Tammisaaren Kesäkonsertit, Bokkalaset ja Itsenäisyyspäivän juhlat. Uusi tapahtumakalenteri otetaan käyttöön vuoden alussa. (Eventz.today)
Tammisaaren syysmarkkinat järjestetään kolmipäiväisinä syyskuussa.

Kaupunkikehitys

Luottamuselin: Kaupunginhallitus
Vastuuhenkilö: Kehityspäällikkö

Sitovat tavoitteet 2018

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Yrittäjätapaamisia elinkeinoelämälle	3 krt/vuosi
	Järjestetään saaristofoorumi saaristolaisväestön kuulemiseksi	1 krt/vuosi
	Kaupungin strategian määrittäminen kaudelle 2018-2021	Strategia hyväksytty kaupunginvaltuustossa
	Kehittää kaupunkikuvaa ja parantaa viihtyvyyttä kulttuurisuunnittelulla	Katutaideprojektin suunnittelu
	Tarjota kulttuurielämyksiä päiväkodeille ja kouluille, toisen asteen opetus mukaan lukien. Tarjota kulttuurielämyksiä hoidossa yhteistyössä sosiaali- ja terveystoimialan kanssa.	150 ohjelmakohtaa hoidossa ja kouluissa
	Näyttelytoimintaa Galleria Perspektiivissä ja Galleria Fokuksessa.	20 näyttelyä
	Omia tapahtumia tai tapahtumia yhdessä muiden kanssa	30 000 kävijää
	Kaupungin kotisivujen kävijämäärä ja kaupungin Facebook-sivujen sekä matkailun VisitRaseborg -sivun ja sovelluksen tykkääjien määrä on kasvussa	Kotisivuilla on keskimäärin 40 000 ainutkertaista kävijää/kuukausi Kaupungin Facebook-sivuilla 5 000 tykkääjää
	Matkailuinfokirje lähetetään ja vierailuelinkeinojen yrittäjille järjestetään tapaamisia	Infokirjeitä 4 kpl / vuosi, matkailutapahtumia yrittäjille 2-4 kpl / vuosi.
	Kaupungin visuaalisen ilmeen uudistaminen	Uusi visuaalinen ilme otetaan käyttöön syksyllä 2018

Kaupunkikehitys

Luottamuselin: Kaupunginhallitus

Vastuhenkilö: Kehityspäällikkö

Henkilötyövuodet

31.12	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Kaupunkikehitys			3,0	3,0	3,0	3,0
Matkailutoiminta		3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Kulttuuritoiminta		3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Yhteensä		6,0	9,0	9,0	9,0	9,0

Käyttötalous €

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2017	TA 2018	TA-suunnitelma 2019 2020	
Toimintatuotot	94 266	82 300	80 300	80 300	80 300	80 300
Henkilöstökulut	-313 509	-518 470	-521 120	-518 330		
Ostopalvelut	-716 674	-494 630	-486 330	-486 330		
Aineet ja tavarat	-26 034	-32 900	-29 100	-29 100		
Avustukset	-390 599	-481 000	-443 000	-443 000		
Muut kulut	-114 349	-135 810	-107 720	-107 720		
Toimintakulut	-1 561 166	-1 662 810	-1 587 270	-1 584 480	-1 584 480	-1 584 480
Toimintakate	-1 466 899	-1 580 510	-1 506 970	-1 504 180	-1 504 180	-1 504 180
Muutos TA 2018-TA 2017		7,7 %	-4,7 %	-4,8 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	397	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Sisäiset kulut	-355 531	-154 690	-141 800	-141 800	-141 800	-141 800

Joukkoliikenne

Luottamuselin: Kaupunginhallitus
Vastuhenkilö: Kehityspäällikkö

Toimintakuvaus

Raaseporin etujen valvominen kaupungin ja seudun julkisessa liikenteessä sekä Helsinkiin ja Turkuun suuntautuvassa työmatkaliikenteessä. Kaupunki osallistuu alueelliseen yhteistyöhön julkisen liikenteen kysymyksissä. Alueen kunnilla on yhteinen logistikko, joka kehittää palveluja yhdessä kuntien kanssa.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2018

Kehittää julkista liikennettä siten, että kaupunki on houkutteleva asuinpaikka.
 Optimoida julkista liikennettä toimialat ylittävillä ratkaisulla.
 Suunnitella kaupungille yhteinen logistiikkakeskus.
 Osallistua kilpailuttamiseen ja valvoa nykyisiä sopimuksia.

Sitovat tavoitteet 2018

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Koordinoida tehokkaammin kaupungin sisäistä joukkoliikennettä yhdessä kaikkien toimialojen kanssa ja kehittää toimivia työskentelytapoja	Lisää joukkoliikennevuoroja, joita kaupungin asukkaat voivat käyttää kaupungin sisällä, esim. koulukuljetusten yhteydessä

Muut tunnusluvut

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma	
					2019	2020
Seutuliput	259	235	220	220	220	220
Kaupunkilippu	2 249	2 010	2 330	2 330	2 340	2 340
Työmatkalippu	22	30	20	20	20	20
HSL	812	805	870	870	880	880
VR (Easybreak)	1 161	1 060	1 360	1 360	1 370	1 380

Joukkoliikenne

Luottamuselin: Kaupunginhallitus
Vastuhenkilö: Kehityspäällikkö

Käyttötalous €

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2017	TA 2018	TA-suunnitelma 2019 2020	
Toimintatuotot	67 335	30 000	60 000	60 000	60 000	60 000
Henkilöstökulut						
Ostopalvelut	-49 387	-137 000	-293 000	-293 000		
Aineet ja tavarat						
Avustukset	-192 551	-212 000	-220 000	-270 000		
Muut kulut						
Toimintakulut	-241 939	-349 000	-513 000	-563 000	-513 000	-513 000
Toimintakate	-174 604	-319 000	-453 000	-503 000	-453 000	-453 000
Muutos TA 2018-TA 2017		82,7 %	42,0 %	57,7 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot						
Sisäiset kulut						

Toimiala: Sosiaali- ja terveydenhuolto

Vastuhenkilö: Sosiaali- ja terveystoiminnan johtaja Jeanette Pajunen

---

Toimialan perustiedot

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala on organisaationa jaettu viiteen osastoon sekä yksi osasto on hallintoa ja tukitoimia varten. Jokaista osastoa johtaa osastopäällikkö, lukuun ottamatta erikoissairaanhoidon, josta vastaa sosiaali- ja terveystoiminnan johtaja. Sosiaali- ja terveystoiminnan johtaja vastaa myös hallinnon ja tukitoimien toiminnasta. Toimialan perustehtävä on varmistaa, että kaupungin asukkaat saavat laadullisesti hyvää ja riittävää sosiaali- ja terveydenhuollon hoitoa ja palvelua. Palvelut tuotetaan omana toimintana tai ostopalveluina.

Vanhuspalvelut

Vanhuspalvelut tarjoaa Raaseporin ikääntyville ihmisille henkilökohtaista tukea ja palvelua. Tavoitteena on, että ikääntyneet voivat asua kodeissaan tai kodinomaisissa olosuhteissa mahdollisimman kauan. Keskeisiä toimintamuotoja ovat ehkäisevä toiminta (seniorineuvonta ja päivätoiminta), kotihoitopalvelut sekä tukipalvelut ja ympärivuorokautinen asumispalvelu.

Terveyspalvelut

Terveyspalvelut käsittävät terveysasemien avovastaanoton, kuntouttavan toiminnan (fysioterapia, puheterapia ja toimintaterapia), ehkäisevän toiminnan (lapsi- ja äitiysneuvola, koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto, perhekeskus), TK:n vuodeosaston, mielenterveyshoidon ja päihdehuollon sekä hammashuollon.

Sosiaalipalvelut

Sosiaalipalveluja leimaa vahvasti viranomaistehtävät. Toiminta-alueeseen kuuluvat viranomaistehtävät lapsi- ja perhepalveluissa (ehkäisevä lastensuojelu (sosiaalipäivystyksen toiminta), avohuolto ja jälkihuolto, lasten ja nuorten sijoitukset sekä lastenvalvojan tehtävät). Sosiaalipalveluihin kuuluvat myös aikuissosiaalityö sekä vammaispalvelu, joka on jaettu omaan tuotantoon ja ulkoisiin sopimuksiin (erityishuollon ostopalvelut). Lisäksi osaston toiminta-alueeseen kuuluu maahanmuuttajatoimisto.

Työllisyyspalvelut

Työllisyyspalvelut tarjoaa palveluja pitkäaikaistyöttömille kuntouttavan työtoiminnan muodossa, terveystarkastuksia, työ- ja toimintakyvyn arviointia sekä työhönvalmennusta. Työ- ja opiskeluelämän ulkopuolella oleville nuorille tarjotaan työpajatoimintaa, etsivää nuorisotyötä sekä työhönvalmennusta. Työhönvalmennusta työpajamuodossa tarjotaan myös mielenterveyshuollon asiakkaille.

Erikoissairaanhoido

Toiminta-alueeseen kuuluu kaikki HUSilta ja muilta erikoissairaanhoidon tuottajilta ostettu erikoissairaanhoido. Muita erikoissairaanhoidossa hoidettavia toimintoja ovat erikoissairaanhoidon liikelaitosten tuottamat tukipalvelut, kuten röntgen ja laboratoriopalvelut. Myös ensihoito, apuvälinekeskus sekä eläkkeet entisille erikoissairaanhoidon kuntayhtymien ja kuntainliiton työntekijöille kuuluvat toiminta-alueeseen.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2018

Toimialan tavoitteita ohjaa pitkälti valtuuston kesällä 2016 päättämä toimenpideohjelma osana kaupungin talouden tasapainottamista. Useat toimenpideohjelmassa määritellyt toimenpiteet on toteutettu vuonna 2017, mutta muutamia toimenpiteitä jää toteutettaviksi 2018–2020.

Suunniteltu maakuntauudistus on johtanut siihen, että suuri joukko erilaisia työryhmiä on aloittanut erilaisia työprosesseja eri toiminta-aloilla ja eri tasoilla. Raasepori on mukana eri yhteyksissä ja voidaan olettaa, että näiden työprosessien loppuraportit tulevat olemaan ohjeistavia operatiivisen työn kehitykselle eri tavoin vuosina 2019–2020. Yksi tavoite on luoda yhtenäinen ja oikeudenmukainen palvelu maakuntaan.

Vanhuspalvelussa keskitytään hoidon laadun kehittämiseen. Erityinen panostus tullaan tekemään muistisairaiden hoidossa, ja se koskee koko ketjua neuvolapalveluista ympärivuorokautiseen asumiseen.

Viime vuosina ympärivuorokautisen asumisen paikat ovat vähentyneet tuntuvasti. Jonotusajat sekä laitokseen että palveluasumiseen on yhä lyhyitä, mutta tarvitaan panostusta siihen hoitoon, jota annetaan kotona. Kotihoidon resursseja tulee vahvistaa siten, että resursointi vastaa asiakkaiden lisääntyneitä hoitotarpeita. Yhä useampi

Toimiala: Sosiaali- ja terveydenhuolto

Vastuhenkilö: Sosiaali- ja terveysjohtaja Jeanette Pajunen

---

asiakas tarvitsee käynnillä kahta hoitajaa. Kuormitus on ollut erityisen suurta yöaikaan. Resursointia lisätään nyt, jotta tasavertainen palvelu kodeissa voidaan taata myös reuna-alueilla.

Terveyspalveluissa panostukset liittyvät pitkälti terveysasemien kehittämiseen. Tarvitaan uusi tapa ajatella ja sähköisten työtapojen kehittämistä ja joiltakin osin on pakko ottaa käyttöön sähköinen asiakaspalvelu. Työ aukioloaikojen pidentämiseksi jatkuu vuonna 2018.

Sosiaalipalvelujen toimintatapoja muutetaan tuntuvasti, koska kunta ei enää huolehdi perustoimeentulosta. Sosiaalityöntekijöiden aikaa ja resursseja vapautuu ja ne voidaan käyttää sosiaalihuoltolain mukaiseen palvelutarpeen arviointiin.

Perhekeskuksen toiminta on päässyt kunnolla vauhtiin vuoden 2017 aikana ja arvio toiminnan organisatorisesta sijoituksesta osoittaa, että olisi parempi jos toiminta kuuluisi sosiaalipalveluihin. Toiminta muuttaa vuoden vaihteesta lähtien organisatorisesti terveyspalveluista sosiaalipalvelujen lapsi- ja perheyksikköön.

Työllisyyspalvelujen haasteena on pystyä tarjoamaan mahdollisimman laaja valikoima kuntouttavaa työtoimintaa tarkoituksena hillitä kunnan työmarkkinatuen kustannusosuuden nousua. Lisähaasteena ovat toiminnan jatkuvat arvioinnit tarkoituksena voida toimia mahdollisimman kustannustehokkaasti huomioon ottaen seudun työttömyystilanteen ja kaupungin velvoitteen työmarkkinatukea koskien.

Raaseporin työttömyysaste on laskenut vuoden 2015 toukokuusta vuoden 2017 toukokuuhun 11 prosentista 9,1 prosenttiin. Pitkäaikaistyöttömien kohdalla nähdään sama positiivinen kehityssuunta pitkällä viiveellä. Saman jakson aikana väheni työttömien määrä yhteensä 252 henkilöllä (1448 →1196). Pitkäaikaistyöttömien (yli 300 päivää työttömänä) määrä kuitenkin kasvoi 95 henkilöllä. Kaupungin velvoitteet koskien työmarkkinatuen maksamista koskevat kaikkia henkilöitä, jotka ovat olleet kauemmin kuin 300 päivää työttöminä.

Erikoissairaanhoidossa siirtyy pediatriinen toiminta HYKSille 1.1.2018 alkaen. Tavoitteena on, että Raaseporin sairaalasta tulee HYKSin tulosyksikkö jo vuoden vaihteesta lähtien.

Yhteispäivystyksen toiminnassa erittäin keskeistä on potilasvirtojen ohjaus. Tammisaaren terveysaseman pidennetyt aukioloajat vaikuttanevat yhteispäivystyksen käyntimäärään, jolla odotetaan olevan positiivinen vaikutus kaupungin kustannuksiin ja parantavan huomattavasti terveyskeskuspalveluiden saatavuutta asukkaille.

Yhteistyötä HYKSin kanssa kehitetään tarkoituksena luoda joustavampia hoitoketjuja ja laajempi palvelutarjonta mielenterveyshoidossa ja päihdehuollossa.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019–2020

Koko toimialan laatukysymyksiä koskeva kehitys jatkuu. Kotihoidossa tehdään lisää panostuksia tehostamalla kotihoitotiimiä ym.

Sosiaali- ja terveydenhoitouudistuksen valmistelut ovat mukana kaikessa työssä.

Toimiala: Sosiaali- ja terveydenhuolto
Vastuuhenkilö: Sosiaali- ja terveystoiminnan johtaja Jeanette Pajunen

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma 2019 2020	
Toimintatuotot	12 181 657	11 126 100	10 086 020	10 086 020	10 189 820	10 089 820
Henkilöstökulut	-31 852 667	-32 343 600	-31 998 100	-31 865 940		
Ostopalvelut	-64 907 027	-65 298 140	-64 200 060	-64 550 060		
Aineet ja tavarat	-1 582 211	-1 745 090	-1 859 310	-1 859 310		
Avustukset	-9 116 344	-6 523 090	-6 070 410	-6 070 410		
Muut kulut	-3 509 509	-3 980 060	-4 488 620	-4 488 620		
Toimintakulut	-110 967 758	-109 889 980	-108 616 500	-108 834 340	-108 117 480	-108 067 480
Toimintakate	-98 786 101	-98 763 880	-98 530 480	-98 748 320	-97 927 660	-97 977 660
Muutos TA 2018-TA 2017		0,0 %	-0,2 %	0,0 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	127 948	7 500	0	0	0	0
Sisäiset kulut	-5 732 474	-6 173 600	-6 398 990	-6 398 990	-6 398 990	-6 398 990

Hallinto ja tukipalvelut
Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta
Vastuhenkilö: Sosiaali- ja terveystoiminnan johtaja Jeanette Pajunen
Toimintakuvaus

Osastot vastaavat koko toimialan kokonaisvaltaisesta hallinnosta ja tukipalveluista sekä toimialan osastojen osastokohtaisesta hallinnosta. Osasto johtaa ja koordinoi toimialan taloussuunnittelun ja vastaa toimialan koko talousseurannasta. Osasto vastaa lisäksi toimialarajat ylittävästä yhteistyöstä. Hallinnossa käsitellään lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon yhdistykselle myöntämät tuet.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2018

Työprosessit sopeutetaan tulevan sosiaali- ja terveystoiminnan mukaisiksi. Vuonna 2017 laaditut uudet työnkuvaukset arvioidaan.

Henkilötyövuodet

31.12	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Henkilötyövuodet	15,0	14,0	14,0	13,0	13,0	13,0
Yhteensä	15,0	14,0	14,0	13,0	13,0	13,0

Käyttötalous €

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma 2019	2020
Toimintatuotot	91 151	90 000	30 000	30 000	30 000	30 000
Henkilöstökulut	-1 214 822	-1 205 580	-1 278 040	-1 271 230		
Ostopalvelut	-564 963	-570 640	-594 560	-594 560		
Aineet ja tavarat	-19 125	-25 950	-27 650	-27 650		
Avustukset	-230 067	-153 690	-200 000	-200 000		
Muut kulut	-145 052	-117 100	-91 130	-91 130		
Toimintakulut	-2 174 028	-2 072 960	-2 191 380	-2 184 570	-2 184 570	-2 184 570
Toimintakate	-2 082 877	-1 982 960	-2 161 380	-2 154 570	-2 154 570	-2 154 570
Muutos TA 2018-TA 2017		-4,8 %	9,0 %	8,7 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot						
Sisäiset kulut	-163 077	-135 770	-127 150	-127 150	-127 150	-127 150

Kotihoito ja tukipalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Vanhuspalvelupäällikkö Kirsi Ala-Jaakkola

Toimintakuvaus

Toiminta-alueeseen Kotihoito ja tukipalvelut kuuluu kotihoivan ja kotisairaanhoidon, turvallisuus- ja ateriapalvelujen lisäksi myös vanhusten terveyttä ja kuntoa edistävä ja kunnan heikkenemistä ehkäisevä toiminta.

Seniorineuvonta tarjoaa iäkkäille ja heidän omaisilleen henkilökohtaista neuvontaa, tietoa ja tukea kysymyksissä, jotka koskevat iäkkäiden henkilöiden fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä ja hyvinvointia. Tavoitteena on tukea iäkkäiden omaa toimintakykyä ja itsenäistä asumista. Työhön sisältyy mm. omaishoidontuki, sotainvalidi- ja sotaveteraaniasiat, palvelutarpeen arviointi, neuvonta sosiaalietuuksia koskevissa kysymyksissä, terveysneuvonta ja -tarkastukset sekä muistisairaiden vastaanotto. Yhteistyö kolmannen sektorin ja vapaaehtoisten kanssa on tärkeää iäkkäiden yksinäisyyden torjunnassa.

Päivätoiminta palvelee kodeissaan asuvia vanhuksia, joilla on tarve osallistua kuntouttavaan toimintaan, joka tukee kotona asumista mahdollisimman pitkään. Päivätoiminta toimii kaikissa kaupunginosissa.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2018

Keskeisenä tavoitteena koko vanhuspalveluissa vuonna 2018 on muistisairaiden hoidon kehittäminen. Palvelun tulee toimia siten, että se tukee muistisairasta ja hänen perhettään heti oireiden ilmaannuttua. Seniorineuvonnan muistineuvola on usein se ensimmäinen taho, jonka kanssa henkilö joutuu tekemisiin. Muistihoitajan panoksen lisäksi tarvitaan muistikoordinaattori täydentämään muistisairaana saamaa palvelua.

Muistikoordinaattori on henkilö, jolla on sosiaali- tai terveydenhuoltokoulutus ja joka on perehtynyt muistisairauksien hoitoon. Muistikoordinaattori tarjoaa diagnoosin jälkeen muistisairaalle ja hänen läheisilleen tukea arjessa. Muistikoordinaattorin tehtävänä on koordinoida hoito, ennakoita mahdolliset ongelmat ja ratkaista ne yhdessä asiakkaan kanssa sairauden eri etenemisvaiheissa asiakkaan asuessa vielä kotona. Muistikoordinaattori tuntee hyvin kunnan/seudun palvelutarjonnan ja voi tukea asiakasta saamaan oikeaa palvelua. Muistikoordinaattori toimii myös tukena koko vanhuspalvelun henkilökunnalle kysymyksissä, jotka koskevat muistisairaiden hoitoa ja kohtaamista. Hän konsultoi ja kouluttaa henkilökuntaa ja auttaa osaltaan takaamaan palvelun laadun muistisairaalle koko sairausaikana.

Tenhola-Bromarvin kotihoidon kehittäminen on tärkeä osa sitä palvelua, jota tarjotaan hoitoa ja hoivaa tarvitseville, kotona asuville henkilöille. Kotihoidon useita käyntejä vaativien henkilöiden määrä alueella on kasvanut ja omaa yöhoitajaa tarvitaan kipeästi.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019–2020

Kotiuttamistiimin suunnittelu käynnistetään ja toteutetaan vuonna 2018. Tiimin tehtävänä on tukea kotona asuvia henkilöitä, joiden hoitotarve lisääntyy. Aikaisessa vaiheessa suunnittelemalla ja toteuttamalla tukipalveluja ja kuntoutusta voi asiakas asua turvallisesti kotonaan myös silloin, kun hänen terveydentilansa huononee, joko tilapäisesti tai pysyvästi.

Sitovat tavoitteet 2018

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Muistisairaiden palvelun kehittäminen muistikoordinaattoritoiminnan avulla. Muistipoliklinikkaa vahvistetaan.	Omaishoitajat ja hoitajat voivat saada useampia seurantakäyntejä ja saada riittävää tukea ja palvelua lyhyellä odotusajalla.

Kotihoito ja tukipalvelut
Luottamuselin: Sosiaali- ja terveystalokunta
Vastuuhenkilö: Vanhuspalvelupäällikkö Kirsi Ala-Jaakkola

	Palvelun kehittäminen kotona asuville paljon hoitoa tarvitseville turvaamalla yökainainen hoito	Riittävä henkilöstövahvuus pystyy vastaamaan asiakkaiden kahden hoitajan yökäyntitarpeisiin myös reuna-alueilla. Lyhyempi vastausaika turvahälytykseen.
--	---	--

Sitovat tavoitteet 2019–2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Koko Raaseporissa toimiva kotiuttamistiimi aloittaa toimintansa vuoden 2019 alussa	Yksikkö aloittaa toimintansa tammikuussa 2019

Toimenpideohjelma 2018–2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit/euro
	Tenhola-Bromarvin kotihoitoyksikön muodostaminen sekä panostus Tenhola-Bromarvin alueen päivätoimintaan	2017: 80 000 euroa 2018: 60 000 euroa 2019: 60 000 euroa 2020: 50 000 euroa

Muut tunnusluvut

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma 2019 2020	
Seniorineuvonta, käyntimäärä	0	1 800	1 900	1 900	2 000	2 000
Kotihoito, asiakasmäärä	691	650	700	700	750	750
Kotihoito, käyntimäärä	199 784	200 000	250 000	250 000	270 000	270 000
Kotihoito, suoran asiakastyön aika (%)	44	55	55	55	60	60
Kotihoito, käyntihinta	29	30	25	24	25	25
Päivätoiminta, asiakasmäärä			180	180	190	190

Henkilötyövuodet

31.12	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Henkilötyövuodet	113,7	149,0*	145,1	148,7	152,7	152,7
Yhteensä	113,7	149,0*	145,1	148,7	152,7	152,7

*Karjaan kotihoito omaan palveluun

Kotihoito ja tukipalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Vanhuspalvelupäällikkö Kirsi Ala-Jaakkola

Käyttötalous €

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma 2019 2020	
Toimintatuotot	1 889 692	2 207 580	2 025 820	2 025 820	2 125 820	2 125 820
Henkilöstökulut	-6 105 431	-6 289 080	-6 649 600	-6 608 750		
Ostopalvelut	-1 468 473	-1 689 450	-1 516 900	-1 516 900		
Aineet ja tavarat	-404 315	-469 930	-495 090	-495 090		
Avustukset	-1 023 697	-1 000 000	-1 140 000	-1 140 000		
Muut kulut	-160 846	-240 390	-304 060	-304 060		
Toimintakulut	-9 162 761	-9 688 850	-10 105 650	-10 064 800	-10 264 800	-10 264 800
Toimintakate	-7 273 069	-7 481 270	-8 079 830	-8 038 980	-8 138 980	-8 138 980
Muutos TA 2018-TA 2017		2,9 %	8,0 %	7,5 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot						
Sisäiset kulut	-550 270	-591 340	-430 770	-430 770	-430 770	-430 770

Ympäri vuorokautinen asuminen

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveystalokunta

Vastuuhenkilö: Vanhuspalvelupäällikkö Kirsi Ala-Jaakkola

Toimintakuvaus

Asumispalvelu tarjoaa hoivaa ja turvallista asumista niille, jotka eivät enää voi asua omassa kodissaan maksimaalisesta kotipalvelusta huolimatta. Myös asumispalvelussa on asiakkailta oltava mahdollisuus itsenäiseen elämään ja sen eri aktiviteetteihin. Asiakkaiden itsemääräämisoikeutta kunnioitetaan kaikissa hänen elämäänsä ja arkeaan koskevissa kysymyksissä. Kaikissa asumisyksiköissä hoidetaan asukkaita elämän loppuvaiheeseen asti.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2018

Ympäri vuorokautinen asuminen tulee vuoden 2018 aikana keskittymään muistisairaiden hoitoon. Tämä tapahtuu mm. muistikoordinaattorin avulla mutta myös täydentävällä koulutuksella. Villa Anemonessa Karjaalla on syksystä 2017 käynnistetty hanke, joka keskittyy muistisairaiden yksilökohtaiseen hoitoon taiteen, vuoropuhelun, kontaktin ja kosketuksen avulla. Hanke on kolmivuotinen ja sen tuloksista tulee olemaan hyötyä kaikissa asumisyksiköissä. Muistisairaille henkilöille on tärkeää turvata hyvä arki myös sitten, kun heidän tilansa ei enää salli omassa kodissa asumista.

Muistisairaiden kotona asumisen tukemiseksi järjestetään tarvittaessa jaksohoitoa Villa Anemonen 2. kerroksessa, joka on muistisairaiden asumisyksikkö. Siellä asuvat myös ne muistisaira, jotka tarvitsevat tehostetumpaa tukea. Yksikköön on sitä varten tarpeen palkata yksi lähihoitaja.

Asumispalvelun organisaatorakennetta muutetaan siten, että ympäri vuorokautisen asumisen yksikönpäällikön toimi lakkautetaan. Tämä on mahdollista, koska asumisyksikköjen määrä on vähentynyt. Vanhuspalvelupäällikkö toimii asumisyksiköiden päälliköiden esimiehenä.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019–2020

Perhehoito on täydennystä asumispalvelutarjontaan. Maakuntaudistuksen myötä tullaan perhehoitoa kehittämään koko Uudellamaalla siten, että luodaan yhteiset kriteerit ja ohjeet. Yksi seudun kärkihankkeista keskittyy kehittämään palvelulle yhteistä mallia.

Tunahemmet-kodin muutos palveluasumiseksi siirretään jaksolle 2019–2020. Muutoksen ei lasketa tuottavan niitä säästöjä, joita toivottiin nykyisellä palvelurakenteella. Nykyisellä asiakaskunnalla ei henkilöstöä voida vähentää.

Sitovat tavoitteet 2018

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Turvallinen ja riittävä hoito henkilöille, joilla on pitkälle edennyt muistisairaus.	Ympäri vuorokautisen asumisen hoito/palvelu sopeutetaan asiakkaiden/potilaiden hoitotarpeeseen. Villa Anemonen henkilöstövahvuutta vahvistetaan.

Sitovat tavoitteet 2019–2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Arvio ja mahdollinen palvelurakenteen muutos pitkäaikaishoidosta palveluasumiseen	Kansallisten suositusten, lainsäädännön ja kaupungin tarpeiden mukainen palvelurakenne, noin 1,7 % kaikista 75-vuotta täyttäneistä asuu laitoshoidossa ja noin 6,6 % tehostetussa palveluasumisessa

Ympäri vuorokautinen asuminen

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveystalokunta

Vastuuhenkilö: Vanhuspalvelupäällikkö Kirsi Ala-Jaakkola

Toimenpideohjelma 2018–2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit/euro
	Bromarfhemmet-kodin lakkautus	2017: - 600 000 euroa 2018: - 475 000 euroa
	Tunahemmet-kodin muutos vanhainkodista palveluasumiseen	(2018) 2019-2020: - 95 000 euroa

Muut tunnusluvut

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma	
					2019	2020
Palveluasuminen/paikkamäärä	114	114	114	114	135	135
Laitos/paikkamäärä	98	78	78	78	57	57
Jaksohoito/paikkamäärä	15	13	13	13	13	13
Ympäri vuorokautiset paikat/ oma tuotanto/ keskim.						
hoitovuorokausihinta	0	124	124	123	122	122
Ympäri vuorokautiset paikat/ ostopalvelut	0	0	65	65	65	65

Henkilötyövuodet

31.12	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Henkilötyövuodet	229,8	218,7	200,8	191,0	191,0	191,0
Yhteensä	229,8	218,7	200,8	191,0	191,0	191,0

Ympäri vuorokautinen asuminen

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveystalokunta

Vastuuhenkilö: Vanhuspalvelupäällikkö Kirsi Ala-Jaakkola

Käyttötalous €

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma	
					2019	2020
Toimintatuotot	4 433 866	4 325 470	4 190 000	4 190 000	4 190 000	4 190 000
Henkilöstökulut	-9 261 633	-8 704 650	-8 425 790	-8 379 960		
Ostopalvelut	-5 869 596	-5 904 230	-5 735 270	-5 735 270		
Aineet ja tavarat	-268 814	-231 650	-301 250	-301 250		
Avustukset						
Muut kulut	-1 975 254	-2 171 550	-2 202 550	-2 202 550		
Toimintakulut	-17 375 297	-17 012 080	-16 664 860	-16 619 030	-16 524 030	-16 524 030
Toimintakate	-12 941 431	-12 686 610	-12 474 860	-12 429 030	-12 334 030	-12 334 030
Muutos TA 2018-TA 2017		-2,0 %	-1,7 %	-2,0 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	40	0	0	0	0	0
Sisäiset kulut	-2 817 944	-3 100 900	-3 099 520	-3 099 520	-3 099 520	-3 099 520

Terveyspalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveystaloutakunta

Vastuuhenkilö: Vt. johtava lääkäri Anne Pietinalho

Toimintakuvaus

Terveyspalvelut käsittävät terveysasemien avovastaanoton, kuntouttavan toiminnan (fysioterapia, puheterapia ja toimintaterapia), ehkäisevän toiminnan (lapsi- ja äitiysneuvolan, koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon, perhekeskuksen) sekä TK:n vuodeosaston.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2018

Terveyskeskuksen avovastaanotto

Avovastaanotto toimii kaupungin kolmella terveysasemalla. Pohjan terveysaseman lääkärivastaanotto loppui keväällä 2017, mutta sairaanhoitajavastaanotto toimii kolmena päivänä viikossa. Vuonna 2018 Karjaan vastaanotto siirtyy toimimaan ajanvarauksella kolmena päivänä viikossa, sairaanhoitajavastaanotto jatkaa kuten ennenkin, eli viisi päivää viikossa. Ajankohta, jolloin tämä voidaan toteuttaa, riippuu lääkäritilanteesta kokonaisuutena. Potilasvirtojen muutokartoitus sen jälkeen, kun Pohjan terveysaseman lääkärivastaanotto loppui osoittaa, että Karjaan terveysaseman potilasmäärä on lisääntynyt keskimäärin 1,9 potilaalla per päivä ja Tammisaaren terveysaseman 0,6 potilaalla per päivä. Tämä kartoitus potilasvirroista tulee olemaan tärkeä osa siinä, miten lääkäriresurssointi suunnitellaan Tammisaaren ja Karjaan terveysasemien välillä. Tämä tehdään, jotta asukkaiden lääkäritarve täytetään asianmukaisesti.

Uuteen lääkärivakanssiin tulee panostaa, jotta vielä voidaan vastata ajanvarauksella toimiviin, ei-kiireellisiin lääkäriaikatarpeisiin ja vähennetään päivystyksen kuormitusta.

Pidennettyjen aukioloaikojen käyttöönottoa suunnitellaan terveysasemien sairaanhoitajavastaanotoilla. Lääkärivastaanoton pidennetyt aukioloajat odotetaan tulevan käyttöön keväällä 2018 väestölle tarjottavan palvelun parantamiseksi.

Pidennettyjen aukioloaikojen odotetaan vaikuttavan suotuisasti yhteispäivystyksen kustannuksiin. Koko Raaseporin alueen päivystystoiminta hoidetaan yhteispäivystyksenä HUS Raaseporin sairaalan johdolla.

Terveysasemien sivuvastaanotot Bromarvissa, Tenholassa ja Mustiolla, joissa annetaan vähäistä sairaanhoitajapalvelua, arvioidaan vuoden 2018 aikana. Kartoituksen tarkoituksena on selvittää, mitkä sairaanhoitajapalvelut voidaan siirtää kotisairaanhoidon ja mitä palveluja asukkaat pitävät tärkeänä lähipalveluna.

Sähköisten palvelujen käyttöön otto sekä Marevan-lääkemääräysten automatisointi aloitettiin syksyllä 2017 ja kehittäminen, arviointi ja laajentaminen jatkuvat vuonna 2018 mm. digitalisoidulla sanelulla. Vuoden 2018 tärkeänä tavoitteena on hoitoketjujen jatkuva kehittäminen terveydenhoitopalvelujen monikäyttäjille ja/tai monisairaille sekä vastuuhoidaja- ja mahdollisuuksien mukaan vastuulääkärijärjestelmä.

Kuntouttava toiminta

Moniammatillinen yhteistyö lisääntyy kun perhekeskus, lapsi- ja perheyksikkö, puheterapia sekä lasten toiminta- ja fysioterapia muuttavat yhteisiin tiloihin.

Moniammatillinen hanke ”Raaseporin kieli ja aktiivisuus päiväkotipaketti” aloitettiin syksyllä 2017 ja jatkuu vuonna 2018. Hanke on moniammatillinen ja toimialarajat ylittävä yhteistyö kuntouttavan toiminnan ja varhaiskasvatuksen välillä.

Ehkäisevä toiminta

Sosiaalihuoltolain alainen perhekeskustoiminta on suuri panostus kaupungille. Perhekeskus ottaa vastaan kaikki lastensuojeluilmoitukset ja suorittaa kaikki alkuselvitykset, koska lastensuojelu hoitaa vain korjaavan lastensuojelutyön. Perhekeskustoiminta siirretään terveyspalveluosastolta sosiaalipalveluosastolle vuodenvaihteesta alkaen, jotta voidaan tarkoituksenmukaisesti jatkaa toimialarajat ylittävää yhteistyötä. Perhekeskustoiminta tulee toimimaan lapsi- ja perheyksikön alaisuudessa, jotta voidaan saavuttaa tarpeellisen paljon synergiaa korjaavan lastensuojelutyön kanssa.

Tupakoinnin sikiölle aiheuttamia vaikutuksia koskevan tietoisuuden lisäämiseksi äitiysneuvolaan hankkitaan hiilimonoksidimittari tukemaan savuttomuutta raskausaikana. Vuonna 2018 otetaan asteittain käyttöön sähköiset palvelut myös ehkäisevässä terveydenhuollossa.

Terveyspalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Vt. johtava lääkäri Anne Pietinalho

TK:n vuodeosasto

TK-vuodeosasto on 40-paikkainen lyhytaikaishoito-osasto. Suurin osa potilaista tulee Raaseporin sairaalasta, yhteispäivystyksen kautta tai jälkihoitoa varten joltakin osastolta. Toiminnan painotus on lyhytaikaishoidossa ja toiminnan tavoite on kartoittaa niin pian kuin mahdollista potilaan tilanne ja yhdessä omaisten ja potilaan kanssa suunnitella jatkohoito. Tämän onnistumiselle on ratkaisevaa osaston yhteistyö yhteispäivystyksen ja päivystys- ja seurantaosaston ja etenkin kotihoidon välillä.

Lyhyemmät hoitoajat ja tehokkaampi hoito osastolla asettaa vaatimuksia oikeasta resursoinnista, niin hoitohenkilökunnan kuin lääkäreidenkin suhteen.

Vuonna 2017 otettiin käyttöön uusi kipumittari ja vuodeosaston oma haavanhoitohoitaja tulee kuulumaan HUS-alueen haavanhoitotiimiin, jotta makuuhaavojen ehkäisyä ja hoitoa voidaan kehittää ja parantaa edelleen.

Vuonna 2018 jatketaan vuodeosaston hoitosuunnittelun kehittämistä siten, että potilasvirtoja ohjataan tarkoituksenmukaisella tavalla.

Päivystys- ja seurantaosaston hoitoketjut kartoitetaan. Palliatiivisen hoidon työnjako kartoitetaan. Syksyllä 2017 ja keväällä 2018 koulutetaan vastuhenkilö aivoinfarktihoitoon, tukeen ja kuntoutukseen parantamaan infarktipotilaiden hoitoketjua sekä parantamaan omaisille annettavaa tukea ja tietoa.

Vahvistamalla henkilöstövahvuutta kahdella hoitoapulaisella vapautetaan hoitohenkilökuntaa suoraan hoitotyöhön hoitoprosessien tehostamiseksi.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019–2020

Sitovat tavoitteet 2018

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Terveysasemien potilasvirtojen kartoitus tavoitteena mahdollisimman optimaalinen miehitys	Lääkäri- ja sairaanhoitajakäyntejä terveysasemilla seurataan
	Digitaalinen sanelu otetaan käyttöön	Kevät 2018
	Pidennetyt aukioloajat terveysasemalla/asemilla.	Yhteispäivystyksen käyntimäärän seuranta.

Sitovat tavoitteet 2019–2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Digitaalisten palvelujen edelleenkehittäminen, kuten sähköinen ajanvaraus	Käyttöönotto asteittain 2019–2020

Toimenpideohjelma 2018–2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit/euro
	Lääkäripalvelut keskitetään kahdelle terveysasemalle, lapsi- ja äitiysneuvola keskitetään pienempään määrään toimipisteitä	2017: - 62 000 euroa 2018: - 135 000 euroa
	Pidennetyt aukioloajat terveysasemalla/asemilla	Toimenpiteen taloudelliset vaikutukset kuvataan määrärahasa Erikoissairaanhoito / Maksuosuus.

Terveyspalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Vt. johtava lääkäri Anne Pietinalho

Muut tunnusluvut

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma	
					2019	2020
Avovastaanotto/ sairaanhoitajakäyntien määrä	25 441	23 500	23 500	23 500	23 500	23 500
Avovastaanotto/ lääkärikäyntien määrä	8 866	10 000	10 000	10 000	10 500	10 500
Ei-kiireellinen hoito/ jonotusajat	20	20	20	20 000	18	18

Henkilötyövuodet

31.12	2015	2016	2017	2018	2019	2019
Henkilötyövuodet	156,7	144,7	138,6	134,6	136,6	136,6
Yhteensä	156,7	144,7	138,6	134,6	136,6	136,6

Käyttötalous €

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma	
					2019	2020
Toimintatuotot	1 113 930	894 400	898 200	898 200	900 000	900 000
Henkilöstökulut	-6 449 417	-7 133 260	-6 971 200	-6 933 680		
Ostopalvelut	-2 204 409	-1 647 200	-1 555 430	-1 555 430		
Aineet ja tavarat	-530 868	-581 240	-582 320	-582 320		
Avustukset		-10 000	0	0		
Muut kulut	-541 227	-682 020	-910 490	-910 490		
Toimintakulut	-9 725 921	-10 053 720	-10 019 440	-9 981 920	-10 061 920	-10 061 920
Toimintakate	-8 611 991	-9 159 320	-9 121 240	-9 083 720	-9 161 920	-9 161 920
Muutos TA 2018-TA 2017		6,4 %	-0,4 %	-0,8 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	94 891	0				
Sisäiset kulut	-1 179 986	-1 300 660	-1 473 910	-1 473 910	-1 473 910	-1 473 910

Mielenterveyshoito ja päihdehuolto

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Vt. johtava lääkäri Anne Pietinalho

Toimintakuvaus

Mielenterveysyksikkö on jaettu aikuistiimiin, lapsi- ja nuorisotiimiin ja kuntoutuskeskustoimintaan. Mielenterveysyksikön toiminta matalakynnyksistä toimintaa, johon väestön on helppo päästä.

Päihdehuolto käsittää ajanvaruksella toimivan A-klinikan sekä liikkuvaa toimintaa. A-klinikan toimipisteet sijaitsevat Tammisaarella, Karjaalla ja Pohjassa. Liikkuvan toiminnan toimipiste on Tammisaarella, mutta se ulottuu koko Raaseporiin.

Päihdehuolto tukee ihmisiä, joilla on erilaisia riippuvuusongelmia ja/tai heidän omaisiaan. Hoito perustuu vapaaehtoisuuteen ja kynnyks on matala.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2018

Mielenterveysyksikkö ja päihdehuolto on yhdistetty yhdeksi yksiköksi, joten yhteistyötä yksikköjen välillä voidaan kehittää lisää. Mielenterveyshoito jatkaa kontaktien kehittämistä erikoissairaanhoidon, mikä helpottuu sijainnilla samassa rakennuksessa. Useamman toiminnon sijainti saman katon alla tuottaa synergiaa, jonka odotetaan antavan mahdollisuuden kanavoida asiakkaat siten, että he saavat oikeaa hoitoa oikeaan aikaan ja että vältetään tai minimoidaan mahdollisia päällekkäisyyksiä. Psykiatripalvelujen oston erikoissairaanhoidolta on todettu tukevan tätä yhteistyötä. Psykiatripalvelujen osto erikoissairaanhoidolta tulee jatkumaan vuonna 2018. Tärkeä tavoite vuonna 2018 on kehittää myös omia hoitoprosesseja siten, että ne vastaavat väestön tarvetta saada matalakynnyksistä palvelua yhä enenevässä määrin.

Lapsi- ja nuorisovastaanoton tärkeä tavoite on toimialarajat ylittävän yhteistyön kautta jatkaa selkeämmän ja läpinäkyvämmän palvelurakenteen kehittämistä lapsille, nuorille ja heidän perheilleen.

Kuntoutuskeskus tulee vuoden 2018 aikana tarkistamaan ryhmätoimintansa siten, että se vastaa paremmin väestön tarpeita, sekä lisäämään yhteistyötä muiden toimialojen kanssa, esim. työllisyysosaston.

Päihdehuolto siirtyi tehostettuun avohoitoon 1.1.2016 ja jatkaa liikkuvan toiminnan kehittämistä. Toimialarajat ylittävä yhteistyö tulee jatkossakin olemaan tärkeä teema.

Ostopalveluja käytetään vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin tukiasumisesta tai pitkäaikaisesta kuntoutuksesta laitoksessa ihmisarvoisen elämän takaamiseksi. Lääkäripalvelut tulevat jatkumaan ostopalveluna vuonna 2018.

Panostus ehkäisevään päihdehuoltoon jatkuu. Resursseja siirretään päihdehuollosta perhekeskustoimintaan, jotta toimialarajat ylittävistä yhteistyöstä tulee luonnollisempaa. Ehkäisevän päihdehuollon on oltava luonnollinen osa muussa työssä lasten, nuorten ja heidän perheidensä parissa. Varhaisella puuttumisella on ratkaiseva merkitys. Kunnan ehkäisevän työn kehittämistä jatketaan eri hankkeiden kautta muille ikäryhmille.

Mielenterveyshoidon ja päihdehuollon kokonaisvaltainen tavoite on lisätä sekä sisäistä että ulkoista yhteistyötä ja tarkistaa prosessejaan muiden yhteiskumppaneiden kanssa päällekkäisyyksien välttämiseksi ja voida tarjota laadukkaampaa palvelua Raaseporin asukkaille. Yksiköitä tulee johtamaan yhteinen yksikönpäällikkö vuoden 2018 alusta, mikä vielä lisää yhteistyötä oman mielenterveyshoidon ja päihdehuollon piirissä ja avaa mahdollisuuksia uusille palvelurakenteille.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019–2020

Mielenterveyshoidon ja päihdehuollon yhteistyötä erikoissairaanhoidon kanssa vahvistetaan entisestään sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta valmistellessa.

Sitovat tavoitteet 2018

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Mielenterveyshoitoa ja päihdehuoltoa kehitetään kokonaisuudeksi, jossa sekä sisäisiä prosesseja että yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa tarkistetaan ja kehitetään edelleen, jotta väestölle luodaan tehokas ja laadukas palvelurakenne.	Mielenterveyshoitoa ja päihdehuoltoa johtaa yhteinen päällikkö. Erikoissairaanhoidon kanssa tehdyn yhteistyön taloudelliset vaikutukset on otettu huomioon määrärahasa erikoissairaanhoidon/maksuosuus.

Mielenterveyshoito ja päihdehuolto

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Vt. johtava lääkäri Anne Pietinalho

Yhteistyötä erikoissairaanhoidon kanssa kehitetään edelleen vuoden 2018 aikana.

Muut tunnusluvut

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma 2019 2020	
Päihdehuolto, asiakkaita		370	400	400	400	400
Päihdehuolto, käyntejä		3 800	4 200	4 200	4 200	4 200
Päihdehuolto, tukiasuminen, hoitovuorokausia		1 100	550	550	550	550

Henkilötyövuodet

31.12	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Henkilötyövuodet	36,1	31,6	31,0	31,0	31,0	31,0
Yhteensä	36,1	31,6	31,0	31,0	31,0	31,0

Käyttötalous €

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma 2019 2020	
Toimintatuotot	415 591	420 780	424 390	424 390	424 390	424 390
Henkilöstökulut	-1 397 013	-1 520 720	-1 563 610	-1 554 740		
Ostopalvelut	-1 656 663	-1 894 460	-1 663 840	-1 663 840		
Aineet ja tavarat	-15 679	-19 600	-26 300	-26 300		
Avustukset						
Muut kulut	-111 982	-146 230	-184 760	-184 760		
Toimintakulut	-3 181 337	-3 581 010	-3 438 510	-3 429 640	-3 429 640	-3 429 640
Toimintakate	-2 765 747	-3 160 230	-3 014 120	-3 005 250	-3 005 250	-3 005 250
Muutos TA 2018-TA 2017		14,3 %	-4,6 %	-4,9 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot						
Sisäiset kulut	-219 647	-249 070	-259 740	-259 740	-259 740	-259 740

Hammashoito

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Vt. johtava lääkäri Anne Pietinalho

Toimintakuvaus

Kuntalaisten suun terveydenhoidon järjestäminen lainsäädännön, asetusten ja ohjeistusten mukaan. Toiminta sisältää suun ja hampaiston tutkimuksen, hoidon ja ennaltaehkäisevän hoidon sekä ympärivuorokautisen kiireellisen hoidon järjestämisen. Perushoito tulee järjestää 3 kuukauden kuluessa, kuitenkin viimeistään 6 kuukauden kuluessa ja kiireellinen hoito hoidontarpeen arvion mukaisesti tarvittaessa 24 tunnin kuluessa.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2018

Tammisaaren vastaanotto peruskorjataan syksyllä 2017. Kaksi uutta vastaanottohuonetta ja steriilitilat kunnostetaan ja ne ovat valmiita käytettäviksi viimeistään vuoden 2018 alussa. Potilasjono kokonaishoitoon on viisi kuukautta. Henkilöstövahvuutta lisätään uusilla rekrytoinneilla eläköitymisten jälkeen. Lyhyempien jonotusajojen tavoitteen saavuttaminen vaatii, että kokopäiväisten hammaslääkäreiden osuutta lisätään nykyisestä.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019–2020

Potilastietojärjestelmä päivitetään KANTA-versioon. Potilasjono kokonaishoitoon kolme (3) kuukautta vuonna 2020.

Sitovat tavoitteet 2018

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Lyhyemmät odotusajat kokonaishoitoon	Odotusaika korkeintaan viisi (5) kuukautta

Sitovat tavoitteet 2019–2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Lyhyemmät odotusajat kokonaishoitoon	Potilasjono korkeintaan kolme (3) kuukautta vuonna 2020.
	Potilastietojärjestelmä täyttää KANTA-vaatimukset	Suun terveydenhuollon tiedot KANTA-järjestelmään

Hammashoito

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Vt. johtava lääkäri Anne Pietinalho

Muut tunnusluvut

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma	
					2019	2020
Käynnit - hammaslääkärit	24 780	24 580	25 000	25 000	25 000	25 000
Käynnit - suuhygienistit	3 500	3 500	4 000	4 000	4 000	4 000
Käynnit - hammashoitajat	0	1 300	1 100	1 100	1 100	1 100
Jonotusajat - kuukausia	0	4	5	5	5	5

Henkilötyövuodet

31.12	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Henkilötyövuodet	37,8	37,3	38,2	38,2	38,2	38,2
Yhteensä	37,8	37,3	38,2	38,2	38,2	38,2

Käyttötalous €

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma	
					2019	2020
Toimintatuotot	1 091 373	1 109 000	1 098 000	1 098 000	1 100 000	1 100 000
Henkilöstökulut	-2 301 017	-2 267 440	-2 240 790	-2 228 720		
Ostopalvelut	-300 574	-310 070	-366 160	-366 160		
Aineet ja tavarat	-292 861	-321 900	-333 500	-333 500		
Avustukset						
Muut kulut	-127 519	-180 930	-243 230	-243 230		
Toimintakulut	-3 021 972	-3 080 340	-3 183 680	-3 171 610	-3 187 930	-3 187 930
Toimintakate	-1 930 598	-1 971 340	-2 085 680	-2 073 610	-2 087 930	-2 087 930
Muutos TA 2018-TA 2017		2,1 %	5,8 %	5,2 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot						
Sisäiset kulut	-196 901	-262 100	-327 880	-327 880	-327 880	-327 880

Lapsi- ja perhepalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Sosiaalipalvelupäällikkö Eivor Österlund-Holmqvist

Toimintakuvaus

Toiminta-alueeseen kuuluu lapsi- ja perhepalvelujen viranomaistehtävät. Toiminta on jakautunut ehkäisevään lastensuojeluun (sosiaalipäivystyksen toiminta), avohuoltoon ja jälkihuoltoon, lasten ja nuorten sijoitukseen sekä lastenvalvojatehtäviin.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2018

Lastensuojelu käsittää lapsiin ja perheisiin kohdistetun lastensuojelun, jota ohjaa lastensuojelulaki. Lastensuojelulakia päivitettiin siinä yhteydessä kun uusittu sosiaalihuoltolaki astui voimaan. Lapsiin ja perheisiin kohdistettuun lastensuojeluun kuuluu avoimen lastensuojelun toimenpiteiden lisäksi myös lasten kiireelliset sijoitukset ja huostaanotot sekä niihin liittyvät sijaishuolto ja jälkihuolto. Tärkeitä työkaluja ovat laaditut asiakassuunnitelmat ja tehtävä dokumentointi. Ehkäisevää lastensuojelua toteutetaan kunnan muiden palvelujen piirissä (esim. neuvola, perhekeskus, päivähoito, koulu, nuorisotyö) kun lapsi/nuori ei ole lastensuojelun asiakas.

Keskeisiin painopisteisiin lapsi- ja perhepalveluissa, jonka tiimi käsittää sekä sosiaalityöntekijöitä ja perhetyöntekijöitä, kuuluvat tavoitteelliset panostukset lastensuojelun avohuollossa. Tehostettu perhetyö joustavimpine työmuotoineen mahdollistaa lastensuojeluperheiden suuremman tuen kotona.

Tiimissä on sosiaalityöntekijä, jolla yhdessä perhehoitajan kanssa on oikeus vastata perhehoitajien, tukiperheiden ja tukihenkilöiden koulutuksesta. Tämä panostus johtaa siihen, että perhehoidossa on suurempia sijoitusmahdollisuuksia, mikä on kustannustehokkaampi ratkaisu kuin laitos- tai perhekotisijoitukset.

Vuoden 2018 alusta perhekeskus tulee toimimaan osana lapsi- ja perhepalveluja tavoitteena saavuttaa suurempia synergiavaikutuksia. Vuonna 2018 tehdään seuranta/arviointi, jossa tarkastellaan perhekeskukseen tehdyn määräaikaisen panostuksen vaikutuksia, jotta nähdään, mikä vaikutus sillä on ollut korjaavaan lastensuojeluun.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019–2020

Kehitystä ohjataan kohti lapsi- ja perhekeskeisiä palveluja ja muutettua toimintakulttuuria, joka vahvistaa lapsen, nuoren ja perheen hyvinvointia ja heidän omia voimavarojaan. Matalakynnysisiä palveluita ja tukea vanhemmuudelle vahvistetaan. Oikeaan aikaan annettu tuki tehostaa palveluiden vaikutusta. Kustannussäästöjä syntyy, kun esim. huostaanotto- ja laitoshoitotarve vähenee.

Sitovat tavoitteet 2018

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Perhekeskuksen toiminnasta tulee osa lapsi- ja perhepalveluita.	Lisääntyneet synergiavaikutukset
	Lapsi- ja perhepalvelujen yksilöasioiden määrän odotetaan vähenevän nyt tehtävillä panostuksilla perhekeskukseen.	Vähemmän yksilöasioita/sosiaalityöntekijä/perhetyöntekijä
	Perhehoitajien, tukiperheiden ja tukihenkilöiden koulutus jatkuu	Uusi koulutus pidetään 2018
	Seuranta/arviointi perhekeskukseen tehtyjen ja vielä 31.12.2018 asti tehtävien panostusten vaikutuksista.	Arvioinnin pohjalta tehdään mahdollinen resurssien uudelleenjakko perhekeskuksen matalakynnys-toiminnan ja korjaavan lastensuojelun välillä 1.1.2019 alkaen.

Lapsi- ja perhepalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Sosiaalipalvelupäällikkö Eivor Österlund-Holmqvist

Sitovat tavoitteet 2019–2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Kehitystä ohjataan lapsi- ja perhesuuntautuneiden palvelujen suuntaan	Vähemmän yksilöasioita lastensuojelussa

Muut tunnusluvut

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma	
					2019	2020
Lastensuojelu - laitossijoitukset/vrk määrä/vuosi	7 461	8 500	8 600	8 600	8 300	8 000
Lastensuojelu - perhehoito/vrk määrä/vuosi	5 948	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000
Lastensuojelu - yksilöasioiden määrä	0	390	260	230	230	180
Laitossijoitukset/€/vrk	247	253	235	235	235	235
Perhehoito/€/vrk	59	62	92	92	92	92

Henkilötyövuodet

31.12	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Henkilötyövuodet	17,4	18,2	18,0	24,0	24,0	24,0
Yhteensä	17,4	18,2	18,0	24,0	24,0	24,0

Lapsi- ja perhepalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Sosiaalipalvelupäällikkö Eivor Österlund-Holmqvist

Käyttötalous €

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma 2019 2020	
Toimintatuotot	177 552	137 600	134 750	134 750	134 750	134 750
Henkilöstökulut	-894 075	-926 710	-1 198 800	-1 192 210		
Ostopalvelut	-3 086 415	-3 329 330	-3 323 460	-3 323 460		
Aineet ja tavarat	-6 809	-18 330	-28 650	-28 650		
Avustukset	-110 023	-207 000	-182 500	-182 500		
Muut kulut	-102 559	-40 090	-135 020	-135 020		
Toimintakulut	-4 199 880	-4 521 460	-4 868 430	-4 861 840	-4 861 840	-4 861 840
Toimintakate	-4 022 328	-4 383 860	-4 733 680	-4 727 090	-4 727 090	-4 727 090
Muutos TA 2018-TA 2017		9,0 %	8,0 %	7,8 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot						
Sisäiset kulut	-156 801	-66 220	-177 150	-177 150	-177 150	-177 150

Aikuissosiaalityö, vammaispalvelut ja maahanmuuttajatoimisto

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Sosiaalipalvelupäällikkö Eivor Österlund-Holmqvist

---

Toimintakuvaus

Toiminta-alueeseen kuuluvat aikuissosiaalityön viranomaistehtävät sekä vammaispalvelu, joka on jaettu omaan tuotantoon ja ulkoisiin sopimuksiin (erityishuollon ostopalvelut). Lisäksi osaston toiminta-alueeseen kuuluu maahanmuuttajatoimisto. Maahanmuuttajatoimisto koordinoi palvelun myös Hangon osalta kuntien välillä solmitulla sopimuksella.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2018

Aikuissosiaalityö

Uusi sosiaalihuoltolaki on aikuissosiaalityön tärkeä ohjausinstrumentti sen jälkeen kun perustoimeentulotuen käsittely siirtyi KELAlle. Lain tarkoituksena on vahvistaa peruspalveluja ja siten vähentää korjaavien toimenpiteiden tarvetta. Asiakaslähtöisyys on yksi lain tärkeimmistä periaatteista, samoin kuin se, että palvelu toimii niin hyvin kuin mahdollista asiakkaan tarpeita ajatellen. Asiakas on mukana alusta lähtien suunnittelemassa palvelukokonaisuutta yhdessä muiden toimijoiden kanssa, jotka ovat merkityksellisiä palvelutarpeen arvioinnissa. Palvelutarpeen arvioinnin pohjalta laaditaan asiakassuunnitelma, joka on tärkeä työkalu prosessin etenemisessä. Rajat ylittävä yhteistyö on hyvin tärkeää sille, että palvelusta tulee mahdollisimman optimaalista.

Vammaispalvelut

Vammaispalvelujen toimintaa ohjaa pitkälti kysymys subjektiivisista oikeuksista. Vammaispalveluilla tärkeitä työkaluja ovat asiakas- ja palvelusuunnitelmat. Vammaispalveluissa on haasteena henkilökohtainen avustaminen ja kuljetuspalvelu. Tässä ovat suurimmat taloudelliset panostukset. Henkilökohtaista avustamista koskeva uusi kilpailutusjakso käynnistyi 1.12.2016. Kunta toteuttaa henkilökohtaisen avustamisen ostopalveluna, apuna omat palkatut ja siten, että apua tarvitsevat itse palkkaavat avustajat. Painopiste tulevana talousarviovuonna on saada työhön rakennetta ja laatia toimivia työprosesseja.

1.1.2017 lähtien vammaistiimi on vastannut hoivasuunnitelmien laatimisesta sekä Kårkullaa että Etevaa koskien. Tämä antaa kunnalle mahdollisuuden yhdessä vammaisen, tämän henkilökohtaisen verkoston ja muiden toimijoiden kanssa laatia ne suunnitelmat, jotka ohjaavat palvelun sisältöä. Painopiste on muuten uusien työtapojen jatkuvassa kehittämisessä, etenkin kun kyse on erityishuollon asiakkaista, jotka ovat ulkoistetussa työssä eri tukitoimien avulla. Työllisyysosasto on tässä tärkeä yhteistyökumppani uusien kustannustehokkaiden ratkaisujen löytämisessä. Tämä toiminta käynnistyi toukokuussa 2017 ja siksi sen vaikutusten arviointi on mahdollista vuoden 2018 aikana.

Erytyshuollossa on lähes 20 asiakasta, jotka odottavat asumispaikkaa. Tästä ryhmästä lähes 10 on nuoria, joista suurin osa nyt asuu kotona. Osa suorittaa nyt toisen asteen koulutusvaihetta. FDUV on syksyllä 2017 tarjoutunut toteuttamaan kurssin ja antamaan jatkuvaa tukea perheille, jotka ovat kiinnostuneita vaihtoehtoisista asumismuodoista. Joukko perheitä on ilahduttavasti olleet kiinnostuneita tästä. Asiasta on käyty keskusteluja ja yhteistyö FDUV:n kanssa tulee jatkumaan 2018. Keskusteluja tuesta kotona asuville tullaan myös jatkamaan.

Maahanmuuttajatoimisto

Kunta on vuoden 2016 aikana hyväksynyt 68 kuntapaikkaa (mukaan lukien ne kiintiöpakolaiset, joista kunnalla on sopimus ELY-keskuksen kanssa) pakolaisille, jotka ovat saaneet oleskeluluvan. Maahanmuuttajapalvelun painopiste on tämän aiheuttamissa haasteissa. Koska kunta saa laskettua korvausta tästä ryhmästä, on olemassa edellytykset kustannustehokkaaseen yhteistyöhön muiden toimialojen kanssa ja kehittää tarkoituksenmukaista palvelua joka edistää kotoutumista. Todennäköistä on, että tänne muuttaa lisää henkilöitä, joille myönnetään oleskelulupa pakolaisstatuksella. Vuosien 2018–2019 aikana lasketaan Raaseporissa olevan noin 100 henkilöä, jolla pakolaisstatus ja joista kaupunki saa laskettuja korvauksia. On ensiarvoisen tärkeää, että kotouttamistyötä kehitetään ja vahvistetaan siten, että useammat toimijat kaupungissa tulevat mukaan työhön ja että otamme myös mukaan maahanmuuttajat itse prosessiin. On myös tärkeää kannustaa ja tukea niitä toimijoita, jotka toimivat maahanmuuttajien parissa vapaaehtoisuudella.

Aikuissosiaalityö, vammaispalvelut ja maahanmuuttajatoimisto
Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta
Vastuhenkilö: Sosiaalipalvelupäällikkö Eivor Österlund-Holmqvist
Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019–2020

Suunniteltu maakuntauudistus on johtanut siihen, että suuri joukko erilaisia työryhmiä on aloittanut erilaisia työprosesseja eri toiminta-aloilla ja eri tasoilla. Raasepori on mukana eri yhteyksissä ja voidaan olettaa, että näiden työprosessien loppuraportit tulevat olemaan ohjeistavia operatiivisen työn kehitykselle eri tavoin vuosina 2019–2020. Yksi tavoite on luoda yhtenäinen ja oikeudenmukainen palvelu maakuntaan. Aikuissosiaalityössä on työryhmiä, jotka mm. työskentelevät palvelutarpeen kartoituksen parissa. Raaseporissa painopisteenä on olla osallisena ja seurata eri työprosesseja.

Vammaispalvelut on jaettu useaan eri työryhmään maakuntauudistusprosessissa, koska vammaispalvelut ovat niin monisyisiä ja laajoja käsitteitä. Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä erityisistä palveluista on tulossa 2020. Uusi laki tulee yhdistämään nykyisen vammaispalvelulain ja lain kehitysvammaisten erityishuollosta. Raaseporin vammaispalveluissa jatkuvat prosessit tiimin työtavan kehittämisessä, huomion kohteena etenkin erityishuolto.

Sitovat tavoitteet 2018

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Palvelutarpeen ja aikuissosiaalityön asiakassuunnitelmien toteutumisen seuranta	Asiakassuunnitelmien määrä suhteessa asiakkaiden määrään
	Palvelu, joka aiemmin on hoidettu ostopalveluna, hoidetaan omana toimena (esim. tuki asiakkaille, jotka ovat ulkoistetussa työssä, sosiaalihuoltolakiin perustuvat ostopalvelut.	Kustannustehokkaampia ratkaisuja

Sitovat tavoitteet 2019–2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Joustavampia ratkaisuja koskien vammaispalvelujen ja erityishuollon asiakkaita (esim. kotona asuvat joilla on henkilökohtaista avustamista)	Palveluseteleitä koskeva selvitystyö, jolla voidaan saavuttaa kustannustehokkaampia ratkaisuja, jotka myös vahvistavat itsemääräämisoikeutta.

Toimenpideohjelma 2018–2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit/euro
	Resurssien vähentäminen aikuissosiaalityössä	Vähennys 5 henkilötyövuotta ajalla 2017–2020
	Vammaispalvelutiimi alkaa antaa tuettua työtä ja tukipalveluja kotona asuville (erityishuollon asiakkaat) 1.3.2017 alkaen yhteistyössä työllisyyspalvelujen kanssa. Palvelu on aikaisemmin hoidettu ostopalveluna.	2017: -30 000 € 2018: -20 000 € 2019: -20 000 €

Aikuissosiaalityö, vammaispalvelut ja maahanmuuttajatoimisto

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveystalokunta

Vastuhenkilö: Sosiaalipalvelupäällikkö Eivor Österlund-Holmqvist

Muut tunnusluvut

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma	
					2019	2020
Täydentävä toimeentulotuki, talouksien määrä/vuosi		450	450	450	450	450
Ehkäisevä toimeentulotuki, talouksien määrä/vuosi		120	170	170	170	170
Henkilökohtainen apu - oma työnantajamalli /%		55	30	30	30	25
Sosiaalihuoltolain mukainen palvelutarpeen arviointi/% kyseisistä talouksista		0	70	70	80	80

Henkilötyövuodet

31.12	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Henkilötyövuodet	40,0	38,3	34,3	33,0	32,0	32,0
Yhteensä	40,0	38,3	34,3	33,0	32,0	32,0

Käyttötalous €

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma	
					2019	2020
Toimintatuotot	2 291 023	1 098 730	575 430	575 430	575 430	475 430
Henkilöstökulut	-1 310 856	-1 185 360	-1 210 480	-1 203 660		
Ostopalvelut	-9 200 545	-9 293 630	-9 388 110	-9 558 110		
Aineet ja tavarat	-5 768	-9 130	-9 200	-9 200		
Avustukset	-5 509 011	-3 107 400	-2 489 100	-2 489 100		
Muut kulut	-90 087	-104 420	-113 610	-113 610		
Toimintakulut	-16 116 268	-13 699 940	-13 210 500	-13 373 680	-13 155 500	-13 155 500
Toimintakate	-13 825 244	-12 601 210	-12 635 070	-12 798 250	-12 580 070	-12 680 070
Muutos TA 2018-TA 2017		-8,9 %	0,3 %	1,6 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot						
Sisäiset kulut	-153 035	-162 310	-181 630	-181 630	-181 630	-181 630

Työllisyyspalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveystoimikunta

Vastuhenkilö: Työllisyyspalvelujen päällikkö Stefan Fri

Toimintakuvaus

Työllisyyspalvelut tarjoaa palveluja pitkäaikaistyöttömille kuntouttavan työtoiminnan muodossa, terveystarkastuksia, työ- ja toimintakyvyn arviointia sekä työvalmennusta. Työ- ja opiskeluelämän ulkopuolella oleville nuorille tarjotaan työpajatoimintaa, etsivää nuorisotyötä sekä työvalmennusta. Työtoiminta työpajamuodossa tarjotaan myös mielenterveysshuollon asiakkaille.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2018

Kunnan osuus työmarkkinatuesta

Kunnan maksaman työmarkkinatukiosuuden kustannusten hillintä vaatii aktivointitoimenpiteitä. Aktivointitoimenpiteet ovat kunnan osalta kuntouttava työtoiminta ja työkokeilu. Nämä toimenpiteet järjestetään aina yhteistyössä TE-palvelujen yhteydessä aktivointisuunnitelmaa laadittaessa.

Yli 300 päivää työttöminä olleiden henkilöiden määrä on noin 650.

Vuoden 2018 talousarvion laskennallinen lähtökohta on, että kunta maksaa työmarkkinatukea 400 henkilölle ja että 250 henkilölle voidaan tarjota aktivointia. Kaupungin tavoitteena on jatkossa nostaa aktiivisuusastetta työttömien keskuudessa.

Aktivointitoimenpiteet

Tavoitteena on voida joka kuukausi tarjota 250 kuntouttavaa työtoimintapaikkaa omissa työpajoissa, ryhmätoimintaa, tuettua työtä kaupungin organisaation piirissä sekä ostopalveluina kolmannelta sektorilta. Nuorille ja aikuisille tarjotaan myös työharjoittelupalveluja tukemaan opiskeluun ja työelämään johtavaa tietä. Työttömien monialaisen yhteispalvelussa (TYP) lähdetään siitä, että tavataan kaikki pitkäaikaistyöttömät ja nuoret niin pian kuin mahdollista ja kartoitetaan heidän palvelutarpeensa yhdessä TE-palvelujen ja Kansaneläkelaitoksen kanssa.

Työ- ja toimintakyvyn arviointi

Pitkäaikaistyöttömien joukossa on monta, jotka eivät selviä aktivointitoimenpiteestä, koska heidän työ- ja toimintakykynsä on heikko. Tälle ryhmälle tarjotaan terveydenhoitajan, psykologin, lääkärin tms. tekemiä selvityksiä ja arvioita. Nämä toimenpiteet eivät johda säästöihin ennen kuin on saatu sairauseläkepäätös tai henkilö osallistuu johonkin työ kuntoutukseen.

Etsivä nuorisotyö

Etsivä nuorisotyö ottaa yhteyttä nuoriin, jotka ovat jääneet ilman opiskelupaikkaa peruskoulun jälkeen ja nuoriin, jotka ovat keskeyttäneet opintonsa tai asevelvollisuuspalveluksen. Työ muotoutuu jokaisen yksilön elämäntilanteen ja voinnin mukaan. Tavoitteena on löytää takaisin työ- tai opiskeluelämään.

Muita muutoksia

Työllisyyspalveluissa suunnitellaan organisaatiomuutosta, joka tulisi voimaan 1.1.2018. Toiminta on arvioitu syksyllä 2017 yhden yksikönpäällikön lopetettua. Arviointi osoittaa, että toiminta voidaan järjestää uudelleen ilman, että palkataan uusi esimies.

Työpajojen toimintasuunnat vuonna 2018 ovat: ompelu- ja käsityö, puutyöt, sisäinen muuttopalvelu, pienet korjaustyöt, kiinteistöhoitotehtävät, ruoanlaitto, nuorten alkuharjoittelu, kierrätyskeskus ja kaupungin autojen hoito. Yhdessä oppilaitosten kanssa laajennetaan osaamisen tunnistamista työpajoilla, mikä tarkoittaa, että toimintaan osallistunut saa todistuksen osaamisestaan, jota voidaan hyödyntää opiskeluissa.

Nuorille tarjotaan matalakynnyksistä toimintaa nuorisotyöpaja KOIn alkuharjoittelussa.

Sopimus TYP-yhteispalvelusta (Länsi-Uudenmaan seudun yhteistyösopimus) työttömille umpeutuu 31.12.2018. Toimintatarkkaisu on siis käytettävissä vuodesta 2019 alkaen.

Ohjaamo-toiminta kuuluu hallituksen kärkihankkeisiin, johon voidaan hakea tukea valtiolta. Hanke on matalan kynnyksen palvelua nuorille. Kaupungin osallistuminen selvitetään ja jätetään hakemus. Vastuu "Nuorten kesätyösetelin" koordinoinnista siirretään vuodesta 2018 lähtien kaupunkikehitysosastolta työllisyyspalveluihin.

Työllisyyspalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveystalokunta

Vastuuhenkilö: Työllisyyspalvelujen päällikkö Stefan Fri

Sitovat tavoitteet 2018

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Laaja tarjonta kuntouttavista työtoimintapaikoista	250 paikkaa
	Kunnan maksaman työmarkkinatukiosuuden kustannusten hillitseminen	Työmarkkinatuen kustannusten hillitseminen aktivoinnin kautta 1 560 000 eurolla
	Alle 30-vuotiaita nuoria, jotka ovat päässeet eteenpäin työllisyyspalveluista	80/vuosi
	Työllisyyspalveluista eteenpäin päässeet aikuiset	60/vuosi

Sitovat tavoitteet 2019–2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Työllisyyden vähetessä vähenee myös työllisyyspalvelujen tarve pitkäaikaistyöttömille, siinä on kuitenkin tietty viive. Työllisyyden toimintaa ja resursseja arvioidaan jatkuvasti tarvetta vastaaviksi.	Resursoinnin tulee olla kustannustehokasta suhteessa kunnan maksamaan osuuteen työmarkkinatuesta.

Toimenpideohjelma 2018–2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit/euro
	Tuettu työllistäminen yhteistyössä vammaispalvelujen kanssa. Tarjota yksilöllistä tukea ja ratkaisuja sopivin työtehtävin.	2017: - 30 000 euroa 2018: - 20 000 euroa 2019: - 20 000 euroa
	Monipuolista ryhmätoimintaa kuntouttavan työtoiminnan piirissä	10 paikkaa. Lasketaan hillitsevän kustannusnousua kunnan osuudesta työmarkkinatuesta 50 000 eurolla
	Luoda useampia kuntouttavia työtoimintapaikkoja kaupungin kaikilla toimialoilla	Käytettävissä vähintään 50 paikkaa ja laaja tarjonta. Lasketaan hillitsevän kustannusnousua kunnan osuudesta työmarkkinatuesta 100 000 eurolla

Muut tunnusluvut

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma	
					2019	2020
Työmarkkinatuki €/vuosi	2 221 801	2 016 000	2 000 000	2 000 000	1 800 000	1 650 000

Työllisyyspalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Työllisyyspalvelujen päällikkö Stefan Fri

Henkilötyövuodet

31.12	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Henkilötyövuodet	20,2	26,4	24,9	23,9	23,9	23,9
Yhteensä	20,2	26,4	24,9	23,9	23,9	23,9

Käyttötalous €

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma 2019 2020	
Toimintatuotot	526 128	692 540	559 430	559 430	559 430	559 430
Henkilöstökulut	-1 162 720	-1 360 800	-1 259 790	-1 292 990		
Ostopalvelut	-297 342	-374 830	-337 460	-337 460		
Aineet ja tavarat	-37 973	-67 360	-55 350	-55 350		
Avustukset	-2 243 546	-2 045 000	-2 058 810	-2 058 810		
Muut kulut	-252 300	-297 330	-303 770	-303 770		
Toimintakulut	-3 993 882	-4 145 320	-4 015 180	-4 048 380	-3 848 380	-3 798 380
Toimintakate	-3 467 753	-3 452 780	-3 455 750	-3 488 950	-3 288 950	-3 238 950
Muutos TA 2018-TA 2017		-0,4 %	0,1 %	1,0 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	33 017	7 500				
Sisäiset kulut	-294 814	-305 230	-321 240	-321 240	-321 240	-321 240

Erikoissairaanhoido / Maksuosuus

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Sosiaali- ja terveystoiminnan johtaja Jeanette Pajunen

Toimintakuvaus

Toiminta-alueeseen kuuluu erikoissairaanhoido (NordDRG-tuotteet, hoitopäivien määrä/psykiatria, käyntimäärä/psykiatria ja somatiikka). Määrärahaan kuuluu myös Raaseporin osuus päivystys- ja seurantaosastosta sekä yhteispäivystys HUS Raaseporin sairaalassa.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2018

HUS Raaseporin sairaala laati keväällä 2016 toimintasuunnitelman, jonka tavoitteena on alentaa erikoissairaanhoidon kustannuksia. Toimintasuunnitelman vaikutus Raaseporin kustannuksiin vuosina 2017–2019 lasketaan olevan 1,8 miljoonaa euroa, josta 780 000 euroa vuonna 2018. 1,8 miljoonasta eurosta 500 000 euroa lasketaan kuuluvan erikoissairaanhoidon ensihoitoon, mikä on budjetoitu muun erikoissairaanhoidon määrärahaan.

Psykiatrinen toiminta siirtyi vuodenvaihteessa 2016–2017 HUS Raaseporin sairaalalta HYKSiin. Yksikköhinnoissa on tapahtunut selvä lasku. Yhteistyö HYKS psykiatrian kanssa on kaikilta osin aina ollut hyvä. Hoitoketjut on päivitetty ja vuoden 2018 aikana suunnitellaan jatkettua yhteistyötä tarkoituksena vähentää perusterveydenhoidon ja erikoissairaanhoidon välistä rajanvetoa. Sitä kautta voitaisiin tunnistaa ja välttää päällekkäiset toiminnot. 2018 alkaen tulee suuri osa HYKSin psykiatrisesta toiminnasta ja kaupungin aikuisten mielenterveyshuollosta sekä päihdehuolto toimimaan samassa kiinteistössä, minkä odotetaan parantavan yhteistyötä vielä enemmän.

Pediatriinen toiminta siirtyy HYKSiin 1.1.2018 alkaen. Tavoitteena on, että Raaseporin sairaalasta tulee HYKSin tuloyksikkö jo 1.1.2018. LUS lautakunta on jo kesäkuussa 2017 hyväksynyt tämän ehdotuksen.

Päivystys- ja seurantaosaston toimintaa arvioidaan jatkuvasti yhteistyössä kuntien kanssa. Seudulla on selvä tarve saada yksikkö, joka voi antaa hyvää palliatiivista hoitoa.

Yhteispäivystyksen toiminnassa erittäin keskeistä on potilasvirtojen ohjaus. Tammisaaren terveysaseman pidennetyt aukioloajat vaikuttanevat yhteispäivystyksen käyntimäärään, jolla odotetaan olevan positiivinen vaikutus kaupungin kustannuksiin ja parantavan huomattavasti terveyskeskuspalveluiden saatavuutta asukkaille.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019–2020

Toimintaa leimaa pääasiassa maakuntauudistuksen valmistelu.

Sitovat tavoitteet 2018

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Tammisaaren terveysaseman pidennetyt aukioloajat koskien lääkärivastaanottoa.	Kävijämäärä yhteispäivystyksessä vähenee.

Toimenpideohjelma 2018–2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit/euro
	Raaseporin sairaalan toimintasuunnitelma on huomioitu talousarviossa	2017: - 520 000 euroa 2018: - 780 000 euroa

Erikoissairaanhoito / Muu erikoissairaanhoito
Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta
Vastuhenkilö: Sosiaali- ja terveystoiminnan johtaja Jeanette Pajunen
Toimintakuvaus

Toiminta-alueeseen kuuluvat röntgen, laboratorio, ensihoito, apuvälinekeskus, muu erikoissairaanhoito sekä eläkkeet entisille erikoissairaanhoidon kuntayhtymien ja kuntainliiton työntekijöille.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2018

Länsi- ja maalaisten kuntien kustannukset ensihoidosta vuonna 2018 budjetoidaan 60 euroa per capita mukaan. Todellinen kustannus ylittää 90 euroa per capita. Pitkän tähtäyksen tavoite on, että ensihoidon kustannukset jaetaan tasaisesti koko HUS-alueen kesken, eikä kuten nyt per sairaanhoitoalue.

Muut erikoissairaanhoidon osa-alueiden kustannukset budjetoidaan vuoden 2016 tilinpäätöksen ja vuoden 2017 ennusteen mukaan.

Entisten työntekijöiden eläkkeiden kustannusten lasketaan alenevan vuosittain.

Käyttötalous €

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma 2019 2020	
Toimintatuotot						
Henkilöstökulut	-1 755 683	-1 750 000	-1 200 000	-1 200 000		
Ostopalvelut	-3 118 060	-3 314 300	-3 338 870	-3 338 870		
Aineet ja tavarat						
Avustukset						
Muut kulut						
Toimintakulut	-4 873 743	-5 064 300	-4 538 870	-4 538 870	-4 538 870	-4 538 870
Toimintakate	-4 873 743	-5 064 300	-4 538 870	-4 538 870	-4 538 870	-4 538 870
Muutos TA 2018-TA 2017		3,9 %	-10,4 %	-10,4 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot						
Sisäiset kulut						

Toimiala: Sivistys

Vastuhenkilö: Sivistystoimenjohtaja Robert Nyman

Perustietoa sektorista

Toimiala palvelee kaikkia ikäryhmiä kaupungissa. Toimialaan kuuluu neljä osastoa; varhaiskasvatus (päivähoito), opetus, vapaa-aikatoiminta sekä hallinto ja muu sivistys.

Sivistystoimialan painopistealueina ovat lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukeminen, nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen ja asiakkaiden osallistumismahdollisuuksien vahvistaminen. Toimialan tavoitteena on tarjota laadukasta toimintaa ja opetusta turvallisessa ja pedagogisesti tarkoituksenmukaisessa oppimisympäristössä, joka edistää lasten ja nuorten elinikäisen oppimisen jatkuvuutta. Toiminta kasvattaa terveeseen itsetuntoon ja ihmisyyteen sekä antaa lapsille ja nuorille hyvät tiedot ja valmiudet laadukkaaseen elämään.

Sivistystoimialan perustehtäviin kuuluu myös luoda edellytykset aktiiviseen ja tarkoituksenmukaiseen vapaa-aikaan Raaseporin asukkaille. Sivistystoimiala edistää kaupungin vetovoimaisuutta sekä asuinkuntana, opiskelupaikkakuntana että turistikohteena ja katsoo tehtäväkseen edistää kestävästä kehitystä ja toimia jokapäiväisen suvaitsevaisuuden puolesta. Keskeisenä toimintana on myös taata nuorisotakuun toteuttaminen omalta osaltaan sekä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toimeenpano ja seuranta.

Suurena haasteena on toiminnan sopeuttaminen laskevaan lasten lukumäärään. Oppilasmäärä on jo pitkään laskenut sekä ruotsin- että suomenkielisen opetuksen osalta. Myös syntyneiden määrä laskee kaupungissa ja tämä tuo toimialalle lisähaasteita.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2018

Sivistystoimialan hallinnon toimintaa kehitetään edelleen siten, että hallinto ja talous tukevat paremmin toimialan palvelutuotantoa. Hallinnon työn tulee myös tukea henkilöstön kehittämistä ja edistää työhyvinvointia.

Opetuksen kehittäminen keskittyy muutoksen toteuttamiseen pedagogisessa työssä esiopetuksen, perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja valmistavan opetuksen uusien opetussuunnitelmien mukaisesti.

Viivästyneiden prosessien johdosta toimialalla ovat tavoitteet suurilta osin samankaltaiset kuin vuonna 2017. Yhtenä painopistealueena on riittävien resurssien takaaminen, jotta uudistus voidaan toteuttaa.

Talousarviossa on määräraha tavoitteiden toteuttamista varten sekä omarahoitusosuus muutamalle toimialan toimintaa tukevalle kehittämishankkeelle. Toimiala hakee aktiivisesti ulkopuolista rahoitusta, jota voidaan myöntää palvelun kehittämiseen ja varsinaiseen toimintaan (hankeavustukset/tuet)

Pitkän tähtäimen työskentelyä turvallisen, esteettömän, kehittävä ja viihtyisän kouluympäristön kehittämiseksi jatketaan kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman ja paikallisten opetussuunnitelmien mukaisesti.

Esiopetusverkoston uudelleen järjestämistä jatketaan tarkastelemalla mahdollisuuksia toiminnan yhdistämiseen aikaisemmin vahvistettujen linjausten mukaisesti.

Yhdistystoiminnalle myönnettyjen kaupungin avustusten tasavertaisuuden ja avoimuuden parantamiseksi laaditaan nuoriso- ja liikuntayhdistyksille myönnettävien avustusten ja tukien uudet jakoperusteet.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämistyö nostetaan esiin yleisenä tavoitteena. Opetusosasto koordinoi selkeimmät panostukset ja etsii järjestelmällisellä työllä konkreettisia toimenpiteitä kohderyhmän hyvinvoinnin edistämiseksi mm. tutkimustuloksia hyväksi käyttäen.

Tavoitteena on myös, että tätä työtä tehdään yhteistyössä sosiaali- ja terveystoimialan kanssa mutta työstä ei saa aiheutua lisäkustannuksia muille kuin sivistystoimialalle.

Toimiala: Sivistys
Vastuhenkilö: Sivistystoimenjohtaja Robert Nyman

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma 2019 2020	
Toimintatuotot	5 416 503	4 783 130	4 597 490	4 597 490	4 597 490	4 597 490
Henkilöstökulut	-35 345 774	-34 871 490	-35 354 520	-34 976 700		
Ostopalvelut	-12 053 893	-12 688 040	-12 700 580	-12 821 590		
Aineet ja tavarat	-1 818 894	-1 910 570	-1 658 620	-1 643 620		
Avustukset	-1 752 309	-1 870 600	-1 755 600	-1 755 600		
Muut kulut	-6 284 876	-8 209 380	-11 050 880	-11 163 040		
Toimintakulut	-57 255 745	-59 550 080	-62 520 200	-62 360 550	-62 460 550	-62 460 550
Toimintakate	-51 839 243	-54 766 950	-57 922 710	-57 763 060	-57 863 060	-57 863 060
Muutos TA 2018-TA 2017		5,6 %	5,8 %	5,5 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	853 613	824 430	861 070	861 070	861 070	861 070
Sisäiset kulut	-13 204 251	-15 490 640	-18 774 750	-19 043 920	-19 043 920	-19 043 920

Muu sivistys

Luottamuselin: Sivistyslautakunta

Vastuhenkilö: Sivistystoimenjohtaja Robert Nyman

Toimintakuvaus

Osastoon kuuluu sivistystoimialan hallinto, joka tuottaa palveluja koko toimialalle. Osaston vastuulla on myös vapaa sivistystyö, taiteen perusopetus, yhteistyö muiden opetuksen järjestäjien kanssa, aamu- ja iltapäivätoiminta, koulujen sosiaalityö (koulukuraattorit) sekä kokonaisvastuu toimialan hanketoiminnasta. Osastolle kuuluu myös toimialansa henkilöstön täydennyskoulutuksen kehittäminen ja johtaminen.

Osasto tukee sivistystoimialan muita osastoja huolehtimalla kokonaisvaltaisesti toiminnan johtamisesta. Osasto tuottaa hallinnon palveluja, vastaa kaikista oppilaskuljetuksista, johtaa ja koordinoi talouden suunnittelua ja seurantaa sekä tukee osastoja kaikissa osaston- ja toimialan ylittävissä kysymyksissä.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2018

Uuden opetussuunnitelman laatiminen laajan oppimäärän mukaiselle musiikin taiteen perusopetukselle ja tämän opetussuunnitelman käyttöön ottaminen varsinaisessa opetuksessa. Joustavampien vaihtoehtojen ja mahdollisuuksien luominen oppilaiden musiikin opiskelulle uuden opetussuunnitelman myötä ja näin motivoida opiskelijoita aloittamaan musiikin opiskelun.

Yhtenäisen toiminnan luominen uudessa yhdistetyssä Raaseporin Kulttuuriopistossa.

Organisaation tehostaminen. Koulurakenteen muutosten toteutuessa mahdollistuvat myös pysyvät muutokset hallinnossa.

Talousarvioon sisältyy määräraha projektille jonka tavoitteena on vähentää seksuaalista häirintää ja siihen liittyviä riskejä lasten ja nuorten välillä ja keskuudessa. Projektit suunnitellaan keväällä 2018 ja toteutetaan lukuvuoden 2018-2019 aikana.

Sitovat tavoitteet 2018

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Toiminnan yleinen kehittäminen	Aloitetaan vähintään 3 uutta hanketta, joissa vähintään 50 % rahoituksesta hoidetaan ulkopuolisten avustusten turvin.
	Lasten ja nuorten hyvinvoinnin parantaminen	Koordinoida osastojen työtä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi Raaseporissa
	Luodaan perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja esiopetuksen henkilöstön täydennyskoulutukselle järjestelmä	Lukuvuodelle 2018-2019 laaditaan henkilöstön täydennyskoulutus suunnitelma.
	Uuden opetussuunnitelman laatiminen laajan oppimäärän mukaiselle musiikin taiteen perusopetukselle	Sivistyslautakunta hyväksyy opetussuunnitelman keväällä 2018.
	Raaseporin Kulttuuriopiston uusien kotisivujen tekeminen	Uudet kotisivut ovat käytössä viimeistään ennen haku aikaa, joka on toukokuussa 2018

Muu sivistys
Luottamuselin: Sivistyslautakunta
Vastuhenkilö: Sivistystoimenjohtaja Robert Nyman
Sitovat tavoitteet 2019–2020

	<i>Toimintatavoitteet</i>	<i>Tavoiteltu taso / Mittarit</i>
	Koulukuljetusten parantaminen ja tehostaminen	Koulukuljetusten kustannusten alentaminen. Tämä tehdään kilpailuttamalla uudelleen kaikki koulukuljetukset, esimerkiksi samassa yhteydessä kun perustetaan kaupungin kaikesta logistiikasta vastaava yksikkö

Muut tunnusluvut

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma	
					2019	2020
Koulukuljetus/kuljetusoppilas			2 027	2 027	2 027	2 027
Opetustuntien määrät, kansalaisopist.	17 259	19 000	18 000	18 000	18 000	18 000
Osallistujien määrä, kansalaisopist.	8 053	8 200	8 000	8 000	8 000	8 000
Viikkotuntien määrä/Musiikkiopist.	495	502	490	490	490	490

Henkilötyövuodet

31.12	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Hallinto ja koulukuraattori	19,3	19,3	14,4*	14,6	14,6	14,6
Aamu- ja iltapäivätoiminta	18,7	18,7	18,9	19,8	19,8	19,8
Kansalaisopisto	26,6	26,6	26,6	26,6	26,6	26,6
Musiikkiopisto	24,6	24,1	23,6	22,6	22,6	22,6
Yhteensä	89,2	88,7	83,5	83,6	83,6	83,6

*Varhaiskasvatuksen hallinto sisältyy nykyisin varhaiskasvatukseen

Muu sivistys

Luottamuselin: Sivistyslautakunta

Vastuhenkilö: Sivistystoimenjohtaja Robert Nyman

Käyttötalous €

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2017	TA 2018	TA-suunnitelma 2019 2020	
Toimintatuotot	1 479 383	1 483 150	1 471 040	1 471 040	1 471 040	1 471 040
Henkilöstökulut	-3 498 133	-3 539 770	-3 465 490	-3 334 500		
Ostopalvelut	-3 860 043	-4 259 890	-4 191 210	-4 244 140		
Aineet ja tavarat	-138 565	-189 670	-163 200	-148 200		
Avustukset	-159 650	-166 000	-166 000	-166 000		
Muut kulut	-429 993	-481 870	-612 930	-612 930		
Toimintakulut	-8 086 384	-8 637 200	-8 598 830	-8 505 770	-8 555 770	-8 555 770
Toimintakate	-6 607 001	-7 154 050	-7 127 790	-7 034 730	-7 084 730	-7 084 730
Muutos TA 2018-TA 2017		8,3 %	-0,4 %	-1,7 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	236 461	251 250	280 920	280 920	280 920	280 920
Sisäiset kulut	-513 920	-792 370	-972 610	-1 035 540	-1 035 540	-1 035 540

Varhaiskasvatus

Luottamuselin: Sivistyslautakunta

Vastuhenkilö: Varhaiskasvatuspäällikkö Charlotte Lindh

Toimintakuvaus

Varhaiskasvatuksen toimiala koostuu varhaiskasvatuksesta ja esiopetuksesta.

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä edistää hyvinvointia. Varhaiskasvatus on suunnitelmallinen ja tavoitteellinen kokonaisuus joka koostuu kasvatuksesta, opetuksesta ja hoidosta, joissa painottuu erityisesti pedagogiikka.

Esiopetuksen tavoitteena on edistää yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa lapsen kehitys- ja oppimisedellytyksiä sekä vahvistaa lapsen sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa leikin ja myönteisten oppimiskokemusten avulla.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2018

Raaseporin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2017, Raaseporin kaupungin esikoulun opetussuunnitelma 2016 ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelma arvioidaan ja tarkistetaan. Pitkän tähtäimen työskentely turvallisen, esteettömän, kehittävän ja viihtyisän kouluympäristön kehittämiseksi kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman ja paikallisten opetussuunnitelmien mukaisesti jatkuu.

Raaseporin kaupungin IKT suunnitelman 2017 käyttöönotto varhaiskasvatuksessa ja esikoulussa.

Esiopetusverkosto tarkastetaan ja tiivistetään niillä alueilla joissa tämä on mahdollista ja hyödyttää kokonaisuutta. Esikoulun ja alkuopetuksen välillä joustavan nivelvaiheen työn ja yhteistyön arviointi ja kehitys.

Erityisopetus: Kehitetään tasavertaisemmaksi, työ kolmiportaisen tuen viemiseksi varhaiskasvatukseen aloitetaan.

Karjaan uusi päiväkotitoiminta suunnitellaan ja valmistuu, yhteistyö teknisen sektorin kanssa. Uuden päiväkodin henkilökunta nimetään ja työ yhteisen toimintakulttuurin luomiseksi aloitetaan.

Varhaiskasvatuksen IT ratkaisujen arviointi ja kehitys.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019–2020

Kolmiportainen tuki varhaiskasvatuksessa.

Joustavat nivelvaiheet yhteistyö ja esikoulun ja alkuopetuksen välillä kehitystyö jatkuu.

Uudet IT ratkaisut käyttöönotettu varhaiskasvatuksessa.

Karjaan uusi päiväkotitoiminta valmistuu, toimintapisteet vähenee.

Sitovat tavoitteet 2018

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Varhaiskasvatuksen ja esikoulun toimintakulttuuria ja oppimisympäristöjä arvioidaan ja kehitetään. Lasten ja huoltajien osallisuutta arvioidaan ja kehitetään osana toimintakulttuurin kehittämistä.	Kehittämisen lähtötaso kartoitetaan arviointikyselyllä lapsille, huoltajille ja henkilökunnalle. Yhteistyö Hangon kaupungin ja Inkoon kunnan kanssa jatkuu, tavoitteena kehittää pikäjänneinen, systemaattinen henkilökunnalle suunnattu koulutus.
	IKT suunnitelman käyttöönotto.	Tablettien määrä kasvatetaan yhteen per aikuinen esikouluissa. IKT tutoreiden koulutus jatkuu.

Varhaiskasvatus
Luottamuselin: Sivistyslautakunta
Vastuhenkilö: Varhaiskasvatuspäällikkö Charlotte Lindh

	Esikouluverkoston uudellen organisointi. Nivelvaihteen ja yhteistyön (esikoulu-alkuopetus) edistäminen ja kehittäminen	Esikouluverkoston tiivistäminen aloitetaan Karjaan alueella syksystä 2018. Esikouluopettajille ensisijainen sijoitus esikoulussa. Yhteinen koulutus esikoulu- ja alkuopetuksen henkilökunnalle.
	Erytisopetuksen uudelleen organisointi. Kolmiportaisen tuen luominen varhaiskasvatukseen	Erytislastentarhanopettajat erityisryhmistä kiertäviksi, tarpeen mukaan pienehköjä ryhmäkokoja joissakin päiväkodeissa. Raaseporin varhaiskasvatuksen kolmiportaisen tuen malli valmis. Henkilökunnan koulutus mallin käytöstä.
	Karjaan uuden päiväkodin suunnittelu ja yhteistyö teknisen sektorin kanssa. Työ henkilökunnan kanssa yhteisen toimintakulttuurin luomiseksi aloitettu.	Suunnittelutyö teknisen sektorin kanssa jatkuu. Karjaan uuden päiväkodin henkilökunta nimetty. Henkilökunnan tapaamisia on järjestetty.

Sitovat tavoitteet 2019–2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Uudet IT ratkaisut varhaiskasvatuksessa	Uudet IT ratkaisut käyttöön otettu varhaiskasvatuksessa
	Karjaan uuden päiväkodin toiminta käynnistynyt	Tarpeidenmukaiset ryhmät on perustettu. Tietoinen työ yhteisen toimintakulttuurin luomiseksi jatkuu. Toimintapisteet Karjaan alueella vähentyneet.

Muut tunnusluvut

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma	
					2019	2020
Vuosina 2012-2016 syntyneet lapset			1 482			
joista päivähoitossa			895			
Vuonna 2011 syntyneet lapset			0			
joista esiopetuksessa			285			
Lasten hoidon tuki (KELA)	408	420	340	340	340	340
Nettomeno/päivähoitolapsi	10 022	10 362	11 692	11 507	11 507	11 507

Henkilötyövuodet

31.12	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Henkilötyövuodet	298,0	291,0	286,0	282,0	282,0	282,0
Yhteensä	298,0	291,0	286,0	282,0	282,0	282,0

Varhaiskasvatus

Luottamuselin: Sivistyslautakunta

Vastuhenkilö: Varhaiskasvatuspäällikkö Charlotte Lindh

Käyttötalous €

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma	
					2019	2020
Toimintatuotot	2 095 330	1 839 680	1 599 800	1 599 800	1 599 800	1 599 800
Henkilöstökulut	-11 176 990	-10 969 680	-11 170 660	-10 940 030		
Ostopalvelut	-2 351 882	-2 378 820	-2 342 940	-2 342 940		
Aineet ja tavarat	-247 685	-268 850	-237 450	-237 450		
Avustukset	-1 442 439	-1 530 000	-1 430 000	-1 430 000		
Muut kulut	-1 732 834	-1 787 580	-2 371 900	-2 346 900		
Toimintakulut	-16 951 831	-16 934 930	-17 552 950	-17 297 320	-17 347 320	-17 347 320
Toimintakate	-14 856 500	-15 095 250	-15 953 150	-15 697 520	-15 747 520	-15 747 520
Muutos TA 2018-TA 2017		1,6 %	5,7 %	4,0 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	6 113	1 680	2 800	2 800	2 800	2 800
Sisäiset kulut	-3 812 739	-3 866 210	-4 415 290	-4 415 290	-4 415 290	-4 415 290

Opetus

Luottamuselin: Sivistyslautakunta

Vastuhenkilö: Opetuspäällikkö Jukka Hautaviita

Toimintakuvaus

Toimialan tavoitteena on tarjota laadukasta toimintaa ja opetusta turvallisessa ja pedagogisesti tarkoituksenmukaisessa oppimisympäristössä, joka edistää lasten ja nuorten elinikäisen oppimisen jatkuvuutta. Toiminta kasvattaa terveeseen itsetuntoon ja ihmisyyteen sekä antaa lapsille ja nuorille hyvät tiedot ja valmiudet jatko-opintoihin ja laadukkaaseen elämään.

Perusopetusta Raaseporissa annetaan luokat 1-6 (14 kpl), luokat 7-9 (3 kpl) sekä luokat 1-9 (2 kpl) käsittävissä kouluissa.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2018

Opetussuunnitelman toteuttamisessa keskitytään erityisesti arvioinnin sekä työtapojen ja toimintakulttuurin kehittämiseen.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin parantaminen kaikessa toiminnassa.

Eräänä toiminnan painopisteenä on edelleen organisaation tehostaminen. Koulurakenteen muutosten toteutuessa vakinaistetaan myös muutokset hallinnossa. Osa osaston toiminnasta siirretään osastolle Opetus samalla, kun henkilöstön kokonaismäärä laskee.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019–2020

Yleisen ja tehostetun tuen käyttöä kehitetään, jotta koulupudokkuus pysyy mahdollisimman pienenä.

Henkilökunnan TVT-osaamisen työväliseksi vakiinnutetaan TVT-suunnitelman Opettajan taitotaso-lomake.

Sitovat tavoitteet 2018

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Nivelvaiheen ja yhteistyön (esikoulu-alkuopetus) edistäminen ja kehittäminen	Yhteinen koulutus esikoulu- ja alkuopetuksen henkilökunnalle.
	Kaikki suorittavat peruskoulun oppivelvollisuus- iän kuluessa. 100 % peruskoulunsa päättäneistä hakee jatko-opintopaikkaa heti 9. luokan jälkeen.	Yleisen ja tehostetun tuen keinoja käytetään aktiivisesti Opinto-ohjaajat seuraavat päättöluokkalaisten hakeutumista jatko-opintoihin.
	Oppimisen arviointi on monipuolista.	Kouluilla on työkalut formatiiviseen/jatkuvaan arviointiin.
	Henkilöstön osaamista parannetaan (erityisesti TVT:n pedagogiikan kehittäminen jatkuu).	Lukuvuodelle 2018 -2019 laaditaan henkilöstön täydennyskoulutussuunnitelma. TVT-suunnitelman Opettajan taitotaso-lomaketta käytetään hyödyksi osaamisen kehittämisessä. Uusi perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja esiopetuksen TVT- suunnitelma laaditaan.

Opetus
Luottamuselin: Sivistyslautakunta
Vastuhenkilö: Opetuspäällikkö Jukka Hautaviita

	Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen	Kouluterveyskyselyn tulosten analysointi kaupungin oppilashuoltoryhmässä, minkä perusteella laaditaan koulukohtaiset kehittämissuunnitelmat lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi.
--	--	---

Sitovat tavoitteet 2019–2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Kaikki suorittavat peruskoulun oppivelvollisuus- iän kuluessa. 100 % peruskoulunsa päättäneistä hakee jatko-opintopaikkaa heti 9. luokan jälkeen.	Yleisen ja tehostetun tuen keinoja käytetään aktiivisesti. Opinto-ohjaajat seuraavat päättöluokkalaisten hakeutumista jatko-opintoihin.

Toimenpidesuunnitelma 2018–2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit/euro
	Lautakuntien ehdotus: Snappertuna skolan, Västerby skolan ja Klinkbackan koulun lakkauttaminen 30.6.2018. Lakkauttamispäätöksen toimeenpaneminen. Toimintakulujen säästö 1.7-31.12.2018.	Arvioitu toimintakulujen säästö noin 194 000 euroa. Talousarvioehdotuksen mukaan koulujen lakkauttamisia ei toimeenpanna (KV 13.11.2017 § 123)

Muut tunnusluvut

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma 2019 2020	
Oppilasmäärä yhteensä lk. 1-9	2 652	2 624	2 629	2 629	2 620	2 595
Nettomeno/oppilas yhteensä, sis.	9 348	10 042*	10 783*	10 865*	10 902	11 007
koulukulutukset	6 380	6 483*	6 559*	6 563*	6 585	6 649
Nettomeno/oppilas, opetus	2,09	2,11*	2,14*	2,14*	2,14	2,14
Tuntikehys/oppilas			100	100	100	100
Sijoittuminen toisen asteen						
koulutukseen						

*luku ei sisällä sairaalakoulua eikä valmistavaa opetusta

Henkilötyövuodet

31.12	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Henkilötyövuodet	316,9	313,5	316,3*	321,8*	321,8	321,8
Yhteensä	316,9	313,5	316,3	321,8	321,8	321,8

*luku ei sisällä valmistavaa opetusta

Opetus

Luottamuselin: Sivistyslautakunta

Vastuhenkilö: Opetuspäällikkö Jukka Hautaviita

Käyttötalous €

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma	
					2019	2020
Toimintatuotot	694 164	385 900	449 100	449 100	449 100	449 100
Henkilöstökulut	-15 844 475	-15 720 780	-16 012 740	-16 021 230		
Ostopalvelut	-4 461 338	-4 523 990	-4 539 860	-4 607 940		
Aineet ja tavarat	-652 324	-644 300	-677 970	-677 970		
Avustukset						
Muut kulut	-2 898 392	-4 359 070	-5 974 230	-6 111 390		
Toimintakulut	-23 856 528	-25 248 140	-27 204 800	-27 418 530	-27 418 530	-27 418 530
Toimintakate	-23 162 364	-24 862 240	-26 755 700	-26 969 430	-26 969 430	-26 969 430
Muutos TA 2018-TA 2017		7,3 %	7,6 %	8,5 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	180 030	177 800	175 000	175 000	175 000	175 000
Sisäiset kulut	-7 009 424	-8 529 760	-10 174 790	-10 381 030	-10 381 030	-10 381 030

Lukiot

Luottamuselin: Sivistyslautakunta

Vastuhenkilö: Opetuspäällikkö Jukka Hautaviita

Toimintakuvaus

Toimialan tavoitteena on tarjota laadukasta toimintaa ja opetusta turvallisessa ja pedagogisesti tarkoituksenmukaisessa oppimisympäristössä. Lukio tarjoaa korkeatasoista yleissivistävää koulutusta, joka antaa hyvät valmiudet jatko-opintoihin ja muodostaa tärkeimmän väylän korkeakoulu- ja yliopisto-opintoihin. Koulutus kasvattaa terveeseen itsetuntoon ja ihmisyyteen sekä antaa nuorille hyvät tiedot ja valmiudet laadukkaaseen elämään.

Lukio tekee yhteistyötä muiden toisen asteen oppilaitosten, ammattikorkeakoulujen sekä vapaan sivistystyön kanssa.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2018

Lukion paikallisen opetussuunnitelman toteuttaminen jatkuu.

Laadukasta lukiokoulutusta ylläpidetään samalla, kun ruotsinkielinen lukio-opetus on organisoitu uudelleen yhdistämällä hallinnollisesti Karis-Billnäs Gymnasium ja Ekenäs gymnasium.

Hallinnon yhdistämisen vaikutukset arvioidaan alkukevään 2018 kuluessa ja päätökset jatkosta tehdään ennen kesää.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019–2020

Lukioiden opiskelijamäärä pidetään nykyisellään. Tämä edellyttää lukiohalukkuuden nousua, koska ikäluokat pienenevät tulevina vuosina.

Sitovat tavoitteet 2018

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Ylläpidetään laadukasta lukiokoulutusta.	95 % ikäluokasta suorittaa lukion kolmessa vuodessa. 98 % opiskelijoista suorittaa tutkinnon ja saa päättötodistuksen.
	Lukiohakeutuneisuus peruskoulun päättävien oppilaiden keskuudessa lisääntyy.	Lukiohakeutuneisuus kokonaisuudessaan ylittää 50 %. Yli 45 % peruskoulun päättävistä oppilaista kaupungissa hakeutuu omaan lukioon.
	Ruotsinkielinen lukiokoulutuksen hallintomalli täsmennetään ja toteutetaan.	Yhteisen rehtorin malli arvioidaan ja päätös jatkosta tehdään kesäkuussa.

Lukiot
Luottamuselin: Sivistyslautakunta
Vastuhenkilö: Opetuspäällikkö Jukka Hautaviita
Muut tunnusluvut

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma	
					2019	2020
Opiskelijamäärä yhteensä	444	442	449	449	449	449
Nettomeno/opiskelija €	7 859	8 143	8 480	8 450	8 450	8 450
Lukion valinneiden osuus kaupungin peruskoulujen 9.luokan oppilaista, %	53	53	53	53	53	53
Oman lukion valinneiden osuus kaupungin peruskoulujen 9. luokan oppilaista, %		47	47	47	47	47
Ylioppilastutkinto ja päättötodistus kolmessa vuodessa, %		95	95	95	95	95

Henkilötyövuodet

31.12	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Henkilötyövuodet	41,7	42,1	42,4	41	41,0	41,0
Yhteensä	41,7	42,1	42,4	41,0	41,0	41,0

Käyttötalous €

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2017	TA 2018	TA-suunnitelma	
					2019	2020
Toimintatuotot	35 623	18 500	18 500	18 500	18 500	18 500
Henkilöstökulut	-2 605 740	-2 554 930	-2 568 980	-2 555 680		
Ostopalvelut	-573 428	-534 230	-554 500	-554 500		
Aineet ja tavarat	-45 917	-42 100	-38 900	-38 900		
Avustukset	0					
Muut kulut	-299 793	-486 680	-663 790	-663 790		
Toimintakulut	-3 524 878	-3 617 940	-3 826 170	-3 812 870	-3 812 870	-3 812 870
Toimintakate	-3 489 255	-3 599 440	-3 807 670	-3 794 370	-3 794 370	-3 794 370
Muutos TA 2018-TA 2017		3,2 %	5,8 %	5,4 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	4 265	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
Sisäiset kulut	-757 805	-914 800	-1 108 980	-1 108 980	-1 108 980	-1 108 980

Museot

Luottamuselin: Vapaa-aikalautakunta

Vastuuhenkilö: Museopäällikkö Dan Lindholm/Vapaa-aikapäällikkö Reino Kärkkäinen

Toimintakuvaus

Länsi-Uudenmaan maakuntamuseo on asiantuntijaorganisaatio, jonka visiona on toimia Raaseporin kaupungissa Länsi-Uudenmaan osaamispankkina sekä kulttuurihistoriallisena osaamiskeskuksena. Museo haluaa kokoelmiensa ja toimintansa pohjalta lisätä ymmärtämystä ja tietämystä seudulla kaupungin ja seudun historiasta ja siten myötävaikuttaa yhteiskunnan kehitykseen. Museo välittää tietoa historiallisesta kulttuuriperinnöstä sellaisena kuin se on ilmennyt esineissä ja valokuviissa, arkistoasiakirjoissa ja suullisessa perinteessä. Tavoitteet saavutetaan aktiivisen tutkimus-, näyttely-, tiedotus-, informaatio- ja opetustoiminnan avulla.

Museo toimii Raaseporin kaupungin museona sekä Länsi-Uudenmaan maakuntamuseona. Museoviraston kanssa tehdyn sopimuksen mukaan museo on se viranomainen, joka ottaa kantaa Länsi-Uudenmaan kulttuuriympäristöä koskeviin kysymyksiin. Tähän toimintaan sisältyy kaupunkisuunnitteluun sekä maankäyttöön liittyviä asiantuntijatehtäviä että tarkastuksia, viranomaislausuntojen kirjoittamista, viranomaisneuvotteluita ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten korjauksia koskevaa neuvontaa. Lisäksi toimintaan kuuluu museotoiminnan koordinointi toiminta-alueella ja neuvontaa paikallismuseoille museoteknisissä kysymyksissä.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2018

Toiminnan pääpaino on kehittää maakunnallista kulttuuriperintökeskusta yhteistyössä muiden ammattimuseoiden ja organisaatioiden kanssa ja avata museokokoelmia yleisölle maakunnallisen kokoelmanäyttelyn myötä. Kokoelmanäyttely on ensimmäinen laatuaan Suomessa ja sen myötä saadaan kokoelmat saavutettavimmiksi laajemmalle yleisölle. Tavoitteena on myös kertoa museon päätehtävästä säilyttää museokokoelmia tuleville sukupolville.

Sitovat tavoitteet 2018

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Maakunnallisen kulttuuriperintökeskuksen kehittäminen Leiraksessa jatkuu sekä museokokoelmien avaaminen yleisölle maakunnallisen kokoelmanäyttelyn myötä toteutetaan.	Kokoelmanäyttelyn avajaiset siirretään talvelle 2018. Ryhmiä otetaan vastaan tilauksesta. Tavoite: 20 ryhmää vuoden 2018 aikana.
	Toteuttaa kuusi erikoisnäyttelyä vuoden aikana.	Näyttelyissä yhteensä 15 000 rekisteröityä kävijää

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019–2020

	Laajentaa, kehittää ja uusia kahvila- ja museokauppatoiminta EKTA:ssa.	Lisätä myyntiä (mikäli kahvila laajennetaan, jopa 25%)
	Maakunnallinen kokoelmanäyttely vakiinnuttaa asemansa ja se kehitetään edelleen.	Kokoelmanäyttelystä tulee suosittu kävijäkohde, joka täydentää näyttelyt EKTA:ssa

Museot

Luottamuselin: Vapaa-aikalautakunta

Vastuuhenkilö: Museopäällikkö Dan Lindholm/Vapaa-aikapäällikkö Reino Kärkkäinen

Muut tunnusluvut

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma 2019 2020	
Näyttelyt, pysyvät		7	7	7	7	7
Erikoisnäyttelyt		5	6	6	6	6
Näyttelykävijät yhteensä	11 754	20 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Lausunnot yhteensä	178	150	150	150	150	150

Henkilötyövuodet

31.12	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Henkilötyövuodet	9,8	9,5	9,5	9,5	9,5	9,5
Yhteensä	9,8	9,5	9,5	9,5	9,5	9,5

Käyttötalous €

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2017	TA 2018	TA-suunnitelma 2019 2020	
Toimintatuotot	202 620	87 500	80 000	80 000	80 000	80 000
Henkilöstökulut	-535 105	-522 080	-530 310	-527 470		
Ostopalvelut	-193 657	-147 510	-148 400	-148 400		
Aineet ja tavarat	-62 355	-23 450	-28 450	-28 450		
Avustukset						
Muut kulut	-143 230	-180 760	-251 940	-251 940		
Toimintakulut	-934 346	-873 800	-959 100	-956 260	-956 260	-956 260
Toimintakate	-731 726	-786 300	-879 100	-876 260	-876 260	-876 260
Muutos TA 2018-TA 2017		7,5 %	11,8 %	11,4 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	52 598	17 500				
Sisäiset kulut	-169 115	-221 150	-293 220	-293 220	-293 220	-293 220

Muut kulut osion lisääntyneet kustannukset johtuvat kaupungin päätöksestä korottaa vuokria.

Kirjastot

Luottamuselin: Vapaa-aikalautakunta

Vastuhenkilö: Kirjastopäällikkö Heidi Enberg/Vapaa-aikapäällikkö Reino Kärkkäinen

Toimintakuvaus

Kirjastotoiminta muotoutuu kirjastolain mukaan, jonka tavoitteena on edistää väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin, tiedon saatavuutta ja käyttöä, lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa, mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen, aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2018

Syventynyt yhteistyö itäisen Uudenmaan yleisten kirjastojen kanssa toteutetaan osallistumalla aktiivisesti kehitystyöhön, toisin sanoen Raaseporin kirjaston henkilökuntaa osallistuu yhteisiin työryhmiin joissa kehitystyö suunnitellaan. Tavoitteena on toiminnan tehostaminen, jotta voidaan panostaa enemmän ulospäin suuntautuvaan työhön.

Lukemisedistävä projekti yhteistyössä koulujen kanssa, joka alkoi syksyllä 2017, jatkuu koko vuoden 2018. Projektista tehdään loppuarvio syksyllä 2018 tavoitteena löytää uusia yhteistyömuotoja koulujen ja kirjastojen kanssa.

Kirjastojen kokoelmia ja palveluja nostetaan näkyvästi esiin vuoden aikana tehokkaan markkinoinnin avulla. E-resurssista ja –palveluista informoidaan aktiivisesti myös esittelytilaisuuksilla.

Sitovat tavoitteet 2018

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Yhteistyö Itä-Uudenmaan yleisten kirjastojen kanssa toimii ja johtaa yleiseen toiminnan kehitykseen	Kokoelma kasvaa 440 000 niteestä 1,2 miljoonaan
	Uusi verkkokirjasto	Uusi verkkokirjasto on käytössä
	Kokoelmat ja palvelut näkyvämpiä ja tunnetumpia	10 tilaisuutta joissa kokoelmat ja palvelut nostetaan esille
	e-resurssit ja –palvelut näkyvämpiä ja tunnetumpia	6 esittelytilaisuutta e-kokoelmista ja-palveluista

Sitovat tavoitteet 2019–2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Yhteistyö Itä-Uudenmaan yleisten kirjastojen kanssa on vakiintunutta ja toimivaa	Verkkokirjaston sisältö monipuolistuu

Kirjastot

Luottamuselin: Vapaa-aikalautakunta

Vastuhenkilö: Kirjastopäällikkö Heidi Enberg/Vapaa-aikapäällikkö Reino Kärkkäinen

Muut tunnusluvut

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma	
					2019	2020
Aukiolotunnit	8 051	7 800	8 000	8 000	8 000	8 000
Fyysiset vierailut	200 680	202 000	202 000	202 000	202 000	202 000
Verkkokäynnit		34 000	34 000	34 000	34 000	34 000
Hankinta		9 500	10 000	10 000	10 000	10 000
Lainat	305 226	300 000	300 000	300 000	300 000	300 000

Henkilötyövuodet

31.12	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Henkilötyövuodet	16,3	16,4	16,4	16,4	16,4	16,4
Yhteensä	16,3	16,4	16,4	16,4	16,4	16,4

Käyttötalous €

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2017	TA 2018	TA-suunnitelma	
					2019	2020
Toimintatuotot	44 099	21 000	21 000	21 000	21 000	21 000
Henkilöstökulut	-707 115	-707 950	-709 850	-706 040		
Ostopalvelut	-194 145	-235 450	-188 170	-188 170		
Aineet ja tavarat	-230 288	-229 800	-237 550	-237 550		
Avustukset						
Muut kulut	-299 380	-325 410	-445 880	-445 880		
Toimintakulut	-1 430 928	-1 498 610	-1 581 450	-1 577 640	-1 577 640	-1 577 640
Toimintakate	-1 386 829	-1 477 610	-1 560 450	-1 556 640	-1 556 640	-1 556 640
Muutos TA 2018-TA 2017		6,5 %	5,6 %	5,3 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	10 915					
Sisäiset kulut	-440 433	-474 770	-586 650	-586 650	-586 650	-586 650

Vapaa-aika

Luottamuselin: Vapaa-aikalautakunta

Vastuhenkilö: Vapaa-aikapäällikkö Reino Kärkkäinen

Toimintakuvaus

Liikunta on kunnallinen peruspalvelu ja jokaisen perusoikeus. Kunnallisen liikuntatoimen pääasiallisena tehtävänä on luoda edellytykset liikunnan harjoittamiseen, jolloin painopisteen muodostavat ajanmukaisten laitosten saavutettavuus ja niille asetettavat vaatimukset. Varsinaisen liikuntatoiminnan organisoivat pääasiassa aatteelliset liikuntajärjestöt.

Raaseporin nuorisotoiminnan tulee tukea nuorten kehitystä ja itsenäistymisprosessia. Nuorisotoimisto edistää aktiivista kansalaisuutta ja vahvistaa nuorten sosiaalista identiteettiä. Nuorisotoimisto tuottaa kunnallisia nuorisopalveluja kuten nuorisotalotoimintaa, pienryhmätoimintaa, leirejä ja tutustumisvierailuja.

Hallintosäännön mukaan vapaa-aikalautakunta hallinnoi liikuntatoimintaa sekä tilaa yhdyskuntatekniseltä osastolta liikuntapaikkojen hoidon ja kunnossapidon. Vapaa-aikalautakunta hallinnoi talousarviota poikkeuksena liikuntapaikkahoitajien henkilöstökustannukset.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2018

Tavoitteena on tukea teknistä toimialaa kantamaan kokonaisvastuun kaupungin omien rakennusten sekä liikuntapaikkojen ja -alueiden kunnossapidosta. Päivittäistä työtä ja pitkäntähtäimen suunnittelua tehdään yhteistyössä teknisen toimen, vapaa-aikapäällikön ja liikuntasektorin muun henkilökunnan kanssa. Vastuu uimahallista/palloiluhallista kuuluu poikkeuksellisesti liikuntayksikölle.

Tavoitteena on saavuttaa sekä toiminnallisia ja taloudellisia hyötyjä, tehokkuutta ja toiminnan optimointia.

Toiminnan painopiste on edelleen toimialakohtaisen yhteistyön parantaminen, paikallisen yhteistyön lisääminen ja kaupungin avustusjärjestelmän uudistaminen.

Nuorisotoimisto työskentelee aktiivisesti nuorisovaltuuskunnan kanssa ja järjestää nuorisoparlamentin. Tavoitteena on toimiva, itsenäinen ja aktiivinen nuorisovaltuusto ja nuorison aktivoiminen yhteiskunnallisissa asioissa.

Nuorisotoimintaa tarjotaan Tammisaarella, Karjaalla, Pohjassa, Tenholassa ja Mustiolla.

Nuorisotoimella on aktiivista yhteistyötä koulujen, nuorisotyöpajojen, muiden kunnallisten yksiköiden kanssa sekä kolmannen sektorin, kuten yhdistysten ja seurakuntien kanssa.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019–2020

Raaseporin kaupungin vapaa-aikatoiminnan kokonaistavoitteena on ottaa tärkeämpi rooli väestön terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi sekä aloittaa valmistelut tulevaa kuntarakennetta ja maakuntauudistusta koskevien yhteiskunnallisten muutosten osalta.

Sitovat tavoitteet 2018

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Tehokkaan ja optimoidun sekä suunnitelmallisen yhteistyön vakiinnuttaminen teknisen toimen kanssa	Yhteistyö lisää kustannustehokkuutta ja luo resursseja. Tuloksena liikuntapaikat ovat paremmassa kunnossa, kunnossapito on nopeaa ja joustavaa ja laitteet ja suorituspaikat säilyvät paremmassa kunnossa.
	Toimintojen kartoitusta jatketaan ja syvennetään vapaa-aikatoimen ja teknisen toimen välillä keskittäen vakituisen henkilökunnan työpanoksen keskeisille liikuntapaikoille samalla kun pienemmille liikuntapaikoille pyritään löytämään paikallisia	Saavutetaan merkittävä työajan sekä kustannusten säästö mahdollistaen nopeamman reagoinnin ja lisäten paikallista osallisuutta liikuntapaikkojen hoidossa.

Vapaa-aika

Luottamuselin: Vapaa-aikalautakunta

Vastuhenkilö: Vapaa-aikapäällikkö Reino Kärkkäinen

	sopimuskumppaneita.	Tavoitteena on luoda 3-4 yhteistyösopimusta ulkopuolisten toimijoiden kanssa.
	Kaikki kunnallisen tuen muodot vapaaehtoiselle toiminnalle uudistetaan. Toiminta-avustus, sponsorointi, valmentaja-avustus, käyttöavustus sekä mahdolliset uudet avustusmuodot ja niiden väliset yhteydet analysoidaan. Samalla aloitetaan neuvoa-antavan paikallisen seuraparlamentin suunnittelu.	Kaikki seura-avustukset jakautuvat tasapuolisesti ja jakoperusteet huomioivat seuratoiminnan erityispiirteet. Seurojen mahdollisuus vaikuttaa itseään käsittelevissä asioissa kasvaa ja seurojen välinen yhteistyö sekä osallisuus lisääntyvät. Seuraparlamentti aloittaa toimintansa syksyllä 2018.
	Nuorisotoimen yhteistyötä perusopetuksen kanssa lisätään ja pyritään 100 prosentin kattavuuteen. Yhteistyötä liikunnan ja nuorisosektorin välillä lisätään ja konkretisoidaan.	Nuorisotoimella on toimiva yhteistyö kaikkien koulujen kanssa. Henkilöstön osaamista hyödynnetään yli rajojen ja järjestetään yhteisiä tapahtumia sekä nuoriin kohdistuvaa markkinointia.
	Nuorisovaltuuston ohjausta tehostetaan ja nuorten omatoimisuutta vahvistetaan. Jokaisessa lautakunnassa tulee olla mentori nuorisovaltuuskunnan edustajan yhteyshenkilönä.	Kaikissa lautakunnissa on oma nimetty mentori nuorisovaltuuston tukena. Nuorisovaltuusto toimittaa vähintään 2 lausuntoa kuhunkin lautakuntaan vuoden aikana.

Sitovat tavoitteet 2019–2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Vuoden 2019 aikana tehdään tilaustyönä uimahallin korjaussuunnitelma koskien vuosina 2022-2023 tehtävää uimahallin peruskorjausta varten.	Uimahallin peruskorjaus otetaan budjettiin vuosille 2022-2023.
	Ohjatun toiminnan ja liikuntaneuvonnan lisääminen.	Tuntien määrän ja asiakaskäyntien määrän kasvu ja tasainen jakautuminen kaupungin alueella.
	Maakuntauudistuksen jälkeen liikuntasektorilla on johtava rooli kunnallisessa terveyden edistämistyössä ja se toimii läheisessä yhteistyössä kaikkien toimialojen kanssa.	Vapaa-aikasektorille luodaan kokonaisvaltainen strategia yhteistyössä muiden toimialojen sekä ulkopuolisen koulutus- tai tutkimuslaitoksen kanssa.

Vapaa-aika

Luottamuselin: Vapaa-aikalautakunta

Vastuhenkilö: Vapaa-aikapäällikkö Reino Kärkkäinen

Muut tunnusluvut

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma 2019 2020	
Uimahallikäynnit/vuosi	100 333	100 000	106 000	106 000	106 000	106 000
Nuorisotalojen käynnit/vuosi	14 202	16 000	16 000	16 000	16 000	16 000
Ohjattu toiminta/osallistujat (vesitoiminnot, kuntosali, ei kouluja)	18 177	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Ohjattu nuorisotoiminta/osallistujat	816	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Käyttökulut netto/asukas (liikunta)	40,36	43,86	45,55	45,55	45,55	45,55

Henkilötyövuodet

31.12	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Nuorisotoiminta	8,0	7,5	7,5	6,3	6,3	6,3
Liikuntatoiminta	17,5	17,5	13,5	13,7	13,7	13,7
Yhteensä	25,5	25,0	21,0	20,0	20,0	20,0

Käyttötalous €

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma 2019 2020	
Toimintatuotot	865 283	947 400	958 050	958 050	958 050	958 050
Henkilöstökulut	-978 216	-856 300	-896 490	-891 750		
Ostopalvelut	-419 400	-608 150	-735 500	-735 500		
Aineet ja tavarat	-441 760	-512 400	-275 100	-275 100		
Avustukset	-150 220	-174 600	-159 600	-159 600		
Muut kulut	-481 253	-588 010	-730 210	-730 210		
Toimintakulut	-2 470 850	-2 739 460	-2 796 900	-2 792 160	-2 792 160	-2 792 160
Toimintakate	-1 605 567	-1 792 060	-1 838 850	-1 834 110	-1 834 110	-1 834 110
Muutos TA 2018-TA 2017		11,6 %	2,6 %	2,3 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	363 232	374 700	400 850	400 850	400 850	400 850
Sisäiset kulut	-500 814	-691 580	-1 223 210	-1 223 210	-1 223 210	-1 223 210

Toimiala: Tekniikka

Vastuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl

Perustietoa sektorista

Tekninen toimiala on valtuustotasolla jaettu kahdeksaan sitovuustasoon: (kaupunginvaltuuston sitovuustasot) 1) Tekninen hallinto 2) Yhdyskuntatekniikka 3) Mittaus ja kiinteistönmuodostus 4) Kaavoitus 5) Rakentaminen ja ympäristö 6) Tilahallinto 7) Siivous ja ruokahuolto 8) Jätelautakunta.

Tekniseen toimiala käsittää seuraavat toimintaosastot: 1) Hallinto 2) Yhdyskuntatekniikka 3) Kaavoitus- ja ympäristö 4) Tilahallinto ja 5) Jätelautakunta

Tekninen lautakunta vastaa koko toimialan toiminnoista, talousarviosta sekä henkilökunnasta lukuunottamatta rakennus- ja ympäristöviranomaistoimintaa sekä ympäristöterveydenhuollon toimintaa. Kaavoituslautakunta on asiantuntijalautakunta kaavoituskysymyksissä, ympäristö- ja rakennuslautakunta hoitaa rakennus- ja ympäristöluvut ja jätelautakunta on koko (läntisen) Uudenmaan viranomaislautakunta.

Pääasialliset tehtävät:

- Edistää Raaseporin kaupungin kasvua ja viihtyisyyttä.
- Vastata maapolitiikasta, kiinteistöjen myynnistä ja aluesuunnittelusta.
- Vastata yleisten alueiden hoidosta ja kunnossapidosta.
- Edistää ja ylläpitää turvallista infrastruktuuria ja hyviä liikenneyhteyksiä.
- Koordinoida investointien suunnittelua ja toteutusta yhdessä muiden toimialojen kanssa.
- Vastata kaupungin rakennetun kiinteistökannan/toimitilojen kunnossapidosta ja kiinteistöstrategian toimeenpanosta¹
- Vastata kaupungin ruokahuollon- ja siivouspalveluiden tuottamisesta toimialojen tarpeiden mukaan.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2018

- Teknisen toimialan' päämäärät;
  - kuntalaisten eduksi; tavoitteena tyytyväinen asiakas
  - muiden toimialojen kanssa; tavoitteena tyytyväinen tilaaja
  - toimialan sisäisesti; tavoitteena toimivat sisäiset työtavat
- Teknisen toimialan hyvä ja selkeä johtaminen, selkeät toimenkuvaukset ja vastualueet
- Teknisen toimialan ja kaupungin muiden toimialojen kiinteä yhteistyö
- Taloudellisen tilanteen mukaan mitoitettu motivoitunut ja osaava henkilökunta.
- Vaihtoehtoisia tuotantotapoja palvelutuotannolle, markkinoiden aktiivinen hyväksikäyttö uusinvestoinneissa ja ruuhkahuippujen tasaamisessa.
- Oikein mitoitettu asiakaspalvelu sekä osastoilla että kaupungin kotisivuilla.
- Selkeä kaavoitus, nopeat rakennusluvut sekä tonttien oikea-aikainen markkinointi ja myynti.
- Kyky reagoida nopeasti tuleviin tarpeisiin ja kysyntään.
- Hankekehitys jatkuvaa, kehitysprojektien tehokas läpivienti.
- Hankkeiden toteutuksen aikataulut, työvaiheiden suunnittelu ja etukäteismarkkinointi aluetta luovutettaessa.
- Kiinteistöstrategian toimeenpano ja toimivat kiinteistönkehitystoimenpiteet

---

¹ Kiinteistöstrategian määritelmä ja sisältö; Raasepori omistaa runsaat 200 rakennusta (kiinteistöä, joilla on rakennuksia).

Kiinteistöstrategien muodostuu seuraavista kokonaisuuksista:

- 1) Toimenpideohjelma kaupungin rakennetuille kiinteistöille, ns. kiinteistösalkutus määrittelee mm. kohteen kunto- ja hoitoluokituksen, kehitystoimenpiteet ja -tavoitteet sekä sisältää kohdetiedot
- 2) Pitkän tähtäimen ohjeellinen Investointisuunnitelma sekä rakennetuille kiinteistöille että kunnallisteknisille rakenteille
- 3) sisäisten (pääoma)vuokrien määrittely salkku- ja kiinteistökohtaisesti; määritelty laskentamenetelmä kaupungin omille käyttäjille sekä esim. Sote-kiinteistöjen osalle

Toimiala: Tekniikka**Vastuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl**

- Hyvä yhteistyö teknisen keskuksen, Raaseporin Veden, Tammisaaren Energian ja muiden verkkorakentajien kanssa:
  - Investointien samanaikainen toteuttaminen muiden toimijoiden kanssa kun se on mahdollista.
  - (Yhteisten) hankintamenettelyjen kehittäminen.
- Hyvä yhteistyö alueellisten ja valtion viranomaisten kanssa.

Kaupunginvaltuuston hyväksymän toimenpideohjelman sopeuttamistoimenpiteiden 6.6.2016 § 60 tavoitteena on kehittää teknisen toimialan toimintoja niin, että seuraavat taloudelliset vaikutukset saavutetaan; 300 000 € vuonna 2018 sekä ns. kiinteistöstrategian toimeenpanon tuloksena 400 000€ toimintavuosien 2017-2020 aikana (133 333 €/toimintavuosi, sopeuttamistarve koko toimialan osalta on yhteensä 433 000 € vuodelle 2018 vuoden 2017 talousarviosta.

Tammiharjun alue on keskeisessä roolissa kaupungin hallinnon sijoittumisen suhteen uuden kaupungintalon valmistuessa vuonna 2018. Alueen 16 rakennuksen käyttöä tehostetaan keskittämällä kaupungin toimintoja alueelle. Tammiharjun alueen kehittäminen ns. hallintokeskittymäksi on tulevien toimintavuosien haaste! Alueelle on tarkoituksenmukaista keskittää kunnallisia- ja palvelutoimintoja, pelkästään jo kiinteistökannan tehokkaan käyttöasteen ja palveluiden parantamiseksi.

Kaupungin kiinteistöjen sisäinen pääomavuokra päivitetään vuodelle 2018 yleisesti kunnissa käytössä olevaa käypää tasoa. Maakuntahallinnon- ja mahdolliset sote-toimintojen muutokset edellyttävät että kaupungin kiinteistöjen (ulkoinen) vuokrataso on oikea.

Kaupungin hallintohenkilökunta on "hajasijoitettu" siihen saakka, kun uusi kaupungintalo otetaan käyttöön syksyllä 2018. Ne rakennukset, jotka jäävät tyhjiksi hallinnon siirtämisen jälkeen, pyritään ottamaan muuhun käyttöön (esim. koulujen korjausten aikaisiin ns. väistötiloihin) tai vaihtoehtoisesti niistä luovutaan kiinteistöstrategian mukaisesti. Siirtymävaiheessa saattaa syntyä ylimääräisiä kiinteistökustannuksia.

Kaavoitusohjelma ja rakentamisen toteutus suunnitelmat päivitetään vastaamaan ajankohtaista tarvetta. Tonttimaan kaavoittaminen yritystoiminnalle on painopisteenä toimintavuonna 2018. Karjaan ja Tammisaaren välinen yleiskaava vahvistuessaan edesauttaa työpaikka-alueiden asemakaavoittamista, lisäksi Skogbyn ja Horsbäckin alueita kehitetään. Paikkakunnalle muuttoa edistetään kiinnostavalla tontti- ja asuntotarjonnalla sekä tehokkaalla, avoimella tonttien markkinoinnilla. Luonto, vesistöt ja ruukkimiljööt ovat Raaseporin vahvuus!

Kiinteistönmyynti, sekä rakentamattomat maa-alueet, että rakennukset, on keskitetty mittaus- ja kiinteistönmuodostusosastolle. Myyntiprosessi valmistellaan siten, että kohteen myynnille on päätöstä tehtäessä vaadittavat tiedot, riittävä taustatieto myyntipäätöksen tekoon sekä ostajaehdokkaalle. Saumaton yhteistyö raakamaanhankinnan (maapolitiikka) – kaavoituksen - luvituksen ja kiinteistönmyynnin osalta on tärkeää ja kytketty koko toimialan yhteisiin toiminnallisiin- ja taloudellisiin tavoitteisiin.

Kiinteistöjen (rakennetut ja rakentamattomat) myyntiprosessia kehitetään edelleen. Tavoitteena on, että tarvittavat myyntipäätökset ja siihen liittyvä valmistelu on hyvissä ajoin tehtynä, jotta myynnissä on useita erityyppisiä kohteita samanaikaisesti. Kiinteistöjen myynnistä saadaan sekä suoranaisia myyntituloja sekä toisaalta säästöjä ylläpitokustannuksista ja laskennallinen rakennuksiin liittyvä korjausvelka vähenee kiinteistömässä pienentyessä. Kiinteistömyynnin toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet liittyvät käytännössä koko teknisen toimialan toimintaan.

Kaupunki parantaa kiinteistöjen, katujen ja yleisten alueiden hoidon taloudellisuutta ja tehokkuutta edelleen kehittämällä kaupungin teknisten toimintojen välistä yhteistyötä. Kaupungin palvelutuotannossa hyödynnetään palvelutuotantomarkkinoita ja otetaan käyttöön uusia toimintamalleja esim. ruuhkahuippujen tasaamisessa. Teknisen toimen tavoite on edelleen tiivistää teknisen henkilöstön yhteistyötä yhdyskuntatekniikan ja tilahallinnon osastojen välillä, tehtäväkuvauksia, työnjohtoa ja kustannusseurantaa tarkennetaan. Toimintatapoja tulee muuttaa kautta linjan, jotta taloudellinen sopeuttaminen on mahdollista.

Tavoitteena on että rakennusvalvonta ja ympäristötoimisto toimivat läheisessä yhteistyössä muun teknisen toimen kanssa ja koko toimiala pyrkii näin hyödyntämään osastojen välisiä synergiaetuja. Viranomaistoimintojen mahdolliseen alueellistamiseen varaudutaan, Raasepori on näiltä osin valmis keskustelemaan yhteistyöstä Inkoon ja Hangon kanssa.

Toimiala: Tekniikka**Vastuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl**

Vuoden 2018 aikana on odotettavissa Länsi-Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan jätehuoltoyhtiöiden fuusioituminen, Raasepori toimii uuden jätehuoltolautakunnan isäntäkuntana toistaiseksi.

Investoinnit 2018

Investoinnit esitellään talousarvion investointiosassa.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019–2020

Raaseporin alue tarjoaa hyvät toimintaedellytykset yritystoiminnalle toimivien liikenneyhteyksien varrelle luontevasti sijoittuvilla liike- ja teollisuustonteilla. Aktiivisella maankäyttöpolitiikalla ja kaavoituksella luodaan edellytyksiä muutolle ja kaupungin kasvulle. Kaavoitus tapahtuu ensi kädessä omalla maalla, muussa tapauksessa laaditaan osapuolien välille maankäyttösopimus.

Kaupunki tukee pendelöintiä kehittämällä Karjaan matkakeskuksen aluetta yhdessä muiden maanomistajien ja toimijoiden kanssa. Kaupunki pyrkii vaikuttamaan aktiivisesti siihen, että rautatie- ja maantieteytydet Länsi Uudellamaalla säilyvät ja kehittyvät. Joukkoliikennettä kehitetään junaliikenteeseen tukeutuen, Karjaan matkakeskus tarjoaa hyvät ja toimivat liikenneketjut liikkumismuotojen välillä.

Kaupungin vuonna 2016 laaditun ns 'kiinteistöstrategian' mukaisesti (kiinteistöjen salkutus ja sisäinen vuokramenetelmä) realisoidaan tarpeettomat ja kuluja aiheuttavat rakennukset ja omistukset, tavoitteena on vähentää toimitiloja ja keskittää toimintoja kaupungin omistamiin kiinteistöihin. Kaupungin tilatoimintoja tehostetaan ja keskitetään ylläpidettäviin ja kehitettäviin toimitiloihin. Vähentyvän kiinteistömäärän odotetaan tuovan toimenpideohjelman edellyttämiä säästöjä käyttökuluissa. Kiinteistöstrategiaa toimeenpannaan ja kehitetään edelleen. Kaupungin kiinteistöjen sisäinen pääomavuokra vastaa yleisesti kunnissa käytössä olevaa käypää tasoa. Kiinteistöstrategiaa, sen toimenpiteitä ja tavoitteita päivitetään tarvittaessa.

Kiinteistönmyynti, sekä rakentamattomat maa-alueet, että rakennukset, odotetaan johtavan kustannussäästöihin toimintakuluissa. Tilahallinnon toimintoja sopeutetaan tilanteen mukaan. Maanhankinta ja kaavoitus takaa sen, että kaupungilla on tarjota toimivia työpaikka- ja asuinalueita. Saumaton yhteistyö raakamaanhankinnan (maapolitiikka) – kaavoituksen - luvituksen ja kiinteistönmyynnin osalta on tärkeää ja kytkeytyy koko toimialan yhteisiin tavoitteisiin

Ruokahuollon tuotantotilojen rakentaminen vuoden 2019 aikana, toteutus perustuu aiempaan ruokahuolto selvitykseen ja laaditun rakennussuunnitelman mukaisesti. Päämääränä voidaan tarjota terveellistä ja hyvää ruokaa pienemmin yksikkökustannuksin, ruoan valmistus on keskitetty suuriin valmistusyksiköihin.

Siivoustoimintaa ylläpidetään ja kehitetään edelleen. Muutokset kaupungin toiminnoissa huomioidaan ruokahuollon- ja siivouksen palvelutuotannossa

Toimiala: Tekniikka
Vastuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma 2019 2020	
Toimintatuotot	25 214 578	27 605 630	31 089 300	31 299 490	30 799 490	30 799 490
Henkilöstökulut	-10 741 450	-10 866 690	-10 571 100	-10 662 040		
Ostopalvelut	-8 530 997	-8 363 470	-8 498 970	-8 506 390		
Aineet ja tavarat	-6 110 931	-6 662 850	-6 653 070	-6 693 400		
Avustukset	-201 027	-203 500	-203 500	-203 500		
Muut kulut	-3 977 226	-3 657 890	-4 107 470	-4 113 220		
Toimintakulut	-29 561 631	-29 754 400	-30 034 110	-30 178 550	-29 745 550	-29 745 550
Toimintakate	-4 347 053	-2 148 770	1 055 190	1 120 940	1 053 940	1 053 940
Muutos TA 2018-TA 2017		-50,6 %	-149,1 %	-152,2 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	18 035 688	19 842 720	23 336 370	23 546 560	23 546 560	23 546 560
Sisäiset kulut	-1 396 068	-977 020	-1 097 470	-1 101 420	-1 101 420	-1 101 420

Hallinto

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Hallintopalvelupäällikkö Åke Frondén

Toimintakuvaus

Osasto vastaa teknisen toimialan yleisestä hallinnosta.

Kanslia vastaa asiakäsittelystä, toimialan taloushallinnosta sisältäen laskutuksen ja rondokäsittelyn, ennusteet ja tilastot sekä controller-toiminnon.

Investointiyksikkö vastaa kaupungin kaikkien toimialojen investoinneista.

Ajoneuvohallintoyksikkö vastaa kaupungin ajoneuvokannasta. Avustaa hankinnoissa ja pitää ajoneuvorekisteriä sekä vastaa siitä, että katsastus- ja huoltovälejä noudatetaan.

Kaupungin pienvenesatamat hoidetaan nettoyksikkönä osaston alaisuudessa.

Pelastustoimi hoidetaan ostopalveluna Länsi-Uudenmaan pelastuslaitokselta / Espoon kaupunki. Osasto hallinnoi toimintaa.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2018

Kanslia hoitaa koko toimialan yhteisiä hallinnollisia toimintoja. Muilla osastoilla on omia ja läheisiä kansliatoimintoja varten oma hallinnollinen henkilökunta.

Investointi- ja ajoneuvohallintoyksiköiden toimintaa kehitetään edelleen vuonna 2018. Tavoitteena on, että yksiköt saavat selvemmän roolin työssään kaupungin investointien ja ajoneuvojen parissa.

Pienvenesatamien standardia sekä uusia venepaikkoja suuremmille ja suurempaa syvyyttä vaativille veneille pyritään parantamaan.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019–2020

Vuodelle 2018 asetettuja tavoitteita kehitetään lisää ja jalostetaan edelleen.

Sitovat tavoitteet 2018

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Tehokkaat kansliatoiminnot	Myyntireskontra: 18 000 laskua/vuosi Ostoreskontra: 20 000 laskua/vuosi Asiakäsittely: 300 asiaa/vuosi
	Investoinnit toteutetaan sovitussa ajassa ja pidetään annetuissa investointimäärärahoissa.	Investointibudjettia seurataan joka kuukausi.
	Ajoneuvokäsittely	Toiminta stabilisoidaan todellisen tarpeen pohjalta.

Hallinto
Luottamuselin: Tekninen lautakunta
Vastuhenkilö: Hallintopalvelupäällikkö Åke Frondén

	Venepaikkojen vuokrauksen lisääminen	95 % venepaikoista vuokrattuna.
---	--------------------------------------	---------------------------------

Sitovat tavoitteet 2019–2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Kaikkien hallinnollisten tehtävien suorittaminen seuraten sekä konsernitason direktiivejä että teknisen toimialan toimintaa.	Tehtävien hoitaminen keskushallinnon ohjeiden mukaisesti..

Muut tunnusluvut

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma 2019 2020	
Tekn ltk kokouksia / vuosi	12	11	11	11	11	11
Tekn ltk käsiteltyjä asioita	190	300	300	300	300	300
Ostotositteita lkm/v	3 288	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Tehtyjä laskuja lkm	3 966	18 000	18 000	18 000	18 000	18 000
Pienvenesatamat						
Venepaikkojen määrä	675	735	795	795	795	795
Vuokrattujen osuus %		95	95	95	95	95
Pelastuslaitos						
Liikenneonnettomuuksia	97	100	100	100	100	100
Rakennuspalojen määrä	16	18	18	18	18	18
Vaaratilanteita rakennukset	29	30	30	30	30	30
Hälytysajot, autom. palohälytys	152	150	150	150	150	150

Henkilötyövuodet

31.12	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Toimisto	8,6	8,6	6,2	6,3	6,3	6,3
Investointiyksikkö			2,0	2,0	2,0	2,0
Ajoneuvohallintayksikkö			0,7	0,6	0,6	0,6
Yhteensä	8,6	8,6	8,9	8,9	8,9	8,9

Hallinto

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Hallintopalvelupäällikkö Åke Frondén

Käyttötalous €

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma 2019 2020	
Toimintatuotot	166 601	215 000	233 000	233 000	233 000	233 000
Henkilöstökulut	-556 585	-501 090	-509 030	-506 370		
Ostopalvelut	-1 950 987	-1 936 340	-1 916 470	-1 916 470		
Aineet ja tavarat	-19 719	-27 300	-28 200	-28 200		
Avustukset						
Muut kulut	-72 194	-16 550	-20 960	-20 960		
Toimintakulut	-2 599 485	-2 481 280	-2 474 660	-2 472 000	-2 472 000	-2 472 000
Toimintakate	-2 432 885	-2 266 280	-2 241 660	-2 239 000	-2 239 000	-2 239 000
Muutos TA 2018-TA 2017		-6,8 %	-1,1 %	-1,2 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot						
Sisäiset kulut	-121 982	-40 190	-49 430	-49 430	-49 430	-49 430

Yhdyskuntatekniikka

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl / Vastaava katupäällikkö Piia Nordström

---

Toimintakuvaus

Yhdyskuntatekniikan toimialueeseen kuuluvat:

- kadut, tiet ja yleiset alueet, puistot, uimarannat, satamat sekä kaatopaikat ja maankaatopaikat sekä niihin liittyvien investointien toteutukseen osallistuminen
- kaupungin kiinteistöjen lähialueiden hoidon koordinointi osana muuta kunnossapitotoimintaa
- pienvenesatamien kunnossapito hallinto-osaston tasomäärityksen mukaisesti
- urheilualueiden tekninen hoito ja kunnossapito sivistystoimen tasomäärityksen mukaisesti
- talous- ja puistometsien hoito
- konekannan ylläpito
- katu- ja kaivuluparekisterin hallinnointi
- teknisen toimen päivystystoimintojen koordinointi
- aktiivinen asiakaspalvelu
- osallistuminen investointien toteuttamiseen yhdessä muun teknisen toimialan kanssa

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2018

Yhdyskuntatekninen toimialue on uuden hallintosäännön myötä kokenut muutoksen liikunta-alueiden hoidon ja kiinteistöjen ulkoalueiden koordinaatiovastuun siirryttyä yksikköön. Kummallakin muutoksella tavoitellaan toimintojen kokoamista suuremmaksi kokonaisuudeksi, joka resurssien vähetessä pystyy joustavaan toimintaan. Ulkoalueiden kesähoidon osalta uudet toimintatavat otetaan käyttöön toimintavuoden 2018 aikana.

Puistojen ja katujen kunnossapidon määrärahat pysyvät kokonaisuutena katsoen suurin piirtein edellisvuoden tasolla. Kunnossapidon talousarvioraami kuitenkin kasvaa, kun hulevesijärjestelmän kunnossapidon korvaus (uusi) sekä liikunta-alueiden kunnossapidon määräraha (siirto sivistyssektorilta) tuodaan osaksi kunnossapidon talousarviota.

Ostopalveluille ja katuvalaistukselle on osoitettu määräraha, joka perustuu aiempien vuosien kuluihin. Henkilöstömääräraha on huomioitu kaupungin säästötoimenpideohjelman toteuttaminen vuonna 2018.

Henkilöstö ja koneet

Henkilöstön toimenkuvissa tapahtuu pieniä muutoksia, joissa huomioidaan henkilöiden omat työssä kehittymisen ja jaksamisen toiveet. Työtehtävärotaatioon kannustetaan esim. tarvittaessa erilaisin kokeiluina. Henkilöresurssien yhdistymisen ohella tarkastellaan myös muita, nyt yhteisiä tuotantopanoksia, kuten koneita, joiden tulee jatkossa olla monikäyttöisiä, joustavasti eri työtehtäviin soveltuvia. Vanhaa kalustoa on poistettu. Henkilöstön koneosaamista laajennetaan järjestämällä sisäistä koulutusta.

Resurssien yhdistäminen konkretisoituu, kun myös Tammisaaren varikot muuttavat Tammiharjun alueelle. Sinne muodostuu yksi yhteinen työyhteisö – nykyisten kolmen - neljän aloituspaikan sijaan.

Teknisen henkilöstön vahvuus on mitoitettu siten, että perusvalmius kunnossapitotöissä voidaan ylläpitää ja osallistua pienempien investointien toteuttamiseen myös omana työnä. Teknisen henkilökunnan palkkakuluja on kuitenkin pienennetty. Toimintavuoden aikana on odotettavissa eläköitymisiä.

Henkilöresursointi teknisiin töihin tapahtuu ensisijassa nykyisestä henkilökunnasta mahdollisuuksien mukaan. Henkilöresursoinnissa on mitoituksen ohella kiinnitettävä huomiota siihen, että kaupunki säilyttää riittävän määrän monipuolista teknistä ammattiosaamista ja toimintakykyä paitsi tuotannossa, myös työnjohdossa, joka on erityisen tärkeää tilanteessa, jossa yksikön vastuualue kasvaa.

Yhdyskuntatekniikan työnjohto vastaa nyt myös liikunta-alueiden työnjohdosta sekä kiinteistöjen ulkoalueiden hoidon koordinoinnista. Lisäksi yksikön työnjohtoon on delegoitu tiettyjä viranomaistehtäviä toiselta osastolta. Muutosten myötä yksikkö siirtyy uuteen kesä- ja talvisesongin tehtäviin pohjautuvaan työtapaan, joka mahdollistaa

Yhdyskuntatekniikka

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl / Vastaava katupäällikkö Piia Nordström

---

käytössä olevan yhteisen resurssin tehokkaamaan hyödyntämisen yli entisten yksikkörajojen ja toisaalta vaihtelevammat työtehtävät.

Toimintavuoden aikana käynnistetään sähköisen työajanseurannan kokeilu. Kokemusten ollessa positiivisia, järjestelmä laajennetaan vähitellen koskemaan koko teknisten töiden henkilökuntaa. Sähköinen työajanseuranta tuottaa ajantasaista tietoa eri kustannusten syntypaikoista ja sitoo toiminnan tiiviimmin taloudelliseen suunnitteluun sekä sisäisen laskutuksen perusteeksi.

Liikenneväylät ja kiinteistöjen lähialueet

Liikenneväylien ja kiinteistöjen lähialueiden hoidon ja kunnossapidon tavoitteena on tuottaa kuntalaisille etelä-Suomen vaihteleviin säihin sopeutuvaa, taloudellista kadunpitoa ja kiinteistöjen piha-alueiden kunnossapitoa.

Merkittävin yksittäinen kuluerä yhdyskuntateknisessä palvelutuotannossa on liikenneväylien talvikunnossapito. Talven töitä tuotetaan sekä omana tuotantona että ostopalveluina. Talvikunnossapito on jaettu noin pariinkymmeneen hoitourakkaan eri urakka-alueille. Talvikunnossapidon (kadut ja yleiset alueet) kustannukset ovat luonnollisesti riippuvaisia keliolosuhteista ja lumen määrästä, mutta kustannusten hallinta on aktiivista.

Talvikunnossapidon hoitourakat on kilpailutettu viimeksi vuoden 2014 aikana ja hoitourakat jatkuvat neljävuotisina vuoden 2018 kevääseen asti. Hoitourakat toteutetaan nykyisin yksikköhintaperusteisesti (ts. €/km teoreettinen auraskilometri). Uuden urakkakauden (syksy 2018- kevät 2021/2022) kilpailutus toteutetaan keväällä 2018.

Yhdyskuntatekniikan työnjohto vastaa myös kaupungin omassa käytössä olevien kiinteistöjen talvikunnossapidon koordinoinnista ja suunnittelusta ja osallistuu palvelujen tuotantoon. Sekä omana työnä tuotettavia että ostopalveluin hoidettavia urakoita on tiivistetty ja yhdistelty.

Tammiharjun alueen (20 ha/16 rakennusta) kunnossapito ja hoito siirtyi teknisen keskuksen vastuulle syksyllä 2016. Alueen kunnossapitoa kehitetään edelleen ja resurssitarvetta voi arvioida vasta ensimmäisen kokonaisen toimintavuoden jälkeen.

Päivystystyön taloudellisuutta kehitetään edelleen mm. tiivistämällä työnjohtoa sekä yhteydenpitoa urakoitsijoiden ja kaupungin henkilökunnan välillä sekä karsimalla edelleen valmius- ja päivystystyötä. Talvikunnossapidon päivystystoiminta on osoittautunut tehokkaaksi tavaksi hallita talvikunnossapidon kustannuksia ja henkilöstötilanteen sen salliessa toimintaa jatketaan.

Alueurakointi, käsittäen kaiken ulkoaluehoidon, otetaan uutena tuotantotapana käyttöön tulevien toimintavuosien aikana sopivissa kohteissa kaupungin alueella. Tämä edellyttää, että se herättää myös markkinoiden kiinnostuksen.

Liikenneväylien kesäaikainen kunnossapito, hiekoitushiekan poisto, pinnantasaus, liikennemerkkien hoito tapahtuu vastaavasti omaa tuotantoa ja ostopalveluita yhdistellen.

Viheralueiden ja puistojen hoito

Puistojen ja viheralueiden kunnossapidossa tehtävänä on ylläpitää Raaseporin miellyttävää kaupunkikuvaa, johon kuuluvat kauniit ja hyvin hoidetut yleiset alueet, puistot ja uimarannat. Yksikkö hoitaa myös kaupungin yleisiä leikkipaikkoja, joita ylläpidetään standardien SFS-EN 1176 ja SFS-EN 1177 mukaisesti. Yksikkö suorittaa mm. koulujen ja päiväkotien pihojen katsastuksia.

Vuonna 2018 kaupungin viher- ja puistoalueiden kunnossapitoalueista laaditaan paikkatietoaineisto, joka tukee jatkossa kunnossapidon suunnittelua ja mitoitusta. Leikkipuistojen ja päiväkotien pihojen leikkitelien tarkastukselle kehitetään rutiineja yhteistyössä kiinteistöyksikön kanssa ja henkilöstön osaamista pyritään lisäämään.

Puistojen hoidon työnjohtajat hoitavat myös tiettyjä ympäristönsuojelun viranomaistehtäviä osana työtehtäviään.

Talvikautena puistohenkilökunta on mukana kaupungin lumivalmiusryhmässä ja suorittaa mm. lumenluonti- ja liukkauden estotoimenpiteitä, ylläpitää puistoirtaimistoa, konekantaa ja oksii katupuita. Toimintaresurssissa on

Yhdyskuntatekniikka

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl / Vastaava katupäällikkö Piia Nordström

---

mukana runsaasti oppisopimusoppilaita, kesätyöläisiä, siviilipalvelushenkilöitä ja henkilöstöä kuntouttavasta työtoiminnasta. Tämä resurssimahdollisuus huomioidaan jatkossa myös muissa töissä.

Liikunta-alueiden hoito ja kunnossapito

Liikuntapaikkojen hoitotyö jakautuu tilahallinnon ja yhdyskuntatekniikan kesken. Henkilökunta on siirtynyt sivistystoimesta yhdyskuntatekniikan alaisuuteen ja on osa yksikön yhteistä henkilökuntaa. Vuoden 2018 talousarviossa yhdyskuntateknisen yksikön toimintakehykseen siirtyy sivistystoimesta n. 380 000 € määräraha, joka vastaa liikunta-alueiden ja -rakennusten rutiinikunnossapidon ympärivuotisen toiminnan tarpeita. Tästä määrärahasta maksetaan sisäisenä vuokrana kiinteistöjen kunnossapito. Liikuntatoimeen sivistyssektorille jää mm. yhdistysten toimintaan, omien liikuntapalveluiden sekä liikunta- ja urheilutapahtumien järjestämiseen liittyvät määrärahat.

Uusi työnjako teknisen keskuksen ja sivistystoimen välillä perustuu kummankin vahvuuksiin ja yhteistyöhön. Siten liikunta-alueiden hoitoon liittyvää ammattitaito ja toiminnan tuntemus kaupungin sisällä lisääntyy. Toimintavuoden aikana toimitaan aktiivisesti yhteistyössä vapaa-aikayksikön kanssa.

Liikuntapaikkojen, niiden kunnan ja kunnossapitotarpeen sekä kunnossapidon tuotantovaihtoehtojen kartoitusta jatketaan toimintavuonna 2018. Vuonna 2017 laadittua kunnossapitotyön vuosikelloa viedään käytäntöön ja samalla alueiden hoitoa suunnitellaan yhä taloudellisemmaksi ja henkilökunnan yhteiskäyttöä lisätään. Liikunta-alueiden vanhentunut konekanta kartoitetaan ja laaditaan hankintasuosittelma, jossa pyritään yhteiskäyttöisyyteen.

Metsätalous

Kaupungin metsiä hoidetaan metsätaloussuunnitelman mukaisesti ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestäväällä tavalla. Taloudellinen tulos talousmetsien toiminnasta vastanee suurin piirtein vastaavilta yksityisesti omistetuilta metsiltä odotettua tulosta. Metsätalouden hakkuumääriä pienennetään 2018-2020.

Selvitetään, voidaanko fyysiset työt hoitaa suuremmassa määrin ostopalveluina ja kehitetään tuotantotapoja toimintavuoden aikana. Toiminnan suunnittelu, palveluiden hankinta sekä työnjohto/valvonta hoidetaan jatkossakin kaupungin metsätaloussinöörin toimesta.

Puistometsien hoidossa tavoitteena hyvä taso, joka asukkaiden lähivirkistysalueilta vaaditaan. Tämä edellyttää puistometsien hoitosuunnitelman laatimista.

Metsänhakkuukoneiden lisätty käyttö myös viheralueilla tavoitteena.

Konekanta

Kaupungin konekanta on verrattain vanhaa. Raskasta konekanta karsitaan. Painopiste on monikäyttöisissä ja joustavissa, yhteiskäyttöisissä koneissa.

Vuonna 2017 laadittua konekannan kehittämissuunnitelmaa noudattaen matalan käyttöasteen koneista luovutaan vuosina 2018-2020 osin rotaation kautta ja konekanta uudistetaan.

Sähkön ja polttonesteiden hinnan on arvioitu pysyvän nykytasolla vuonna 2018.

Sopeuttaminen

Kunnossapidon työnjohdon osaamista ja resurssia on jaettu muiden osastojen käyttöön organisaatiouudistusten myötä. Liikunta-alueiden hoito (0,75 tv), ympäristönhoidon viranomaistehtävät (0,50 tv), kiinteistöjen lähialueiden talvihoito (0,25 tv) ovat konkreettisia työmäärän lisäyksiä.

Kunnossapidon tasoa pyritään sopeuttamaan taloudellisten edellytysten mukaan, hoidon tasoa joudutaan mahdollisesti alentamaan siellä, missä se ei aiheuta kohtuutonta haittaa kuntalaisille. Kunnossapitotoiminnassa on jo otettu käyttöön hoitoluokituksia esim. viheralueiden hoidossa, tarvittaessa priorisointia tulee jatkaa. Kunnossapidettävien alueiden ja kohteiden määrä kasvaa hiljalleen, resurssien pienentyessä.

Yhdyskuntatekniikka

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl / Vastaava katupäällikkö Piia Nordström

---

Kustannussäästöjä ja tehokkuutta yhdyskuntateknisen toimen toiminnassa voidaan saada kiinteistö- ja yhdyskuntateknisen kunnossapidon yhdistämisen kautta esim. tuotantotapoja muuttamalla ja urakoita yhtenäistämällä. Oman palvelutuotannon kautta tuotetaan toisin sanoen entisin henkilöresurssein entistä suurempi määrä kunnossapitoa. Työnjohdon tehtävät käsittävät laajempia kokonaisuuksia.

Tiivistäminen tapahtuu siirtämällä kauempana keskustoista sijaitsevia kohteita ostopalveluin hoidettaviksi ja keskittämällä omaa tuotantoa keskustoihin, mikä vähentää siirtoajoa ja tehostaa työajan käyttöä.

Ylimääräisistä, korjaavista säästö- sopeuttamistoimenpiteistä tehdään tarvittaessa erillinen selvitys ja päätösehdotus kustannusvaikutuksineen.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019–2020

Sopeuttamistilanteessakin kunnallistekninen peruspalvelu toimii ja että toimenpiteet eivät vaaranna turvallisuutta eikä palvelutaso kärsi liikaa. Yksikkö kehittää työturvallisuutta ja henkilökunnan hyvinvointia.

Taloudelliset ja pitkän aikavälin ratkaisumallit asetetaan etusijalle. Yhdyskuntateknisten- ja tilahallinnon teknisen henkilökunnan ja osittain yhteisen työnjohdon yhteistyötä kehitetään edelleen saatujen kokemusten perusteella.

Sopivat urakkakokonaisuudet kilpailutetaan paikalliset markkinat huomioiden.

Uudet investoinnit tehdään etupäässä ostopalveluina, hoitoon ja kunnossapitoon liittyvät hankkeet omana työnä. Alueurakointi, käsittäen kaiken ulkoaluehoidon, otetaan uutena tuotantotapana käyttöön tulevien toimintavuosien aikana sopivissa kohteissa kaupungin alueella. Tämä edellyttää, että se herättää myös markkinoiden kiinnostuksen.

Uusien kaava-alueiden laajennus toteutetaan investointikokonaisuuksina yhteistyössä Raaseporin Veden kanssa. Työnjohtoon ja projektivalvontaan kiinnitetään enemmän huomiota. Konekannan kehittäminen suunnitelman mukaan.

Laaditaan henkilöstön osaamisen ja työssä jaksamisen toimintasuunnitelma.

Lisätään sähköisten työvälineiden, karttojen ja raportointijärjestelmien yms käyttöä kunnossapitotyössä.

Selvitetään viheralueiden, uimarantojen yms kunnossapitokohteiden kunnossapitoluokituksen hyödyt.

- viheralueiden hoidon, kiinteistöjen lähialueiden ja urheilualueiden yhteisen tuotannon kehittäminen
- alueurakka-konseptin kehittäminen
- varikkotoiminnan keskittäminen kahdelle varikolle, raskaiden koneiden varikkotoiminnan ratkaisut
- alueurakkamallin valmistelu sopivissa kokonaisuuksissa
- metsätalouden hakkuumäärien sopeuttaminen

Metsätaloussuunnitelman mukainen taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä metsätalous. Taloudellinen tulos talousmetsien toiminnasta vastannee suurin piirtein vastaavilta yksityisesti omistetuilta metsiltä odotettua tulosta.

Yhdyskuntatekniikka
Luottamuselin: Tekninen lautakunta
Vastuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl / Vastaava katupäällikkö Piia Nordström
Sitovat tavoitteet 2018

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Toiminnan tuottavuuden lisäys	1 htv säästö henkilöstökuluissa 1-2 työkoneen vähennys / vuosi
	Henkilökunnan työehtosopimusehdot yhtenäistetään vuonna 2018. Koskee tekninen henkilökunta, sekä tilahallinto että yhdyskuntatekniikka.	Henkilökunnan yhtenäinen kohtelu
	Sähköisen työajan seurannan pilotointi	Piloottiryhmä teknisen toimen henkilökunnasta. Ryhmä muodostuu työnjohdosta ja muusta henkilökunnasta.
	Kustannusseuranta joka on kytketty toimintaan Talousarvion tunnuslukujen toteuttaminen mahdollistaa hyvin hoidettujen katujen ja viihtyisien viheralueiden toteuttamisen.	Talousarvion tunnuslukujen toteuttaminen.
	Soranotto- ja maankaatopaikka-alueiden ennallistaminen	3 kpl kohdetta ennallistetaan vuoden aikana.
	Koulujen ja päiväkotien talviliikuntamahdollisuuksien parantaminen sään salliessa	Liustelukenttien ja hiihtolatujen hoito koulujen ja päiväkotien läheisyydessä
	Monipuolisesti tuotetut kunnossapitopalvelut	2-3 kunnossapidon ympärivuotista alueurakkaa Tilahallinnan kanssa yhteinen työnjohto
	Metsätalous Hyvin hoidettu puusto viheralueilla Esteettisesti miellyttävät viheralueet Viheralueiden kartoitus ja työtehtävien mitoitus	Hakataan 1000 m ³ Raivataan 30 ha Hoitoluokitus mahdollista
	Metsien hakkuumäärien sopeutus kestäväälle tasolle	Hakkuut 13500 m ³ talousmetsistä (suunnitelma 15000 m ³) ja 1000 m ³ puistometsistä Nettovaikutus -130 000 euroa.
	Mahdollisuuksien selvittäminen ruumiillisessa työssä käyttää suuremmissa määrin ostopalveluja.	Tuotantotapojen kehittäminen

Yhdyskuntatekniikka

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl / Vastaava katupäällikkö Piia Nordström

Sitovat tavoitteet 2019–2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Metsätalous Metsätalousuunnitelman sopeutetut hakkuumäärät	Hakkuut 13500 m ³ talousmetsistä (suunnitelma 15000 m ³) ja 1000 m ³ puistometsistä
	Yhdyskuntatekniikka Vanhentuvan konekannan karsiminen Viheralueiden hoitoluokitus ja priorisoinnit Yhteistyö kiinteistöyksikön kanssa Tuotantotapojen jatkuva taloudellinen arviointi	Vähennys 1-2 työkonetta/vuosi 1 htv säästö henkilöstökuluissa

Toimenpidesuunnitelma 2018–2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit / euro
	YT-neuvottelujen henkilöstövähennykset toteutetaan	1 htv vähennys
	Monipuolisesti tuotetut kunnossapitopalvelut	Aktiivinen tuotantotapojen taloudellisuuden arviointi
	Varikkotoiminnan keskittäminen	2 teknistä varikkoa Yhteistyötä yli osastorajojen.

Yhdyskuntatekniikka
Luottamuselin: Tekninen lautakunta
Vastuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl / Vastaava katupäällikkö Piia Nordström
Muut tunnusluvut

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma 2019 2020	
Katuverkosto						
Katuverkoston pituus (km)	255,6	256,6	257,1	257,1	257	257
Kevyen liikenteen väyläverkoston pituus (km)	43,0	43,3	43,8	43,8	44	44
Katuverkosto (€/km)*	5 820	6 689	6 978	6 969	6 704	6 704
Yksityistiet, avutukset (€/km)	394	370	370	370	370	370
Valopisteiden määrä (kpl)	9 587	9 630	9 680	9 680	9 680	9 680
Katuvalaistus (€/valopiste)*	52,00	48,49	42,36	42,36	42	42
Puistot						
Hoidetut viheralueet (ha)	79,0	79,0	79,0	79,0	79	79
Puistojen kunnossapito (€/viheralueet ha)*			7 924	7 897	7 644	7 644
Hoidetut kävelytiet (km)	13,0	13,0	13,0	13,0	13	13
Leikkikenttiä (kpl)	36	37	37	37	37	37
Leikkupuistojen kunnossapito (€/leikkipuisto)*	3 200	16 691	16 918	16 861	16 321	16 321
Uimarantoja (kpl)	19	19	19	19	19	19
Uimarantojen kunnossapito (€/uimaranta)*	5 000	32 503	32 945	32 835	31 783	31 783
Metsätalous						
Metsäpinta-alaa (ha)	2 520	2 400	2 400	2 400	2 400	2 400
Puistometsää (ha)	500	500	500	500	500	500
Myytyä puutavara metsä+puisto m ³	19 400	17 500	14 500	14 500	15 500	15 500

*uusi laskutapa

Henkilötyövuodet

31.12	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Yhdyskuntatekniikka, kuukausipalkkalaiset	8,5	8,5	6,2	5,2	5,2	5,2
Liikuntapaikkoja			3,6	4,4	4,4	4,4
Tuntipalkkalaiset, liikenneväylät	9,6	9,6	9,6	8,9	8,9	8,9
Tuntipalkkalaiset, puisto	10,2	10,2	10,2	10,2	10,2	10,2
Tuntipalkkalaiset, metsätalous	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Yhteensä	31,3	31,3	32,6	31,6	31,6	31,6

Yhdyskuntatekniikka

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl / Vastaava katupäällikkö Piia Nordström

Käyttötalous €

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma 2019 2020	
Toimintatuotot	1 279 745	1 281 330	1 295 420	1 295 420	1 295 420	1 295 420
Henkilöstökulut	-1 604 573	-1 581 020	-1 645 190	-1 636 400		
Ostopalvelut	-1 705 065	-1 471 860	-1 533 280	-1 533 280		
Aineet ja tavarat	-781 577	-864 750	-915 700	-915 700		
Avustukset	-201 027	-203 500	-203 500	-203 500		
Muut kulut	-307 713	-400 080	-420 190	-420 190		
Toimintakulut	-4 599 954	-4 521 210	-4 717 860	-4 709 070	-4 609 070	-4 609 070
Toimintakate	-3 320 210	-3 239 880	-3 422 440	-3 413 650	-3 313 650	-3 313 650
Muutos TA 2018-TA 2017		-2,4 %	5,6 %	5,4 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	286 975	147 830	402 920	402 920	402 920	402 920
Sisäiset kulut	-463 839	-218 700	-217 440	-217 440	-217 440	-217 440

Mittaus- ja kiinteistömuodostus

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Tekninen johtaja / Mittauspäällikkö Roger Nyberg

Toimintakuvaus

Kaupungin maapolitiikka, kaupungin maaomaisuuden hallinta, mittaus toiminta, kiinteistömuodostus, karttapalvelu.

Rakennettujen ja rakentamattomien kiinteistöjen myynti.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2018

Tarjota kaavoitukselle riittävä ja tarkoituksenmukainen raakamaavaranto. Suorittaa kiinteistötoimituksia ja pitää kiinteistörekisteriä asemakaavoitetulla alueella. Vastata asemakaavoituksen käynnistämiseksi ja toteuttamiseksi tarvittavien sopimusten ja maankäytösopimusten laatimisesta. Laatia karttatuotteita sekä ylläpitää kaupungin kartastoa. Suorittaa maastomittauksia. Vastata kaupungin maapolitiikasta, maa-alueiden ostosta. Vastata rakennettujen ja rakentamattomien kiinteistöjen myynnistä. Vuonna 2018 painotetaan kiinteistöomistuksen jatkuvaa kehittämisestä ja edellytysten luomista yritysten etabloitumiselle.

Yksi vuoden 2018 painopisteistä on jatkaa kaupungille tarpeettomien kiinteistöjen myyntiä myyntitulojen saamiseksi ja säästää samalla kiinteistöjen ylläpitokustannuksissa. Muita tärkeitä painopisteitä ovat toimialarajat ylittävän yhteistyön tehostaminen toiminnan keskittämiseksi, myydä kiinteistöjä ja vähentää käyttökuluja. Joka kohteesta tehdään erillinen myyntipäätös ja tasearvo ja muut tekijät otetaan huomioon.

Kiinteistömyynnille asetettujen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää, että erityisiä kehityshankkeita voidaan myydä vuosittain. Edellytyksenä on, että kohteita voidaan jalostaa asemakaavoituksella ja maaperän kunnostuksilla, mikä johtaa investointimäärärahan tarpeeseen. Vuoden 2016 tilinpäätöksessä on jäljellä 185 145,13 € varauksesta kaatopaikkojen maasaneerauksesta.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019–2020

Kiinteistöomistuksen edelleen kehittäminen ja yritysten perustamisen suosiminen

Kiinteistöjen, joita kaupunki ei tarvitse omaan käyttöön, myynnin jatkuva tehostaminen säästöjen saavuttamiseksi, toimialarajat ylittävän yhteistyön edelleen tehostaminen jotta toimintaa voidaan keskittää, myydä kiinteistöjä ja vähentää käyttökustannuksia. Kiinteistömyynnille asetettujen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää, että erityisiä kehityshankkeita voidaan myydä vuosittain. Yksi edellytyksistä on, että kohteita voidaan jalostaa asemakaavoituksella ja investoimalla infraan.

Sitovat tavoitteet 2018

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Pyriä lisäämään varsinaisia asuintonttiluovutuksia.	15 luovutettua tonttia/vuosi. 360 000 € myyntiä, vaihtoehtoisesti 18 000 € vuokraa.
	Kiinteistömyynti, myyntisalkun ja epätavallisten kohteiden toteutus. Kiinteistömyynnin prosessien edelleen kehittäminen.	1 700 000 € myyntivoittoa. Myyntitulot muodostuvat eri kohteista, kehityshankkeista, omasta tonttituotannosta sekä myyntisalkusta.
	Raakamaan aktiivinen hankinta ja oman maan kuntoon saattaminen asemakaavoitusta varten.	Maa-alueiden osto 500 000 €/ vuosi maapoliittisen ohjelman mukaisesti. Maaperän saneeraus rakennustarkoituksiin.
	Maapoliittinen ohjelma päivitetään tarvittaessa.	Päivitys riippuu rakennusjärjestyksen ja yleissuunnittelun tarkistuksista.

Mittaus- ja kiinteistömuodostus
Luottamuselin: Tekninen lautakunta
Vastuhenkilö: Tekninen johtaja / Mittauspäällikkö Roger Nyberg
Sitovat tavoitteet 2019–2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Pyrkii lisäämään asuintonttiluovutuksia.	15 luovutettua tonttia/vuosi. 360 000 € myyntiä, vaihtoehtoisesti 18 000 € vuokraa.
	Kiinteistömyynti, jatkuva myyntisalkun ja epätavallisten kohteiden täytäntöönpano vuosittaisten kiinteistönkäyttökulujen vähentämiseksi.	Säästöt käyttökuluissa 400 000 € tilahallinnossa kolmen vuoden aikana.
	Raakamaan aktiivinen hankinta ja maa-alueiden saneeraus asemakaavoitusta varten.	Maa-alueiden osto 500 000 €/vuosi. Maaperän saneeraus rakennustarkoituksiin.
	Myyntikohteiden on muodostuttava tavallisesta kiinteistömyynnistä, kehitysprojektien myynnistä sekä myyntisalkusta tavoitellun tason saavuttamiseksi.	1 200 000 € myyntivoittoa per vuosi.
	Maavuokrat lisätään pääomavuokraan	Maavuokrat sisällytetään osaksi kaupungin sisäistä vuokraa.

Toimenpidesuunnitelma 2018–2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit/euro
	Toimenpideohjelma Raasepori 2020 pyrkii kiinteistöjen käyttökustannusten vuosittaiseen vähentämiseen myynnin kautta.	Käyttökustannussäästöt 400 000 € kolmen vuoden aikana (säästöt syntyvät tilahallinnossa).

Mittaus- ja kiinteistömuodostus
Luottamuselin: Tekninen lautakunta
Vastuhenkilö: Tekninen johtaja / Mittauspäällikkö Roger Nyberg
Muut tunnusluvut

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma	
					2019	2020
Luovutetut tontit (vuokra + myydyt)	23	30	15	15	15	15
Tonttivaranto, pientalotontit	122	120	120	120	120	120
Tonttivaranto, kerrostalotontit	12	12	12	12	12	12
Tonttivaranto, työpaikkatontit	42	20	40	40	40	40
Muodostettuja tontteja, toimitus/muod.lkm	53	50	50	50	50	50
Tontteja tonttijaoissa	65	50	50	50	50	50
Rakennusten merkitseminen	47	100	50	50	50	50
Myydyt rekisteriotteet	910	1 300	1 000	1 000	1 000	1 000
Myydyt kartat	1 105	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200
Kaupungin maaomaisuus (ha)	5 860	5 900	5 900	5 900	5 900	5 900
Maaomaisuuden bruttotulot (€/ha)		418	425	425	341	341
Myyntivoivot käyttöomaisuudesta (€)	913 645	1 700 000	1 700 000	1 700 000	1 200 000	1 200 000

Henkilötyövuodet

31.12	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Mittausosasto, kuukausipalkkalaiset	6,5	6,5	6,0	8,0	8,0	8,0
Mittausosasto, tuntipalkkalaiset	2,0	2,0	2,0	0,0	0,0	0,0
Yhteensä	8,5	8,5	8,0	8,0	8,0	8,0

Mittaus- ja kiinteistömuodostus

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Tekninen johtaja / Mittauspäällikkö Roger Nyberg

Käyttötalous €

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma 2019 2020	
Toimintatuotot	1 903 577	2 465 000	2 510 000	2 510 000	2 010 000	2 010 000
Henkilöstökulut	-438 350	-430 820	-424 100	-421 820		
Ostopalvelut	-78 213	-130 590	-152 640	-152 640		
Aineet ja tavarat	-5 204	-12 900	-9 900	-9 900		
Avustukset						
Muut kulut	-44 212	-44 670	-38 450	-38 450		
Toimintakulut	-565 978	-618 980	-625 090	-622 810	-622 810	-622 810
Toimintakate	1 337 598	1 846 020	1 884 910	1 887 190	1 387 190	1 387 190
Muutos TA 2018-TA 2017		38,0 %	2,1 %	2,2 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	3 076					
Sisäiset kulut	-35 877	-50 160	-54 590	-54 590	-54 590	-54 590

Tilahallinto

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Tilahallintopäällikkö Anna Friberg

Toimintakuvaus

Tilahallinto-osastoon kuuluvat kiinteistöhallinto, siivous ja ruokahuolto. Talousarviorakenteessa kiinteistöhallinto muodostaa oman kokonaisuuden ja toisen kokonaisuuden muodostavat siivous ja ruokapalvelut

Kiinteistöhallinto vastaa kaupungin noin 220 rakennuksesta, joiden pinta-ala on 174 310 m², sisältäen leasingkohteet ja liikuntarakennukset. Lisäksi kiinteistöhallinnolla on kokonaisvaltainen vastuu kaupungin 840 vuokra-asunnon vuokrauksesta. Näistä 232 vuokra-asuntoa on suorassa omistuksessa.

Osaston henkilöstö osallistuu investointien toteuttamiseen yhteistyössä teknisen toimialan piirissä.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2018

Kaupungin tavoitteena on sopeuttaa toiminta omiin, tarkoituksenmukaisiin tiloihin. Kaupungin rakennuskanta on inventoitu keväällä 2017 tehostamaan omien tilojen käyttöä. Muutokset toiminnassa tapahtuvat toimialojen tilausten pohjalta. Muutot tapahtuvat talvella 2017 ja keväällä 2018. Päätökset vaikuttavat siivouksen toimintaan.

Kiinteistöhallinnolla on muiden toimialojen kanssa tavoitteena mahdollisimman tehokkaasti käyttää hyväkseen kaupungin rakennuksia ja jatkaa myyntiprosessia niiden rakennusten kohdalla, jotka eivät ole optimaalisessa käytössä ja täten saavuttaa noin 133 000 euron säästöt per vuosi, toimenpideohjelman 2017–2019 tavoitteiden mukaan..

Talousarvion 2018 rakentuminen perustuu rakennusmassan tehtävien päivitykselle, muutoksille toimintojen sijoituksessa sekä kustannuksille, jotka pohjautuvat edellisen vuoden laskelmiin.

Käyttöä koskevat sisäiset vuokrat on velotettu toimialoilta. Käyttövuokran lisäksi on kaikille kaupungin kiinteistöille määrätty pääomavuokra vuodesta 2017 lähtien. Pääomavuokraa korotetaan vuonna 2018. Korotus on sidottu rakennuksen tekniseen arvoon ja missä salkussa kiinteistö on. Pääomavuokra muodostetaan vuokrattavan rakennuksen teknisen arvon sekä maapohjan arvon pohjalta käyttäen 6 prosentin tuottovaatimusta.

Tuottovaatimus muodostuu kiinteistöön sidotun oman ja vieraan pääoman kustannuksista, kiinteistön kulumista kuvaavista poistoista ja kiinteistöön liittyvästä riskistä. Ehdotettu 6 %:n tuottovaatimus perustuu kuntien ja valtionhallinnon vakiintuneeseen käytäntöön. Tämän johdosta kuntia kohdeltaisi tasavertaisesti määrittäessä vuokria esim. sote-kiinteistöille tai muille ulkopuolisille vuokralaisille.

Uusi pääomavuokra tulee merkitsemään korkeampia sisäisiä vuokratuloja. Lisääntyneet sisäiset vuokratulot käsitellään erillisenä menona/tulona kaupungin hallinnossa. Pääomavuokraa ei käytetä korjaustoimintaan koko summan osalta.

Raaseporin mielenterveyskeskuksen käyttöönotto tapahtuu 31.10.2017. Rakennusmassaa tulee lisää 2 906 m². Hanke on rahoitettu ulkoisesti. HUS vuokraa 86 % rakennuksesta psykiatriseen toimintaansa ja kaupungin sosiaali- ja terveydenhuoltotoimiala vuokraa rakennuksesta psykiatriseen toimintaansa ja kaupungin sosiaali- ja terveydenhuoltotoimiala vuokraa rakennuksesta 14 % omaan päihde- ja mielenterveyshuoltoonsa. Ulkoiset tulot ovat noin 440 000 €/vuosi ja sisäiset noin 72 000 €/vuosi, yhteensä 512 000 €/vuosi. Menojen on arvioitu olevan 512 000 €/vuosi, josta leasingkustannuksia noin 366 000 €.

Toimintavuoden 2017 aikana 13 urheilurakennuksen hoito siirtyi tilahallinnolle. Tilahallinto velottaa vuodesta 2018 lähtien sisäistä vuokraa, joka on 166 630 euron tulo ja saman määräinen meno. Urheilurakennusten kunnossapidon määräraha siirretään sivistystoimialalta tilahallinnolle eikä täten vaikuta talouskehyyksiin.

Puisto- ja kiinteistöosaston varikko sijaitsee tällä hetkellä osoitteessa Per Sommarin katu 1 Tammisaaressa. Rakennus on huonossa kunnossa ja se puretaan. Toiminta muuttaa Tammiharjun alueen I-taloon syksyllä 2017. Rakennuksen on aiemmin vuokrannut HUS. I-talon vuokratulot muuttuvat ulkoisista tuloista sisäisiin.

Sivistystoimiala tulee ottamaan käyttöön uuden päiväkotiosaston Pohjassa, joka vuokrataan ulkoisesti Raaseporin vuokra-asunnoilta. Kustannusvaikutus tilahallinnolle on 23 000 €, ja saman verran lisää vuokratuloja sivistystoimialalta.

Tilahallinto

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Tilahallintopäällikkö Anna Friberg

Syksyn 2018 aikana tullaan saattamaan valmiiksi suuri investointihanke, F-talo Tammiharjun alueella kaupungin hallintorakennukseksi. Tämän rakennukset käyttömenoja ja tuloja ei tässä vaiheessa ole huomioitu. Hanke rahoitetaan rahoitusleasingillä.

Kiinteistöhallinto

Kiinteistöhuollon hoitaa kuuden (6) pooli. Joka poolilla on oma vastuhenkilö. Kiinteistöhoitajalla on huollettavanaan noin 5–7 rakennusta. Kiinteistöhuollon ja kiinteistöjä koskevan tiedon arkistoinnin helpottamiseksi osasto käyttää sähköistä palveluohjelmaa Granlund Manager. Muut toimialat voivat käyttää ohjelmaa ja tehdä sen kautta työtilauksia.

Käyttöä koskeva sisäinen vuokra perustuu vuosien 2015 ja 2016 todellisiin menoihin plus nk. markkinalisään. Sähkö-, lämmitys-, vesi-, puhtaanapito-, kiinteistöhuolto- ym. kustannusten lisäksi tulee yleiskustannuslisä, joka on 0,70 €/m² tai 0,90 €/m² riippuen rakennuksen koosta. Sitä korotetaan 0,05 €/m² vuodesta 2018 alkaen. Yleiskustannuslisä kattaa työnjohdon, päivystystoiminnan, autojen leasingvuokrat, vakuutukset, sisäiset ICT-palvelut, ajoneuvojen varaosat, polttoainekustannukset jne. Yleiskustannuslisä sekä kustannusnousu ei riitä kompensoimaan muuttunutta korjaustarvetta eikä niitä voida verrata analyttisesti hallinnoitujen rakennusmassojen arvoihin.

Kaikki kaupungin rakennukset on tarkastettu ja asetettu eri salkkuihin kunnosta, käyttötarkoituksesta ja käyttöasteesta riippuen. Salkkuja on seitsemän (7). Salkkujen nimet ovat: kehitys, käyttö, korjaus, ylläpito, poisto, vuokra-asunnot ja hankinta. Rakennukset on myös pisteytetty teknisen kunnan perusteella. Uutta vastaavilla rakennuksilla on kuntoluokka 5 ja huonossa kunnossa olevilla kuntoluokka on 1. Useimmat poistosalkussa olevat rakennukset kuuluvat kuntoluokkaan 1.

Tämä salkkuluokittelu on lähtökohtana sille, miten rakennusta tulevaisuudessa hoidetaan ja korjataan. Poistosalkussa oleva rakennus ei käsitä saneerausta (vain välttämätön), kun taas korjaussalkussa olevalle rakennukselle tehdään korjaussuunnitelma (pitkän tähtäimen suunnitelma PTS).

Kiinteistöhallintoyksikkö priorisoi tehokasta ylläpitoa ja ilmastointikoneiden ja -kanavien kunnossapitoa sisäilmaongelmien minimoimiseksi.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019–2020

Raaseporin kaupunginvaltuuston hyväksymän ja päivittämän toimenpideohjelman lähtökohtana on vähentää tilahallinnon toimintaa koskevia henkilötyövuosia ja henkilöstökuluja. Ruokahuoltouudistus jatkuu 2018 ja henkilötyövuosien vähennys jatkuu taloussuunnitelmakaudella 2018–2019 koskien Pohja-, Tammisaari- ja Tenholan/Bromarv-alueita. Sopeuttamistoimenpiteet perustuvat muutoksiin toiminta-alueiden kiinteistöjen käytössä.

Tulevia investointihankkeita ovat uuden päiväkodin suunnittelu ja rakentaminen Karjaalla sekä Fokus-rakennuksen suunnittelun aloitus.

Erillinen selvitys Tammiharjun alueesta kokonaisuutena.

Tilahallinto

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Tilahallintopäällikkö Anna Friberg

Sitovat tavoitteet 2018

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Toimenpideohjelma Raasepori 2020 pyrkii kiinteistöjen käyttökustannusten vuosittaiseen vähentämiseen myynnin kautta. Kiinteistömyynti, myyntisalkun ja epätavallisten kohteiden toteutus.	Säästöt käyttökustannuksissa 3 vuoden aikana 400 000 €, mikä on noin 133 000 €/vuosi. 1 700 000 € myyntivoittoa. Kiinteistömyynnin hoitaa mittausosasto yhteistyössä tilahallinnon kanssa.
	Lautakuntien ehdotus: Snappertunan, Västerbyn ja Klinckbackan koulujen sulkeminen 30.6.2018. Lakkautuspäätösten toimeenpano. Käyttökustannussäästö 1.7.–1.12.2018	Arvioitu käyttömenojen säästö noin 35 000 €. Talousarvioehdotuksen mukaan kouluja ei lakkauteta.
	Kiinteistöhallinto salkkuluokituksen mukaan sekä PTS:n laatiminen salkun rakennuksille, joiden kuntoluokka on 5.	Ennustettavien korjausten kustannusten vähentäminen.
	Henkilökunnan työehtosopimusehdot yhtenäistetään vuonna 2018. Koskee tekninen henkilökunta, sekä tilahallinto että yhdyskuntatekniikka.	Henkilökunnan yhtenäinen kohtelu
	Sähköisen työajan seurannan pilotointi	Piloottiryhmä teknisen toimen henkilökunnasta. Ryhmä muodostuu työnjohdosta ja muusta henkilökunnasta.
	Säännöllisiä seuranta- ja ”vastaus”kokouksia toimialojen kanssa	<ul style="list-style-type: none"> - vähintään 2 kertaa vuodessa - oikein sopeutettu palvelutaso - tulevien muutosten esisuunnittelu - talousseuranta - palatutetta toimialoilta/toimialoille

Sitovat tavoitteet 2019–2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Lautakuntien ehdotus: Snappertunan, Västerbyn ja Klinckbackan koulujen sulkeminen 30.6.2018. Lakkautuspäätösten toimeenpano.	Ajanjakson säästötavoite noin 120 000 € näille kohteille. Talousarvioehdotuksen mukaan kouluja ei lakkauteta (KV 13.11.2017 § 123)

Tilahallinto
Luottamuselin: Tekninen lautakunta
Vastuhenkilö: Tilahallintopäällikkö Anna Friberg

	Maavuokra lisätään pääomavuokraan.	Maavuokrat sisällytetään osaksi kaupungin sisäistä vuokraa.
	Kiinteistömyynti, jatkuva myyntisalkun ja epätavallisten kohteiden täytäntöönpano vuosittaisten kiinteistönkäyttökulujen vähentämiseksi.	Käyttökustannussäästöt 400 000 € kolmen vuoden aikana
	Myyntikohteiden on muodostuttava tavallisesta kiinteistömyynnistä, kehitysprojektien myynnistä sekä myyntisalkusta tavoitteen saavuttamiseksi.	1 200 000 € myyntivoittoa per vuosi
	Korvaavat tilat Toli-kiinteistölle Karjaalla. Pääosin kaupungin omia tiloja.	noin 100 000 € säästö

Toimenpidesuunnitelma 2018–2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit/euro
	<p>Raasepori 2020:een liittyvä yhteistoimintamenettely perustuu pääasiassa taloudellisesta tilanteesta johtuviin palvelurakenteen muutoksiin.</p> <p>Toimenpideohjelma Raasepori 2020 pyrkii kiinteistöjen käyttökustannusten vuosittaiseen vähentämiseen myynnin kautta.</p>	<p>Säästöt käyttökustannuksissa 3 vuoden aikana 400 000 €, mikä on noin 133 000 €/vuosi.</p> <p>Henkilötyövuosien määrä/vuosi noin 2.</p> <p>Säästötoimenpiteet sisältyvät osittain vuosien 2018–2020 tavoitteisiin.</p>
	Varikkotoiminnan keskittäminen	3 teknistä varikkoa Yhteistyötä yli osastorajojen

Muut tunnusluvut

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma	
					2019	2020
Kiinteistömassa/oma (m ²)	173 349	173 400	159 505	159 505	159 505	159 505
Ulkopuoliset vuokratut tilat (m ²)	14 722	10 785	10 906	10 906	10 906	10 906
Vuokratut tilat ((m ²))			14 805	14 805	14 805	14 805
Kiinteistökulut (€/m ² /mån)		5,45	5,31	5,32	5,17	5,17
Toimintakate (€/m ² /mån)		1,46	2,88	2,93	3,08	3,08
Poistot (€/m ² /mån)	1,23	1,23	1,33	1,33	1,33	1,33

Tilahallinto

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Tilahallintopäällikkö Anna Friberg

Henkilötyövuodet

31.12	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Kuukausipalkkalaiset	28,5	27,5	28,5	28,5	27,5	25,5
Tuntipalkkalaiset	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0
Yhteensä	35,5	34,5	35,5	35,5	34,5	32,5

Käyttötalous €

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma 2019 2020	
Toimintatuotot	12 714 518	14 387 380	18 202 500	18 343 610	18 343 610	18 343 610
Henkilöstökulut	-1 557 811	-1 689 540	-1 669 340	-1 669 340		
Ostopalvelut	-3 118 803	-3 059 860	-3 208 590	-3 211 610		
Aineet ja tavarat	-3 699 369	-3 925 020	-3 878 190	-3 912 060		
Avustukset						
Muut kulut	-2 939 278	-2 669 690	-3 040 730	-3 040 730		
Toimintakulut	-11 315 261	-11 344 110	-11 796 850	-11 833 740	-11 500 740	-11 500 740
Toimintakate	1 399 257	3 043 270	6 405 650	6 509 870	6 842 870	6 842 870
Muutos TA 2018-TA 2017		117,5 %	110,5 %	113,9 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	9 525 940	11 476 240	15 012 670	15 153 780	15 153 780	15 153 780
Sisäiset kulut	-253 977	-213 900	-251 670	-251 670	-251 670	-251 670

Siivous ja ruokahuolto

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Tilahallintopäällikkö Anna Friberg

Toimintakuvaus

Kiinteistöhallinnosta, siivouksesta ja ruokahuollosta tuli omat toiminnot tilahallinto-osastoon. Talousarviorakenteessa kiinteistöhallinta muodostaa oman kokonaisuuden ja toisen kokonaisuuden muodostavat siivous ja ruokapalvelut

Tilahallinto-osasto vastaa 116 300 m² suuruisen alan siivouksesta. Siivouspinta-ala vaihtelee toiminnan hygieniatasosta riippuen. Siivousyksikön tuotanto on sidoksissa sivistyksen ja terveydenhuollon toimintaan kiinteistöissä.

Siivoustoimintaan sisältyy: Siivouspaketti 1, joka sisältää siivouspalvelun ma-pe hintaan 21,95 €/h, sama hinta kuin vuonna 2017. Siivouspaketti 1 kaikissa kouluissa, päiväkodeissa, terveysasemilla, toimistotiloissa ym. Sisältää myös linnaatteiden pesupalvelun ja ruokahuollolle yhteisiä keittiötehtäviä.

Siivouspaketti 2 sisältää siivouspalvelun ma-su, eli 7 päivää viikossa, vuode-hoito-osastoilla. Siivoushintaa sisältyy: perussiivous, kaikki materiaali kuten roskapussit, wc-paperi, saippua, koneet – palvelu, ohjaus ym. Tällä hetkellä ainoastaan sivistystoimi tilaa siivouspakettia toiminnalleen karjaan liikuntahallissa. sosiaali- ja terveystoimialalla ei nykytilanteessa ole siivouspaketti 2 tilauksia

Raaseporin kaupungin ruokahuoltorakenteella on tällä hetkellä 11 valmistuskeittiötä ja vajaan 40 erisuuruista jakelukeittiötä, jotka tuottavat vuosittain yhteensä 1 600 000 ruoka-annosta. 1.1.2018 alkaen keskuskeittiöiden lukumäärä on 10, koska Österbon päiväkodin keittiöstä tulee jakelukeittiö. Lisäksi ostetaan vuosittain ulkopuoliselta tuottajalta noin 143 000 annosta. Ruokahuollon päätavoite on valmistaa ravinteikasta ja hyvää ruokaa taloudellisesti edulliseen hintaan, jossa henkilöstökulujen osuus ruokahuoltoyksikön kokonaisbudjetista ei ylitä 50 %:a. Tavoitteena on lisäksi että keittiöt mahdollisuuksien mukaan käyttävät lähellä tuotettuja raaka-aineita.

Ruokahuoltoyksikkö valmistaa suurimman osan Raaseporin ruoasta omana toimintana. Ruoka ostetaan kuitenkin Hagahemmet-kotiin, Raaseporin vuodeosastolle sekä Mäntykoto päiväkotiin HUS Tukipalvelulta. Ateriahinnat vaihtelevat aika tavalla, koska ruokahuollon asiakkaita on pikkulapsista vanhuksiin, joilla kaikilla on eri tarpeet ja suositukset ja jotka syövät erisuuruista aterioita eri määriä vuorokaudessa.

Perusturva päättää tietyistä ateriahinnoista, jotka koskevat suoraan ruokahuoltoyksikköä. Nämä hinnat ovat:

- aamiainen, ateria, iltapala toimintayksikössä, €/annos

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2018

Toimitilahuolto

Bromarvissa siivousta tehostetaan, millä saadaan 9 000 euron säästö. Raaseporin psykiatrisen keskus valmistuu syksyllä 2017. Rakennuksen siivouksen hoitaa HNS Desiko.

Siivouksen tavoitteena on luoda kaupungin tiloihin turvallinen, terveellinen ja viihtyisä ympäristö.

Ruokahuolto

Sivistys- sekä sosiaali- ja terveystoimialojen toiminta ja päätökset ohjaavat ruokahuoltoyksikön toimintaa. Österbo päiväkodin keskuskeittiö muuttuu jakelukeittiöksi vuodenvaihteesta 2017-2018. Ruokaannokset valmistetaan jossakin muussa Raaseporin keskuskeittiössä tai hankitaan ulkoisesti.

Ruokahuoltorakenteesta päätetään ruokahuoltoselvityksen valmistuttua. Tavoitteena on saavuttaa taloudellista ja toiminnallista hyötyä keskittämällä keittiötoiminnot. Ruokahuoltoyksiköllä on liian monta pientä keskuskeittiötä ja etenkin Tammisaaren, Snappertunan ja Tenholan keittiöitä tulee vähentää. Pohjan ja Fiskarsin keskuskeittiöiden tulee myös kuulua kokonaisrakenteeseen. Konkreettinen työ suunnitellun keskuskeittiömäärän vähentämisestä aloitetaan vuoden 2018 aikana. Ruokahuoltoselvityksen tulee olla valmistunut ja poliittinen päätös asiassa tehty kevään 2018 aikana.

Siivous ja ruokahuolto

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Tilahallintopäällikkö Anna Friberg

Uusi ruokavalinta määrätään keskittyen miten lisäntyviin vegetaarisiiin päiviin ja ruokavalioon on reagoitu asiakkaiden puolesta . vuoden 2018 aikana on tavoiteena tuoda ekologisia raakaainia ja MSC merkittyä kalaa budjetin sallimissa puitteissa ja teknisen lautakunnalle ilmoitetun ruokahuollon suunnitelman mukaisesti.

Suunnittelu Sote-reformin vaikutuksista ruokahuoltoon tehdään vuoden aikana.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019–2020

Toimitilahuolto

Siivousmitoitus päivitetään säännöllisesti ja uudet toiminta-alueet kartoitetaan.

Työ- ja tuotantomenetelmiä tehostetaan säännöllisesti.

Ruokahuolto

Vähemmän valmistuskeittiöitä sekä vähemmän jakelukeittiöitä Raaseporissa. Ruokahuollon päätavoite on valmistaa ravinteikasta ja hyvää ruokaa taloudellisesti edulliseen hintaan, jossa henkilöstökulujen osuus ruokahuoltoyksikön kokonaisbudjetista ei ylitä 50 %:a.

Sitovat tavoitteet 2018

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Toimitilahuolto Lautakuntien ehdotus: Snappertunan, Västerbyn ja Klinckbackan koulujen sulkeminen 30.6.2018. Siivous sopeutetaan vastaamaan sulkemispäätösten jälkeistä tarvetta.	Noin 30 000 € säästöt Talousarvioehdotuksen mukaan kouluja ei lakkauteta (KV 13.11.2017 § 123)
	Uusi tapa järjestää siivous Uusien tuotantomenetelmien käyttöönotto	Noin 2 henkilötyövuotta
	Ruokahuolto Ruokahuoltorakenteesta päätetään ruokahuoltoselvityksen valmistuttua.	Toiminnan sopeuttaminen aloitetaan 2018. Österbyn päiväkodin keskuskeittiö muutetaan jakelukeittiöksi.
	Lautakuntien ehdotus: Snappertunan, Västerbyn ja Klinckbackan koulujen sulkeminen 30.6.2018. Ruokahuolto sopeutetaan vastaamaan sulkemispäätösten jälkeistä tarvetta.	Noin 30 000 € säästöt Talousarvioehdotuksen mukaan kouluja ei lakkauteta (KV 13.11.2017 § 123)
	Toiminnan sopeuttaminen sosiaali- ja terveydenhuollon päätöksen mukaisesti lisäämällä menuumat toimintaa.	Säästöä noin 100 000 € Vähennys noin 1,5 työvuotta.

Siivous ja ruokahuolto

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Tilahallintopäällikkö Anna Friberg

	<p>Säännöllisiä seuranta- ja ”vastaus”kokouksia toimialojen kanssa</p>	<ul style="list-style-type: none"> - vähintään 2 kertaa vuodessa - oikein sopeutettu palvelutaso - tulevien muutosten esisuunnittelu - talousseuranta - palatutetta toimialoilta/toimialoille
--	--	--

Sitovat tavoitteet 2019–2020

	<i>Toimintatavoitteet</i>	<i>Tavoiteltu taso / Mittarit</i>
	<p>Toimitilahuolto Siivousmitoitus päivitetään säännöllisesti ja uudet toiminta-alueet kartoitetaan. Työ- ja tuotantomenetelmiä tehostetaan säännöllisesti. Luentoja työterveydestä.</p>	<p>Sairauspoissaolojen vähentäminen</p>
	<p>Ruokahuolto HUS Tukipalvelut-yhteistyö kartoitetaan.</p>	<p>Säästöpotentiaali selvitetty aikaisemmassa selvityksessä, muutos toiminnassa jos siihen on edellytyksiä</p>

Toimenpidesuunnitelma 2018–2020

	<i>Toimintatavoitteet</i>	<i>Tavoiteltu taso / Mittarit/euro</i>
	<p>Toimitilahuolto Siivoustoiminnan sopeuttaminen Raasepori 2020 -prosessin yhteydessä, muutoksia kaupungin palvelurakenteessa</p>	<p>Siivoustoiminnan säästöt suuruusluokkaa 100 000 – 150 000 €/vuosi (yllä olevien toimenpiteiden mukaan)</p>
	<p>Ruokahuolto Ruokahuoltotoiminnan sopeuttaminen Raasepori 2020 -prosessin yhteydessä, muutoksia kaupungin palvelurakenteessa</p> <p>Voidea saada kokonaisuutena parempi annoshinta vähemmällä keskus- ja jakelukeittiöillä</p>	<p>Ruokahuoltotoiminnan säästöt suuruusluokkaa 100 000 – 150 000 €/vuosi (yllä olevien toimenpiteiden mukaan)</p>

Siivous ja ruokahuolto
Luottamuselin: Tekninen lautakunta
Vastuhenkilö: Tilahallintopäällikkö Anna Friberg
Muut tunnusluvut

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma 2019 2020	
Siivous						
Siivouspaketti 1	21,65	21,95	21,95	21,95	21,95	21,95
Siivouspaketti ulkoinen			23,90	23,90	23,90	23,90
Siivoustunteja	138 258		139 600	141 650	141 650	141 650
Ruokahuolto						
<i>Annokset (kpl)</i>						
Päiväkodit		119 040	558 410	558 410	558 410	558 410,00
Koulut		563 618	567 005	567 005	567 005	567 005,00
Vanhainkodit		329 053	314 265	314 265	314 265	314 265,00
Kotihoiva		33 945				
Muut		254 344	150 000	150 000	150 000	150 000,00
Yhteensä		1 300 000	1 589 680	1 589 680	1 589 680	1 589 680
<i>Annoshinnat (€)</i>						
Päiväkodit/kokopäivähoito	0,00	5,55	5,55	5,55	5,55	5,55
Päiväkodit/kokopäivähoito dieetti	0,00	6,13	6,13	6,13	6,13	6,13
Koulut/lounas, alaaste	3,38	3,42	3,42	3,42	3,42	3,42
Koulut/dieettilounas yläaste/lukio	3,42	3,46	3,46	3,46	3,46	3,46
Koulut/dieettilounas	3,90	3,95	3,95	3,95	3,95	3,95
Vanhainkodit/vuorokausihinta	16,20	15,66 - 23,13	13,73 - 23,12	13,73 - 23,12	13,73 - 23,12	13,73 - 23,12
Eläkeläinen lounas	5,80	5,80	5,80	5,80	5,80	5,80
Eläkeläinen päivätoiminta	7,00	7,00	7,00	7,00	7,00	7,00
Kotihoiva	0,00	5,30 - 7,98				

Henkilötyövuodet

31.12	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Siivous	65,0	67,0	64,0	62,0	60,0	60,0
Ruokahuolto	73,0	72,5	69,5	66,0	66,0	66,0
Yhteensä	138,0	139,5	133,5	128,0	126,0	126,0

Siivous ja ruokahuolto

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Tilahallintopäällikkö Anna Friberg

Käyttötalous €

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma	
					2019	2020
Toimintatuotot	8 512 998	8 499 920	8 200 180	8 269 260	8 269 260	8 269 260
Henkilöstökulut	-5 388 445	-5 329 170	-5 042 830	-5 084 250		
Ostopalvelut	-896 181	-907 420	-844 820	-849 220		
Aineet ja tavarat	-1 591 787	-1 810 480	-1 803 180	-1 809 640		
Avustukset						
Muut kulut	-563 967	-463 370	-509 350	-515 100		
Toimintakulut	-8 440 380	-8 510 440	-8 200 180	-8 258 210	-8 258 210	-8 258 210
Toimintakate	72 618	-10 520	0	11 050	11 050	11 050
Muutos TA 2018-TA 2017		-114,5 %	-100,0 %	-205,0 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	8 205 309	8 218 650	7 920 780	7 989 860	7 989 860	7 989 860
Sisäiset kulut	-419 818	-316 340	-373 880	-377 830	-377 830	-377 830

Kaavoitus

Luottamuselin: Kaavoituslautakunta / Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Kaupunkisuunnitteluarkkitehti Simon Store

Toimintakuvaus

Kaavoituksen päätavoite on toteuttaa kaupungin hyväksymä kaavoitusohjelma talousarviossa asetettujen mittauslukujen mukaisesti, tavoitteena kaupungin tarpeeksi suuri ja kiinnostava tonttitarjonta, joka sisältää sekä asuin-, palvelu- että yritystontteja. Taloudellisesti kestävä asunto- ja elinkeinopoliittikka edellyttää pitkäjännitteistä ja riittävää tonttituotantoa kaupungin omalla maalla.

Tavoitteiden saavuttamiseksi on kaupungin jatkuvasti lisättävä pinta-alaa keskusta-alueilla ja muilla kaupungille strategisesti tärkeillä alueilla oikeusvaikutteisilla yleiskaavoilla. Tämä antaa kaupungille paremmat mahdollisuudet vaikuttaa itse yksityiskohtaiseen suunnitteluun. Alueita, joilla on oikeusvaikutteinen yleiskaava, voi kaupunki suunnitella ilman maakuntakaavan suoraa ohjausta ja täten käyttää tehokkaammin hyväkseen kaavoitusmonopoliaan. Lisäksi mahdolliset valitusprosessit lyhenevät, koska valitusoikeus korkeampaan oikeusasteeseen on rajoitettu alueilla, joilla on oikeusvaikutteinen yleiskaava.

Suunnittelun resursoinnissa huomioidaan suuremmissa määrin tarve käydä tarkemmin läpi asemakaavojen ajantasaisuus.

Keskeisenä tavoitteena on, että suunnitteluprosessissa syvennetään suunnittelun yhteistyötä yli toimiala- ja osastorajojen. Tarkoituksena on niin aikaisessa vaiheessa kuin mahdollista selvittää suunnitelmien kokonaistaloudelliset vaikutukset huomioiden infrastruktuurin rakentaminen ja muu kunnallinen palvelu.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2018

Vuonna 2018 kohdistetaan lisäresursseja Karjaan keskusta-alueen tulevan yleiskaavan kaavaselvityksiin. Keskustayleiskaavoituksen tueksi käynnistetään kehityskuvatyö kaupungin uuden strategian mukaisesti.

Horsbäck-Lepin alueiden asemakaavoitus käynnistetään, jotta voidaan toteuttaa yleiskaavan liiketilavaranto.

Skogbyn teollisuusalueen asemakaavoitus käynnistetään voimassa olevan yleiskaavan mukaisesti.

Jussarön ratayleiskaavanmuutos jatkuu vuoden aikana.

Tonttitarjonnan turvaamiseen lyhyellä aikavälillä tähtäävät panostukset tapahtuvat saattamalla valmiiksi sopivia, jo käynnissä olevia suunnittelukohteita, Båssastranden -alue kaavoitetaan merenläheiseen asumiseen käsittäen noin 40–50 omakotitonttia.

Suunnittelun painopiste asetetaan myös kulttuurihistoriallisesti arvokkaisiin ympäristöihin ja asemakaavojen ajantasaisuuden arviointiin, mm. Billnäsin ruukin etapin suunnittelu jatkuu ja valmistunee v. 2018. Elinkeinoelämään ja palveluihin panostetaan Pohjassa jatkamalla kirkonkylän keskusta-alueen suunnittelua. Tammisaarella jatkuu Tammiharjun alueen suunnittelu. Karjaan keskustan kerrostalotonttien tarpeiden tyydyttämiseksi tarvitaan kaavamuutoksia, mm. Rautatienkatu-Liljedahlkadun asemakaava käynnistetään. Karjaan alueella jatkuu Asemamäen kaavatyo. Karjaan keskustan asemakaava valmistellaan hyväksymistä varten.

Toimintaan sisältyy kaupungin edun valvominen menneillään olevassa maakuntakaavaprosessissa.

Suunnittelupalvelujen ostojen määräraha pidetään 170 000 euronä tavoitteiden saavuttamiseksi. Lisäresurssi kaavoituksessa nopeuttaisi kaavoitusohjelman toteuttamista, etenkin yleiskaavoituksen ja kyläkaavoituksen osalta.

Poikkeamisluvat ja suunnittelutarpeesta päättäminen

Poikkeamislupien ja suunnittelutarveratkaisujen valmistelu jatkuu olevan toimintatavan mukaisesti. Vuoden aikana selvitetään mahdollisuudet päätösoikeuden lisätyyn subdelegointiin poikkeusluvista prosessien nopeuttamiseksi.

Kaavoitus

Luottamuselin: Kaavoituslautakunta / Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Kaupunkisuunnitteluarkkitehti Simon Store

Vuoden aikana panostetaan huomattavia resursseja työyhteisöllisyyden vahvistamiseksi uuden kaavoituksesta, ympäristösuojelusta ja rakennusvalvonnasta koostuvan osaston sisällä mm. laatimalla yhdessä toimintasuunnitelma rutiineille ja työnjaolle.

Toiminnassa otetaan huomioon uuden lainsäädännön (1.5.2017-) uudet instrumentit helpottamaan suunnittelua ja lupamenettelyä.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019–2020

Toiminnan pääpainona on kaavoitusohjelmassa osoitetut päähankkeet.

Sitovat tavoitteet 2018

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Kehityskuvan laatiminen keskustayleiskaavoituksen tueksi kaupungin uuden strategian mukaisesti.	Nähtäville asettaminen ja vuorovaikutusprosessi.
	Keskeisten kaavojen nähtävilleasettaminen: -Billnäs II -Skogby -Rautatienkatu-Liljedahlinkatu -Asemanmäki -Karjaan keskusta -Pohjan keskusta	Talousarviomittarit.
	6 kpl asemakaavoja, 1 yleiskaava hyväksytään.	Talousarviomittarit.

Sitovat tavoitteet 2019-2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Kaavoitusohjelman toteuttaminen.	Kaavoitus noudattaa päivitettyä kaavoitusohjelmaa.

Toimenpidesuunnitelma 2018–2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit/euro
	Skogbyn ja Kärrbyn tonttivarannon kasvattaminen. Sijoittumismahdollisuuksien luominen elinkeinoelämälle.	Tontinluovutukset, toimeenpano: mittausyksikkö.

Kaavoitus
Luottamuselin: Kaavoituslautakunta / Tekninen lautakunta
Vastuhenkilö: Kaupunkisuunnitteluarkkitehti Simon Store

	Kehityssalkun edellyttämät kaavamuutokset. Toimenpideohjelma Raasepori 2020 pyrkii kiinteistöjen käyttökustannusten vuosittaiseen vähentämiseen myynnin kautta.	Noin 5 kohdetta Säästettyjä käyttökustannuksia 400 000 € kolmen vuoden aikana.
	Kiinnostavan tonttivarannon luominen saaristoon (tavanomaisen tonttituotannon lisäksi)	8-10 rakennuspaikkaa / 500 000 € Tovön saaristoalue.

Muut tunnusluvut

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma	
					2019	2020
Vireillä olevat kaavat	9	7	7	7	7	7
Yleiskaavat, ehdotukset esillä/jaksoa	2	2	2	2	2	2
Asemakaavat, ehdotukset esillä/jaksoa	10	7	7	7	7	7
Hyväksytyt yleiskaavat		1	1	1	1	1
Hyväksytyt asemakaavat	13	6	6	6	6	6
Uusia suunnitteilla olevia tontteja	54	50	30	30	30	30
Poikkeuslupia	64	100	100	100	100	100

Henkilötyövuodet

31.12	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Kaavoitustoimisto, henkilökunta	6,25	7,25	7,25	7,00	7,00	7,00
Yhteensä	6,25	7,25	7,25	7,00	7,00	7,00

Kaavoitus

Luottamuselin: Kaavoituslautakunta / Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Kaupunkisuunnitteluarkkitehti Simon Store

Käyttötalous €

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma 2019 2020	
Toimintatuotot	65 250	72 000	72 000	72 000	72 000	72 000
Henkilöstökulut	-389 852	-441 780	-443 380	-441 050		
Ostopalvelut	-149 421	-239 440	-239 720	-239 720		
Aineet ja tavarat	-4 357	-3 000	-3 000	-3 000		
Avustukset						
Muut kulut	-13 350	-15 380	-19 390	-19 390		
Toimintakulut	-556 980	-699 600	-705 490	-703 160	-703 160	-703 160
Toimintakate	-491 730	-627 600	-633 490	-631 160	-631 160	-631 160
Muutos TA 2018-TA 2017		27,6 %	0,9 %	0,6 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	1 000					
Sisäiset kulut	-37 661	-54 320	-60 410	-60 410	-60 410	-60 410

Rakentaminen ja ympäristö

Luottamuselin: Ympäristö- ja rakennuslautakunta

Vastuhenkilö: Kaupunkisuunnitteluarkkitehti Simon Store / Ympäristötarkastaja Maria Eriksson

---

Toimintakuvaus

Ympäristöyksikkö

Ympäristöyksikkö hoitaa kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain mukaisia tehtäviä ja ympäristönsuojelua koskevien erillislakien (mm. ympäristönsuojelulaki, jätelaki, vesilaki, luonnonsuojelulaki, maa-aineslaki, vesihuoltolaki, maankäyttö- ja rakennuslaki, maastoliikennelaki) mukaisia tehtäviä. Ympäristöviranomaisen myöntää lupia, käsittelee ilmoituksia, valvoo erilaisia toimintoja sekä antaa lausuntoja. Neuvonta, valistus ja ympäristön tilan seuranta sekä ympäristönsuojelun edistäminen ja kehittäminen muodostavat tärkeän osan tehtävistä.

Ympäristöterveydenhuolto

Eteläkärjen ympäristöterveyslautakunta Hangon kaupungissa toimii kunnan terveydensuojeluviranomaisena ja järjestää lakisäätteistä eläinlääkäripalvelua.

Rakennusvalvonta

Yksikkö hoitaa rakennusvalvontaviranomaisen tehtäviä maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti. Rakennusvalvontayksikön toimintaan kuuluu neuvonta ja valvonta rakentamisen ohjaamiseksi voimassa olevien kaavojen ja rakennusjärjestyksen mukaan. Se vastaa mm. rakennuslupien asianmukaisesta käsittelystä, toimenpideluvista sekä rakennusasioita koskevista lausunnoista. Se tekee katselmuksia ja maastoon merkinnät haja-asutusalueella.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2018

Ympäristöyksikkö:

Tavoitteena on, että kunnan asukkaille turvataan terveellinen, viihtyisä ja virikkeitä antava sekä luonnontaloudellisesti kestävä elinympäristö. Ympäristöyksikkö panostaa kestävä kehityksen edistämiseen yhteistyössä kaupungin muiden sektorien kanssa.

Valvontaan ja ennaltaehkäisevään toimintaan panostetaan. Valvonta perustuu riskinarviointiin, ja valvontaa tehdään aikaisempaa suunnitelmallisemmin, kun valvontaohjelma on otettu käyttöön vuonna 2017. Valvontaohjelman mukaisista tarkastuksista ja raporttien tarkastuksista peritään maksu ympäristönsuojelulain ja uudistetun taksan mukaisesti.

Ympäristölupahakemukset ja maa-aineslupahakemukset käsitellään 6 kuukauden sisällä, rekisteröinti-ilmoitukset käsitellään 90 päivän sisällä.

Kunnan ympäristönsuojelumääräykset otetaan käyttöön. Ne tulevat helpottamaan ympäristöyksikön työtä.

Hankkeisiin perustuva työ vesistöjen kuormituksen vähentämiseksi (esimerkiksi Raaseporinjoki) jatkuu ympäristötoimiston yhteistyökumppanien kanssa. Työtä rannikkovesien hyvän tilan saavuttamiseksi jatketaan.

Muutokset lainsäädännössä edellyttävät merkittävää työpanosta ja koulutusta riittävän osaamisen säilyttämiseksi.

Yhteistyötä kaupungin kaavoitusyksikön ja rakennusvalvonnan, jätelautakunnan sekä Eteläkärjen ympäristöterveyden kanssa edistetään.

Rakennusvalvonta

Rakennusvalvonnan tavoitteena on tehostaa toimintaa ja siten lyhentää käsittelyaikoja. Uusi taksa on laadittu vuonna 2017 ja uusi, päivitetty rakennusjärjestys on pitkällä. Nämä kaksi ovat hyväntoimivan rakennusvalvonnan keskeistä osaa.

Jo vuonna 2017 on tapahtunut suuria muutoksia rakennusvalvonnan siirtyessä käsittelemään rakennuslupahakemuksia sähköisen Lupapiste-palvelun kautta.

Vuonna 2018 tullaan suurin osa lupahakemuksista jättämään pääsääntöisesti sähköisinä Lupapiste-ohjelmalla. Luvan hakemismahdollisuus paperisessa muodossa säilyy, mutta itse käsittely ja arkistointi tapahtuu Lupapisteen kautta. Tämä merkitsee, että Lupapistestä tulee yhä tärkeämpi keskeinen osa rakennusvalvontaa. Ohjelmalla

Rakentaminen ja ympäristö

Luottamuselin: Ympäristö- ja rakennuslautakunta

Vastuhenkilö: Kaupunkisuunnitteluarkkitehti Simon Store / Ympäristötarkastaja Maria Eriksson

vähennetään suoria asiakaskontakteja samalla kun sähköiset asiakaskontaktit lisääntyvät huomattavasti. Kaikkien sähköisten hakemusten käsittely ja kyselyihin vastaaminen tulee vaatimaan resursseja. Siirtymällä sähköiseen lupakäsittelyyn on painopiste siirtynyt rakennustarkastajilta lupakäsittelijöille. Lupakäsittelijät hoitavat nykyisin suurimman osan lupavalmistelusta, kun taas rakennustarkastajat vastaavat omien osa-alueidensa lupien myöntämisestä, katselmusten tekemisestä, luvattomasta rakentamisesta sekä naapuririitojen hoidosta.

Rakennusvalvontaviranomainen tulee vuonna 2018 vähentämään katselmuksia asettaakseen etusijalle lupiasioiden käsittelyn ja lupien myöntämisen. Luvaton rakentaminen vie myös yhä enemmän rakennusvalvojen aikaa kuin aikaisemmin. Luvaton rakentaminen on lisääntynyt johtuen pidentyneistä käsittelyajoista.

Piha- ja katukatselmuksia voidaan pitää joka toinen vuosi jokavuotisen toteutuksen sijasta, jotta resursseja saadaan jaettua lisää ja asettaa lupakäsittely etusijalle.

Muutoksen aikaansaaminen yllä olevaan vaatii rakennusvalvontaan lisäresurssin, lupavalmistelijan. Muutos merkitsisi, että jokaisella Raaseporin osa-alueella olisi lupavalmistelijaa ja rakennustarkastajaa, jotka 'tiiminä' valmistelevat ja myöntävät lupia, kukin omalla vastuualueellaan. Tällä hetkellä toimii osa-alue "yksi" toimii yllämainitulla järjestelmällä, kun taas osa-alueilla "kaksi" ja "kolme" lupavalmistelijaa valmistelee kaikki osa-alueen asiat. Lisäresurssi lyhentäisi käsittelyaikaa ja selkiyttäisi vastuualueita. Lupavalmistelijoiden ja rakennustarkastajien tulee, huolimatta vastuualueistaan, olla joustavia ja heidän on myös voitava jakaa resursseja niille osa-alueille, joilla rakennustoimintaa on eniten jotta lupa-asioiden käsittely ja katselmuksot voidaan optimoida.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019–2020

Ympäristöyksikkö

Ennaltaehkäisevän valvonnan roolia kasvatetaan ja toimintaa hoidetaan aiempaa suunnitelmallisemmin. Panostusta kestäväan kehitykseen kasvatetaan. Suuret muutokset lainsäädännössä ja valtion ympäristöhallinnossa asettavat vaatimuksia toiminnan kehittämiseksi ja henkilökunnan osaamiselle.

Rakennusvalvonta

Rakennusvalvonnan tavoitteena on aloittaa yhä laajempi yhteistyö Hangon ja Inkoon kanssa.

Sitovat tavoitteet 2018

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Ympäristöyksikkö Ympäristöluvat ja maa-ainesluvut käsitellään viivytyksettä.	Lupapäätös annetaan 6 kuukauden sisällä.
	Tarkastuksia tehdään valvontasuunnitelman mukaisesti.	15 kpl valvontasuunnitelman mukaisia ympäristölupatarkastuksia
	Lausunnot annetaan pyydettyssä ajassa.	Vuodessa annetaan 100 lausuntoa
	Rakennusvalvonta Uusi rakennusjärjestys käytössä	Selkeämpi lupamenettely

Rakentaminen ja ympäristö
Luottamuselin: Ympäristö- ja rakennuslautakunta
Vastuhenkilö: Kaupunkisuunnitteluarkkitehti Simon Store / Ympäristötarkastaja Maria Eriksson

	Vähemmän katselmuksia Piha- ja katukatselmusten suorittaminen joka toinen vuosi	Lupa-asioiden priorisointi
	Nopeuttaa lupakäsittelyä	Budjetoitujen tunnuslukujen saavuttaminen

Sitovat tavoitteet 2019–2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Lisätä yhteistyötä Raaseporin, Inkoon ja Hangon rakennusvalvonnan välillä.	

Muut tunnusluvut

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma 2019 2020	
Rakennusvalvonta						
Myönnettyjä rakennuslupia	323	600	300	300	300	300
Bruttokustannukset/myön.rakennuslupa	898,52	700,00	1 906,83	2 007,07	2 007	2 007
Bruttokustannukset/asukas	17,30	15,00	19,09	21,51	22	22
Toimenpidelupia	219	250	200	200	200	200
Ilmoitukset			200	200	200	200
Suoritettut katselmuksia	603	1 300	550	550	550	550
Ympäristöyksikkö						
Ympäristölupatarkastukset			15	15	15	15
Maa-aineslupatarkastukset			25	25	25	25
Jätelain mukaiset tarkastukset			40	40	40	40
Muut ympäristötarkastukset			20	20	20	20
Ympäristötarkastukset, yhteensä	113	100	100	100	100	100
Käsittellyt maisematyöluvut			280	280	280	280
Lausunnot			140	140	140	140
Päätökset ja rekisteröinnit			30	30	30	30
Lausunnot ja päätökset, yhteensä	335	170	170	170	170	170
Käsittellyt ilmoitukset			50	50	50	50
Ympäristönterveystuho						
Nettokust. ympäristönterv.huolto	249 678	232 000	242 000	170	242 000	242 000
Eläinlääkärihuolto						
Nettokustannukset eläinlääkärihuolto	219 234	220 000	220 000	220 000	220 000	220 000

Rakennusvalvonnan ilmoituksilla on oma mittari. Aikaisemmin se oli mukana samassa seurannassa missä myönnettyjä rakennuslupia.

Rakentaminen ja ympäristö

Luottamuselin: Ympäristö- ja rakennuslautakunta

Vastuhenkilö: Kaupunkisuunnitteluarkkitehti Simon Store / Ympäristötarkastaja Maria Eriksson

Henkilötyövuodet

31.12	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Rakennusvalvonta	6,0	7,0	7,0	8,0	8,0	8,0
Ympäristöhuolto	4,8	4,8	5,8	5,5	5,5	5,5
Yhteensä	10,8	11,8	12,8	13,5	13,5	13,5

Käyttötalous €

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma 2019	2020
Toimintatuotot	407 364	449 000	398 200	423 200	398 200	398 200
Henkilöstökulut	-679 403	-729 730	-716 780	-807 980		
Ostopalvelut	-621 823	-591 460	-579 380	-579 380		
Aineet ja tavarat	-8 920	-14 900	-14 900	-14 900		
Avustukset						
Muut kulut	-30 600	-38 040	-48 100	-48 100		
Toimintakulut	-1 340 745	-1 374 130	-1 359 160	-1 450 360	-1 425 360	-1 425 360
Toimintakate	-933 381	-925 130	-960 960	-1 027 160	-1 027 160	-1 027 160
Muutos TA 2018-TA 2017		-0,9 %	3,9 %	11,0 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	13 388					
Sisäiset kulut	-57 775	-69 300	-81 680	-81 680	-81 680	-81 680

Jätelautakunta

Luottamuselin: Länsi-Uudenmaan jätelautakunta
Vastuuhenkilö: Jäteasiamies Christine Perjala

Toimintakuvaus

Länsi-Uudenmaan jätelautakunta on Hangon, Karkkilan, Inkoon, Lohjan, Raaseporin, Siuntion ja Vihdin kuntien yhteinen lautakunta. Lautakunta hoitaa ja päättää niistä jätteenkäsittelyn viranomaistehtävistä, jotka jätelain mukaan kuuluvat kuntien tehtäviin ja jotka kunnat ovat antaneet edelleen jätelautakunnan hoidettaviksi. Raaseporin kaupunki toimii jätelautakunnan isäntäkuntana, toiminta on määritelty sopimuksessa yhteisestä jätelautakunnasta.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2018

Länsi-Uudenmaan jätteenkäsittely toimii tarkoituksenmukaisella tavalla vaikkakin muutosprosesseja on näköpiirissä.

Rosk'n Roll Oy Ab:n ja Itä-Uudenmaan Jätehuolto Oy:n välinen fuusio on pitkittynyt. Tavoitteena on kuitenkin jäteyhtiöiden yhdistyminen. Kun jäteyhtiöiden fuusio toteutuu, tulevat jätelautakunnat Länsi-Uudenmaan jätelautakunta ja Porvoon seudullinen jätelautakunta muodostamaan uuden Uudenmaan jätelautakunnan. Kun lautakunnat yhdistyvä syntyy henkilöresurseissa muutoksia jolloin tulee tarvetta talousarvion tarkistukseen

Valmisteleavassa tarkoituksessa jätelautakunnat pyrkivät toiminnassaan siihen, että sekä jätteenkäsittelyn määräykset ja jätetaksat ovat samansisältöiset. Kaikessa muussakin toiminnassa pyritään samanlaisiin toimintatapoihin jo nyt, siten että Uudenmaan jätelautakunnan toiminta voidaan yksinkertaisesti aloittaa.

Kun lietteen kuljetuksia asuinalueilta ei ole järjestetty kunnallisesti, jätelaki edellyttää että jätelautakunta pitää erillistä kuljetusrekisteriä. Rekisterissä ovat kaikki ne kiinteistöt koko jätelautakunnan alueella, jotka eivät ole kunnallistekniikan piirissä vaan järjestävät itse lietteen kuljetuksen. Kyse on aivan uudesta rekisteristä, jossa on yli 50 000 kiinteistötietoa. Jätelautakunta on myös velvollinen keräämään tietoja yrittäjiltä lietteen kuljetuksia koskevaan rekisteriin.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019–2020

Koska päätös jäteyhtiöiden fuusiosta tehdään vuoden 2017 tai 2018 aikana, tulevat yhtiöt yhdistymään aikaisintaan vuonna 2018. Kun fuusio on tapahtunut, aloittaa Uudenmaan jätelautakunta toimintansa ja siitä seuraa, että jätteenkäsittelymääräykset, jätetaksat ym. on työstettävä uudelleen sopimaan uuteen tilanteeseen. Sopimuksessa Uudenmaan jätelautakunnasta on sovittu, että Raaseporin kaupunki on 12 kuntaa käsittävän lautakunnan isäntäkunta.

On sovittu, että Porvoon seudullisen jätelautakunnan viranhaltijat siirtyvät Raaseporin kaupungille (isäntäkunta) kun Uudenmaan jätelautakunta muodostetaan.

Sitovat tavoitteet 2018

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Länsi-Uudenmaan jätteenkäsittely toimii tarkoituksenmukaisella tavalla vaikkakin muutosprosesseja on näköpiirissä.	Jätteenkäsittely hoidetaan noudattamalla jätteenkäsittelymääräyksiä sekä muita toiminnalle asetettuja vaatimuksia. Valituksia muilta viranomaisilta ei oteta vastaan.
	Kuljetusrekisterin luominen lietteen kuljetuksille.	Uudessa kuljetusrekisterissä on yli 40 % 50000 kiinteistöistä.

Jätelautakunta

Luottamuselin: Länsi-Uudenmaan jätelautakunta
Vastuhenkilö: Jäteasiamies Christine Perjala

Sitovat tavoitteet 2019–2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Länsi-Uudenmaan jätteenkäsittely toimii tarkoituksenmukaisella tavalla vaikkakin muutosprosesseja on näköpiirissä.	Jätteenkäsittely hoidetaan noudattamalla jätteenkäsittelymääräyksiä sekä muita toiminnalle asetettuja vaatimuksia.

Muut tunnusluvut

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma 2019	2020
Kokousten määrä	5	6	5	5		
Käsitellyt asiat	28	40	35	35		
Viranhaltijapäätökset	133	480	250	250		

Henkilötyövuodet

31.12	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Jäteasiamies	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Jäteasiakordinaattori	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Rekisterinhoitaja			1,0			
Yhteensä	2,0	2,0	3,0	2,0	2,0	2,0

Jätelautakunta

Luottamuselin: Länsi-Uudenmaan jätelautakunta

Vastuhenkilö: Jäteasiamies Christine Perjala

Käyttötalous €

	TP 2016	TA 2017 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma 2019 2020	
Toimintatuotot	164 527	236 000	178 000	178 000	178 000	178 000
Henkilöstökulut	-126 430	-163 540	-120 450	-119 830		
Ostopalvelut	-10 505	-26 500	-24 070	-24 070		
Aineet ja tavarat		-4 500				
Avustukset						
Muut kulut	-5 913	-10 110	-10 300	-10 300		
Toimintakulut	-142 848	-204 650	-154 820	-154 200	-154 200	-154 200
Toimintakate	21 679	31 350	23 180	23 800	23 800	23 800
Muutos TA 2018-TA 2017		44,6 %	-26,1 %	-24,1 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot						
Sisäiset kulut	-5 139	-14 110	-8 370	-8 370	-8 370	-8 370

Luottamuselin: Raaseporin Vesi -liikelaitoksen johtokunta
Vastuuhenkilö: Vesilaitoksen johtaja Tom Törnroos

KÄYTTÖTALOUS

Toimintakuvaus

Raaseporin Vesi tuottaa vesihuoltopalveluja Raaseporin asukkaille ja yrityksille. Kaupunginvaltuuston hyväksymällä toiminta-alueella on noin 6 750 kiinteistöä, jotka on liitetty vesihuoltoon. Toiminta rahoitetaan kokonaan asiakkaiden suorittamalla maksuilla.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2018

Veden laatu
Turvallisuus
Optimaalinen käyttö
Lyhyemmät häiriöt jakelussa

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019–2020

Kattavammat saneerausohjelmat veden ja viemäriverkon vuotoveden määrän vähentämiseksi

Sitovat tavoitteet 2018

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Vedenhankinta	UV-lamppujen asentamisen jatkuminen Vedenottamojen valvonnan parantaminen
	Vedenjakelu	Strategisten venttiilien uusiminen Vuotoveden määrän vähentäminen Karttojen päivittäminen
	Viemärien johtaminen	Jätevedenpumppaamojen kaukovalvonnan parantaminen Vuotovesitutkimuksien jatkuminen tavoitteena vähentää viemäriverkon hulevettä
	Viemärivereden käsittely	Typen, fosforin ja BS _{7:n} puhdistamisen tehostumisen jatkuminen Kemikaali- ja energiankulutuksen optimointi
	Liittymämaksu	Liittymätariffin uusiminen suurille kaupalliseen tai teolliseen käyttöön tarkoitetuille rakennuksille

Luottamuselin: Raaseporin Vesi -liikelaitoksen johtokunta
Vastuhenkilö: Vesilaitoksen johtaja Tom Törnroos

KÄYTTÖTALOUS

Sitovat tavoitteet 2019–2020

	<i>Toimintatavoitteet</i>	<i>Tavoiteltu taso / Mittarit</i>
	Vedenhankinta	Kaikissa vedenottamoissa on hälytys sekä UV-lamput.
	Vedenjakelu	Strategisten venttiilien uusiminen. Kartat päivitetty.
	Viemärien johtaminen	Kaikki jäteveden pumppaamot on yhdistetty kauko-Valvontaan.
	Viemärivereden käsittely	Ympäristöluvan mukaan.

	TP 2016	TA 2017	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma 2019	2020
Suoritteet						
Liittyviä kpl	6 693	6 740	6 770	6 770	6 800	6 830
Myyty vesimäärä m ³	1 385 133	1 400 000	1 390 000	1 390 000	1 400 000	1 400 000
Myyty jätevesimäärä m ³	1 325 031	1 335 000	1 325 000	1 325 000	1 335 000	1 335 000
Vesijohtoa km	395	393	394	394	395	396
Viemärijohtoa km	418	414	415	415	416	417
Vedenottamoita kpl	12	12	12	12	12	12
Jätevesipumppaamoita kpl	138	145	145	145	145	145
Jätevedenpuhdistamoja kpl	3	3	3	3	3	3
Sitovat mittarit						
Menot €/m ³ vesi	2,20	2,48	2,36	2,36	2,38	2,41
Tulot €/m ³ vesi	4,53	4,40	4,43	4,43	4,42	4,42

Henkilötyövuodet

HENKILÖTYÖVUODET 31.12	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Henkilötyövuodet	22,0	21,0	21,0	21,0	21,0	21,0
Henkilötyövuodet kaikkiaan	22,0	21,0	21,0	21,0	21,0	21,0

Luottamuselin: Raaseporin Vesi -liikelaitoksen johtokunta
Vastuhenkilö: Vesilaitoksen johtaja Tom Törnroos

KÄYTTÖTALOUS

Käyttötalous €

YHTEENVETO €	TP 2016	TA 2017	Ehdotus 2018	TA 2018	TA-suunnitelma	
					2019	2020
Tuotot						
Myyntituotot	6 196 843	6 162 170	6 164 010	6 164 010	6 200 000	6 200 000
Muut tuotot	77 952	64 100	61 400	61 400	62 000	62 000
Tuotot yhteensä	6 274 795	6 226 270	6 225 410	6 225 410	6 262 000	6 262 000
Muutos (TA 2018 vs TA 2017)		-0,8 %	0,0 %	0,0 %		
Kulut						
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-687 861	-811 040	-743 480	-743 480	-750 000	-770 000
Palvelujen ostot	-979 999	-1 104 580	-1 087 730	-1 087 730	-1 100 000	-1 100 000
Palkat ja palkkiot	-899 124	-1 035 150	-1 001 940	-1 001 940	-1 020 000	-1 040 000
Henkilöstösivukulut	-284 515	-293 890	-260 020	-260 020	-265 000	-270 000
Poistot ja arvonalennukset	-1 502 298	-1 502 300	-1 421 000	-1 421 000	-1 400 000	-1 400 000
Muut liiketoiminnankulut	-191 930	-158 150	-191 300	-191 300	-190 000	-190 000
Kulut yhteensä	-4 545 728	-4 905 110	-4 705 470	-4 705 470	-4 725 000	-4 770 000
Muutos (TA 2018 vs TA 2017)		7,9 %	-4,1 %	0,0 %		
Liikeylijäämä	1 729 067	1 321 160	1 519 940	1 519 940	1 537 000	1 492 000
Korkotuotot	0					
Muut rahoitustuotot	7 886					
Kunnalle maksetut korkokulut	-81 150	-66 000	-52 000	-52 000	-38 000	-24 000
Muille maksetut korkokulut	-131 432	-155 000	-120 000	-120 000	-100 000	-80 000
Korvaus peruspääomasta	-598 533	-598 540	-599 000	-599 000	-599 000	-599 000
Muut rahoituskulut	-260					
Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä	925 579	501 620	748 940	748 940	800 000	789 000
Satunnaiset tuotot						
Satunnaiset kulut						
Tilikauden ylijäämä	925 579	501 620	748 940	748 940	800 000	789 000
Muutos (TA 2018 vs TA 2017)		-45,8 %	49,3 %	0,0 %		

INVESTOINNIT 2018-2020	Hankkeen kokonaiskustannus	TA 2018		Suunnitelma 2019		Suunnitelma 2020		Talousarvio 2018 - 2020
		Yksiköiden ehdotus	Talousarvio	Yksiköiden ehdotus	Talousarvio	Yksiköiden ehdotus	Talousarvio	
Maa- ja vesialueet, kiinteistöt								
Menot / Maa-alueiden ostot		-500 000	-500 000	-500 000	-500 000	-500 000	-500 000	-1 500 000
Tulot / Tasearvo maa-alueiden ja rakennusten myynnistä		500 000	500 000	500 000	500 000	500 000	500 000	1 500 000
Netto		0	0	0	0	0	0	0
Rakennukset								
Karjaan uusi päiväkotit								
Suunnittelu valmistuu vuoden 2017 aikana ja rakentaminen tehdään vuonna 2018-2019. Sivistyslautakunta on tilannut uuden päiväkodin joka sisältää 5 osastoa ja korvaa Sandbo-päiväkodin (sis. osasto Myrorna), Lövkulla-ryhmäperhepäiväkodin ja Nalle-ryhmäperhepäiväkodin.								
Menot	-3 250 000	-3 150 000	-2 000 000		-1 150 000			-3 150 000
Karjaan yhteiskoulu, C-talo tai vastaava tila								
Vuodelle 2019 osoitetaan suunnittelumääräraha KYK:n suomalaisen yläasteen C-talon korvaamiseksi. Nykyinen talo puretaan ja korvataan tarveselvityksen jälkeen uusilla tiloilla vuoden 2020 aikana.								
Menot	-1 000 000	-50 000		-950 000	-50 000		-950 000	-1 000 000
Fokus								
Kaupungin kiinteistöille Karjaan keskustassa on laadittu hankesuunnitelma. Sen mukaan Fokus peruskorjataan ainakin kirjastotoiminnan, kaupungin asukkaiden palvelupisteen ja kokoustilojen osalta. Hanke toteutetaan vuosien 2019–2021 aikana.								
Menot	-4 900 000			-100 000	-100 000	-2 800 000	-2 800 000	-2 900 000
Svartå/Mustio-hanke								
Vuodelle 2018 osoitetaan määräraha kunnallisen palvelurakennuksen suunnitteluun molempia kieliryhmiä varten.								
Menot	-3 000 000	-100 000	-100 000					-100 000
Katarina skola								
Katarina-koulun saneerauksen ja lisärakennuksen suunnitteluun Karjaalla osoitetaan määräraha vuonna 2018-2019. Hanke on tarkoitettu toteutettavaksi vuosina 2021–2022.								
Menot	-5 600 000	-50 000	-50 000	-150 000	-150 000			-200 000
Sprinklerit, Tenhola palvelukoti								
Tenholan palvelukotiin asennetaan sprinklerijärjestelmä.								
Menot	-200 000	-200 000	-200 000					-200 000
Tammiharjun alue								
Tammiharjun alueelle varataan vuosittain määrärahaa eri rakennusten investointitoimenpiteisiin (pois lukien F-talo). Määräraha jaetaan teknisen lautakunnan erillisellä päätöksellä.								
Menot		-100 000	-100 000	-100 000	-100 000	-300 000	-300 000	-500 000
Ruokahuoltouudistus (Keskuskeittiö)								
Ruokapalvelutoiminnasta laaditaan selvitys v. 2018. Suunnittelumäärärahaa on varattu vuodeksi 2018, hankkeen toteutus v. 2019-2020. Määrärahatarve tarkennetaan selvityksen yhteydessä. Ruokahuoltotoiminnan ulkoistaminen selvitetään samaan aikaan.								
Menot	-5 000 000	-200 000	-200 000	-2 800 000	-2 000 000		-2 800 000	-5 000 000

INVESTOINNIT 2018-2020	Hankkeen kokonaiskustannus	TA 2018		Suunnitelma 2019		Suunnitelma 2020		Talousarvio 2018 - 2020
		Yksiköiden ehdotus	Talousarvio	Yksiköiden ehdotus	Talousarvio	Yksiköiden ehdotus	Talousarvio	
Koulupihat Koulujen pihaympäristön parantamiseen ehdotetaan vuosittaista määrä-rahaa. Määräraha jaetaan teknisen lautakunnan erillisellä päätöksellä. Menot		-200 000	-200 000	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000	-400 000
Peruskorjaukset Eri rakennusten korjaustöihin varataan vuosittain korjausmääräraha, joka jaetaan teknisen lautakunnan erillisellä päätöksellä. Vapaa-aikalautakunnan ehdotus koskien Ekta kahvilan laajennusta otetaan huomioon kun tekninen lautakunta jakaa määrärahan. Menot		-1 200 000	-1 200 000	-1 200 000	-1 200 000	-1 200 000	-1 200 000	-3 600 000
Rakennukset yhteensä		-5 250 000	-4 050 000	-5 400 000	-4 850 000	-4 400 000	-8 150 000	-17 050 000
Infrastruktuuri / Rakenteet ja laitteet								
Puistolaitteet ja leikkipuistot Määräraha käsittää julkisten alueiden rakenteiden kunnostamisen ja korjaamisen. Määräraha jaetaan teknisen lautakunnan erillisellä päätöksellä. Menot		-90 000	-90 000	-90 000	-90 000	-100 000	-100 000	-280 000
Matonpesupaikka Tenholassa Määräraha Tenholan uudelle matonpesupaikalle. Menot	-55 000	-55 000	-55 000					-55 000
Vapaa-aika kohteet Määräraha käsittää urheilurakennukset ja -laitokset sekä vapaa-aika- ja liikuntalaitokset. Ajankohtaisia hankkeita ovat mm. Västerbyn valaistuksen parantaminen, uusi jääkiekkokaukalo Pohjan kirkonkylässä sekä Österbyn urheilukentän pukuhuoneet ja paikoitusalue. Määräraha jaetaan teknisen lautakunnan erillisellä päätöksellä. Menot		-200 000	-200 000	-200 000	-200 000			-400 000
Pienvenesatamat Pohjoissataman uuden asuinkortelin viereen perustettavia uusia laitureita ja niihin kuuluvaa infraa. Painopiste on isojen, suurusväykyisten veneiden palvelun parantamisessa. Investointi vastaa lisääntyvään kysyntään tämänkaltaisesta palvelusta ja on tarpeellinen, jotta toiminta vastaa nykypäivän vaatimuksia. Menot		-250 000	-250 000	-150 000	-150 000	-150 000	-150 000	-550 000
Liikenneväylät, perusparannukset ja uudisrakentaminen Määräraha käytetään väylien perusparantamiseen, uudisrakentamiseen, asfaltointiin ja katuvalaistukseen. Päätavoite on vähentää sanerausvelkaa. Määrärahan jakamiseen laaditaan erillinen työohjelma. Määräraha jaetaan teknisen lautakunnan erillisellä päätöksellä. Menot		-1 700 000	-1 700 000	-1 700 000	-1 700 000	-1 700 000	-1 700 000	-5 100 000
Liikennejärjestelyt VT 25 Valtatien 25 liikennejärjestelyt nk. kehityskäytävään. Määrärahan käyttö edellyttää kaupunginhallituksen erillistä päätöstä. Menot				-800 000	-800 000	-800 000	-400 000	-1 200 000

INVESTOINNIT 2018-2020	Hankkeen kokonaiskustannus	TA 2018		Suunnitelma 2019		Suunnitelma 2020		Talousarvio 2018 - 2020
		Yksiköiden ehdotus	Talousarvio	Yksiköiden ehdotus	Talousarvio	Yksiköiden ehdotus	Talousarvio	
Liikenneturvatoimeenpiteet Liikennepäristön parantaminen liikenneturvallisuuksuunnitelman mukaisesti lautakunnan priorisointien mukaan. Menot				-100 000	-100 000			-100 000
Karjaan rautasilta, Ratakadun peruskorjaus Karjaan rautatiesillan korjaaminen, kevyen liikenteen tunnelin pidentäminen ratapihan alitse sekä niihin kuuluva Ratakadun viereisen liikennealueen rakentaminen. Työn aikana tasejatkuvuus on otettava huomioon. Hanke on yhteisrakennushanke Liikenneviraston kanssa ja se aloitetaan vuoden 2018 aikana. Menot	-4 300 000	-3 550 000	-2 900 000	-700 000	-1 350 000			-4 250 000
Uusia asuinalueita Asuinalueiden laajentaminen tonttien tarpeiden ja kysynnän mukaan. Menot		-100 000	-100 000	-300 000	-300 000	-400 000	-400 000	-800 000
Uusia teollisuusalueita Teollisuusalueiden laajentamiseen varataan määräraha, joka on ensisijaisesti varattu Horsbäckin teollisuusalueen laajentamiseen. Menot		-100 000	-100 000	-300 000	-300 000			-400 000
Maankäyttösopimukset Hankkeille, joissa kaupunki on solminut maankäyttösopimuksen. Ajankohtaisia hankkeita v. 2018 ovat lähinnä Fiskari ja Pohjoissatama. Määräraha jaetaan teknisen lautakunnan erillisellä päätöksellä. Menot		-250 000	-250 000	-1 700 000	-1 000 000	-450 000	-250 000	-1 500 000
Gåsören-Ramsholmen, luontopolku, silta Määräraha luontopolkua ja siltaa varten Ramsholmen-Gåsörenissä. Utgifter	-380 000					-380 000	-380 000	-380 000
Mustion kalatiet Kalateiden rakentamiseen Mustionjokeen varataan vuosille 2018-2020 yhteensä 0,39 milj. €:n määräraha. Kalateiden rakennushanke on ELY-keskuksen sekä Raaseporin, Lohjan, Vihdin, Karkkilan ja Lopen kuntien yhteishanke. Lisäksi hankkeeseen saadaan rahoitusta valtiolta ja EU:lta. Hankkeen rakennuttajana toimii Raaseporin kaupunki. Rakentaminen alkaa vuonna 2018. Menot	-630 000	-320 000	-320 000	-55 000	-55 000	-15 000	-15 000	-390 000
Bromarvin saaristosatama Bromarvin saaristosatamaa parannetaan vuosina 2017-2018. Hankkeelle on osoitettu yhteensä 0,55 miljoonan määräraha, josta 0,25 miljoonaa euroa on varattu vuodelle 2018. Hanke on monen eri toimijan yhteishanke: paikallinen rahoitus (yksityisiä avustuksia ym.), yksityisiä yrityksiä (kauppa, kalastajat ym.), Leader/Pomoväst, Ely-keskuksen tuki kalastuselinkeinon kehittämiselle ja Interreg. Hankkeen kokonaiskustannukset on arvioitu 1,4 miljoonaksi euroksi. Menot	-550 000	-250 000	-250 000					-250 000
Infrastruktuuri yhteensä		-6 865 000	-6 215 000	-6 095 000	-6 045 000	-3 995 000	-3 395 000	-15 655 000

INVESTOINNIT 2018-2020	Hankkeen kokonaiskustannus	TA 2018		Suunnitelma 2019		Suunnitelma 2020		Talousarvio 2018 - 2020
		Yksiköiden ehdotus	Talousarvio	Yksiköiden ehdotus	Talousarvio	Yksiköiden ehdotus	Talousarvio	
Muuta								
Numeerinen pohjakartta Pohjakartta kaavoitukseen ja maankäyttöön.								
Menot		-60 000	-60 000					-60 000
Brutto investoinnit kaupunki		-12 675 000	-10 825 000	-11 995 000	-11 395 000	-8 895 000	-12 045 000	-34 265 000
Tulot investoinnit kaupunki		500 000	500 000	500 000	500 000	500 000	500 000	1 500 000
Netto investoinnit kaupunki		-12 175 000	-10 325 000	-11 495 000	-10 895 000	-8 395 000	-11 545 000	-32 765 000
LIKELAITOKSET:								
Raaseporin Vesi								
Vedenottamoiden täydennys								
Menot		-25 000	-25 000	-25 000	-25 000	-25 000	-25 000	-75 000
Johtoverkon laajennus asuin- ja teollisuusalueille								
Menot		-370 000	-370 000	-400 000	-400 000	-400 000	-400 000	-1 170 000
Johtoverkon saneeraus, pintavesijohtojen laajennusrakentaminen								
Menot		-550 000	-550 000	-700 000	-700 000	-700 000	-700 000	-1 950 000
Vuotovesitutkimus jätevesiverkossa								
Menot		-5 000	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000	-15 000
Karjaan vesitorni, saneeraus								
Menot		-50 000	-50 000	-500 000	-500 000	0	0	-550 000
Viemäripumppuasemien täydennys								
Menot		-25 000	-25 000	-25 000	-25 000	-25 000	-25 000	-75 000
Puhdistuslaitoksien täydennys								
Menot		-25 000	-25 000	-25 000	-25 000	-25 000	-25 000	-75 000
Raaseporin Vesi								
Menot		-1 050 000	-1 050 000	-1 680 000	-1 680 000	-1 180 000	-1 180 000	-3 910 000
Tulot		0	0	0	0	0	0	0
Netto		-1 050 000	-1 050 000	-1 680 000	-1 680 000	-1 180 000	-1 180 000	-3 910 000
Bruttoinvestoinnit liikelaitokset mukaan lukien		-13 725 000	-11 875 000	-13 675 000	-13 075 000	-10 075 000	-13 225 000	-38 175 000
Tulot liikelaitokset mukaan lukien		500 000	500 000	500 000	500 000	500 000	500 000	1 500 000
Nettoinvestoinnit liikelaitokset mukaan lukien		-13 225 000	-11 375 000	-13 175 000	-12 575 000	-9 575 000	-12 725 000	-36 675 000

INVESTOINTIOHJELMA	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Investointiohjelma vuosittain	10,325	10,895	11,545	12,225	8,55	7,61	4,85	12,26	5,65	5,61	6,15	9,71	9,85	7,41	4,35
RAKENNUKSET															
<i>Rakennukset, investoinnit</i>															
Karjaan uusi päiväkot	00	00													
KYK, C-talo tai vastaava tila		0	00												
Fokus		0	00	00											
Svartå/Mustio-hanke	0			00											
Katarina Skola	0	0		00	00										
<i>Saneerauksen aikana korvaavat tilat</i>															
<i>Fokukselle ja Katarina Skolalle: es. Grabbegården, Lönnbergs, Sannäs skola</i>															
Kirkonkylän koulu, iso koulurakennus			00	00	00	0	00								
Seminarieiskolan							0	00							
Tenholan palvelukoti											00				
Hagakoti											0	00			
Ekenäs högstadieskola												0	00		
Maria-koti													0	00	
Kirkonkylän koulu, tiilirakennus														00	
Sprinklerit, Tenholan palvelukoti	00														
Tammiharjun alue	00	00	00		00		00		00						
Ruokahuolto-uudistus (keskuskeittiö)	0	00	00												
Liikuntarakennukset					00			00						00	
Uimahalli					0	00									
Koulupiha	00	00	00												
Kohdistamattomat määrärahat	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00
RAKENNUKSET Yhteensä	4,05	4,85	8,15	8,8	4,7	3,4	1,7	8,7	1,5	1,2	2,9	6,6	6,7	4,2	1,2
INFRA															
<i>Infrastruktuurin investoinnit</i>															
Puistolaitteet ja leikkipuistot	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00
Matonpesupaikka Tenholassa	00														
Vapaa-aika kohteet	00	00		00						00				00	
Pienvenesatamat	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00
Liikenneväylät, kohdistamattomat määrärahat	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00
Liikenneturvallisuustoimenpiteet		00			00				00		00			00	
Karjaan rautasilta, Ratakadun peruskorjaus	00	00													
Maasilta silta						00									
Uusia asuinalueita	00	00	00		00		00		00		00		00		00
Uusia teollisuusalueita	00	00		00		00		00		00		00		00	
Maankäyttösopimukset (Fiskars, Pinjainen, Axxell, Pohjoissatama)	00	00	00	00	00	00		00							
Gåsören-Ramsholmen, luontopolku, silta			00												
Mustion kalatiet	00	00	00	00											
Tie 111, kevytliikenneväylä ELY-keskus					00										
Bromarvin saaristosatama	00														
Etelälahti, ruoppaaminen ja laiturit									00	00					
VT 25		00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00
Numeerinen pohjakartta	00			00		00		00		00		00		00	
INFRA yhteensä	6,275	6,045	3,395	3,4	3,9	4,2	3,2	3,6	4,2	4,4	3,3	3,1	3,2	3,2	3,2
MUUT															
<i>Muut investoinnit</i>															
Maa-alueiden osto, netto	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00
Rakennusten myynti	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00
Muut yhteensä	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

ULKOINEN Tuloslaskelmaosa

TULOSLASKELMA	Tilinpäätös	TA 2017	Ennuste	Ehdotus	Talousarvio	Suunn.	Suunn.
sis. liikelait. Raaseporin Vesi	2016	sis. TA-muutokset	III nelj.	2018	2018	2019	2020
Toimintatulot							
Myytitulot	10 326 056	10 515 520		10 176 590	10 176 590		
Maksutulot	10 531 709	10 789 050		9 781 530	9 806 530		
Tuet ja avustukset	3 104 194	1 609 400		1 481 260	1 481 260		
Muut toimintatulot	7 069 461	7 017 810		7 221 000	7 221 000		
Toimintatulot	31 031 420	29 931 780	29 145 520	28 660 380	28 685 380	28 570 770	28 470 770
Valmistus omaan käyttöön	99 150	270 000	128 000	270 000	270 000		
Toimintamenot							
Henkilöstömenot	-83 058 339	-83 421 630		-83 354 240	-83 051 090		
Palvelujen ostot	-80 377 914	-81 256 860		-80 282 910	-80 629 330		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-10 351 861	-11 309 540		-11 058 180	-11 083 510		
Avustukset	-11 968 685	-9 567 190		-8 982 010	-9 032 010		
Muut toimintamenot	-5 363 074	-5 376 170		-5 819 440	-5 796 240		
Toimintamenot	-191 119 874	-190 931 390	-187 856 520	-189 496 780	-189 592 180	-188 457 850	-188 452 850
TOIMINTAKATE	-159 989 303	-160 729 610	-158 583 000	-160 566 400	-160 636 800	-159 887 080	-159 982 080
Verotulot	113 027 617	112 400 000	115 520 000	115 000 000	115 200 000	116 930 000	119 780 000
Kunnallisvero	99 483 217	98 070 000	99 990 000	99 850 000	99 600 000	101 355 000	104 195 000
Kiinteistövero	10 300 968	11 080 000	11 190 000	11 100 000	11 130 000	11 140 000	11 150 000
Yhteisövero	3 243 432	3 250 000	4 340 000	4 050 000	4 470 000	4 435 000	4 435 000
Valtionosuudet	54 453 759	54 600 000	55 000 000	52 900 000	53 430 000	51 800 000	51 500 000
Rahoitustulot ja -menot							
Korkotulot, ulkoiset	1 855 096	1 786 000	1 784 000	1 740 600	1 740 600	1 658 000	1 622 000
Korkotulot, sisäiset	81 150	66 000	67 000	52 000	52 000	38 000	24 000
Muut rahoitustulot	1 766 741	925 000	1 016 000	949 000	949 000	900 000	900 000
Korkomenot, ulkoiset	-2 004 129	-1 990 000	-1 898 000	-1 750 000	-1 750 000	-1 862 000	-1 906 000
Korkomenot, sisäiset	-81 150	-66 000	-67 000	-52 000	-52 000	-38 000	-24 000
Muut rahoitusmenot	-4 760	-9 000	-9 000	-9 000	-9 000	-5 000	-5 000
Korvaus peruspääomasta	-598 533	-600 000	-599 000	-599 000	-599 000	-599 000	-599 000
VIKSIKATE	8 506 488	6 382 390	12 231 000	7 665 200	8 324 800	8 934 920	11 309 920
Poistot ja arvonalentumiset							
Suunnitelman mukaiset poistot	-6 197 254	-6 452 300	-6 447 000	-6 621 000	-6 621 000	-6 903 000	-7 050 000
Arvonalentumiset							
Satunnaiset erät							
TILIKAUDEN TULOS	2 309 234	-69 910	5 784 000	1 044 200	1 703 800	2 031 920	4 259 920
Varausten lisäys/vähennys							
TILIKAUDEN YLI/ALIJÄÄMÄ	2 309 234	-69 910	5 784 000	1 044 200	1 703 800	2 031 920	4 259 920
TUNNUSLUVUT							
Toimintatulot / -menot, %	-16,2	-15,7	-15,5	-15,1	-15,1	-15,2	-15,1
Verotulot, euro/asukas	4 025	3 977	4 127	4 107	4 114	4 161	4 248
Valtionosuudet, euro/asukas	1 939	1 932	1 965	1 889	1 908	1 843	1 826
Vuosikate, euro/asukas	303	226	437	274	297	318	401
Vuosikate / Poistot, %	137,3	98,9	189,7	115,8	125,7	129,4	160,4
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000€	-11 757	-11 827	-5 973	-10 783	-4 269	-2 237	2 023
Asukasmäärä vuoden lopussa	28 082	28 265	27 990	28 000	28 000	28 100	28 200

Kunnan ja liikelaitoksen tuloslaskelma

	Talousarvio 2018		Eliminoinnit		Kunnan tuloslaskelmaosa ml. liikelaitokset
	Kaupunki	Raaseporin Vesi	Kaupunki	Raaseporin Vesi	
Toimintatulot	49 931 100	6 225 410			56 156 510
Toimintamenot	-213 508 840	-3 284 470			-216 793 310
Toimintakate	-163 577 740	2 940 940	0	0	-160 636 800
Verotulot	115 200 000				115 200 000
Valtionosuudet	53 430 000				53 430 000
Rahoitustulot ja menot					
Korkotulot	1 792 600		-52 000		1 740 600
Muut rahoitustulot	949 000		-599 000		350 000
Korkomenot	-1 630 000	-172 000		52 000	-1 750 000
Muut rahoitusmenot	-9 000				-9 000
Korvaus peruspääomasta		-599 000		599 000	0
Vuosikate	6 154 860	2 169 940	-651 000	651 000	8 324 800
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-5 200 000	-1 421 000			-6 621 000
Arvonalentumiset					0
Satunnaiset erät					0
Tilikauden tulos	954 860	748 940	-651 000	651 000	1 703 800

Liikelaitosten vaikutus kunnan toiminnan rahoitukseen

	Talousarvio 2018		Eliminoinnit		Kunnan tuloslaskelmaosa ml. liikelaitokset
	Kaupunki	Raaseporin Vesi	Kaupunki	Raaseporin Vesi	
Tulorahoitus					
Vuosikate	6 154 860	2 169 940			8 324 800
Satunnaiset erät					0
Tulorahoituksen korjauserät	-1 700 000				-1 700 000
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-10 825 000	-1 050 000			-11 875 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin					0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	2 200 000				2 200 000
Toiminnan ja investointien rahavirta	-4 170 140	1 119 940	0	0	-3 050 200
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset					0
Antolainasaamisten vähennykset	1 327 250		-310 000		1 017 250
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	13 132 820				13 132 820
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-10 562 050	-1 376 200		310 000	-11 628 250
Lyhytaikaisten lainojen muutos					0
Oman pääoman muutokset					
Vaikutus maksuvalmiuteen	-272 120	-256 260	-310 000	310 000	-528 380

TALOUSARVIO 2018
Ulkoiset

	Tilinpäätös 2016	TA 2017 sis.TA-muut.	Ehdotus 2018	Talousarvio 2018	Muutos % TA 17-18	Muutos % 2016-18
Tilintarkastus						
Tulot	0	0	0	0	0,0	0,0
Menot	-72 480	-74 520	-55 840	-55 820	-25,1	-23,0
Netto	-72 480	-74 520	-55 840	-55 820	-25,1	-23,0
Kaupunginkanslia						
Tulot	267 398	224 000	249 800	249 800	11,5	-6,6
Menot	-5 409 538	-5 241 530	-5 565 090	-5 617 940	7,2	3,9
Netto	-5 142 140	-5 017 530	-5 315 290	-5 368 140	7,0	4,4
Taloussasto						
Tulot	118 524	125 000	90 500	90 500	-27,6	-23,6
Menot	-1 308 162	-1 283 930	-1 276 980	-1 274 200	-0,8	-2,6
Netto	-1 189 638	-1 158 930	-1 186 480	-1 183 700	2,1	-0,5
Henkilösasto						
Tulot	539 048	675 000	650 000	650 000	-3,7	20,6
Menot	-2 411 734	-2 518 280	-2 456 330	-2 499 960	-0,7	3,7
Netto	-1 872 686	-1 843 280	-1 806 330	-1 849 960	0,4	-1,2
Kaupunkikehitys						
Tulot	93 869	81 300	79 300	79 300	-2,5	-15,5
Menot	-1 205 635	-1 508 120	-1 445 470	-1 442 680	-4,3	19,7
Netto	-1 111 766	-1 426 820	-1 366 170	-1 363 380	-4,4	22,6
Joukkoliikenne						
Tulot	67 335	30 000	60 000	60 000	100,0	-10,9
Menot	-241 939	-349 000	-513 000	-563 000	61,3	132,7
Netto	-174 604	-319 000	-453 000	-503 000	57,7	188,1
KONSERNIHALLINTO YHTEENSÄ						
Tulot	1 086 174	1 135 300	1 129 600	1 129 600	-0,5	4,0
Menot	-10 649 488	-10 975 380	-11 312 710	-11 453 600	4,4	7,6
Netto	-9 563 314	-9 840 080	-10 183 110	-10 324 000	4,9	8,0
Hallinto ja tukipalvelut						
Tulot	91 151	90 000	30 000	30 000	-66,7	-67,1
Menot	-2 010 951	-1 937 190	-2 064 230	-2 057 420	6,2	2,3
Netto	-1 919 800	-1 847 190	-2 034 230	-2 027 420	9,8	5,6
Kotihoito + tukipalvelut						
Tulot	1 889 692	2 207 580	2 025 820	2 025 820	-8,2	7,2
Menot	-8 612 491	-9 097 510	-9 674 880	-9 634 030	5,9	11,9
Netto	-6 722 799	-6 889 930	-7 649 060	-7 608 210	10,4	13,2
Ympäri vuorokauti.asumin.						
Tulot	4 433 826	4 325 470	4 190 000	4 190 000	-3,1	-5,5
Menot	-14 557 354	-13 911 180	-13 565 340	-13 519 510	-2,8	-7,1
Netto	-10 123 528	-9 585 710	-9 375 340	-9 329 510	-2,7	-7,8
Terveydenhoitopalvelut						
Tulot	1 019 039	894 400	898 200	898 200	0,4	-11,9
Menot	-8 545 936	-8 753 060	-8 545 530	-8 508 010	-2,8	-0,4
Netto	-7 526 897	-7 858 660	-7 647 330	-7 609 810	-3,2	1,1
Mielenterveyshoito ja päihdehuolto						
Tulot	415 591	420 780	424 390	424 390	0,9	2,1
Menot	-2 961 691	-3 331 940	-3 178 770	-3 169 900	-4,9	7,0
Netto	-2 546 100	-2 911 160	-2 754 380	-2 745 510	-5,7	7,8
Hammashoito						
Tulot	1 091 373	1 109 000	1 098 000	1 098 000	-1,0	0,6
Menot	-2 825 070	-2 818 240	-2 855 800	-2 843 730	0,9	0,7
Netto	-1 733 697	-1 709 240	-1 757 800	-1 745 730	2,1	0,7

Sisäiset

	Tilinpäätös 2016	TA 2017 sis.TA-muut.	Ehdotus 2018	Talousarvio 2018	Muutos % TA 17-18	Muutos % 2016-18
Tulot	0	0	0	0	0,0	0,0
Menot	-2 728	-1 660	-2 010	-2 010	21,1	-26,3
Netto	-2 728	-1 660	-2 010	-2 010	21,1	-26,3
Tulot	2 474 888	2 570 830	2 729 570	2 792 500	8,6	12,8
Menot	-431 182	-290 680	-351 060	-351 060	20,8	-18,6
Netto	2 043 706	2 280 150	2 378 510	2 441 440	7,1	19,5
Tulot	2 862	0	0	0	0,0	0,0
Menot	-81 149	-51 730	-53 780	-53 780	4,0	-33,7
Netto	-78 287	-51 730	-53 780	-53 780	4,0	-31,3
Tulot	3 618	0	0	0	0,0	-100,0
Menot	-295 632	-106 460	-108 150	-108 150	1,6	-63,4
Netto	-292 014	-106 460	-108 150	-108 150	1,6	-63,0
Tulot	397	1 000	1 000	1 000	0,0	151,9
Menot	-355 531	-154 690	-141 800	-141 800	-8,3	-60,1
Netto	-355 134	-153 690	-140 800	-140 800	-8,4	-60,4
Tulot	0	0	0	0	0,0	0,0
Menot	0	0	0	0	0,0	0,0
Netto	0	0	0	0	0,0	0,0
Tulot	2 481 765	2 571 830	2 730 570	2 793 500	8,6	12,6
Menot	-1 166 222	-605 220	-656 800	-656 800	8,5	-43,7
Netto	1 315 543	1 966 610	2 073 770	2 136 700	8,6	62,4
Tulot	0	0	0	0	0,0	0,0
Menot	-163 077	-135 770	-127 150	-127 150	-6,3	-22,0
Netto	-163 077	-135 770	-127 150	-127 150	-6,3	-22,0
Tulot	0	0	0	0	0,0	0,0
Menot	-550 270	-591 340	-430 770	-430 770	-27,2	-21,7
Netto	-550 270	-591 340	-430 770	-430 770	-27,2	-21,7
Tulot	40	0	0	0	0,0	0,0
Menot	-2 817 944	-3 100 900	-3 099 520	-3 099 520	0,0	10,0
Netto	-2 817 904	-3 100 900	-3 099 520	-3 099 520	0,0	10,0
Tulot	94 891	0	0	0	#####	-100,0
Menot	-1 179 986	-1 300 660	-1 473 910	-1 473 910	13,3	24,9
Netto	-1 085 095	-1 300 660	-1 473 910	-1 473 910	13,3	35,8
Tulot	0	0	0	0	0,0	0,0
Menot	-219 647	-249 070	-259 740	-259 740	4,3	18,3
Netto	-219 647	-249 070	-259 740	-259 740	4,3	18,3
Tulot	0	0	0	0	0,0	0,0
Menot	-196 901	-262 100	-327 880	-327 880	25,1	66,5
Netto	-196 901	-262 100	-327 880	-327 880	25,1	66,5

TALOUSARVIO 2018
Ulkoiset

	Tilinpäätös 2016	TA 2017 sis.TA-muut.	Ehdotus 2018	Talousarvio 2018	Muutos % TA 17-18	Muutos % 2016-18
Lapsi- ja perhepalvelut						
Tuotot	177 552	137 600	134 750	134 750	-2,1	-24,1
Kulut	-4 043 079	-4 455 240	-4 691 280	-4 684 690	5,2	15,9
Netto	-3 865 527	-4 317 640	-4 556 530	-4 549 940	5,4	17,7
Aikuissosiaalityö, vammaspalvelut ja maahanmuuttajatoimisto						
Tulot	2 291 023	1 098 730	575 430	575 430	-47,6	-74,9
Menot	-15 963 233	-13 537 630	-13 028 870	-13 192 050	-2,6	-17,4
Netto	-13 672 210	-12 438 900	-12 453 440	-12 616 620	1,4	-7,7
Työllisyyspalvelut						
Tulot	493 111	685 040	559 430	559 430	-18,3	13,4
Menot	-3 699 068	-3 840 090	-3 693 940	-3 727 140	-2,9	0,8
Netto	-3 205 957	-3 155 050	-3 134 510	-3 167 710	0,4	-1,2
Erikoissairaanhoido/Maksuosuus						
Tulot	151 350	150 000	150 000	150 000	0,0	-0,9
Menot	-37 142 668	-36 970 000	-36 380 000	-36 560 000	-1,1	-1,6
Netto	-36 991 318	-36 820 000	-36 230 000	-36 410 000	-1,1	-1,6
Erikoissairaanhoido/Muu erikoissairaanhoido						
Tulot	0	0	0	0	0,0	0,0
Menot	-4 873 743	-5 064 300	-4 538 870	-4 538 870	-10,4	-6,9
Netto	-4 873 743	-5 064 300	-4 538 870	-4 538 870	-10,4	-6,9
SOSIAALI- JA TERV.HUOLT. YHTEENSÄ						
Tulot	12 053 708	11 118 600	10 086 020	10 086 020	-9,3	-16,3
Menot	-105 235 284	-103 716 380	-102 217 510	-102 435 350	-1,2	-2,7
Netto	-93 181 576	-92 597 780	-92 131 490	-92 349 330	-0,3	-0,9
Muu sivistys						
Tulot	1 242 922	1 231 900	1 190 120	1 190 120	-3,4	-4,2
Menot	-7 572 964	-7 844 830	-7 626 220	-7 470 230	-4,8	-1,4
Netto	-6 330 042	-6 612 930	-6 436 100	-6 280 110	-5,0	-0,8
Varhaiskasvatus						
Tulot	2 089 217	1 838 000	1 597 000	1 597 000	-13,1	-23,6
Menot	-13 139 092	-13 068 720	-13 137 660	-12 882 030	-1,4	-2,0
Netto	-11 049 875	-11 230 720	-11 540 660	-11 285 030	0,5	2,1
Opetus						
Tulot	514 134	208 100	274 100	274 100	31,7	-46,7
Menot	-16 847 104	-16 718 380	-17 030 010	-17 037 500	1,9	1,1
Netto	-16 332 970	-16 510 280	-16 755 910	-16 763 400	1,5	2,6
Lukiot						
Tulot	31 358	17 000	17 000	17 000	0,0	-45,8
Menot	-2 767 073	-2 703 140	-2 717 190	-2 703 890	0,0	-2,3
Netto	-2 735 715	-2 686 140	-2 700 190	-2 686 890	0,0	-1,8
Museot						
Tulot	150 023	70 000	80 000	80 000	14,3	-46,7
Menot	-765 231	-652 650	-665 880	-663 040	1,6	-13,4
Netto	-615 208	-582 650	-585 880	-583 040	0,1	-5,2
Kirjasto						
Tulot	33 184	21 000	21 000	21 000	0,0	-36,7
Menot	-990 495	-1 023 840	-994 800	-990 990	-3,2	0,0
Netto	-957 311	-1 002 840	-973 800	-969 990	-3,3	1,3
Vapaa-aika						
Tulot	502 051	572 700	557 200	557 200	-2,7	11,0
Menot	-1 970 036	-2 047 880	-1 573 690	-1 568 950	-23,4	-20,4
Netto	-1 467 985	-1 475 180	-1 016 490	-1 011 750	-31,4	-31,1

Sisäiset

	Tilinpäätös 2016	TA 2017 sis.TA-muut.	Ehdotus 2018	Talousarvio 2018	Muutos % TA 17-18	Muutos % 2016-18
Tuotot	0	0	0	0	0,0	0,0
Kulut	-156 801	-66 220	-177 150	-177 150	167,5	13,0
Netto	-156 801	-66 220	-177 150	-177 150	167,5	13,0
Tuotot	0	0	0	0	0,0	0,0
Menot	-153 035	-162 310	-181 630	-181 630	11,9	18,7
Netto	-153 035	-162 310	-181 630	-181 630	11,9	18,7
Tuotot	33 017	7 500	0	0	-100,0	-100,0
Menot	-294 813	-305 230	-321 240	-321 240	5,2	9,0
Netto	-261 796	-297 730	-321 240	-321 240	7,9	22,7
Tuotot	0	0	0	0	0,0	0,0
Menot	0	0	0	0	0,0	0,0
Netto	0	0	0	0	0,0	0,0
Tuotot	0	0	0	0	0,0	0,0
Menot	0	0	0	0	0,0	0,0
Netto	0	0	0	0	0,0	0,0
Tuotot	127 948	7 500	0	0	-100,0	-100,0
Menot	-5 732 474	-6 173 600	-6 398 990	-6 398 990	3,7	11,6
Netto	-5 604 526	-6 166 100	-6 398 990	-6 398 990	3,8	14,2
Tuotot	236 461	251 250	280 920	280 920	11,8	18,8
Menot	-513 920	-792 370	-972 610	-1 035 540	30,7	101,5
Netto	-277 459	-541 120	-691 690	-754 620	39,5	172,0
Tuotot	6 113	1 680	2 800	2 800	66,7	-54,2
Menot	-3 812 739	-3 866 210	-4 415 290	-4 415 290	14,2	15,8
Netto	-3 806 626	-3 864 530	-4 412 490	-4 412 490	14,2	15,9
Tuotot	180 030	177 800	175 000	175 000	-1,6	-2,8
Menot	-7 009 424	-8 529 760	-10 174 790	-10 381 030	21,7	48,1
Netto	-6 829 394	-8 351 960	-9 999 790	-10 206 030	22,2	49,4
Tuotot	4 265	1 500	1 500	1 500	0,0	-64,8
Menot	-757 805	-914 800	-1 108 980	-1 108 980	21,2	46,3
Netto	-753 540	-913 300	-1 107 480	-1 107 480	21,3	47,0
Tuotot	52 597	17 500	0	0	0,0	-100,0
Menot	-169 115	-221 150	-293 220	-293 220	32,6	73,4
Netto	-116 518	-203 650	-293 220	-293 220	44,0	151,7
Tuotot	10 915	0	0	0	0,0	-100,0
Menot	-440 433	-474 770	-586 650	-586 650	23,6	33,2
Netto	-429 518	-474 770	-586 650	-586 650	23,6	36,6
Tuotot	363 232	374 700	400 850	400 850	7,0	10,4
Menot	-500 814	-691 580	-1 223 210	-1 223 210	76,9	144,2
Netto	-137 582	-316 880	-822 360	-822 360	159,5	497,7

TALOUSARVIO 2018
Ulkoiset

	Tilinpäätös 2016	TA 2017 sis.TA-muut.	Ehdotus 2018	Talousarvio 2018	Muutos % TA 17-18	Muutos % 2016-18
SIVISTYS YHTEENSÄ						
Tulot	4 562 889	3 958 700	3 736 420	3 736 420	-5,6	-18,1
Menot	-44 051 995	-44 059 440	-43 745 450	-43 316 630	-1,7	-1,7
Netto	-39 489 106	-40 100 740	-40 009 030	-39 580 210	-1,3	0,2
Hallinto (Tekniikka)						
Tulot	166 601	215 000	233 000	233 000	8,4	39,9
Menot	-2 477 503	-2 441 090	-2 425 230	-2 422 570	-0,8	-2,2
Netto	-2 310 902	-2 226 090	-2 192 230	-2 189 570	-1,6	-5,3
Yhdyskuntatekniikka						
Tulot	992 769	1 133 500	892 500	892 500	-21,3	-10,1
Menot	-4 136 115	-4 302 510	-4 500 420	-4 491 630	4,4	8,6
Netto	-3 143 346	-3 169 010	-3 607 920	-3 599 130	13,6	14,5
Mittaus- ja kiinteistömuodostus						
Tulot	1 900 501	2 465 000	2 510 000	2 510 000	1,8	32,1
Menot	-530 102	-568 820	-570 500	-568 220	-0,1	7,2
Netto	1 370 399	1 896 180	1 939 500	1 941 780	2,4	41,7
Tilalahallinta						
Tulot	3 188 578	2 911 140	3 189 830	3 189 830	9,6	0,0
Menot	-11 061 284	-11 130 210	-11 545 180	-11 582 070	4,1	4,7
Netto	-7 872 706	-8 219 070	-8 355 350	-8 392 240	2,1	6,6
Siivous ja ruokahuolto						
Tulot	307 689	281 270	279 400	279 400	-0,7	-9,2
Menot	-8 020 562	-8 194 100	-7 826 300	-7 880 380	-3,8	-1,7
Netto	-7 712 873	-7 912 830	-7 546 900	-7 600 980	-3,9	-1,5
Kaavoitus						
Tulot	64 250	72 000	72 000	72 000	0,0	12,1
Menot	-519 319	-645 280	-645 080	-642 750	-0,4	23,8
Netto	-455 069	-573 280	-573 080	-570 750	-0,4	25,4
Rakentaminen ja ympäristö						
Tulot	393 977	449 000	398 200	423 200	-5,7	7,4
Menot	-1 282 970	-1 304 830	-1 277 480	-1 368 680	4,9	6,7
Netto	-888 993	-855 830	-879 280	-945 480	10,5	6,4
Jätelautakunta						
Tulot	164 527	236 000	178 000	178 000	-24,6	8,2
Menot	-137 709	-190 540	-146 450	-145 830	-23,5	5,9
Netto	26 818	45 460	31 550	32 170	-29,2	20,0
TEKNIikka YHTEENSÄ						
Tulot	7 178 892	7 762 910	7 752 930	7 777 930	0,2	8,3
Menot	-28 165 564	-28 777 380	-28 936 640	-29 102 130	1,1	3,3
Netto	-20 986 672	-21 014 470	-21 183 710	-21 324 200	1,5	1,6
Raseborgs stad						
Tulot	24 881 663	23 975 510	22 704 970	22 729 970	-5,2	-8,6
Menot	-188 102 331	-187 528 580	-186 212 310	-186 307 710	-0,7	-1,0
Netto	-163 220 668	-163 553 070	-163 507 340	-163 577 740	0,0	0,2
Raaseporin Vesi						
Tulot	6 274 795	6 226 270	6 225 410	6 225 410	0,0	-0,8
Menot	-3 043 430	-3 402 810	-3 284 470	-3 284 470	-3,5	7,9
Netto	3 231 365	2 823 460	2 940 940	2 940 940	4,2	-9,0
KAUPUNKI + LIIKELAITOKSET YHTEENSÄ						
Tulot	31 156 458	30 201 780	28 930 380	28 955 380	-4,1	-7,1
Menot	-191 145 761	-190 931 390	-189 496 780	-189 592 180	-0,7	-0,8
Netto	-159 989 303	-160 729 610	-160 566 400	-160 636 800	-0,1	0,4

Sisäiset

	Tilinpäätös 2016	TA 2017 sis.TA-muut.	Ehdotus 2018	Talousarvio 2018	Muutos % TA 17-18	Muutos % 2016-18
Tulot	853 613	824 430	861 070	861 070	4,4	0,9
Menot	-13 204 250	-15 490 640	-18 774 750	-19 043 920	22,9	44,2
Netto	-12 350 637	-14 666 210	-17 913 680	-18 182 850	24,0	47,2
Tulot	0	0	0	0	0,0	0,0
Menot	-121 982	-40 190	-49 430	-49 430	23,0	-59,5
Netto	-121 982	-40 190	-49 430	-49 430	23,0	-59,5
Tulot	286 975	147 830	402 920	402 920	172,6	40,4
Menot	-463 839	-218 700	-217 440	-217 440	-0,6	-53,1
Netto	-176 864	-70 870	185 480	185 480	-361,7	-204,9
Tulot	3 076	0	0	0	0,0	-100,0
Menot	-35 877	-50 160	-54 590	-54 590	8,8	52,2
Netto	-32 801	-50 160	-54 590	-54 590	8,8	66,4
Tulot	9 525 940	11 476 240	15 012 670	15 153 780	32,0	59,1
Menot	-253 977	-213 900	-251 670	-251 670	17,7	-0,9
Netto	9 271 963	11 262 340	14 761 000	14 902 110	32,3	60,7
Tulot	8 205 309	8 218 650	7 920 780	7 989 860	-2,8	-2,6
Menot	-419 818	-316 340	-373 880	-377 830	19,4	-10,0
Netto	7 785 491	7 902 310	7 546 900	7 612 030	-3,7	-2,2
Tulot	1 000	0	0	0	0,0	-100,0
Menot	-37 661	-54 320	-60 410	-60 410	11,2	60,4
Netto	-36 661	-54 320	-60 410	-60 410	11,2	64,8
Tulot	13 388	0	0	0	0,0	-100,0
Menot	-57 775	-69 300	-81 680	-81 680	17,9	41,4
Netto	-44 387	-69 300	-81 680	-81 680	17,9	84,0
Tulot	0	0	0	0	0,0	0,0
Menot	-5 139	-14 110	-8 370	-8 370	-40,7	62,9
Netto	-5 139	-14 110	-8 370	-8 370	-40,7	62,9
Tulot	18 035 688	19 842 720	23 336 370	23 546 560	18,7	30,6
Menot	-1 396 068	-977 020	-1 097 470	-1 101 420	12,7	-21,1
Netto	16 639 620	18 865 700	22 238 900	22 445 140	19,0	34,9
Tulot	21 499 014	23 246 480	26 928 010	27 201 130	17,0	26,5
Menot	-21 499 014	-23 246 480	-26 928 010	-27 201 130	17,0	26,5
Netto	0	0	0	0	0,0	0,0

Toimenpideohjelma Raasepori 2020					Valtuusto 6.6.2016
Sosiaali- ja terveyspalvelut	2017	2018	2019	2020	tavoite 1 137 000
Kotihoito ja tukipalvelut					panostus
Tenhola-Bromarvin kotihoitoyksikön muodostaminen sekä panostus Tenhola-Bromarvin alueen päivätoimintaan	80 000	60 000	60 000	50 000	
Ympäri vuorokautinen asuminen					
Bromarfhemmet-kodin lakkautus	-600 000	-475 000			
Tunahemmet-kodin muuttaminen vanhainkodista palveluasumiseen		-95 000			
Terveyspalvelut					
Lääkärinpalvelut keskitetään kahdelle terveysasemalle					
Lapsi- ja äitiysneuvola keskitetään pienempään määrään toimintapisteisiin	-72 000	-145 000			
Erikoissairaanhoido/Maksuosuus	2017	2018	2019	2020	tavoite 1 800 000
Raaseporin sairaalan toimintasuunnitelma on huomioitu	-520 000	-780 000			
Terveysasemien aukioloaikoja pidennetään tavoitteena vähentää yhteispäivystyksen kävijämäärää	-70 000	-130 000			
Sivistys	2017	2018	2019	2020	tavoite 670 000
Muu sivistys					
Toteuttaa Raaseporin musiikkiopiston ja Raaseporin kansalaisopiston yhdistäminen					
Opetus					
Västerby skola, Snappertuna skola, Klinkbackan koulu suljetaan lukuvuoden 2017-2018 jälkeen					
Lukiot					
Karis-Billnäs gymnasium ja Ekenäs gymnasium yhdistetään					
Hallinnon tehostaminen					
Jos palvelurakenteen kaikki ehdotukset toteutuvat, hallintoa voidaan tehostaa 1-2 johtavien viranhaltijoiden määrällä					
Tekninen toimiala	2017	2018	2019	2020	tavoite 700 000
Yhdyskuntatekniikka					
Varikkotoimintojen keskittäminen Tammiharjuun ja Karjaan varikolle					
Vanhentuvan konekannan karsiminen					
Konekannan uusiminen ja tehostaminen leasingsopimuksin, yhteis- ja monikäyttöisyyden lisääminen					
Mittaus- ja kiinteistömuodostus					
Kiinteistöjen käyttökustannusten vuosittainen vähentäminen myynnin kautta	-133 000	-133 000	-133 000		
Tilahallinto					
Muutoksia palvelurakenteessa	2 työvuotta				
Siivous ja ruokahuolto					
Muutoksia palvelurakenteessa					
Kaavoitus					
Tonttitarjonnan luominen vetovoimaisista rakennuspaikoista (normaalin tonttiluovutuksen lisäksi)					tavoite -500 000
Yhteensä Raasepori 2020					4 307 000
Kaupunginvaltuuston päätös 13.11.2017; Raasepori 2020 muutetaan siten, että koulujen lakkautusta ei toteuteta. Taloudelliset tavoitteet jäävät ennalleen, valtuusto päätti kehottaa kaupunginhallitusta ehdottaa miten Raasepori 2020 -ohjelmaa päivitetään siten, että kustannusvähennykset yhä voidaan saavuttaa.					
Kaupunginhallituksen päätös 27.11.2017; Topimenpideohjelma Raasepori 2020 päivitetään siten, että ne menetetyt säästöt, joita ei saada, koska yhtään koulua ei lakkauteta, tulee kompensoida toisilla säästöillä. Uudet toimenpiteet tulee esitellä kaupunginhallitukselle ennen 31.3.2018. Päivitys esitellään kaupunginvaltuustolle valtuuston huhti-/toukokuun 2018 kokouksessa.					